

**JEKLO
TEHNA**

Mi poznamo rešitev!
PRODAJNI CENTER
MURSKA SOBOTA
Cvetkova 2a
tel.: 31 760

VOZILA CITROEN - CITROEN AX 1,1i CABAN, RDEČA BARVA,
cena 1.196.466,00 SIT, CITROEN AX 1,1i CABAN, KOVINSKA
BARVA, cena 1.233.918,50 SIT DOBAVA TAKOJ OB VPLAČILU!

Vestnik podobo svojo na ogled
postavi, preberite, kaj in kako
razmišljajo vestnikovci

od strani 25 do 40

VREME

Nadaljevalo se bo
mrzlo vreme

Vestnikov koledar

17. februar, četrtek, Aleš
18. februar, petek, Šimen
19. februar, sobota, Konrad
20. februar, nedelja, Sandi
21. februar, ponedeljek,
Peter
22. februar, torek, Marjeta
23. februar, sredo,
Romana

Pregovor

Kakor na Petrovo
vreme kane, tako ves
mesec ostane.

45 let
VESTNIK

Murska Sobota, 17. februarja 1994 • Leto XLVI • Št. 7 • Cena 95 SIT

Elrad se bo
le s težavo
znebil
svojih
»pufov«
stran 5

Predračunske igre

402.000.000

Saj res, s tolikim proračunom
bi lahko organizirali kar dve
olimpiadi!

DROGA
PORTOROŽ
VELETRGOVINA
Potrošnik
**AKCIJSKA
PRODAJA**
izredno
ugodne cene!

Kumarice, 700 g	142,50 SIT/kos
Rdeča pesa, 700 g	119,50 SIT/kos
Rdeča pesa, 2400 g	306,70 SIT/kos
Paprika, cela, 620 g	132,80 SIT/kos
Paprika, cela, 2100 g	323,60 SIT/kos
Paprika, fileti, 620 g	178,70 SIT/kos
Mešana solata, 620 g	132,80 SIT/kos
Mešana solata, 2300 g	324,80 SIT/kos

AKCIJSKA PRODAJA, DOKLER BO
ZALOGA, V VSEH PRODAJALNAH Z ŽIVILI

VELETRGOVINE

Potrošnik

Običaj je, da ob jubilejih, kot je tudi letošnji Vestnikov, govorniki publiki, ki se je zbrala, v našem primeru ste to vi, spoštovani bralke in bralci, v svojih govorih poudarjajo pomembnost tega ali onega jubilarja v prehojenem obdobju in njegov prispevek preteklemu ali prihodnjemu družbenemu razvoju. Ob tem se postavlja vprašanje, ali je to realno in pošteno glede na čas, v katerem živimo. Težko je sedaj prepevati slavošpeve in nekemu pojasnjevati, da si bil na pravi strani, da si bil disident in da si prispeval pomemben delež, pa tudi, da nisi storil ničesar, da smo tam, kjer smo danes. Resnica je preprosta, medij kot živ organizem je bil v svoji zgodovini odsev razmer, ki so v tej družbi prevladovali. Že sam

Zdaj in tu

način in forma delovanja mu nista dopuščala širokega manevrskega prostora, da bi bil več, kot je bil in kot dejansko je. Navsezadnje je šlo za razmerje med oblastjo in javnostjo, za kar gre še danes. Vprašanje je, kdo je bil tisti, ki je razpolagal s kapitalom, vzvodom moči in vpliva, in s tem kreiral politiko medija ter na ta način odnos politike prek medija do javnosti. Zato se mi zdi tudi neumestno etiketiranje medija in ljudi, ki so ga ustvarjali, s to ali ono oznako, ker bi bilo to preprosto nepošteno.

Razvojno gledano ga (Vestnika namreč) tudi ni mogoče slikati tako črno-belo. V tem času mu je uspelo vzpostaviti svojo materialno bazo in zagotoviti ekonomsko samostojnost s pomočjo odjemalcev časopisa (torej naročnikov). Preprosteje povedano, naročnik je bil in ostaja tisti, ki mediju zagotavlja na eni strani materialno in s tem tudi vsebinsko neodvisnot od dnevne politike in

politikantskih interesov. S formalno ločitvijo Vestnika kot medija, ki so ga ustanovile družbenopolitične skupnosti, se je tudi formalno prelevil v medij, ki naj bi bil v službi javnosti in ne dekla politike. V tej luči je potrebno gledati tudi njegovo sedanjo podobo. Res je sicer, da Vestnik v svoji podobi ne manipulira z oznakami »neodvisen«, »nevtralen«, »svoboden« ali celo »avtonomen«. S kolikor toliko poštenim odnosom najprej do bralca in tudi do samega sebe in spoštovanjem vsaj minimalnih profesionalnih kriterijev te kvalifikacije preprosto niso možne. Najprej zaradi tega, ker gre za dokaj neoprijemljive in težko definirane pojme, in tudi zaradi tega, ker bi bilo to nepošteno najprej do ljudi, ki ga delajo, in do ljudi, ki ta izdelek kupujejo in prebirajo, torej do bralcev. S tem seveda tudi ne mislim, da bi se morali skrivati za podobno puhlico, kot je pluralnost, ki je nekaj podobnega, kot sem zapisal za zgoraj navedene pojme. Skratka, gre za medij, ki skozi svojo podobo vsaj poskuša, če že popolnoma ne uspeva vzpostavljati in razvijati javnega mnenja. Na uspešnost tega početja vpliva več dejavnikov, na eni strani dostop in sposobnost priti do kakovostne informacije, na drugi pa profesionalna raven in opredelitev posameznika, ki to informacijo posreduje in obdela. Če definiramo Vestnik s tega zornega kota in mislim, da ga lahko, potem ni nič narobe, če je vse pogosteje namesto v kooperativnem v konfliktnem odnosu z oblastjo in lokalno politiko. To pa tudi zaradi tega, ker v tej »igri« ne pristaja na manipulacijo oblasti z javnostjo. Tega si tudi ne more dovoliti vsaj toliko časa, dokler ima ta javnost (bralci in naročniki) takšen odnos do njega, kot ga ima, gledano seveda skozi medsebojni odnos bralec-ustvarjalec javnega mnenja-medij, ki temelji na zaupanju. Upajmo le, da se bo to zaupanje sedaj v zrelih letih le še poglobilo. To ni pomembno samo zaradi Vestnika, ampak tudi zaradi javnosti.

J. VOTEK

PO SLOVENIJI

LJUBLJANA – Tu je potekal seminar Sveta Evrope o integralnem varstvu kulturne dediščine. Soorganizator seminarja je bilo ministrstvo za kulturo, njegov namen pa je bil pospešiti razpravo o integralnem varstvu kulturne dediščine in prenos evropske varstvene politike v Slovenijo.

LJUBLJANA – Državni svet je največ pozornosti namenil gospodarskim gibanjem v državi. Svetniki so govorili tudi o spremembah in dopolnitvah zakona o lokalnih volitvah ter o spremembah poslovnika državnega sveta.

LJUBLJANA – Slovenska vlada je med drugim sprejela zakonski predlog o vojnih invalidih, s katerim namerava urediti izplačevanje invalidnin in zagotoviti štirikratno letno valorizacijo ob upoštevanju rasti življenjskih stroškov, če bodo za to proračunske možnosti. Vlada je sprejela tudi zakonski predlog o inšpekciji dela, poročilo o izvajanju zakona o lastniškem preoblikovanju podjetij in uredbo o načinu prodaje delnic v lasti sklada za razvoj.

LJUBLJANA – Poslanci državnega zbora so končali 17. zasedanje, na katerem so sprejeli okvirni delovni program za prvo polletje. Sklenili so tudi, da je treba popraviti krivice, storjene mobilizirancem, ukradenim otrokom in izgnancem.

LJUBLJANA – Predsednik Milan Kučan je sprejel veleposlanika ZDA v Sloveniji Allana Wendta. Med daljšim pogovorom sta ugodno ocenila uresničevanje pobude za vključitev Slovenije v Partnerstvo za mir in ameriško podporo ob umeščanju naše države v evropski politični in varnostni sistem.

PO SVETU

KAIRO – Izrael in Palestinska osvobodilna organizacija sta podpisala sporazum o podrobnostih umika izraelskih enot z območja Gaze in Jeriha, vzpostaviti palestinske samouprave in o nadzoru nad mejami med območjema Jeriha in Jordanijo ter Egipta in Gaze.

LIVNO – Na izredni seji poslanskega doma sabora t. i. Hrvaške republike Hercegovine je odstopil predsednik Mate Boban. Poslej bo Hercegovina vodil predsedniški svet, kot so uradno imenovali kolektivnega naslednika Bobana, ki je izjavil, da je to storil zaradi mednarodnih pritiskov in groženj Hrvaški.

ZAGREB – Slovenski in hrvaški premier dr. Janez Drnovšek in Nikica Valentini sta podpisala prvih šest meddržavnih sporazumov. Njuno srečanje po besedah obeh sogovornikov označuje nov korak v odnosih med sosedama.

MOSKVA – Spodnji dom ruskega parlamenta je sklenil ustanoviti posebno komisijo za preučitev dogodkov po Jelcinovi razpustitvi parlamenta septembra in oktobra lani.

BRATISLAVA – Slovaška je kot sedma vzhodnoevropska država podpisala sporazum o sodelovanju v Partnerstvu za mir. Pred njo so ga podpisale Ukrajina, še prej pa Romunija, Litva, Poljska, Estonija in Madžarska. Tako kot vse druge vzhodnoevropske države si tudi Slovaška prizadeva za popolno članstvo v zvezi Nato.

BRUSELJ – Severnoatlantski svet je sprejel odločitev o letalskih napadih zveze Nato, če srbske sile v desetih dneh ne bodo izročile težke oborožitve v okolici Sarajeva pod nadzor Unproforja. Uradno besedilo predvideva tudi možnost zračnih napadov v primeru novih napadov na civiliste. Svet zveze Nato je tudi pozval vlado BiH, naj preda svoje težko orožje pod nadzor Unproforja in se v tem obdobju vzdrži napadov na boljših v mestu.

SARAJEVO – Predstavniki Srbov in muslimanov so sklenili sporazum o takojšnji ustavitvi spopadov na območju tega mesta in se dogovorili za umik težkega orožja. Nadzor nad njim bo prevzel Unprofor, enote OZN pa bodo zasedle ključne položaje med sptima stranema.

ŽENEVA – Premier BiH Haris Silajdžić in podpredsednik hrvaške vlade in zunanji minister Mate Granić sta po dvodnevnih sestankih podpisala skupno izjavo. Tam med drugim predvideva nadaljevanje pogajanj o vseh oblikah prihodnjih odnosov med Hrvati in Muslimani v BiH ter o odnosih med državama, ob upoštevanju vseh doseženih sporazumov.

MOSKVA – V zadnjem krogu latvijsko-ruskih pogajanj o umiku ruske vojske iz te pribaltske države je bil dosežen določen napredek. Dogovorjeno je, da se bo zadnji ruski vojak iz Latvije umaknil do 31. avgusta letos, Rusija pa si je zagotovila štiriletno uporabo strateškega radarja v Skrundi.

WASHINGTON – Japonski premier Hosokava in predsednik ZDA Clinton se nista uspela dogovoriti glede zmanjšanja visokega ameriškega prispevka v trgovanju z Japonsko.

ZAGREB – Prvič po izbruhu vojne na hrvaških tleh sta se sestali vladni delegaciji Hrvaške in t. i. Zvezne republike Jugoslavije pod vodstvom podpredsednikov vlad Granića in Simića. Na pogovorih so se lotili lažje rešljivih konkretnih vprašanj. Tako naj bi ugotovili, kje je okrog 8 tisoč Hrvatov, za katerimi se je izgubila vsaka sled v času srbske agresije. Dogovorili so se tudi za obnovitev cestnih in telekomunikacijskih povezav ter o odprtju vladnih uradov v Zagrebu in Beogradu.

LILLEHAMMER – V soboto so v tem norveškem mestu odprli 17. zimsko olimpijske igre. Poleg naše reprezentance sta se odprta udeležila tudi premier Janez Drnovšek in zunanji minister Lojze Peterle. Na uvodni prireditvi pa so se navzoči spomnili tudi na tragedijo olimpijskega mesta Sarajeva.

Uspešna skandinavaska turneja

Pozornost slovenske zunanje politike je bila prejšnji teden usmerjena v Skandinavijo. Tako se je predsednik slovenske vlade dr. Janez Drnovšek v glavnem mestu Švedske Stockholmu sestal s kolegom Carlom Bildtom. Strinjala sta se, da v meddržavnih odnosih ni večjih zapletov in nerešenih vprašanj ter izrazila zadovoljstvo z razvojem gospodarskega sodelovanja med državama, ki bi ga radi obe strani še poglobili. Ob tem velja omeniti, da sta se oba premiera doslej že večkrat srečala na raznih drugih mednarodnih konferencah in sestankih, s čimer je šlo v bistvu za nadaljevanje dialoga.

Odnosi med Švedsko in Slovenijo so že tradicionalno dobri, kar bi lahko bilo vzor za miroljubno sožitje med evropskimi državami. Hkrati Švedska podpira prizadevanja Slovenije po čimprejšnjem vključevanju v evropske integracijske procese. Tako je pričakovati švedsko podporo ob pogovorih v okviru Efte in Evropske unije, za katere članstvo se poteguje tudi Švedska. To pa je tudi osrednji namen slovenske zunanje politike, kajti prizadevamo si, da bi Evropa sprejela Slovenijo kot njen enakopravni del, ne pa del nekega drugega, nestabilnega dela sveta. Pri tem je švedski

premier Bildt zagotovil, da so Švedski pripravljeni v svoje programe za strokovno usposabljanje sprejeti slovenske vojsake, ki bi kasneje sodelovali v okviru mirovniških sil OZN. Švedska ima namreč na tem področju že dolgoletno tradicijo.

Sicer pa sta obe strani podprli ultimatum, ki ga je zveza Nato postavila bosanskim Srbom. Menila sta, da bo ultimatu moralo slediti še stopnjevanje diplomatskih dejavnosti in ustrezni pritiski na vse tri sovražne strani. Ob tem pa Švedska skrbi za varnost njenih vojakov, ki so sestavni del mirovniških sil v Tuzli.

Predsednik slovenske vlade dr. Janez Drnovšek je na podobno podporo naletel tudi med svojim obiskom na Danskem. Tam Slovenijo označuje kot stabilno državo, ki si zasluži vso podporo. Po besedah danskega premiera Rasmusena in zunanjega ministra Petersena sodi naša država med vodilne, ki lahko med prvimi pričakuje vključitev v družbo enakopravnih članic Evropske unije. Poleg tega se danski podjetniki zelo zanimajo za vzpostavljane poslovnih stikov s Slovenijo, kar dokazuje tudi 30-odstotni dvig menjave v minulem letu.

Vodja slovenske diplomacije Lojze Peterle pa je na Norveškem končal uradni del svojega obiska v Skandinaviji. Sestal se je z ministrsko predsednico Gro Harlem Brundtlandovo, s predstavniki zunanjega ministrstva in zunanjepolitičnega odbora norveškega parlamenta. Norveškim sogovornikom je podrobneje predstavil slovenska stališča. Medtem ko je Islandijo, kjer se sestal z gostiteljem Jónu Baldvinom Hannibalssonom, Diplomata sta se pogovarjala zlasti o nasledstvu meddržavnih sporazumov, pripravili pa sta sodelovanja in krogovne razprave, izobraževanja in študijske izmenjave. V pogovorih je naš zunanji minister predstavil razvoj slovenske neodvisnosti in njenega vpliva na prihodnje. Lojze Peterle je ob tej priložnosti tudi sodeloval v sto pogovorov z uglednimi norveškimi politikami. Sogovorniki so mu poudarili, da predvsem znanstvenjaku naše države z Evropsko unijo. Hkrati pa so vnovič zagotovili, da Islandija podpira slovensko vključevanje v Partnerstvo za mir in zaveva vojno v BiH, pa sta obe strani strinjali, da je treba čimprej ukrepati iz moralno-političnih in kulturnih razlogov.

MILAN JERŠE

Le grožnja?

Glede na dosedanje slabe izkušnje se lahko upravičeno vprašamo, ali je najnovejši ultimatum Nata Srbom v Bosni in Hercegovini, ki bi morali najkasneje v desetih dneh umakniti svoje topništvo iz okolice Sarajeva, le grožnja ali tudi kaj več. Vsi dosedanja poskusi z raznimi sporazumi so namreč padli v vodo takoj zatem, ko so bili podpisani. Še posebno zato, ker so Srbi tudi tokrat odgovorili, da se kljub ultimatu njihovi topovi ne bodo premaknili niti za centimeter. Se več! Grožnje, da bodo že prvi zračni napadi razširili spopade po vsej Bosni in povzročili tretjo svetovno vojno. Poleg tega pa naj bi Srbi v tem primeru uporabili »doslej še nevideno orožje.«

Medtem pa je Rusija že pozvala Varnostni svet OZN, naj pripravi nujno zasedanje, na katerem bi razpravljali o vojni v BiH. V kratkem sporočilu je rusko zunanje ministrstvo zapisalo, da bi Varnostni svet OZN moral razpravljati o podrobnostih demilitarizacije Sarajeva in vlogi svetovne organizacije pri tem. Hkrati so podprli podpis premirja med srbskimi in muslimanskimi silami v Sarajevu. Namestnik ruskega zunanjega ministra Anatolij Adamišin pa je dejal, da Nato nima pravice odločati o letalskih napadih na srbske položaje. Po njegovem mnenju bi ta problem morali reševati Združeni narodi.

Sicer pa so se Združeni narodi strinjali, da ustanovijo komisijo, ki bo raziskala pokol na sarajevski tržnici, in da se bodo mirovna pogajanja o BiH lahko nadaljevala. V posmeh vsemu pa so srbske sile milostno dovolile vojakom OZN, da zasedejo šest frontnih območij v okolici Sarajeva. V zvezi z grožnjami srbskega voditelja Vojslava Šešlja, da bodo srbske sile bombardirale Italijo, če bodo letala zveze Nato iz zraka napadle položaje bosanskih Srbov v bližini Sarajeva, je uradni Rim odgovoril, da se takih groženj ne boji, saj Srbi niti nimajo ustreznega orožja.

Sicer pa je za odmeve na najnovejši ultimatum zveze Nato značilno, da so v številnih evropskih prestolnicah z naklonjenostjo sprejeli bruseljsko odločitev, hkrati pa se tako politiki kot komentatorji ne morejo izogniti dvomom, če bodo grožnje v resnici zalegle. Po zagotovilih ameriškega predsednika Clintona so ZDA pripravljene sodelovati pri zračnih napadih Nata v BiH. V ameriškem interesu je zlasti to, da »Nato še naprej ostane verodostojna sila v Evropi po obdobju hladne vojne, prav tako pa naj bi zastavili rušilni tok beguncev: V humanitarnem interesu ZDA pa je, da pomagamo pri preprečevanju davljenja Sarajeva in klanje nedolžnega prebivalstva Bosne.« je med drugim poudaril voditelj največje

velesile. Podobno menijo tudi v Nemčiji, vendar pri tem opozarjajo, da je krizo na tleh nekdanje Jugoslavije vendarle mogoče rešiti le za pogajalsko mizo. Avstrijski kancler Franz Vranitzky pa je podprl odločitev zahodnih držav in povedal, da upa, da bodo sprte strani v BiH z vso resnostjo obravnavale odločitev zveze Nato. Takšna stališča je slišati tudi iz drugih držav, večina pa hkrati z dvomi v novo premirje v Sarajevu izraža tudi upanje, da vojaški poseg vendarle ne bo potreben.

MILAN JERŠE

Pozitivno o svoboščinah

Ameriško zunanje ministrstvo je objavilo tradicionalno poročilo o varovanju človekovih pravic po svetu. Med drugim odločno obsojajo etnično čiščenje na Balkanu. To poročilo ameriške diplomacije so postala uradno stališče o ugotavljanju kršenju človekovih pravic v posameznih državah. Glede tega pa smo lahko v Sloveniji vsekakor zadovoljni z najnovejšim poročilom, ki pravi, da v letu 1994 pri nas ni bilo nobenih večjih problemov s človekovimi pravicami. Po ameriških ugotovitvah je Slovenija na področju počasnega, vendar pa odločnega prehoda iz državne v zasebno ekonomijo. Poročilo o naši državi je dokaj ugodno, saj State Department poudarja, da so državljanske svoboščine pri nas na zadovoljivi ravni. Tujci nas torej vidijo v mnogo boljši luči, kot pogosto vidimo sami sebe.

Sicer pa poglavje o Sloveniji obsega kar devet strani. Zvečina gre za pozitivna mnenja o izvajanju slovenske ustave v praksi. Pri tem omenjajo tudi to, da tako ustava kot praksa nudita zaščitni status italijanski in madžarski skupnosti, prav tako pa tudi Romom. V poročilu je tudi zapisano, da mediji izkoriščajo svoje svoboščine previdno in da je vloga bivših komunistov v javnem življenju še vedno aktualna. To utemeljujejo

zaradi njihovega nadaljnega sodelovanja v vladi. Seveda gre v tem primeru zgolj za opažanje naših razmer, ne pa za morebitno kršitev človekovih pravic. Podobno velja za tisti del poročila, ki navaja, da Slovenija ohranja dolodolna »usledine« bivšega režima, zlasti samocenzuro. Dodajajo, da so nekateri novinarji še naprej zvesti svojim stične preteklosti.

M. JERŠE

Z Dunaja piše

Hofburg gori?

ON (v intervjuju za vodilni avstrijski bulvaristični tednik NEWS): »Res je. Drži, da imam v zadnjem času težave v zasebnem življenju. Soproga me je zapustila...«

ONA (v intervjuju za isti časopis teden dni pozneje): »(Od)selitev je bila zadnja možnost pred mojim dokončnim psihičnim zlomom. Moj mož je bil in je še zmerom izvrsten predsednik republike Avstrije, zato bi mi bilo zelo žal, če bi javnost zaradi moje odločitve zahtevala njegov odstop.«

Šok v deželi blaženih je bil izvrsten; avstrijska »first lady« noče več deliti skupnih predsedniških prostorov s svojim izvoljencem ter mu po 40 letih skupnega življenja podstavlja nogo. Vzrok?

NEKA diplomatka, sicer zaposlena v predsedniški palači v Hofburgu, in prva uradna svetovalka »predsednika vseh Avstrijcev«, ki je neprestano na njegovi desni, je začutila še posebno naklonjenost do tega velikega moža. ON se je ženskim čarom dvajset let mlajše profesionalke po vsej verjetnosti dolgo upiral (kar za očete naroda nikakor ni bilo preveč etično, saj mora predsednik ljubiti svoje ljudstvo), vendar se je »upiral« tako nespretno, da se je ONA odločila: ali NEKA ali pa jaz!

Po začetnem razburjanju na račun spolne potentnosti, moralno sicer vprašljive, a etično kot solza čiste podobe avstrijskega predsednika, so se duhovi (in predvsem sredstva obveščanja) nekoliko umirili, raziskave javnega mnenja pa so pokazale, da Avstrijci »kljub vsemu« še naprej stojijo ob strani svojemu predsedniku. Toda na plan je prišlo čisto praktično in za nemoteno vodenje avstrijskega ljudstva nadvse pomembno vprašanje:

Kdo je torej prva dama v republiki? Je to zmeram ONA? Odgovor ljudstva je: Seveda, saj njene vloge nikakor ne more prevzeti NEKA?

Naj pojasnimo ozadje tega ravno v pustnem času za Avstrijce tako usodnega vprašanja. Avstrijska prva dama spremlja namreč predsednika republike vsako leto na otvoritvenih najrazličnejših plesnih večerov, katerih vrhunec je svetovno znani Operni ples. Tako sta ON in ONA (seveda je bila že takrat v ozadju tudi NEKA) lansko leto skupaj »otvorila« več kot ducat plesov, kar naj bi pomembnost tega predsedniškega opravka tudi v letošnjem letu povzdignilo med državniške dolžnosti prvega reda. Vendar pa se je ON, vidno utrujena zaradi odsotnosti NJE in NEKE, ki sta ga poprej zmerom spremljali na njegovih trmasti posutih predsedniških prostorih, tokrat objavil edino na Opernem plesu in še to v družbi svoje snahe. Škandal je torej mimo, karavana pa gre dalje.

NEKA je v tem času že dobila tudi čisto konkretno ime in priimek, vendar se kljub temu nikoli ni prepustila skušnjavi in vabilim ponudbam medijev, kar ji je (tudi) omogočilo premostitev iz predsedniškega urada v zunanje ministrstvo. Tam sedaj čaka na pristo mesto v enem od avstrijskih diplomatskih predstavništva v svetu.

ON in ONA svoje zakonske zveze, sklenjene pred Bogom in svetom, sicer ne nameravata prekiniti, a živita še naprej ločeno. Po uspešnem vzorcu ločenega življenja angleškega prestolonasledniškega para, tako torej še en evropski dvor svojem ljudstvu razgalja resnico, da sta namreč katoliška morala in življenje po njej za »v izvirnem grehu spočetega moža in ženo«, ki opravljata najvišje državniške funkcije, ravno tako dve različni stvari, kot za vse druge ljudi. Človeško mesa je pač grešno, nas uči Stara zaveza.

ANDREJ HORVAT

VESTNIK

Izdaja Podjetje za informiranje

Murska Sobota

Časopisni svet: dr. Jože Bedernjak, Štefan Cigut, Zlatko Erlih, mag. Dalibor Geder, Cilka Jakelj, Rajko Stupar, dr. Aleksander Šiftar

Uredništvo: Irma Benko (direktorica in glavna urednica), Janez Votek (odgovorni urednik), Ludvik Kovač (namestnik odgovornega urednika), Bernarda Balažič-Peček, Jani Dominko, Jože Graj, Majda Horvat, Milan Jerše, Feri Maučec, Štefan Smej, Štefan Sobočan (novinarji), Ksenija Šomen (tehnična urednica), Nataša Juhnov (fotografinja), Nevenka Emri (lektorica).

Naslov uredništva in uprave: Murska Sobota, Slovenska 41. Telefoni: novinarji in odgovorni urednik 21-383, 21-064 in 33-019, glavna urednica in direktorica 22-403, računovodstvo in tiskarstvo 21-383 in 21-064, GPS (trženje) 22-403, telefaks 22-419. Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo.

Naročnina za I. trimesečje 1994 je 1.200,00 SIT, celoletna naročnina 4.800,00 SIT, za naročnike v tujini 100 DEM letno.

Telesni račun pri SDK Murska Sobota: 51900-603-30005. Devizni račun pri Abanki Ljubljana 50100-620-00112-5049512.

Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje št. 16/IB z dne 30. 1. 1992 se šteje tednik Vestnik med proizvode informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3, za katere se plačuje petodstotni davek od prometa proizvodov.

Direktor odstopil, komisija končala delo

Pred tednom smo kot zadnja vest k prispevku o lendavski Nafti dodali, da je delavski svet imenoval komisijo, ki naj bi ugotovljala odgovornost direktorja zaradi nastalih razmer v podjetju. Kaj več takrat še nismo mogli zapisati.

V petek, 4. februarja, na dan, ko je imel dr. Maks Tajnikar v Lendavi pogovor z direktorji tamkajšnjih podjetij in ko je odločno povedal, da država ne namerava sodelovati pri gradnji rafinerije, saj je Slovenija »strateško« ne potrebuje, vendar gradnje ali podjetniškega pristopa tudi ne bo ovirala (slednje sicer pomembne trditve še ni na papirju), je popoldne zasedal delavski svet podjetja. In na tej dvajseti seji so se z večino glasov odločili za imenovanje sedemčlanske komisije za proučitev pobude o začetku postopka za razrešitev direktorja podjetja. Gre torej za komisijo, ki ima nalogo, ugotoviti osebno odgovornost direktorja podjetja za slabo finančno in tudi si-

ceršnje stanje v podjetju ter do končne rešitve vprašanja direktorjeve odgovornosti nadzirati njegovo delo. Slednje pomeni, da komisija nadzira vsako pogodbo, naročila in druge dokumente, ki prinašajo finančno ali drugo obveznost Nafti, pa tudi vsak račun in plačilo.

Kaj je bil povod in katere argumente so položili na mizo, ko so se člani delavskega sveta odločili za ugotavljanje odgovornosti?

V zapisniku ali sklepah delavskega sveta s petkove seje lahko preberemo, da je Miloš Ošljaj, direktor Nafti, ustno poročal o finančnem poslovanju podjetja ter navedel, da bo podjetje poslovno leto sklenilo z dokaj visoko izgubo. Vzroki za tožave naj bi bile velike

terjatve do lesarjev, ker se je zmanjšalo tržišče za petrokemične izdelke, ker strojne delavnice nimajo konkretnega proizvodnega programa, ker je bila rafinerijska cena dvakrat znižana in ker so nenehne težave pri dobavi surovin zaradi pomanjkanja denarja in drugih vzrokov. Direktor je poročal tudi o najetih posojilih, ki jih ima podjetje pri dveh bankah, dolžni so

Surovine, energija in promet v finančni strukturi poslovanja imajo v lanskem letu 89-odstotni delež, osebni dohodki pa 7-odstotnega.

Poslovni rezultat Nafti: konec leta 92 so imeli v podjetju za 101 milijon tolarjev izgube. lani ob polletju 678 ter konec leta že 1,2 milijarde tolarjev. S terjatvami Nafti - veliki dolžniki so predvsem kemijska in lesna podjetja in slednja so v večini last Sklada za razvoj ..., ki znašajo okoli 12 milijonov tolarjev, bi lahko plačali okoli 60 odstotkov dolgov.

tudi Naftaplunu in občasno najemajo premostitvena sredstva tudi pri Petrolu. Direktor je tudi menil, da bi bilo potrebno kratkoročna posojila spremeniti v dolgoročna in da bodo sektorji morali poslovati tako, da bodo trošili toliko, kot ustvarijo. V zapisniku s seje delavskega sveta tudi lahko preberemo, da so delegati delavskega sveta direktorju očitali, da je odgovoren za nastale razmere, saj je imel vse možnosti, zamenjati vse zaposlene, tudi na vodstvenih delovnih mestih, ki dela niso opravili dobro, saj so sumničena o okoriščanju nekaterih na račun podjetja. Govorili so tudi o nekaterih zgrešenih poslovnih potezah, na primer sklepanju o gradnji bencinskega servisa, gradnji zgradbe za INTERINO, prodaji tovarne metanola, izterjavi dolgov, da ni bilo ni narejeno za reorganizacijo podjetja in da se je neupravičeno plačevala rezervacija naftovoda. Kritika je veljala tudi pomočnikom direktorja za finančno in tehnično področje.

Miloš Ošljaj, ki je pred tremi leti in pol postal direktor v tem največjem in za lendavsko občino pomembnem podjetem, je pred nekaj dnevi za javnost povedal, da je imenovanje komisije v skladu s statutom podjetja in da se s tem strinja, ne strinja pa se z načinom, ker so si naredili škodo. Z dogovorom bi po njegovem mnenju stvari lažje in drugače potekale. Na očitke, da so bile nekatere poslovne odločitve zgrešene, je odgovoril, da je prepričan, da so bile v skladu z eko-

Denarne verige so izrecno prepovedane

Zakona o igrah na srečo in preoblikovanju podjetij, ki se ukvarjajo z igrami na srečo, sta pripravljena za obravnavo v skupščini. »Catch the cash« in »fair play« je odklenalo.

V zadnji fazi odločanja v parlamentu prihajata končno zakona, ki buri duhove že nekaj let. Gre za zakon o igrah na srečo in za zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij, ki prirejajo igre na srečo. Parlament v sedanjih sestavi je v jeseni že obravnaval to problematiko, vendar pa je takrat enotni zakon, ki ga je pripravila vlada, zavrnil in zahteval, da se oblikujeta dva zakonska predloga. Tudi parlament v prejšnji sestavi je imel na mizi predlog zakona o igrah na srečo, vendar so ga skrivnostno umaknili v predal. Šele sedaj, ob aferi HIT, smo navadni zemljani zvedeli, za kakšne milijonske vsote gre v igralništvu, pa zato ni čudno, da je igralniškemu lobiju uspelo izničiti vse predloge in ohraniti status quo. Pred obravnavo obeh zakonov v državnem zboru so o njiju kritično spregovorili v odboru državnega zbora za gospodarstvo. Ugotovili so, da predlagatelj ni upošteval vseh njihovih predlogov, ki so jih dali ob prvi obravnavi. Prav tako pa bodo predlagali osnovnemu odboru za ta dva zakona, to je finančnemu odboru državnega zbora, da bi tudi ta zakon o igrah na srečo razdelili v dva. V enem bi se lotili klasičnih iger, v drugem pa posebnih iger na srečo. To je razložil Marjan Podobnik in povedal, da tako delajo Italijani, ki imajo podobne težave z igralništvom kot mi. Negativno so se o zakonih izrazili predstavniki turističnega gospodarstva, ker so mnenja, da se je igralniška dejavnost razvijala kot sestavni del turističnega razvoja in ponudbe. Bojijo se, da bodo po novih zakonih najbolj oškodovani oziroma osiromašeni turistični objekti, ki so jih v veliki meri vzdrževali z igralniškim denarjem. Tudi invalidske organizacije nasprotujejo zakonoma v sedanjih obliki, saj bodo tako izgubile glavne financirje svoje dejavnosti. Samo od Loterije Slovenije dobijo invalidske organizacije 12 milijonov nemških mark letno. Denar pa namensko porabijo za socialne programe, za izobraževanje in šolanje. Njihov predlog je, da bi Loterijo Slovenije izločili iz teh zakonov. Morda vsaj za pet let, da bi se v tem času uredili sistemsko financiranje invalidskih organizacij.

Po predlogu zakona se namreč ohranja temeljna delitev iger na klasične in posebne. Pri klasičnih igrah so trdnejša pravila in garancije prireditelja za izplačilo dobitkov. Pri izvajanju klasičnih trajnih iger gre predvsem za jasnejšo lastninsko upravljalno strukturo organizacij. Posebnosti so pri občasnih igrah. Te lahko prirejajo le delniške družbe z razpršeno lastniško strukturo. Njihovi lastniki ali delničarji ne morejo biti tujci. Država nima dolgoročnega interesa, da je lastnik igralnic, ampak jo zanimajo dohodki od koncesije. Igralnice bodo morale plačevati stalni koncesijski del, ta je odvisen od števila miz oz. igralnih avtomatov in od prometa v igralnicah za posamezno vrsto igre. Do koncesij pa ne bodo prišle le turistične in gostinske organizacije, ampak vse zainteresirane.

Posebne težave so pri pripravi zakona o igrah imeli zaradi denarnih verig, bolj znanih pod imeni »fair play« ali »catch the cash«. Organizatorji teh iger so se v preteklosti namreč spretno skrivali za dejavnostjo, ki čez da ponuja posebne računalniške storitve. Tako te igre niso imele statusa posebnih iger na srečo in zoper nosilce niso bili možni ukrepi. Čeprav denarne verige nimajo statusa iger na srečo, saj pri njih nimajo vsi udeleženci enakih možnosti zadeti dobiček, pa so v zakonu predlogi, ki takšne verige izrecno prepovedujejo in so predvideni mehanizmi za izrekanje kazni proti prirediteljem denarnih verig.

Predlog zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij, ki prirejajo igre na srečo, predvideva, da se podprži vsa lastnina v igralnicah in Loterije Slovenije. Do konca revizijskega postopka se po tem zakonu začasno suspendirajo vse določbe obstoječih konstitutivnih aktov, ki uvajajo neenako ekonomsko vrednost delnic ali uvajajo neenakopravnost posameznih delničarjev. Po tem zakonu bi lastnik družbenega kapitala Loterije Slovenije postala Republika Slovenija. Sklad Republike Slovenije za razvoj v imenu in za račun Republike Slovenije pripravi statut delniške družbe, izvede registracijo in izda navadne delnice za celotni družbeni kapital. Sklad za razvoj Republike Slovenije prenese 17 odstotkov delnic na invalidske organizacije in druge organizacije v skladu s pravilnikom o razporejanju loterijskih sredstev za socialno-humanitarne in športne dejavnosti na posamezne organizacije. 3 odstotke delnic pa na sklad prenesel na športno zvezo Slovenije in športne zveze občin. V podjetjih, ki pa se ukvarjajo z igralništvom, se bo opravila revizija predhodnih lastninjenj. V revizijskem postopku bo SDK ugotavljala pravilno izkazovanje knjigovodske višine družbenega kapitala na dan 31. 12. 1993. Vrednosti družbenega kapitala pa ne bo potrebno ugotavljati, ker se celoten kapital podprži in se ne bo prodajal. Za kasnejšo prodajo in prenose delnic pa bo potrebno določiti vrednosti delnic. Dodatni družbeni kapital, ki se ugotovi in vzpostavi v revizijskem postopku se prav tako podprži. Dodaten družbeni kapital se lahko ugotovi le s pravno-močno sodbo ali s soglasjem vseh prizadetih delničarjev. Podpržavljen družbeni kapital se kasneje proda ali preneha na način, ki ga določi vlada Republike Slovenije. Določen del delnic se razdeli med upravičence, ki jih predlagatelj še ni opredelil. Bodo pa upoštevali sedanji pravilnik o razporeditvi loterijskih sredstev za socialno-humanitarne in športno dejavnost. Vsa podjetja, ki prirejajo posebne igre na srečo, se bodo organizirale kot delniške družbe. Organ upravljanja bo skupščina, toda sklepi skupščine bodo veljavni le s soglasjem predstavnika republike Slovenije, ne glede na lastništvo delnic. Stara uprava se razreši, za novo upravo pa je potrebno soglasje predstavnika Republike Slovenije. Ob uveljavitvi zakona se podprži le nesporen del, toda do konca revizije je potrebno preprečiti nadaljno oškodovanje družbenega kapitala. Družbeni kapital pa se podprži takoj. Deli podjetij se lahko izločijo in se lastnijo po splošnih pravilih zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij, vendar le tisti deli, ki nesporno nimajo nobene zveze z igralniško dejavnostjo in niso pomembni v postopku revizije. Delov podjetij, ki pa so ekonomsko odvisni od igralniške dejavnosti, pa ni mogoče izločiti. Za izločitev je potrebno soglasje Agencije Republike Slovenije za prestrukturiranje in privatizacijo ter Službe družbenega knjigovodstva. Pravnoformalno se izločitev opravi tako, da se izloči del podjetja, ki prireja igre na srečo. Preostanek pa se lastnijo po zakonu o lastninskem preoblikovanju podjetij. Začasno se suspendirajo le sporne določbe konstitutivnih aktov, ki favorizirajo eno skupino delničarjev na račun delničarjev, ki so postali lastniki delnic. Ki so prej pripadale družbenemu kapitalu. Prav tako je do konca revizijskega postopka prepovedano izplačevanje dividend. Po revizijskem postopku se bodo morale igralnice v roku šestih mesecev uskladiti z določbami systemskega zakona. Po systemskem zakonu fizične osebe ne bodo smele biti delničarji igralnic, zato jih bodo verjetno morali odsvojiti v roku za uskladitev.

Marjan Horvat

O ločitvi pomurskega zdravstva

Politična ločitev prinaša probleme

Zdravstveni delavci pomurskih zdravstvenih domov in bolnišnice, ki z ustanavljanjem samostojnih zavodov zapuščajo skupno hišo Pomurskega zdravstvenega zavoda, čedalje pogosteje ugotavljajo, da desnica ne ve, kaj je dobro za levo. In kaj je dobro za zdravstvo in uporabnike pri političnih odločitvah, ko gre za vprašanje razdruževanja pomurskega zdravstva, občinske skupščine, po novem ustanoviteljice zdravstvenih zavodov, ne upoštevajo. Strokovno nepoklicani ali ljudje iz politike so razbili zdravstveni sistem, ne da bi, če je bil pomanjkljiv, dopustili, da se dopolni.

Politiko naj se grejo druge, stroka pa terja svoje, kajti lahko je razbiti, težko pa je ponovno vzpostaviti, so bili kritični zdravstveni delavci na zadnji seji sveta Pomurskega zdravstvenega zavoda, ki še obstaja, dokler ne bodo dokončno in pravno speljani vsi postopki ustanavljanja samostojnih zdravstvenih zavodov. Nam v zdravstvu je to popolnoma jasno, so si rekli zbrani na seji sveta, kaže pa, da ni jasno ustanoviteljem. Zaradi razdruževanja pomurskega zdravstva na način, ki je po meri ustanoviteljic, saj poteka drugače, kot so se dogovorili znotraj zdravstva, se začenjajo problemi, ki jih občutijo že tudi uporabniki. Gre seveda za vprašanje regijskih dejavnosti, torej dela določenih speciali-

stov. Če jih v naši pokrajini ne bo, potem bodo zanje morali zdravstveni domovi prosjati drugod, če bi bil kateri pripravljen priti nadurno delat, ali pa bolnike napotiti na primer v Maribor ali druge zdravstvene centre. Bolnišnica in zdravstveni domovi bi morali povedati, katere specialnosti pa bi vendarle morali imeti v naši pokrajini, ki bo, ne glede na politično razdruževanje, še naprej ostala ena zdravstvena regija. Na seji sveta so jih nekaj že naštel ali jih zapisali v skupnem planu predvidenih specializacij zdravnikov ter s slednjim dali vedeti, da se v zdravstvu morajo in lahko dogovorijo tudi na ravni regije. Na skupno listo specializacij so tako že uvrstili dermatologa, specialista za zobne bolezni, pe-

dopsihiatra. Kako pa bo s financiranjem predvidenih in nujno potrebnih specializacij, je seveda vprašanje.

Sploh je veljavna rešitev za financiranje specializacij zdravnikov nelogična in nesprejemljiva. Specializacije zdravnikov so namreč uvrstili med naložbe v zdravstvu, po zakonu pa je zanje pristojna občina oziroma ustanoviteljica. Bodo občine pripravljene plačati stroške specializacij zdravnikov? Tega denarja v občinskih proračunih ni, zato bodo morali najbrž vse breme specializacij še naprej nositi zdravstveni domovi. Ministrstvo za zdravstvo pa ravna, kot da se ga ta problem ne tiče.

Kljub temu so v zdravstvenih domovih in bolnišnici pripravili seznam potrebnih specializacij za to leto, saj je to dokument, s katerim bodo zdravstveno ministrstvo prosili za soglasje, ki ga še vedno mora dati. Na specializacijo naj bi odšlo osemnajst zdravnikov iz zdravstvenih domov in bolnišnice.

MH

Zadnja vest

Včeraj dopoldne je direktor lendavske Nafti Miloš Ošljaj delavskemu svetu predal odstopno izjavo. Za to se je odločil zaradi sprejetih sklepov na dvajseti seji delavskega sveta ter ugotovitve komisije, katere, kot je dejal, ne sprejema ali jih zavrača. Za odstop se je odločil tudi zaradi osebnega mnenja, da če določena oseba moti poslovanje podjetja, se mora pač umakniti. Delavskemu svetu je torej predal odstopno izjavo in v skladu s pravilnikom podjetja pričakuje premostitev na drugo ustrezno delovno mesto.

nomsko upravičenimi odločitvami. Direktor Nafti je tudi napovedal, da bo odstopil ne glede na to, kaj bo ugotovila komisija delavskega sveta, saj te agonije ni mogoče nadaljevati, je dodal. Za direktorsko mesto pa ponovno, tudi po izteku mandata sredi leta, ne bi kandidiral, saj ni izpolnil dane obljube ob prevzemu direktorskih nalog, da bo zgrajena rafinerija v Lendavi, je pojasnil Miloš Ošljaj.

MAJDA HORVAT

Proti postanemu vonju denarja

Ko se spomniš, da imajo v Avstriji občinske hranilnice, ti je malo bolj jasno, zakaj je v avstrijskih bankah boljši zrak ter več prostora med tabo, ki z odpiranjem bančne knjizice postavljaš na svetlo svoje fičnike, in tistim, ki stoji za tabo.

Andrej Hrastelj ni pozabil poudariti, da je šlo za to prvo novejšo seznanitev z delovanjem klasičnih občinskih bank na njegovo pobudo. Češ da je v času »porajajoče se lokalne samouprave« čas, da se tudi finančne zadeve malo razgibajo. »V ta kontekst spada tudi obuditev spomina na nekdanje komunalno varčevanje. Hranilnice so učile ljudi varčevati. Ne delujejo profitno, denar, ki ga obračajo, pa ostane v kraju. Jasno je, da se bo monopol Ljubljanske banke s tem zlo-

najski župan Zilk, socialdemokrat, ki se je nedavno tega vrnil iz bolnišnice. Zdravil se je, ker mu je v rokah eksplozivno pisimo bomba. Hrastelj pravi, da so se pogovarjali tri čert ure, »ob dunajskih kolačih in melanj kavi.«

»Pogovori so bili konstruktivni.« pripoveduje Hrastelj. »Zveza avstrijskih mest in občin ter zveza avstrijskih hranilnic nam bosta pomagali pri vzpostavljanju občinskih hranilnic. Dali nam bosta know how, dogovorili smo se, da vsaka stran, naša in njihova, imenuje komisijo strokovnjakov, ki bosta potem skupaj izdelali načrt o ustanavljanju mreže hranilnic.«

Občinsko hranilnico ustanovi občina, ki da tudi začetni kapital. Ta kapital ostane v trajni lasti hranilnice. Prvi človek hranilnice je vsakokratni vladajoči župan, z njo pa upravljajo ugledni občani. Tako je Hrasteljeva dikcija.

(S kriterijem uglednosti, ki seveda ni določljiva izključno s finančno zmožnostjo, čeprav

pa od nje tudi ločen ni, se v finančno poslovanje očitno vnaša vera na besedo, kar ni nepomembno za financiranje prihodnjih malih občin (predvsem v tistih, kjer v začetku ne bodo imeli drugega kapitala kot ugled - op. avt.).

Ti ugledni občani opravljajo tudi poslovodstvo hranilnice. Za hranilničine posle jamči občina s svojim premoženjem. Občinske hranilnice so povezane v centralo občinskih hranilnic, ki skrbi za denarne tokove med hranilnicami in v mednarodnem denarnem prometu. Centrala prevzema tudi del vzajemne odgovorno-

sti. (Neverjetno, kako se v tej državi počasi lomijo monopoli. Kakor da bi bilo to kaj slabega. Avstrijskih bank je veliko, ob njih so še občinske in druge hranilnice, pa jih vendar zaradi tega ni pobralo. Kje le, najbolj me v avstrijskih bankah navduši svež zrak. Menda zato, ker skozi finančne malhe navzkriž vleče, zaradi česar se denar hitreje kotali in zrači. Postan denar je sinekura za zaležano državo in zakrknjen bančni sistem. In nevarnost za državljane, da se okužijo - op. avt.)

ŠTEFAN SMEJ

Plače zavirajo gospodarsko rast

Je najhujša kriza slovenskega gospodarstva mimo in se bodo nekatere pozitivne težnje, ki jih je opaziti v zadnjih nekaj mesecih, nadaljevale ali pa so ti rezultati le trenutni in navidezni? Takšno vprašanje si često zastavljajo mnogi ekonomisti, verjetno pa v tem trenutku še ni nikogar, ki bi na to lahko zanesljivo odgovoril. V analizah gospodarskih gibanj, ki jih mesečno pripravljajo v ekonomskem inštitutu pravne fakultete v Ljubljani, že nekaj časa ugotavljajo, da so zlasti ugodna gibanja v industriji, ki je v lanskim drugi polovici leta iz meseca v mesec naraščala. Vendar to še ne more biti zanesljiva napoved za preobrat v nadaljnjo pozitivno rast, saj je tudi proti koncu leta 1992 industrijska proizvodnja naraščala, v začetku lanskega leta pa je potem začela ponovno padati. Kakršna koli bodo nadaljnja gibanja, pa skorajda že lahko trdimo, da je najnižja dosežena stopnja že mimo, saj je od lanskega julija industrijska proizvodnja na sorazmerno visoki ravni. Tudi če bi proizvodnja v letošnjem januarju stagnirala, bi precej preseglala lansko v tem mesecu, vendar stagnacije ne bi smelo biti, saj je imel letošnji januar zaradi krajših novoletnih praznikov (praznovalo se je v soboto in nedeljo) več delovnih dni od lanskega.

Tudi lanska decembrska rast je bila razmeroma visoka, saj je znašala 2,23 odstotka, kar je na letni ravni 30-odstotna rast. Ugodne so tudi medletne primerjave za december, saj je bila lanska za 5 odstotkov nad primerljivo predlansko in za 4 odstotke nad decembrsko v letu 1991. Je pa kar za 40 odstotkov zaostajala od največje decembrske v letih 1986 in 1988, vendar je pri tem treba dodati, da takrat še nismo imeli božičnih počitnic in je bilo zato več delovnih dni. Cela lanskeoletna proizvodnja pa je še

Rast mase plač nam ne daje povsem realne slike o gibanju plač, saj podrobnejše analize kažejo, da so se realne plače povečale bolj, kot se je realno povečala masa plač. To je posledica dejstva, da se zaposlenost v gospodarstvu še naprej zmanjšuje, v negospodarstvu pa le rahlo raste. Če je masa plač v lanskem zadnjem četrtletju v primerjavi z enakim obdobjem v letu 1992 realno porasla za 3 odstotke, so se plače v gospodarstvu povečale le za 1,5 odstotka, v ožjem javnem sektorju za 6,6 odstotka in v družbenih dejavnostih kar za 7,2 odstotka. Ker pa je tudi večina fiskalnih prihodkov neposredno vezana na rast plač in posledično tudi na trošenje prebivalstva, ne čudi, da tudi prihodki javnega sektorja le z majhnim zaostankom sledijo gibanju plač.

vedno za 3 odstotke zaostajala za predlansko, medtem ko je za najvišjo doseženo ravni v letu 1986 zaostajala za 36 odstotkov. Ob tem pa je zanimiva še ena ugotovitev, do katere so ob analizi gospodarskih gibanj prišli v ekonomskem inštitutu pravne fakultete. Od leta 1986, ko smo v Sloveniji dosegli najvišji nivo industrijske proizvodnje, pa do leta 1991 se je ta znižala za 24 odstotkov, medtem ko se je od osamosvojitve v letu 1991 do konca lanskega leta znižala za 16 odstotkov. Iz tega lahko sklepamo, da je bila škoda, ki jo je utrpelo slovensko gospodarstvo v Jugoslaviji, precej večja od osamosvojitvenih stroškov.

V normalnih gospodarskih razmerah je obseg proizvodnje predvsem odvisen od razpoložljivih proizvodnih zmogljivosti, vendar za naše razmere to v celoti ne drži. S tem ko se je proizvodnja zmanjševala, so ostajale proizvodne zmogljivosti neizkoriščene, njihova večja izkoriščenost pa je zdaj predvsem odvisna od povpraševanja, tako domačega kot tujega. Zadnji podatki kažejo, da se povpraševanje ponovno krepi, saj je bila prodaja v trgovini na drobno v vsem lanskem letu za 5 odstotkov višja od predlanske, decembra pa je bila v primerjavi s predlanskim decembrom višja že za 7 odstotkov. Tudi zaloge neprodane blaga so se zato navkljub večji proizvodnji hitreje zmanjševale.

Da gibanje plač vpliva na zaposlenost, potrjujejo nekateri lanski podatki. V juniju, torej pred začetkom uravnavanja plač s kolektivnimi pogodbami, se je skupno število zaposlenih v Sloveniji zmanjševalo za 0,15 odstotka mesečno, v novembru pa že po 0,59 odstotka. Razlika je takšna, da bi ob počasnejšem padanju zaposlenosti v letu dni prihranili okoli 36 tisoč delovnih mest.

Čeprav se je gospodarska dejavnost izboljševala, povpraševanje krepilo in se likvidnostna kriza ni poglabljala, se je število zaposlenih zmanjševalo iz meseca v mesec hitreje. To zmanjševanje je značilno predvsem za gospodarstvo družbenega sektorja, saj se je v njem število zaposlenih v lanskem letu zmanjšalo za 40 tisoč. Zmanjšanje je bilo občutno predvsem v lanskem novembru, in če se bo to letos nadaljevalo s takšnim tempom, bo do letošnjega novembra število zaposlenih v gospodarstvu družbenega sektorja manjše še za 50 tisoč delavcev. Je pa bilo v novembru na zavodu za zaposlovanje prijavljenih le 23 tisoč delavcev več kot pred letom, kar pomeni, da je krizo brezposelnosti precej blažilo nekoliko večje zaposlovanje v zasebnem sektorju in v negospodarstvu.

Poseben problem so plače, ki realno še naprej močno naraščajo in mnogi že opozarjajo na posledice, ki jih bo ta rast prinesla. V decembru je skupna masa plač porasla za 20,9 odstotka, v družbenih dejavnostih pa kar za 42,3 odstotka. Zaradi prenosov plač med oktobrom in novembrom je decembrska rast sicer neprimerljiva, vendar pa tudi primerjava med zadnjima lanskima četrtletjema ne daje ugodne slike, saj je bila skupna masa plač v zadnjem četrtletju za 12,8 odstotka višja kot v tretjem četrtletju. Primerjava lanskega zadnjega četrtletja z enakim predlanskim pa kaže, da so bile realne plače lani večje za 3 odstotke. Ker socialni pakt ni bil sklenjen, saj se vlada, zbornica in sindikati niso mogli dogovoriti, je bojazen, da bo vlada spet administrativno ukrepala. Tudi pred letom so namreč dogajanja s plačami potekala približno v tej smeri in je zato prišlo do administrativnega omejevanja. Poznavalci namreč opozarjajo, da bi nadaljnja realna rast plač zmanjševala zaposlenost, delovala pa bi lahko tudi inflacijsko.

Da so inflacijska pričakovanja, kažejo tudi podatki o gibanju cen pri proizvajalcih. Te cene so namreč še pred časom zaostajale za cenami na drobno, v decembru pa je bila slika že povsem drugačna. Če so drobnoprodajne cene v tem mesecu porasle za 1,5 odstotka, so se pri proizvajalcih dvignile kar za 2,4 odstotka, rast v korist proizvajalčevih cen pa je opaziti že vse lansko drugo polletje. Ti podatki in podatki o gibanju plač pa niso prav nič obetavni, zato nas ustrezni ukrepi, o katerih v vladi čedalje resneje razmišljajo, ne bi smeli presenetiti. LUDVIK KOVAČ

Nekaj novih dejstev v zvezi z vaškim (zadružnim) domom na Hotizi

Koristnik še ni lastnik

Čeravno so problemi zadružnih (nekoč vaških) domov marsikje podobni kot na Hotizi – stavbo so zgradili krajsani s prostovoljnimi delom in v večini primerov darovali tudi ves potreben les – so drugod le malokje tako vztrajni pri iskanju pravice, da ponovno postanejo lastnik svojega doma. Zdaj si ga namreč lastijo člani Kmetijske zadruge Hotiza-Polana, med katerimi skoraj nihče ni mignil niti s prstom, ko so ga gradili. Podobno je z domom na Srednji Bistrici (lasti si ga KZ Črenšovci) in v večini drugih primerov. Nasprotno pa so krajsani Prosenjakovec že dosegli svojo lastninsko pravico, ker jim tamkajšnja zadruga tega ni oporekala. Vsaj en primer za vzgled!

Nekoliko obširneje smo problematiko hotiškega doma obdelali že v prejšnji številki, ko smo poročali o dokaj burnem zboru krajanov na to temo. Medtem so znana nekatera nova dejstva, ki bi utegnili problem razvozlati v prid vaše skupnosti.

Lastnik prejšnje stavbe in parcele, na kateri stoji 'sporni' dom, je bila židovska družina Tumaer-Steran, ki se je ukvarjala s trgovsko dejavnostjo. Ker je bankrotirala, je vse skupaj prešlo v last Hranilnice Dolnja Lendava. Leta 1951 pa je bila izdana razlastitvena odločba, s katero je bilo odločeno, da je to postalo splošno ljudsko premoženje. Do tu še ni bilo nič spornega, kakor tudi ne leta 1958, ko so ustanovili kmetijsko zadrugo, ki si je ure-

dila svoje prostore v tem domu in začela 'koristiti' tudi nacionalizirana zemljišča. Nekaj usodnega pa naj bi se zgodilo leta 1967, ko je bil na občini v Lendavi sestavljen zapisnik, na podlagi katerega so ugotovili, kaj vse je na Hotizi splošno ljudsko premoženje. Tako je navedena tudi parcelna številka 1429, na kateri stoji hiša št. 151 (zadružni dom) in eno gospodarsko poslojje. Nadalje pa je zapisano, da »vse spredaj navedene parcele so družbena lastnina, koristnik KZ Lendava in se tako tudi naj vpiše v novo zemljiško knjigo«. Eno leto po sestavi tega zapisnika je bil rok za pritožbe, vendar le-teh naj ne bi bilo. Nihče pa tega ni uradno potrdil. Najbrž je bilo tako tudi res, ker ni bilo zapisano, da je

kmetijska zadruga lastnik, ampak le koristnik splošnega ljudskega premoženja, v čemer je vsekakor bistvena razlika. Zato tudi predstavnik Hotize (oba sta že pokojna), ki sta podpisala omenjeni zapisnik, verjetno nista imela slabe vesti. In to je novo dejstvo, ki bo najbrž odločilnega pomena pri nadaljnji presoji, kdo je (bo) lastnik doma (in zemljišča) – ne samo na Hotizi ampak tudi drugod, kjer so te stvari prav tako nerešene.

Ampak stvar se utegne vseeno zapletati, ker je v zemljiško-knjižnem izpisku, ki ga je lani izdala Geodetska uprava SO Lendava, vpisana kot lastnik 'spornih' parcel in tudi zadružnega doma KZ Hotiza-Polana. Potrebno bo torej ugotoviti, na podlagi katerega dokumenta (sklepa) je postala zadruga lastnik, in ne več le koristnik. No, po vsej verjetnosti je to posledica zakona o zadružnih, ki ga je sprejel slovenski parlament leta 1992. Nekateri pa namigujejo, da bi utegnil na to vplivati predsednik SO Lendava, ki je ob enem tudi direktor KZ Hotiza-Polana. Za morebitne mahinacije v preteklo-

sti pa krivijo nekdanje upravnik enote Kmetijske zadruge Lendava oziroma najbrž temeljne zadružne organizacije, ki je bil tudi nekdanji hotiške krajevne skupnosti jima delajo krivico, pa bi kazal nadaljnji postopek.

JOŽE GRAJ

Najemnine bodo »socialne«

Po ustanovitvi Sloveskega kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije so vsa dosežanja zemljišč in gozdovi, ki so bili v družbeni lasti, postali v last sklada. Ta zdaj na polaga z okrog 560 hektarji teh površin, ki so razdeljene na okoli 1000 parcel in vpisane v novo, še posebej listro, opravljenih procesih nacionalizacije bo do konca leta 1992 izvršen del teh površin v lastništvo države, njim nacionaliziranim oz. njihovim dedičem v skladu pa načrtujejo, jim bo ostalo okoli 20 tisoč hektarjev kmetijskih zemljišč in 70 tisoč hektarjev gozdov.

Še v tem mesecu sklad objavil razpis za nakup vseh kmetijskih zemljišč, enake možnosti za zakup pa naj bi imeli tako pravne kot fizične osebe. Vseeno pa je treba niti, da zaokroženim kompleksom ne bi drobili, bodo zakupne pogodbe sklepali pretežno z državnimi koristniki. V skladu pravijo, da so pogodbe zaenkrat letne, v prihodnje pa bi pogodbe o zakupu sklepali tudi za daljše obdobje, od 10 do 20 let. Ker sklad ni profita organizacija, bodo najemnine »socialne«, poznavalci bodo končani pri denacionalizaciji, pa bi stekel tudi postopek z zemljišči, ki bodo v lasti sklada. L. KOVAČ

Še drugi del zgodbe o 'dobitnikih' družbenega denarja

Brez dokaza nihče ni kriv

Ko sem v prejšnji številki našega tednika na kratko povzel spisak tistih, ki so prejeli ugodna posojila ali druga sredstva za razvoj, nisem pričakoval, da bo tolikokrat zazvonil telefon in...

Delno tudi zato, ker sem za prvo skupino prejemnikov zapisal, da so kmetovalci, v resnici pa so bili med njimi tudi obrtniki ali lastniki zasebnih podjetij. To velja tudi za TPP Štuhec Ljutomer. Ker se zdaj slišijo govorice, da je lastnik dobil nepovratna sredstva, naj še enkrat zapišem, da je šlo za posojilo v devizni protivrednosti in da ga že mora vračati. Prvi obrok je bil čez 200.000,00 tolarjev. S pomočjo tega denarja pa je ustanovil trgovsko proizvodno podjetje za izdelovanje pomožnih zdravilnih sredstev in zagotovil 3 delovna mesta.

No, eni so mi čestitali, da sem to storil in menili, da bi bilo prav, če bi navedel čisto vse prejemnike, nekateri so bili nekoliko užaljeni, da je prišlo na beli dan, tretji pa so imeli tudi kakšno upravičeno pripombo. Med slednjimi je bil tudi Andrej Graf iz Radomerja, ki res ni dobil posojila (1.000.000,00 SIT) kot kmetovalec, ampak za dograditev in nakup opreme za kisarno (drobno gospodarstvo torej). Trikrat toliko kot on pa je na isti razpis leta 1992 prejelo zasebno podjetje Habitus d. o. o., Lukavci (za nakup opreme in strojev za izdelovanje škroplilnic), Jožica Lipovec iz Logarjev pa je prejela 800.000,00 tolarjev za obnovo hleva za svine. V vseh treh primerih je šlo za posojila iz sklada za razvoj demografsko ogroženih območij v Republiki Sloveniji. Številno vseh prejemnikov na tem spisku (za 3 leta) pa je 34. Najbrž bi marsikoga res zanimalo, kdo vse (in za kaj) je poleg naštetih še prejel posojilo iz tega naslova, a to bi bilo preveč podrobno. Seznane pa so sicer prejeli vsi delegati občinske skupščine in so javni, saj nikjer ne piše, da gre za interno uporabo ali celo strogo zaupne podatke.

Ampak vsega le ne bodo mogli zvedeti. Namreč pri posojilih na podlagi zakona o finančnih intervencijah v kmetijstvo, proizvodnjo in ponudbo hrane so navedeni le prejemniki in njihovi naslovi, koliko in za kaj so denar dobili, pa ni podatkov. Znano je le, da je šlo za podporo ali regres za obnovo črede plemenskih krav, prirejo praščjega mesa, rejo plemenske drobnice, za seme pšenice in rži ter za se-

menski krompir, za seme ajde, sladkorne pese in oljne ogrščice, za sadne sadike in trsne cepljenke ter za financiranje pomembnih nacionalnih projektov. V treh letih se je znašlo na tem seznamu kar 191 upravičencev.

Tokrat dodajam še nekaj znanih podatkov o tem, kdo iz ljutomerske občine si je uspel pridobiti ugodnost na podlagi subvencioniranja realne obrestne mere lansko leto. Na tem spisku je 6 posojilojemalcev, in sicer: MITRA d. o. o., Ljutomer (139.285 DEM), Mirko Hanžekovič, Veržej, in Filipič Avgust, Ljutomer (po 115.000 DEM), FEIN d. o. o., Ljutomer (76.982 DEM), Dobrila Tomšič, Ljutomer (43.478 DEM) in Gabrijela Kosi, Križevci (27.550 DEM).

JOŽE GRAJ

S poti po Avstraliji

Velika – a uspešna delegacija

Po Avstraliji in Novi Zelandiji so potovali ekonomski politiki gospodarstveniki. V deželi knegrujev živi od 25 do 30 milijonov Slovencev.

Vladna delegacija se je v Avstraliji in Novi Zelandiji zadrževala celih 14 dni. Namen obiska je bil, ustvariti možnosti za večje gospodarsko sodelovanje. Delegacija je bila številna zaradi predstavnikov gospodarstva, ne pa zaradi uslužbencev vlade, je dejal na tiskovni konferenci minister za ekonomske odnose in razvoj dr. Davorin Krančun. Eno skupino je po Avstraliji vodil minister sam, drugo pa državna sekretarka Vojka Ravbar. Slovenija intenzivno išče nove zunanjetrgovinske partnerje, pa so zato za nas zanimive tudi oddaljene države. Slovensko gospodarstvo sodeluje predvsem z Nemčijo Italijo, Hrvaško in Francijo, to pa je za naše ambicije preozko in premalo. Tudi Avstralija in Nova Zelandija sta partnerja drugega reda, saj je menjava do sedaj znašala le trideset milijonov dolarjev letno. S temo državama ima Slovenija celo trgovinski presežek. Državi sta za Slovenijo zanimivi,

ker sta odprti za gospodarsko in drugo sodelovanje. V Avstraliji pa boča tudi olimpijske igre, kar naj bi prineslo več vlaganja in nove trpe. V Avstraliji uspešno delujeta dve podjetji, in sicer v okviru slovenskega podjetja, dve v Slovenijaleso. Slovenski podjetji pa se posvečajo na vlaganje v Slovenijo, njuna imena kot tudi imena slovenskih podjetij sta znanstvena poslovna skrivnost. Poleg tega so zanimivi za sodelovanje naši rojaki, ki imajo nekaj njihovih podjetij.

Na poti po Avstraliji in Novi Zelandiji so bili tudi predstavniki Slovenskega združenja in WTC-ja, ki so prav tako razpravljali o uspešnosti obiskov in sklenili nekaj konkretnih poslov, nekaj poslov pa je bilo podpisano. Avstralija je vključiti v GATT, kjer se bo Sloveniji pomagala pri vključitvi v GATT, zaradi uvoza in izvoza kmetijskih proizvodov.

MARJAN HORVAT

Kot smo omenili že v prejšnji številki, je bila med 'dobitniki' posojila iz sredstev za razvoj demografsko ogroženih območij tudi družina JUREŠ iz Ljutomera, in sicer so jim odobrili 18.000 nemških mark v tolarjih za ureditev kmečkega turizma na Globočkem Vrhu. Obrestna mera je 4-odstotna, posojilo pa bo treba vrniti v osmih letih. S tem denarjem in z lastnimi prihranki so uspeli preurediti starejšo hišo, v kateri lahko sprejmejo okrog 70 gostov. Posebnost njihovega kmečkega turizma je predvsem v tem, da pripravljajo jedila (oženjene žgance, kvasenice, postružnjače, meso iz tünke idr.) po starih receptih, meso pa pečejo v krušni peči. Imajo tudi lasten vinograd in veliko vinsko klet. Gospodar Dušan je prejel že številna priznanja in medalje za traminec in souvignon. Če bi dobili tudi nepovratna sredstva, kot je to uspelo nekaterim drugim, bi uredili tudi 4 sobe za prenočevanje gostov pa še kaj. (Fotografija: J. G.)

Zakaj je moral propasti gornjeradgonski Elrad? So ga namerno pokopali največji dolžniki ali preveč »domače« poslovanje?

Delavci med največjimi upniki

Ne moremo trditi, da so domači neplačniki krivi za propad Elrada, kajti terjatve do kupcev v državi Sloveniji so le ena stran medalje; druga stran so neporavnane obveznosti, ki jih ima Elrad do domačih dobaviteljev. Pri obojih – dolžnikih in upnikih – se večkrat pojavljajo ista imena podjetij in zasebnih obrtnikov. Pa vendar: prav te številke so od vseh še najbolj oprijemljive, realne in izterljive. Propadu Elrada je botrovalo več dejavnikov, v prvi vrsti odhod strokovno usposobljenih kadrov, sklepanje zgrešenih pogodb in najemanje neprimernih posojil.

Šeštevek vseh neporavnanih obveznosti Elrada znaša čez milijardo 170 milijonov tolarjev. Pri tem so zanimive naslednje številke: čez 136 milijonov znašajo obveznosti do dobaviteljev na domačem trgu, 47,5 milijona obveznosti do tujih dobaviteljev, državnim institucijam dolgujejo skupno 6,3 milijona, kreditodajalcem čez 332 milijonov tolarjev; najbolj presenetljivi pa sta naslednji dve številki, in sicer da si Elradove družbe med sabo dolgujejo skoraj 350 milijonov, delavcem pa bi morali v mesecih od septembra do januarja izplačati krepko čez 300 milijonov tolarjev. Glavna krivca za stanje, zaradi katerega je bil uveden stečaj, sta slaba poslovna politika in zastareli proizvodni program (uspešen je bil le na območjih republik nekdanje Jugoslavije, ne pa v Sloveniji in Evropi); prodajne cene niso pokrivalo proizvodnih stroškov, vodstvo pa je slabo poslovanje zavlačevalo z najemanjem posojil. Pri vsem tem so bili najbolj prikrajšani delavci, ki so se odrekli plač zaradi praznih obljub, da bodo tako pomagali rešiti Elrad. Evidentiranih terjatev (kar bi moral Elrad dobiti plačano) je čez 840 milijonov tolarjev, od tega je terjatev do družb v poslovnem sistemu skoraj 395 milijonov, terjatev do tujih kupcev okrog 292 milijonov in terjatev do kupcev na domačem trgu čez 108 milijonov. Vse kaže, da so najbolj realne obveznosti in terjatve do dobaviteljev in kupcev na domačem trgu – v Sloveniji. Zaradi spreminjenih političnih razmer (Hrvaška, BIH, Makedonija, Jugoslavija) je realno pričakovati, da bodo uspeli izterjati le okrog 296 milijonov tolarjev (čez milijardo 170 milijonov) in neplačanimi računi Elradu je po izračunu sodnega izvedenca nastala razlika v višini skoraj 880 milijonov tolarjev, drugače povedano – toliko svežega kapitala bi morali dobiti, da bi

lahko preživeli. To je bil tudi vzrok, da je Temeljno sodišče v Murški Soboti 12. januarja uvedlo stečajni postopek za Elrad, delniško družbo, in še štiri družbe. Neporavnane obveznosti naj bi pokrili s prodajo premoženja, ki je vredno čez dve milijardi tolarjev.

Vse družbe v isti koš?

Ime Elrad je bilo v minulih desetletjih znano po vsej Sloveniji in nekdanji Jugoslaviji, najsi bo povezano z Gorenjem, elektroniko, antenskim napravami ali kabelsko-razdelilnimi sistemi za sprejemanje satelitskih televizijskih programov. Prav v Bosni in Hercegovini, kjer danes divjajo najbolj krvavi spopadi, so imeli prva naročila za kabelske sisteme. Njihovi strokovnjaki Profesionala so potovali po vseh republikah nekdanje Jugoslavije. Nekateri še danes trdijo, da je Elrad začel hirati takrat, ko so ga začeli zapuščati prvi sposobni delavci

slabo poslovale. Skupno ima Elrad v Sloveniji 527 upnikov (dobaviteljev), ki jim dolguje 136 milijonov tolarjev, in 594 dolžnikov (kupcev), ki dolgujejo 108 milijonov tolarjev. Od tega ima družba Profesionala 16 milijonov obveznosti in kar 54 milijonov terjatev, družba Kabli pa 5 milijonov obveznosti in kar 54 milijonov terjatev. Glede na to razmerje poslovanje v obeh omenjenih družbah ni bilo kritično. Ali pač? Po vseh obračunih naj bi imela delniška družba okrog 188 milijonov nepokritih obveznosti (tu so od skupnih obveznosti že odštete terjatve), Antene okrog 290 milijonov, Profesionala 159 milijonov, Orodja 126 milijonov in Kabli 114 milijonov nepokritih obveznosti. Družbe poslovnega sistema naj bi po strokovnih ocenah že od začetka leta 1992 dosegale neugodne poslovne rezultate poslovanja in bile ves čas plačilno nesposobne. Vse kaže, da je Elrad kar dolgo časa živel obdan s kopico laži – te so lansirali v glavnem vodilni in manj vodilni, medtem ko so delavci že dolgo vedeli, da drvijo po poti, ki vodi v stečaj. Kako naj si drugače razlagamo številke, in sicer da je vseh Elradovih obveznosti za okrog milijardo 170

Tohis (kar 2,4 milijona) in Tespack, delniška družba pa ima največ dolga v družbah Keko Žužemberg, Varnost, ID – Infodesign Ljubljana (kar dva milijona), Železniško gospodarstvo in Lama Dekani. Našteli smo le nekatere največje upnike med domačimi dobavitelji, katerim Elrad dolguje več kot milijon tolarjev.

Elrad, delniška družba, in družbe z omejeno odgovornostjo pa kljub slabemu poslovanju niso skoparile pri zavarovanju – na seznamu upnikov je tudi Zavarovalnica Triglav Murska Sobota, kajti Elrad, d.d., ji dolguje okrog 2,8 milijona tolarjev, Antene okrog 1,3, Profesionala 2,2 milijona, Orodja 500 tisoč in Kabli 1,6 milijona tolarjev. Nekateri vodilni so znali visoko zavarovalnijo kar dobro izkoristiti. Če ni bilo dobrih plač, pa je bila vsaj dobra zavarovalnina!

Če smo našli milijonske domače upnike, je prav, da pogledamo še, kdo so Elradovi dolžniki. Skupno jih je 594, Elradu pa dolguje okrog 108 milijonov tolarjev. Tri četrti teh je »majhnih« dolžnikov. Med največjimi so največje firme, na primer Jeklotehna Elektro Maribor s skoraj 3,5 milijona dolga (razdeljeno po družbah), Pomurska založba dolguje Antenam 2,6 milijona, čez dva milijona podjetje ELTI Murska Sobota in čez milijon tudi podjetje ATEX Gornja Radgona. Gorenje gospodinjinski aparati imajo v družbi Kabli dolg v višini okrog 5,2 milijona, Gorenje GA pa okrog 6,6 milijona tolarjev. Družbi Kabli dolguje tudi gornjeradgonska Sloga, in sicer okrog 5 milijonov tolarjev. Profesionala dolguje RTV Slovenija kar 12 milijonov tolarjev, Kanal A Ljubljana pa okrog 2,2 milijona.

Zgodba zase so neporavnani računi krajevnih skupnosti, saj so prav ti največji dolžniki na domačem trgu (tabela).

Tuji trg ostane uganka! Skupni znesek vseh Elradovih obveznosti do tujih dobaviteljev znaša okrog 47,5 milijona tolarjev – glavnice. Družba Antene dolguje čez 23 milijonov (z obrestmi čez 124 milijonov), Kabli čez 12 milijonov (glavnica), Profesionala več kot 5,5 milijona (glavnica), delniška družba Elrad čez 3,7 (z obrestmi čez 31 milijonov) in družba Orodja 1,3 milijona (tudi glavnica). Koliko od okrog 292 milijonov Elradovih terjatev na tujem trgu je pravih, koliko ne? Kdo je kriv za podpisovanje nezaščitenih pogodb, ki ne bodo nikoli pravno izterljive? Delniška družba Elrad ima v tujini čez 54 milijonov terjatev (več kot 38 milijonov v evropskih državah, predvsem v Franciji in Avstriji). Družba Antene ima skupno več kot 162 milijonov tolarjev terjatev, od tega več kot 133 milijonov v zahodnoevropskih državah, okrog 28 milijonov pa v republikah nekdanje Jugoslavije. Med tujimi državami jim največ dolgujejo partnerji iz Nemčije, Norveške in Avstrije. Profesionala bi iz tujine morala dobiti še 56 milijonov tolarjev, vendar je kar 41 milijonov tega dolga v nekdanji Jugoslaviji. Družba Kabli ima skupno čez 19 milijonov terjatev v tujini in od tega skoraj 18,5 milijona v republikah nekdanje Jugoslavije. Družba Orodja ima le okrog 300 tisočakov terjatev v Nemčiji in Avstriji. Skupno imajo torej vse Elradove družbe okrog 292 milijonov tolarjev terjatev, vendar je realno izterljivih kvečjemu okrog 188 milijonov neporavnanih računov.

BERNARDA B. PEČEK

85 zaposlenih v družbi AR AVTO – Odslej tudi korejski avtomobili Prevozi, prodaja in servisi

AR Holding ima od letos le dve družbi, to sta AR CONT in AR AVTO. Holding je tudi lastnik obeh družb, ki pa se morata skupaj z ustanoviteljico še lastniti. Tačas še opravljajo zadnje ocenitve premoženja in šele po končanem vrednotenju bodo predlagali program lastninjenja. AR CONT se ukvarja z izdelovanjem zabojnikov, v družbi AR AVTO pa so od januarja letos združene prevozna, trgovska in trgovska dejavnost.

»Pri transportu se resda obrača velik kapital, vendar je lažje »zapirati« kompenzacijske posle s trgovino. Za podjetje je bolje, če se ukvarja z nekaj različnimi dejavnostmi. Že sedaj opravljamo 90 odstotkov prevozov v tujini, vendar je konkurenca vzhodnih prevoznikov velika. Tačas so naši največji naročniki prevozov Mesna industrija Pomurka M. Sobota, Varis Lendava in AR CONT, pridobivamo pa si tudi druga naročila na trgu,« je povedal novi direktor družbe AR AVTO Ivan Vela. Direktorsko funkcijo je prevzel 1. februarja letos, vendar je skupaj z dosedanjim vodstvom iskal razvojne možnosti že od oktobra lani. Odločili so se za dodatno dejavnost – prodajo avtomobilov. Ker je posrednikov in prodajalcev uvoženih avtomobilov tudi v Pomurju že kar precej, so iskali takšno ponudbo, ki bi bila nova in ugodnejša od drugih. Povezali so se z družbo KIA Slovenija v Ljubljani, ki uvaža južnokorejske avtomobile. S pravo prodajo bodo začeli marca letos, kajti do takrat bodo izbrali tudi banko z najugodnejšimi posojilnimi pogoji in uvozili prvih deset avtomobilov. Na razstavnih ploščadi na lokaciji nekdanje družbe AR TRG je že razstavljeno vozilo STEPHIA, ki je prvo tovorno vozilo v Sloveniji. Zakaj prav južnokorejski avtomobili? Ivan Vela je povedal: »Za ta vozila smo se odločili zato, ker so nova na našem trgu in kljub vsej dodatni opremi od 3 do 5 tisoč mark cenejša od drugih uvoženih vozil tega razreda. Mi smo tudi prvi »diler« in smo dobili ekskluzivno pravico za prodajo v severovzhodni Sloveniji. Lani so jih začeli prodajati v Nemčiji in Italiji. Imam podatek za Nemčijo, da so jih prodali kar 6 tisoč, za letos pa načrtujejo prodajo 16 tisoč avtomobilov.«

AR AVTO bo še naprej prodajal tudi traktorje, kmetijsko mehanizacijo in stroje, poleg tega pa bodo v sodelovanju z AVTO-HIŠO M. Sobota prodajali tudi osebna in tovorna vozila NISSAN in osebna vozila SUZUKI. Torej je ime, ki so ga nadelo novi družbi, kar primerno, še posebno, ker bodo za vsa ta vozila, ki jih prodajajo, opravljali tudi servisne storitve. Novo vodstvo se je tudi odločilo, da bodo poslovne prostore preselili k servisnim delavnicam. Sedanje prostore AR TRANSA in AR ŠPEDA pa bodo dali v najem za določen čas, dokler ne bo vse pripravljeno za gradnjo poslovno-trgovskega centra, ki ima delovni naslov MURA CITY. Od 85 zaposlenih se jih bo 10 ukvarjalo s trgovskimi posli, 30 s servisno dejavnostjo, drugi pa so šoferji in delajo v skupnih službah.

V voznem parku bo ostalo le 32 velikih tovornjakov in 3 ali 4 mala tovorna vozila. Druga so že ali pa še bodo prodali. 15. februarja se bodo rešili še »integralnega transporta«, ki jim je samo v lanskem letu prinesel 6 milijonov tolarjev izgube. 21 delavcev je bilo pogodbeno zaposlenih pri AR ŠPEDU, opravljali pa so vsa potrebna dela natovarjanja, raztovarjanja in prevažanja blaga z železniških postaj v Murški Soboti in Gornji Radgona. Avtoradgona je že več kot dvajset let opravljala te storitve za Slovenske železnice (prej Železniško gospodarstvo Ljubljana), ki pa jim tega dela in prevozov ni nikoli plačala tako, kot bi morala. Odslej bodo železnice same sklenile kooperacijske pogodbe s prevozniki in s potrebnimi delavci na železniških postajah.

Tudi to novo družbo, ki je zrasla iz nekdanje Avtoradgona, tarejo stari bančni dolgi, ki jih bodo morali prej ali slej poravnati. Upajo pa, da jih to ne bo oviralo pri oživiljanju in razvoju nove družbe.

BERNARDA B. PEČEK

V januarju za 39 odstotkov večji izvoz mineralne vode iz Radenske

Nove naložbe

Novinarske konference sklicujejo v glavnem tisti, ki želijo sporočiti spodbudne novice. S tem namenom je sklical novinarje v sredo, 9. februarja, tudi Herbert Šefer, generalni direktor Radenske. Želel je sporočiti spodbudne podatke o povečanem izvozu mineralne vode, o novih naložbah in nadaljnjem širjenju prodaje izdelkov Radenske.

Izvoz mineralne vode se je v prvem mesecu leta 1994 povečal kar za 39 odstotkov; najbolj se je povečala prodaja na italijanskem (za 56 odstotkov), nemškem (za 50 odstotkov) in avstrijskem trgu (za 5 odstotkov). Skupno so januarja prodali 4,5 milijona enot mineralne vode, od tega 19 odstotkov (750 tisoč enot) na klasične tuje trge. V Italiji so prodali 54 odstotkov vse izvožene mineralne vode v januarju, kar je zaslug predvsem PET-embalaže. Letos naj bi na tem trgu prodali skupno kar 9 milijonov enot mineralne vode. Januarja so poslali zabojnik z okrog 800 tisoč enotami izdelkov iz Radenske tudi v Singapur; raziskava je pokazala, da bo na ta oddaljeni trgu mogoče izvažati mineralno vodo v litrski in politrski PET-embalaži.

Radin bo obnovljen predvidoma do 15. marca. Z vsemi izvajalci del (v glavnem so domači) so zelo zadovoljni. Z gradbenimi in obnovitvenimi deli so končali v četrtem in petem nadstropju, kjer že nameščajo pohištvo, na vrsti pa sta še peto in šesto nadstropje. Nato bodo še obnovili družabne prostore v hotelu. Končani so projekti za hotel v Banovcih (izdelali so jih v Projektiivnem biroju M. Sobota), maja pa pričakujejo tudi načrte za nove bazene v Radencih. V prihodnje naj bi dobilo Zdravilišče Radenci kar 800 kvadratnih metrov zunanjih in pokritih bazenskih površin. V prvi etapi obnovitvenih in gradbenih del bodo obnovili sanitarne in garderobne prostore ter zgradili nove bazene, v drugem delu pa se bodo lotili obnove rekreacijskega bazena in savn.

Konec februarja in v začetku marca bodo montirali tudi novo opremo za polnjenje mineralne vode v PET-embalažo in pihalnik za steklenice.

Imeli so nekaj zapletov pri vrednotenju premoženja, vendar so jih že odpravili, tako da bodo do 20. februarja pripravili program lastninjenja in ga poslali agenciji. Zaupali so nam, da si tudi Radenska želi, da bi bila v prihodnje sedež občine v Radencih – tako bodo rešeni vsaj problemi komunalnega urejanja kraja, pa tudi turistična taksa bo ostala na sedežu občine, torej v kraju, ki ga obišče največ gostov.

BERNARDA B. PEČEK

KS/družba	PROFESIONALA	KABLI (v milijonih)
G. RADGONA	4,2 milij.	4 milij.
ODRANCI	2,5 milij.	163 tisoč
ČRENŠOVCI	1,5 milij.	1,1 milij.
GEDEROVCI	1,8 milij.	1,8 milij.
APAČE	1 milij.	1,9 milij.
KRIŽEVCI	6,7 milij.	10 milij.
RADENCI	680 tisoč	1,4 milij.
BISTRICA	470 tisoč	
LAKOŠ		1,5 milij.

s področja kabelskih sistemov in trženja ter postali z enako proizvodnjo in storitvami Elradova konkurenca. Morebiti bi lahko preprečili stečaj vseh Elradovih družb tako, da bi se pred leti posamezne družbe osamosvojile (kot na primer družbe Avtoradgona), kajti ne moremo trditi, da so prav vse

milijonov tolarjev, terjatev pa le za okrog 290 milijonov tolarjev.

Vse upnike v isti koš?

Da, tako bi moralo biti, kajti 300 milijonov dolga do delavcev bi moralo biti enako pomembnih kot 330 milijonov dolga do posojiloda jalcev. Obveznosti do dobaviteljev na domačem trgu znašajo le »borih« 136 milijonov tolarjev. Med njimi je največji Gorenje oziroma njegove družbe Maloprodaja, Trgovina, Commerce, Gospodinjinski aparati – okrog 7 milijonov tolarjev dolgujejo posamezne Elradove družbe Gorenju kot dobavitelju, vendar bodo te obveznosti lahko delno poravnali z izpolnitvijo naročila. Mercatorju Slogi dolguje družbe skupno čez 9 milijonov tolarjev zaradi neporavnanih plačil za bone, ki so jih dobivali namesto plač. Tooliko in še več dolgujejo tudi gornjeradgonski Komunalni (ves dolg je zabeležen pri družbi Orodja), Kovinotehne Veleprodaje ne bi mogli šteti med največje upnike, kajti dvakrat toliko, kolikor ji Elrad dolguje, bi mu morala plačati. Največji upnik med domačimi dobavitelji je vsekakor Impol iz Slovenske Bistrice, saj mu delniška družba dolguje skoraj 3,5 milijona, družba Antene pa kar 20 milijonov tolarjev. Med milijonske upnike lahko štejemo še Petrol (čez 3 milijone na računu Orodja) in na istem seznamu je še Elektro, na neporavnanim računu Anten so Avtopromet Gorica, Farič Kranj, Tovil, Chemo, Acroni,

Kdo bo kupil Agromerkur?

Pred dobrim letom, natančneje 2. decembra 1992, je Agromerkur iz Murske Sobotne prešel v last Sklada za prestrukturiranje in razvoj. O vzrokih, ki so vodstvo tega podjetja pripeljali do takšne odločitve, smo pisali v eni od prejšnjih števil, ko smo tudi zapisali, da bo Agromerkur zdaj ni več večinski lastnik. Pravzaprav sklad že karja pred prenosom rezerviral za združnike, ki so po predelovalni industriji, 20 odstotkov pa naj bi dobili delavci v zamenjo za lastninske certifikate.

Z nedavno objavo o prodaji svojega lastninskega deleža v Agromerkurju je sklad sprožil precej ugibanj o tem, kdo bo novi lastnik. Politika sklada je namreč takšna, da ne želi njegovim okriljem, pač pa želi najti najboljšega ponudnika, ki je z dobrimi programi pripravljen zagotoviti uspešnost poslovanja. V primeru Agromerkurja so se pojavile govornice, da bo sklad svoj del lastništva odstopil Pomurski banki v zamenjo za njene terjatve v Mesni industriji, vendar so na to reagirali v specializirani Perutninarski zadrugi. Ta naj bi kurja tudi zanima. V Zadrugi kmetijski banki so že zaprosili za posojilo, ki so ga člani zadruge v skrajnem primeru pripravljeno zavarovati s hipoteko na svoje premoženje, sklad od kupca zahteva tudi dobre programe, jih v zadrugi že pripravljajo. Če kupčija ne bo uspela, bodo te programe ponudili upravljavcem odboru, v katerem imajo ustrezno zastopstvo.

L. KOVAČ

Dogajanja na Ljubljanski borzi

Spoštovane bralke in bralci, tokrat bo poročanje o dogajanjih na Ljubljanski borzi oziroma na trgu vrednostnih papirjev zajemalo obdobje med ponedeljkom 7. 2. 1994 (tega dne ni bilo možno vključiti v poročanje prejšnji teden zaradi praznika naslednjega dne) in ponedeljkom 14. 2. 1994.

V tem tednu je zaznati bikovski trend (naraščanje tečajev) na trgu delnic. Visoki nivoji tečajev obveznic (manjši donosi le teh) so tako sprožili večje povpraševanje po delnicah, temu primeren pa je bil tudi promet (v sredo je bilo tako z delnicami za tri četrtine skupnega prometa – 250 milijonov tolarjev).

Več kot trideset odstotno povečanje tečaja je 9. 2. 1994 dosegla delnica Finmedia (110.325,00 tolarjev) glede na tečaj 12. 10. 1993 (84.100,00 tolarjev), zato je naslednjega dne Finmedia d.d. objavila sporočilo za javnost in tako še istega dne omogočila trgovanje s svojo delnico. V tej delniški družbi ugotavljajo, da od uvrstitve njihovih rednih delnic v kotacijo na Ljubljanski borzi ni prišlo do sprememb v poslovanju ali do poslovnih dogodkov, ki bi lahko vplivali na spremembo tečaja delnice. V sporočilu so še podatki o nominalni vrednosti delnice (2.100,00 tolarjev), knjigovodski vrednosti (1.366,00 DEM) in o izplačani dividendi za leto 1992 (2.723,59 tolarjev).

Tudi tečaj delnice borzno posredniške hiše Dadas d.d. je v tem tednu (10. 2.) presegel trideset odstotno povečanje in sicer glede na 12. 1. 1994, ko je bila cena te delnice 180.965,00 tolarjev, zato je tudi ta delniška družba objavila sporočilo za javnost (11. 2.) V njen je obvestila javnost, da od zadnje objave podatkov o svojem poslovanju v d.d. ni bilo sprememb, ki bi lahko kakorkoli vplivale na ceno.

10. 2. 1994 je na Ljubljanski borzi pričela kotirati četrta serija komercialnih zapisov Stanovanjskega sklada Republike Slovenije, ki je bila izdana 2. 11. 1993 z rokom dospelosti 3. 10. 1994, vendar prvega dne kotacije z njimi ni bilo prometa. Ti komercialni zapisi so bili izdani v apoenih po 400 DEM v skupni vrednosti 1,6 DEM.

Uvrščena kotacija I – obveznice

Enotni tečaj obveznice RSL 1 je 7. 2. neznatno padel iz 101,3 na 101,2, ko je bilo za preko 6,6 mio tolarjev prometa, v sredo na 101,1 pri 14,3 mio tolarjev prometa, v četrtek pa na 100,9 (nekaj manj kot 40 mio tolarjev prometa). V petek je njen enotni tečaj padel na 100,5,

ko je bilo za nekaj manj kot 43,7 mio tolarjev prometa in se na tem nivoju zadržal tudi v ponedeljek pri 15,5 mio tolarjev prometa.

Za 0,3 odstotne točke na 111,3 je 7. 2. padel enotni tečaj obveznice RSL 2, ko je bilo za skoraj 15 mio tolarjev prometa, v sredo porasel na 111,5 pri 31,7 mio tolarjev prometa, da bi se v četrtek vrnil na 111,3 (4,1 mio tolarjev prometa). V petek je njen enotni tečaj rahlo porasel na 111,4, ko je bilo za nekaj manj kot 30,6 mio tolarjev prometa, v ponedeljek pa padel na 111,1 pri nekaj manj kot 36 mio tolarjev prometa.

10. 2. je enotni tečaj obveznice RSL 8 poskočil iz 93,8 na 94,6, prometa pa je bilo za 1,4 mio tolarjev. Z obveznico RSL 1 z izkoriščeno davčno olajšavo so bili 7. 2. sklenjeni aplikacijski posli za 109 tisoč tolarjev po tečaju 100,0, v četrtek je bilo za več kot 1,2 mio tolarjev prometa po nespremenjenem tečaju. V petek so bili ponovno prijavljeni aplikacijski posli po nespremenjenem tečaju, tokrat le za 47 tisoč tolarjev, v ponedeljek pa je njen enotni tečaj padel na 99,8, prometa pa je bilo za 203 tisoč tolarjev.

Enotni tečaj obveznice RSL 2 z izkoriščeno davčno olajšavo je 9. 2. zdrsnil za 0,6 odstotne točke iz 109,6 na 109,0, ko je bilo za 337 tisoč tolarjev prometa in se na tem nivoju zadržal tudi v ponedeljek pri 338 tisoč tolarjev prometa.

Uvrščena kotacija II – obveznice

7. 2. je enotni tečaj obveznice Mesto Ljubljana padel iz 110,8 na 110,5 in se na tem nivoju zadržal tudi v sredo, prometa pa je bilo v ponedeljek za 4,5, v sredo pa za nekaj manj kot 2 mio tolarjev. V petek so bili s to obveznico prijavljeni aplikacijski posli za 43 tisoč tolarjev, njen enotni tečaj pa se je izoblikoval na 110,0 (-0,5 odstotne točke).

Prosti trg – obveznice

Enotni tečaj obveznice Gorenje se je 7. 2. zadržal na petkovem nivoju 101,4 pri prometu več kot 1,5 mio tolarjev, naslednjega dne porasel na 101,8, ko je bilo za 7,1 mio tolarjev prometa, v četrtek pa so bili sklenjeni aplikacijski posli za 243 tisoč tolarjev po tečaju 102,0. Tudi v petek so bili sklenjeni s to obveznico aplikacijski posli, tokrat za 89 tisoč tolarjev po tečaju 101,9, prav tako pa tudi v ponedeljek (1,2 mio tolarjev prometa).

V ponedeljek 7. 2. se je po obveznici LEK 1 povpraševalo po tečaju 99,1, v sredo pa po tečaju 98,0, vendar ponudbe le teh ni bilo (zadnji posli so bili aplikacijski po tečaju 100,0). Enotni tečaj obveznice LEK 2 je 7. 2. porasel iz 103,0 na 103,5 pri 824 tisoč tolarjev prometa, v sredo pa na 104,0, ko je bilo za 362 tisoč tolarjev prometa.

Z obveznico Občina Laško se je v tem tednu trgovalo šele v četrtek, njen enotni tečaj je porasel za 0,5 odstotne točke na 90,5 prometa pa je bilo za nekaj več kot mio tolarjev. V petek je njen enotni tečaj porasel na 90,9, ko je bilo za 704 tisoč tolarjev prometa. Enotni tečaj obveznice Občina Šmarje se je 7. 2. zadržal na petkovem nivoju 90,1, ko je bilo za 401 tisoč tolarjev

prometa, v sredo neznatno padel na 90,0, pri skoraj 3,3 mio tolarjev prometa, v četrtek pa se vrnil na 90,1 (več kot 10,5 mio tolarjev prometa). V petek je njen enotni tečaj neznatno porasel na 90,2, ko je bilo za 8,2 mio tolarjev prometa, v ponedeljek pa so bili sklenjeni aplikacijski posli za nekaj manj kot 3,4 mio tolarjev, njen enotni tečaj pa se je izoblikoval na 91,1.

7. 2. je enotni tečaj obveznice PTT Celje še nekoliko narasel iz 104,5 na 105,1 pri 415 tisoč tolarjev prometa, vendar je v sredo padel na 104,7, ko so bili za 524 tisoč tolarjev prijavljeni aplikacijski posli. Tudi v četrtek so bili s to obveznico sklenjeni aplikacijski posli, tokrat se je njen enotni tečaj izoblikoval na 104,3 prometa pa je bilo za 275 tisoč tolarjev. V petek je njen enotni tečaj neznatno porasel na 104,4, ko je bilo za 385 tisoč tolarjev prometa, v ponedeljek pa so bili sklenjeni aplikacijski posli za 138 tisoč tolarjev po tečaju 104,5. Enotni tečaj obveznice PTT Ljubljana se je tako v ponedeljek, kot tudi v četrtek in petek zadržal na petkovem nivoju (104,0), v ponedeljek je bilo za 966 tisoč tolarjev prometa, v četrtek za 102 tisoč tolarjev aplikacijskih poslov, v petek pa za 34 tisoč tolarjev. Nihal je v tem tednu enotni tečaj obveznice PTT Gorica. V ponedeljek se je sicer še zadržal na nivoju 120,4 pri nekaj manj kot 2,4 mio tolarjev prometa, v sredo padel na 119,5, ko je bilo za 185 tisoč tolarjev prometa, v četrtek pa poskočil na 120,3 (419 tisoč tolarjev prometa).

V petek je njen enotni tečaj ponovno padel, tokrat na 119,8, ko je bilo za 394 tisoč tolarjev prometa, v ponedeljek pa porasel na 120,2 pri več kot mio tolarjev prometa. 7. 2. je enotni tečaj obveznice Rogaška 1 poskočil za 2,2 odstotni točki na 101,5, ko je bilo za 118 tisoč tolarjev prometa, v sredo pa padel na 101,0 pri 469 tisoč tolarjev prometa. V petek so bili s to obveznico prijavljeni aplikacijski posli za 2,4 mio tolarjev, njen enotni tečaj pa se je izoblikoval na 100,3, v ponedeljek pa padel na 99,0 pri 291 tisoč tolarjev prometa.

Prosti trg – redne delnice

V tem tednu je enotni tečaj delnice Dadas naraščal 7. 2. je tako porasel iz 218786 na 221072, ko je bilo za kar 39 mio tolarjev prometa, v sredo na 227524 pri več kot 45,7 mio tolarjev prometa, v četrtek pa na 237520 (več kot 28,2 mio tolarjev prometa). V petek je enotni tečaj te delnice porasel na 240134, ko je bilo za nekaj več kot 42,7 mio tolarjev prometa, v ponedeljek pa na 241588 pri več kot 50 mio tolarjev prometa.

7. 2. je enotni tečaj redne delnice Finmedia porasel iz 108354 na 109172 pri 8,6 mio tolarjev prometa, v sredo na 110325, ko je bilo za nekaj manj kot 27,7 mio tolarjev prometa, v četrtek pa na 116724 (17,6 mio tolarjev prometa). V petek je njen enotni tečaj nekoliko padel na 116404, ko je bilo za več kot 14,6 mio tolarjev prometa, v ponedeljek pa na 116079 pri nekaj manj kot 16,5 mio tolarjev prometa.

V tem tednu je enotni tečaj delnice LEK padel. 7. 2. je tako njen enotni tečaj padel iz 14126 na 13926, ko je bilo za 1,6 mio tolarjev prometa, v sredo pa na 13767 pri nekaj manj kot 1,9 mio tolarjev prometa. Njen enotni tečaj je padel tudi v petek in sicer na 12489, ko je bilo za več kot 1,9 mio tolarjev prometa, prav tako pa tudi v ponedeljek (12223) pri 2,6 mio tolarjev prometa.

Enotni tečaj delnice MK Založba je v tem tednu naraščal. Tako je 7. 2. porasel iz 6328 na 6550, ko je bilo za nekaj manj kot 5,5 mio tolarjev prometa, v sredo na 6591 pri več kot 10,2 mio tolarjev prometa, v četrtek pa na 7036 (16,7 mio tolarjev prometa). Tudi v petek je njen enotni tečaj porasel, tokrat na 7194, ko je bilo za 19,2 mio tolarjev prometa, v ponedeljek pa na 7500 pri več kot 21,6 mio tolarjev prometa.

Tudi enotni tečaj delnice NIKA je v tem tednu naraščal. V ponedeljek 7. 2. je tako porasel iz 89900 na 90046, ko je bilo za nekaj več kot 15,8 mio tolarjev prometa, v sredo na 92014 pri 17,8 mio tolarjev prometa, v četrtek pa na 96693 (34,2 mio tolarjev prometa). Tudi v petek je njen enotni tečaj porasel, tokrat na 98026 pri prometu 23,2 mio tolarjev prometa, v ponedeljek pa na 98887 pri 26,5 mio tolarjev prometa.

Božinovič Tončka
NIKA d.d.
Poslovalnica Maribor

Nasveti podjetnikom in obrtnikom

V skladu z Zakonom o gospodarskih družbah, ki je bil sprejet leta 1993 in objavljen v Uradnem listu R Slovenije št. 30/93, je potrebno uskladiti registracije (ustanovitvene vloške družbe).

Poznamo osebne in kapital-ske družbe. Razlika med njimi je tudi v tem, da v osebnih družbah ustanovitelj jamči z vsem svojim premoženjem, v kapital-skih pa z ustanovitvenim kapitalom. Po sedaj veljavnem zakonu o poslovanju so bile kapital-ske družbe d.o.o. registrirane z ustanovitvenim kapitalom 2.000, 8.000 in 100.000 SIT. Vse te družbe je potrebno do konca maja 1994 dokapitalizirati oziroma statusno preoblikovati (prodati, brezplačno odstopiti, združiti), sicer bodo sodišča ukrepala v skladu z zakonom (na stroške ustanovitelja).

Dokapitalizacija d.o.o. je možna in zakonsko dopustna na več načinov:

- iz poslovanja
- s stvarnimi vložki
- z denarjem.

Ker je vsaka d.o.o. specifična, je težko na splošno svetovati, kakšna oblika dokapitalizacije je najprimernejša.

V zvezi s tem je priporočljivo revizorsko mnenje »pooblaščenega revizorja«, na podlagi katerega notar oziroma odvetnik izpelje postopek.

Zakon o gospodarskih družbah tudi ne pozna več pravnega statusa »obrtnik«. Ker je obrtništvo že preraslo, se tudi zanje pripravljajo statusne spremembe. V pripravi je Zakon o obrtništvu, ki pozna obrt kot storitveno dejavnost, za

katero bodo predpisani določeni pogoji. (Več o tem preberite v reviji OBRTNIK št. 12.) Za vse druge obrtnike ravno tako velja statusno preoblikovanje. Zakon o gospodarskih družbah pozna ravno v ta namen podjetnika – posameznika.

V zvezi z veljavnimi računovodskimi standardi bo potrebno prilagoditi tudi vodenje poslovnih knjig in ugotavljanje ter prikazovanje računovodskih izkazov. Kot je bilo že poudarjeno, so za revizije in podajanje revizorskih mnenj pristojni le pooblašteni revizorji.

Revizija se opravlja na terenu in obvezno ob navzočnosti pooblaščenega revizorja. V ta namen mora pooblaščen revizor dati revizorsko mnenje, ki je lahko pozitivno, negativno ali s pridržkom. Revizije na daljavo nepooblaščenim osebam ni dovoljeno izvajati.

Ministrstvo za finance Republike Slovenije je dodelilo certifikate za nazivom »pooblaščen revizor« strokovno usposobljenim osebam. Certifikati so bili dodeljeni v skladu z Zakonom o reviziji.

Pogoji za pridobitev certifikata so bili:

- visoka šola ekonomske oziroma pravne smeri,
- zaključeni specialistični študij za revidiranje na eni od ekonomskih fakultet v Republiki Sloveniji,

- dolgoletna strokovna praksa na zahtevanih delnih, - priporočila SDK-ja Slovenije in Zveze računovodnih in obrtnikov in revizorjev.

V naši pomurski regiji (vseh štirih občinah) je bil pooblaščen samo en certifikat. Določena je DANICA KOS, ki je v skladu z zakonom o reviziji tudi soustanovitelj edine revizorske hiše AUDIT (revizorski sedež v Murski Soboti).

Pri Zvezi računovodnih in obrtnikov in revizorjev je ustanovljen Inštitut za revizijo, ki ga vodi g. MARJAN ODAR. Statut za delovanje inštituta je v obravnavi v skupščinskih delih, ki predpisuje vse pogoje o ustanavljanju, delovanju, varovanju, cenikih revizorskih hiš.

Komaj so bili podeljeni certifikati, že se pojavlja prizivizija nelojalna konkurenca.

Določene strokovno usposobljene osebe ponujajo revizorske storitve v okviru drugih registriranih za poslovanje druge namene.

Zato svetujemo vsem podjetnikom in obrtnikom, da preverjajo strokovnost, ki jo vost in tudi ceno ponujenih storitev. Kajti naša regija je za privlačna za propagiranje njihovih storitev za vrednotenje vizijo, lastninsko preoblikovanje in na terenu se že pojavljajo plačane storitve, ki jih ponujajo strokovno vprašljive in nepooblaščen družbe.

DANICA KOS
Pooblaščen revizor

Vsak četrtek Vestnik

PREDSTAVNIŠTVO JELOVICE IZ M. SOBOTE

Prijaznost in strokovnost

Dobrih šest let je od takrat, ko je Jelovica iz Škofje Loke odprla svoje predstavništvo v Murski Soboti. Previdno, a vendar smelo je s svojim proizvodnim programom poskušala priti na tržišče severozahodne Slovenije. Danes lahko trdimo, da ji je to uspelo, saj pri prodaji programa montažnih hiš, še posebno pa stavbnega pohištva nima pravega tekmeča.

Predstavništvo Jelovice že od vsega začetka vodi Lojze Klemenčič, inženir lesarstva, ki je na tem delovnem mestu uspešno združil svoje de-

lovne izkušnje in strokovnost. Kot vodja predstavništva je vedno na voljo kupcem pri reševanju njihovih dilem ob nakupu, svetuje pri tehnični izvedbi ter ponudbo Jelovice prilagaja kupčevim željam, še posebno v zadnjem letu dni, ko je Jelovica postavila individualnega kupca v središče svoje poslovne politike. Posamezni izdelki se lahko danes v Jelovici naročajo glede na velikost in vrsto.

Še posebno so v soboškem predstavništvu Jelovice ponosni na dobro prodajo stavbnega pohištva. Več kot 80-odstotkov stavbnega pohištva na območju pokrajine ob Muri je iz Jelovi-

činega proizvodnega programa, ugodno prodajo pa pripisujejo konkurenčnosti in kakovosti in ceni ter svetlovalni dejavnosti.

Program montažnih hiš je lani zaradi možnosti ugodnega nakupa stanovanj nekoliko »zaspal«, v zadnjem času pa postaja znova aktualen. Tudi na tem področju se je Jelovica prilagodila tržnim smernicam in sodobnim potrebam, tako da je njihov ekološki program iz naravnih materialov pomembna novost na slovenskem tržišču in prav tako pomemben izvozni element škofjeloškega predstavnštva nima skladiščnih prostorov, od naročila do dobave ne mine veliko časa. Če je naročilo individualno, se pravi po meri naročnika, je čakalna doba dva do tri mesece, izdelke iz Jelovičinega proizvodnega programa pa dostavijo na dom tudi že v štiriindvajsetih urah.

Lojze Klemenčič in njegovi sodelavci programa Jelovice ne ponujajo in prodajajo v pisarni. Skupaj s kupci si ogledujejo objekte in tako lažje ter uspešneje ugotavljajo, kaj pravzaprav kupec želi. To se je v praksi pokazalo kot velika prednost Jelovice – seveda poleg kakovosti, stroškovnosti in prijaznosti, ki je tukaj na pohodu.

Lojze Klemenčič – vodja predstavništva Jelovice v Murski Soboti

Cesta prvih borcev II. Brežice 68250
0608 62-236 Telefaks: 0608 62-852

POSLOVALNICA LJUBLJANA
Slovenska cesta 54, Ljubljana 61000
01 061 13-155, Telefaks: 061 13-347

POSLOVALNICA MARIBOR
Partizanska cesta 3-5, 62000 Maribor
02 062 23-460 Telefaks: 062 23-460

VSEM IMETNIKOM TR IN ŽR PRI CREDITANSTALT – NOVI BANKI d.d.

Cenjene stranke obveščamo, da uvajamo v naše poslovanje novost in sicer »Nalog banki za plačilo položnic«, s katerimi želimo prihraniti vaš dragoceni čas.

Položnice, ki jih želite plačati v določenem obdobju na ta račun vložite v posebno kuverto, ki jo dobite v naši enoti v M. Soboti. Banka bo naslednji dan po predložitvi kuverte, položnice nakazala ali pa položnice nakazala na dan zapadlosti posamezne položnice in ob plačilu bremenila vaš račun.

Podrobnejše informacije lahko dobite v likvidaturi banke.

Creditanstalt - Nova banka d.d.
Z nami do uspeha

OŠ Franceta Prešerna Črenšovci bogatejša za nove učilnice in telovadnico

Lepo je, če se dogaja kaj za otroke

Če bi bil ravnatelj OŠ v Črenšovcih ŠTEFAN FTIČAR pesnik, bi minuli torkel zapel o sreči otrok in zadovoljstvu vseh, ki so dočkali otvoritev nove telovadnice, 7 učilnic, knjižnice, večnamenskega prostora, garderob in sanitarij. Poleg tega so pridobili računalniško učilnico, dodatne prostore za gospodarsko dejavnost in uredili nove uprave prostore z zbornico ter postorili še nekatera druga dela.

Prvi februar bo zato zapisan v šolski kroniki kot zgodovinski dan, saj pomeni tudi začetek enozimenskega pouka. Tako so izenačili delovne razmere za vse učence in učitelje. Za vse te pridobitve je ravnatelj pripisal še posebne zasluge delegatom, ki so si prizadevali, da so prišli v program naložb iz občinskega in državnega proračuna. krajanom, ki so podprli referendum o samoprispevku in se izkazali tudi v dodatni nabiralni akciji, članom gradbenih odborov idr. Pohvalil je tudi podjetji Gidos in Gradbenik iz Lendave, ki sta izvajali dela, še posebno pa vodjo gradbišča Jožeta Stanka, ki je skrbel za potek gradnje, kot če bi gradil lasten dom.

Učenci plesne šole Martinec iz Murske Sobotice so proslavljali skupaj s črenšovskimi šolarji. (Fotografija: J. G.)

Podpredsednik IS SO Lendava ŠTEFAN GJERKEŠ pa je ob tej priložnosti najprej omenil nekatere dobre stvari, po katerih je še posebno znana črenšovska osemletka, in to so predvsem tehnična kultura, ra-

čunalništvo in delo z nadarjenimi učenci. Dejal je tudi, da merijo novi šolski prostori v Črenšovcih okrog 2 tisoč kvadratnih metrov, vrednost naložbe pa znaša blizu 140 milijonov tolarjev. Telovadnica je sicer večja, kot bi bilo potrebno po šolskih normativih, vendar tako je prav, kajti število otrok se bo povečalo in telovadnico bodo uporabljali tudi krajanje. V ta namen je krajevna skupnost zagotovila tudi dodatna sredstva. Po besedah Štefana Gjerkeša bodo na občini v Lendavi letos poskrbeli tudi vse potrebno za zgraditev nove telovadnice pri osnovni šoli na Srednji Bistrici, kar je prav tako referendumski dolg lendavske občine.

Nove prostore pa je slovesno predala namenu državna sekretarka pri Ministrstvu za šolstvo in šport Republike Slovenije TEA VALENČIČ, ki je ob tem tudi izrekla misel, kako lepo je, če se dogaja nekaj za naše otroke.

Seveda so pripravili tudi pester kulturni program, v katerem so sodelovali rudarska godba iz Velenja (pripeljal jo je rojak iz Žižkov Feri Zerdin), plesna šola Martinec iz Murske Sobotice, učenci osnovne in glasbene šole ter člani tekvando kluba iz Črenšovcev.

JOŽE GRAJ

Znanstveno delo prim. dr. Jožeta Bedernjaka v knjigi

O znanstvenem delu prim. dr. Jožeta Bedernjaka Leptospiroze pri nas in v svetu je na predstavitvi knjige, ki jo je izdala Pomurska založba, prof. dr. Franjo Pikelj, predstojnik Univerzitetne klinike za infektivne bolezni in vročinska stanja v Ljubljani, povedal: »To je nepotešljiv strokovni plod dvaindvajsetletnega poštenega znanstvenega dela. Vesel sem, da to delo lahko opravlja v vašem kraju.« Zbrani na predstavitvi znanstvenega dela pa so se lahko pridružili tudi mnenju profesorja iz Ljubljane, da je delo prim. dr. Jožeta Bedernjaka pomemben prispevek k naši bogati kulturni dediščini.

V zadnjih petindvajsetih letih v Evropi monografija o leptospirozah ni izšla, zato je delo dr. Bedernjaka osvežitev na strokovnem področju tudi v evropskem merilu. Objavljeno znanstveno delo sovpada tudi s praznovanjem stoletnice soboške bolnišnice in je sploh prva strokovna knjiga zdravnika iz naše domače bolnišnice.

Proučevanje, raziskovanje leptospiroz je življensko delo prim. dr. Bedernjaka, večini pa je ta nalezljiva bolezen tudi pri nas dokaj neznana.

»Čprav sem jih proučeval več kot dvajset let ter uspešno zagovarjal magistrsko nalogo o leptospirozem meningitisu, o njih nismo veliko govorili in so leptospiroze pri nas res premalo znane.

Leptospiroze povzročajo bakterije leptospire, zaradi katerih se pri ljudeh pojavljajo bolezni, ki potekajo običajno z zelo visoko vročino, mrzlicami, bolečinami v mišicah in sklepih. Bolniki v začetku bolezni velikokrat bruhaajo in kašljajo ter imajo nizki krvni tlak. Včasih so tudi v šoku. Zelo malo je bolezni, pri katerih bi lahko bilo prizadetih toliko organov kot prav pri leptospirozah. Pri skoraj polovici obolelih lahko ugotovimo meningitis. V najbolj hudih primerih lahko odpovejo ledvice. Bolniki so zelo močno zlatenični in pridružijo se še krvavitve v notranje organe in telesne votline. V teh primerih je smrtnost zelo visoka. Za izid bolezni je torej pomembna hitra diagnoza s čim prej začetim zdravljenjem z ustreznimi antibiotično terapijo.

Poudariti moramo, da bakterije leptospire zelo dolgo preživijo v potokih, gramoznicah, jamah ter v močvirnatih in vlažnih zemljah, če ta ni preveč kisla. Dolgo preživetje pomeni, da je možnost okužbe

da vedno več kmetijskih del opravljamo z mehanizacijo. Ostaja pa drugi krog, ki je pomemben za človeka, okužba od domačih živali, predvsem svinj, goved, konj, pa tudi psov. Živali se velikokrat okužijo od glodalcev, ki vdirajo v hleve, posebno pozimi. Domače živali tudi same močno širijo infekcijo, saj lahko z urinom več mesecev izločajo leptospire. Človek se torej lahko okuži ob delu z domačimi živalmi, kadar je v stiku s svežim mesom okužene živali ali za užijanje hrano, ki ni prekuhana in je prišla v stik z mišmi in podganami.

Kako se torej obvarovati ali zaščititi pred možno okužbo? Prim. dr. Jože Bedernjak svetuje, da je potrebno izločiti obolele domače živali, hleve graditi tako, da vanje ne bi mogle vdirati miši in podgane, pri kmetijskih delih bi morali uporabljati zaščitna sredstva ali jih opravljati s kmetijsko mehanizacijo in shrambe dobro obvarovati pred glodalci. Potrebna je tudi redna deratizacija v stanovanju in hlevih, pozorni pa moramo biti tudi pri stiku z bolnimi živalmi in hrano.

Primarij dr. Jože Bedernjak, rojen leta 1935 v Mali Polani, je bil po končani Medicinski fakulteti v letih 1962 do 67 direktor Zdravstvenega doma v Lendavi. V tem času je bil predsednik okrajnega odbora Rdečega križa, bil je tudi predsednik zbora uporabnikov Zdravstvene skupnosti Slovenije, predsednik sveta za zdravstvo Skupščine občine Murska Sobotica in član sveta za zdravstvo lendavske občine ter član različnih strokovnih organizacijskih teles. Specialistični izpit iz infektivnih bolezni je opravil leta 1970, štiri leta pozneje pa končal podiplomski študij iz javnega zdravstva, leta 88 pa podiplomski študij iz hospitalne higijene. Od leta 71 je predstojnik infektivnega oddelka Splošne bolnišnice Murska Sobotica, v letih od 75 do 80 je direktoroval v bolnišnici ter bil pozneje pomočnik direktorja za strokovne zadeve bolnišnice in pomočnik direktorja Pomurskega zdravstvenega centra. Magistrsko nalogo je zagovarjal leta 77, doktorsko disertacijo v kateri je raziskoval leptospiroze, pa leta 91. Naslov primarija je dobil leta 1987. Objavil je več kot dvajset strokovnih prispevkov ter monografijo Leptospiroze pri nas in v svetu. Sedaj je predsednik Regijskega odbora za Pomurje Zdravstvene zbornice Slovenije.

Šolarji so preobremenjeni

Šola je dokaj 'čudna' stvar. Moraš jo obiskovati, če to želiš ali ne, moraš se učiti in delati naloge, ker te k temu 'preganjajo' učitelji (-ice) in starši, moraš ... Tofiko je vsega, da se ti v glavah večkrat kar precej vrtili. Nazadnje, ko je osem let učenja za tabo, pa mnogi ugotovijo, da so se morali učiti veliko nekoristnih stvari, ki jih v življenju nikoli ne bodo potrebovali, poleg tega pa je marsikaj že 'odšlo' iz spomina. To je tista 'čudnost'.

Ampak pogosto se najdejo taki, ki bi radi vključili v šolski program še nove predmete in naloge, čeprav raziskave psiho- in drugih-logov govorijo, da so učenci že krepko preobremenjeni s šolskim delom. Te dni je objavila svoje ugotovitve skupina strokovnjakov, ki so sodelovali v projektu Pedagoškega inštituta pri Univerzi v Ljubljani, vanj pa je bilo vključenih okrog 1.600 osnovnošolcev iz 21 osemletk v Sloveniji. Nekaj zanimivih ugotovitev in razmišljanj:

- Mnogi učenci doživljajo šolske obveznosti kot stres. Obremenitve se ne omejujejo le na pouk, ampak posegajo tudi v prosti čas otrok.

- Najtežji predmet za večino učencev je matematika, najljubši pa telesna vzgoja.

- Na nobeni osnovni šoli se pouk ne bi smel začeti pred 8. uro jutraj, ampak bi kazalo razmišljati celo o poznejšem začetku.

- Zaradi predolgega sedenja v šolskih klopih se pojavljajo pri učencih zdravstvene težave (telesne okvare).

- Verjetno to ni bila prva takšna raziskava, ki je pokazala, da so šolarji preobremenjeni. Prav bi bilo, da bi odgovorni za to področje storili tudi kaj, da bi se stanje vsaj malo spremenilo - v prid učencem in mučnikom.

J. G.

Gospa učiteljica, ali bomo znali?

Nemirni so bili. Radovedni. Nestrpni. Polni priprav. Ali bomo znali? »Veste, gospa učiteljica, meni je babica obljubila, da pride.« »Moja bosta prišla oba, dedek in babica!«

»Gospa učiteljica, jaz in stara mama sva včeraj pripravljala seme. Stara mama ga je dala v korito in poškopila z mlačno vodo. Jaz pa sem ga premešal.« »Ja, jaz bom tudi prinesel seme,« zazrjenih oči govori Damjan. »Mi ga imamo še nekaj.«

Tako je bilo zadnje šolsko uro ob slovesu in veselju. Jutri, jutri bomo luščili seme. Tako kot so to delali nekoč v dolgih zimskih večerih naši dedki in babice.

Drugo jutro je zelo mirno, delovno. Prvi dve šolski uri sta minili, kot da ju ne bi bilo. Nenačakovano hitro, uspešno, ljubezljivo. Malica. »Ali so že prišli?« »Gremo po njih pred šolo.« Oh, s kakšnim veseljem, ponosom, radostjo so moji učenci držali za roke svoje babice in dedke. Da so prišli, da so z njimi, da vidijo njihovo šolo, da vedo, kje je njihov razred in kakšna je njihova razredničarka.

V razredu so vsi posedli ob kupčkih bučnega semena in ga začeli luščiti. Učenci z njimi. Nekateri z žepnimi nožki, večina pa kar s prstki. Učenci so poskušali prvič, opazovali,

gledali, delali. »Jaz že znam. Glej! Ni tako težko.« »Seme primi v sredini, vidiš, tako!« »Če najdeš mehurček, mi ga pokaži!« »Vidiš, kakšen kupček dušenih semen že imam.« »Ja, ti je pa babica pomagala.«

In je šlo. Vedno bolj z voljo. To zna dedek, to zna babica in jaz tudi. In dedek se nasmehne. Nato pravi: »Nekaj vam bom povedal.« V trenutku je nastala popolna tišina. »Veste, takrat so ponoči hodile čarovnice pa duše umrlih so se vračale domov pa kugo smo videli, strahove in znamenja na nebu...«

Doživete zgodbe, druga za drugo, od dedkov in babic. Zastajal je dih, velike oči in drobni prstki so pozabili na deo. Pa spet bučen smeh. Je to res? Ti verjameš?

In verjeli smo vsi. Verjeli v čase, ki so jih doživljali naši dedje in babice. Pa slišali smo, kako lepi večeri so bili ob luščenju semena. Čas je hitro tekkel. Neverjetno lepo nam je bilo in še zapeli smo. Take, naše, domače. In še povečerali smo sredi popoldneva. Tako kot nekoč. Kruh, zaseka in čebula. Pa še jabolko povrh. Kar bogata pojedina. Nepozaben dan. Šolski dan, pa vendar tako drugačen, tako nevsakdanji, tako doživet in tako osrečujoč za vse nas.

MARTA REŽONJA

Infekcijske bolezni v zakonu

Zdravstveno ministrstvo je pripravilo predlog zakona o nalezljivih boleznih in njegovo sprejetje bo pomenilo zaokroževanje zdravstvene zakonodaje. Pa ne le to, saj gre vendar za poseben predpis za zaščito in varovanje zdravja, življenja ljudi, ki je usklajen z mednarodnimi predpisi Svetovne zdravstvene organizacije in temelji na mednarodnih konvencijah in sporazumih, ki jih sprejema Slovenija. Slovenija se torej pridružuje mednarodnim prizadevanjem za obvladovanje nalezljivih bolezni, vendar ne posega v migracije prebivalstva. Določila in obveznosti, ki izhajajo iz zakona, ne bodo posegala v integriteto človeka, trdijo zakonopisci, saj zagotavlja varovanje človekovih ustavnih pravic. Z zakonom bodo izjemoma, če je upravičen namen preprečitve širjenja nalezljivih bolezni, smeli poseči v pravico do prostega gibanja, izbire prebivališča, zapuščanja države in vračanja.

Zdravstvene službe delijo nalezljive bolezni glede na naravo, razsežnost, nevarnost za širjenje ter potrebnost in nujnost ukrepanja in ukrepov v štiri skupine. V prvo skupino so uvrstili bolezni, pri katerih je potrebna takojšnja prijava in ukrepanje. V tej skupini so tudi bolezni, za katere so določeni ukrepi, ki izhajajo iz mednarodnih obveznosti in se pri nas nekatere tudi več ne pojavljajo, na primer gobavost, ružena mrzlica, potem steklina, pegavica, otroška paraliza, kolera in druge.

V drugo skupino spadajo bolezni, ki jih morajo takoj registrirati, vendar zanje ne veljajo mednarodne obveznosti, na primer rdečke, streptokokna angina, tifus, griža, trahom, mumps in druge.

V tretjo skupino so uvrstili bolezni, katerih prijava, registracija in ukrepanje so urejeni na poseben način. Tak poseben način je potreben zaradi narave bolezni ali organizacije dejavnosti. Te bolezni so AIDS, gripa, prirojene rdečke in druge.

V četrto skupino pa spadajo bolezni, ki se pri nas stalno pojavljajo, na primer garje, trakuļjavost, toksoplazmoza in druge.

Predlog zakona ne širi pravnih dolžnosti, vendar natančno določa, kdo je za kaj odgovoren in pristojen. Poudarja tudi obveznost obveščanja in sodelovanja zdravstvenih in veterinarskih organizacij, pozornost pa je namenjena tudi obvlado-

vanju hišnih okužb, ki nastajajo pri opravljanju zdravstvene dejavnosti.

Pomembno spremembo epidemioloških razmer tako v svetu kot pri nas je v zadnjem obdobju prineslo naraščanje obolevnosti za aidsom oziroma širjenje infekcije z virusom HIV, pa tudi bližina vojne in begunci, ki prihajajo v Slovenijo.

Po podatkih zdravstvenih ustanov zbolijo letno v Sloveniji za posameznimi nalezljivimi boleznimi od 50 do 70 tisoč ljudi, imamo pa tudi od 40 do 50 epidemijskih pojavov. V določenih letih je zaradi epidemije nalezljive bolezni zbolelo tudi več kot 106 tisoč ljudi.

MH

daljši čas in se veriga ne prekine. Glavni rezervoar za leptospiroze so glodalci, miši, voluharji, podgane, vendar pri glodalcih pri okužbi z leptospirami ne pride do pomembnega nastanka bolezni in do skrajšanja življenjske dobe. Po okužbi pa z urinom izločajo ogromne količine leptospir in okužba se zelo hitro širi v lastni vrsti. Za leptospirozami pa lahko zbolijo skorajda vsi sesalci. Pri nekaterih sesalcih, domačih živalih, se razvijejo različne oblike bolezni in lahko pride tudi do zelo velikega pogina.

Človek se lahko ukuži pri opravljanju kmetijskih opravil brez zaščitnih sredstev, rokavic, zelo pogosto pa se okuži s kopanjem v okuženih potokih in gramoznicah ter pri ribolovu.

To je zunanji krog okužbe in nanj ne moremo vplivati, razen da uporabljamo zaščitna sredstva in

Odsvetuje se kopanje v okuženih potokih in gramoznicah, preventivno cepljenje pa priporočajo ljudem, ki so še posebno izpostavljeni možni okužbi.

Za knjigo Leptospiroze pri nas in v svetu lahko rečemo, da ima dva cilja. Prvi je v predstavitvi bolezni in načinu širjenja okužbe, da bi se lažje obvarovali pred okužbo in da se bolezen ne bi širila. Torej je pomembna tudi za zdravstveno prosvetljenje ljudi, drugi pa je v obogatitvi in dopolnitvi strokovnega poznavanja. In v tem delu ima po novih izvirnih izsledkih, ki so dobro potrjeni, kot je ugotavljal prof. Pikelj, izredno vrednost. Opravljeno znanstveno delo namreč nima slovenske ali regijske meje, ampak je prispevek k svetovni stroki, je torej pomembno v širšem, svetovnem merilu.

»V raziskavi smo namreč ugotavljali, da se v Pomurju leptospiroze pojavljajo v vseh mesecih, kar je v nasprotju z veljavnimi podatki. Druga pomembna razlika, ki smo jo spoznali, je, da je v soboški občini zelo visok odstotek obolelih žensk, kar smo si lahko razložili s pri nas veljavno delitvijo dela med spoloma. Pri laboratorijskih raziskavah pa so pomembne ugotovitve v zvezi z meningitisom, saj smo dobili lastne podatke o gibanju laboratorijskih spremenljivk (parametrov). Na novo pa sem glede na ugotovitve klasificiral potek leptospiroznih meningitsov,« je o nekaterih pomembnih strokovnih izsledkih povedal prim. dr. Jože Bedernjak.

MAJDA HORVAT

KURIVO-PREVOZ
BOJAN JAKŠIČ, GORNJA BISTRICA 51
P R E M O G
HITRA DOBAVA IN ZELO UGODNE CENE:

- velenjski lignit, kocke	6.250 SIT
- velenjski lignit, kosi	6.950 SIT
- rjavji premog, Trbovlje	11.500 SIT

Možnost plačila na obroke.
Pridite ali pokličite! Tel.: 71 106

lokalna samouprava

Nov rokovnik volitev

Predsednik državnega zbora Herman Rigelnik je konec minulega tedna predsednikom občinskih skupščin poslal nov rokovnik opravil za izvedbo lokalnih volitev ter za oblikovanje novih občin. Rokovniku so priloženi tudi točni naslovi organov in služb, ki bodo pomagali pri izvedbi lokalnih volitev.

Rokovnik predvideva sklic zborov občanov do 25. februarja, kar bodo morali storiti predsedniki občin, namesto njih pa lahko tudi predsedniki skupščin ali svetov krajevnih skupnosti. Kot zadnji rok za izvedbo zborov občanov je predviden 13. marec, posredovanje predlogov in stališč s teh zborov pa do 31. marca. Če bi se zgodilo, da v določenih primerih vendarle ne bi uspeli zbori občanov, kjer naj bi se pogovorili o novih občinah, je možno sklicati ponovne zbere občanov. Državni zbor naj bi odločil o določitvi referendumskih območij sprejemal na seji 7. aprila, pri čemer bo do 15. aprila potekel rok za morebitne ugovore. Odločitev državnega zbora o teh ugovorih ter sprejem morebitnih sprememb odloka, kakor tudi sprejem akta o razpisu referendumov, pa naj bi sprejeli do 21. aprila. Mesec dni pozneje bi morali opraviti že glasovanja na referendumih, kar pomeni, da bo v nedeljo, 22. maja, Slovenija v znamenju referendumov, na katerih bo padla odločitev o območjih novih občin. Do 25. maja bo treba izročitičasne uradne izide glasovanj, do 7. junija pa naj bi republiška volilna komisija pripravila končno uradno poročilo.

Rokovnik predvideva sprejem zakona o ustanovitvi občin do 25. julija, morebitno obravnavo tega zakona do 26. junija ter njegovo objavo v Uradnem listu do 27. julija. Do 27. avgusta pa naj bi sprejeli odloke o določitvi volilnih enot in imenovali občinske volilne komisije. Volitve naj bi predvidoma razpisali do 26. septembra. Tako bodo volitve potekale v nedeljo, 27. novembra, morebitni drugi krog pa bo 11. decembra. Pri tem velja omeniti, da zakon o lokalnih volitvah omogoča dva volilna sistema, in sicer večinski v manjših občinah in proporcionalni v večjih, kjer živi čez tri tisoč ljudi. Medtem pa bo za izvolitev županov veljal le večinski sistem, zato bo marsikje potreben še drugi krog volitev med dvema kandidatom, ki bosta v prvem krogu prejela največ glasov. Na koncu rokovnik še določa, da bi bile konstitutivne seje občinskih svetov najpozneje 20 dni po volitvah. To torej pomeni, da bi občinski sveti začeli delovati z letom 1995.

MILAN JERŠE

Križevci in Veržej

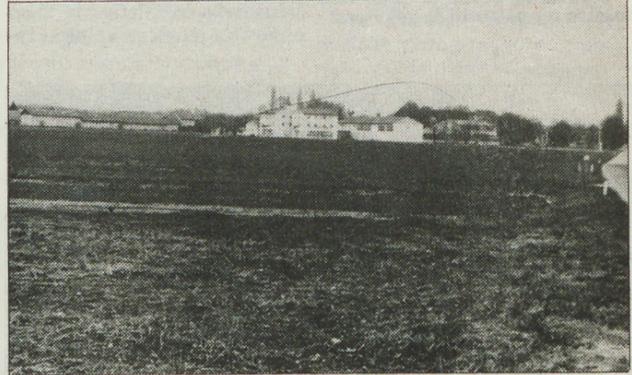
Dve občini in ena palica

V nekaterih nekdanjih starih občinah se že budi občutek istovetnosti in lokalpatriotizma. Tam, kjer so že odločeni, da bodo imeli svojo občino. Kakšnega finžgarjanskega razpoloženja pa ni. Stari Svaruni se nikjer ob zori ne dvigajo z ležišč in ne sklicujejo starost na zborovanja o lokalni samoupravi. Pri zbiralnicah mleka je morda kaj slišati. In v trgovinah. V gostilnah pa ne, tam se pogovarjajo o nogometu in smučanju. Kak sestanek si tudi umisljijo.

V Križevcih so že imeli občino, že nekajkrat. Za časa Dravske banovine na primer, ko so imeli v vasi parno žago in gostilne s prenočišči. Cesar danes nimajo, ne parne žage, kar bi sicer bil anahronizem, vendar tudi ne prenočišč. Imajo pa stare gostilne, tako stare, da mora mlad natakarski pripravnik trikrat hoditi v kuhinjo spraševati gospodinjo, koliko časa že stoji Sadlova gostilna, v kateri se uči poklica.

Vas Križevci se prvič omenja v deželno knežjem urbarju iz leta 1265. Takrat je štela 12 kmetij, kar je le dve več, kot jih je bilo v istem času v Borecih. Imela pa je vas očitno neko rdečo nit, ob kateri se je potegnila nad druge v svoji okolici in postala župnijsko in pozneje tudi versko središče. V leksikonu Dravske banovine piše, da je v šaljivem grbu Križevca »rdeča nit«.

V križevsko občino pa so za časa Dravske banovine spadali tile kraji: Boreci, Bučecovci, Dobrava, Gajševci, Grabe, Grlava, Iljaševci, Ključarovi, Kokoriči, Kristanci, Logarovi, Lukavci, Stara Nova

Veržej: v osamosvojitvenem procesu izpod Križevca so šolskemu ravnatelju populili čebulo.

Vas, Šalinci, Vučja vas, Zasadi.

Slavko Lovrenčič, sedanji neformalni župan križevske občine in statu nascendi vidi v novi križevski občini tele vasi: Borece, Bučecovce, Berkovce, Dobravo, Gajševce, Grabe, Iljaševce, Logarovce, Grabe, Staro Novo Vas, Vučjo vas, Zasade. »Skušali pa bomo pridobiti tudi nekatere »veržejske«, tiste, ki jih hoče vzeti k sebi v občino Veržej.«

Lovrenčič je torej dobro zapopadel bistveno naravo nove občine. Tekmovanje na lepi občinski ravni, kdo bo koga, kdo bo boljši, lepše urejen in tako naprej. Kdor da več, k tistemu gremo v občino. Tako se pričakuje, da bodo preudarjale

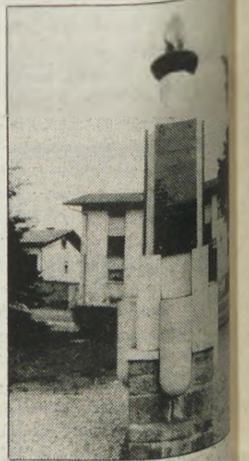
nameravajo borci spomenik preseliti na pokopališče, ki imajo spomenik, pa ni. Kar ne bi bilo slabo.

Janez Jureš iz Križevca predsednik tamkajšnje boroške organizacije. Trdi, da leta 41 do 45 noben Priek,ški kmet ni bil komunist. »Krat komunistov nismo nali, to je prišlo pozneje, vojni. Med vojno so o komunistih govorili samo tam, v Ljubljane, po vojni pa so tudi sem in naredili svoj«.

Da bi pa nameravali spomenik padlim borcem preseliti na pokopališče, ni res. »Tudi se je to začelo govoriti, imeli sejo. Naši so rekli, o tem ni vredno govoriti, nihče ne misli, da bomo dovolili. Roke proč od spomenika, smo rekli. Na neza Nepomuka so pa postavili na čast cesarju«.

Križevci: Janez Nepomuk proti padlim borcem

Občinski centralni komite

Argumentov, ki sta jih dokaj krčevito stresala predme Janko Halb in Feri Cipot, nisem popolnoma razumel. To sem jima tudi priznal, toliko prej, ker me je Halb že enkrat prej opozoril, da je pri analiziranju lokalne samouprave potrebno iti nekoliko dalj kot do mlinov na Muri.

Sem pa ves čas poslušal odprtega srca, skorajda že skesano. Saj ni mogoče, da bi ta dva gledala samo nase, ko sta tako vroče proti malim občinam. Gotovo je kaj tehtnega v njunem nasprotovanju. Takoj, ko te bosta prepričala, jima to priznaj, sem si govoril. Če boš v sebi zlomil trmo, nečimrnost, napuh in še kako od naglavnih slabosti, boš lahko sledil njunemu argumentiranju.

Meni se ni posrečilo. Halbu sem, ko se je zmrdoval nad koncem članka, v katerem sem zapisal, da občanarjem ni verjeti, predlagal, naj v analitični maniri vzame list papirja in po metodi, ki jo je uvedel Spinoza, more geometrično skratka razčleniti in dokaže, v čem nimam prav, ko trdim, da so manjše občine boljše. Rekel je, da za to nima časa.

Zdaj poslušam magnetogram našega pogovora in skušam razumeti znova.

Najprej sem Halba vprašal, zakaj trdi, da so male občine velika želja malih županov, da so torej izraz želje po mali vladavini.

Halb je začel govoriti o paralelnosti več procesov, ki potekajo v Sloveniji med tranzicijo. Potem je odkril, da je Slovenija dihotomna, da je en del mestni in razvit, drugi pa podeželski in nerazvit. Potem je zavil k problematiziranju vzorov. Češ da kopiramo zahodno lokalno samoupravo, ta pa je v državah, ki imajo dvestoletno parlamentarno tradicijo.

Hm, ali nismo na tem prostoru že imeli manjših občin, gospod Halb? Že, toda pogorišča takratnih občin so popolnoma ugasnila, pravi. Razen morda nekega preostalega izkustva ljudi, ki so živeli takrat. To je bilo pred petdesetimi leti, ko »je bil nivo hotenja nacije na ravni enega, recimo, sedanjega Uzbekistana ali Turkmenistana ali podobnih zaostalih civilizacij«.

Potem se je Halb, nekdanji zagovornik sprememb in demosovec, nenadoma vrednostno prekucnil in rekel, da ne smemo – če njegovo pripoved obrnemo v prispodobo – z umazano vodo izliti tudi dojenčka. Tako je rekel: »Prehod na novo lokalno samoupravo v smislu popolne degradacije sedanjega izkustvenega momenta, kako naj to funkcionira, po tem vzornem redu, ki ga je predpisala država, je preuranjen, nepremišljen, negotov in tudi zakonsko pomanjkljiv.«

Proces privatizacije mora biti prej končan ali vsaj transparentno nakan. kako se bo končal, je dejal Halb. Ta proces po njegovem polarizira državo, ker se bo bogastvo koncentriralo v mestih, revščina pa seveda na podeželju. Prav tako mora biti sprejeta vsa zakonodaja, predvsem tista za državno upravo. Po njegovem je udobmafija zato poglavalna v tek te razprave o lokalni samoupravi, da bi lažje lastnili.

Halb je, vsaj doslej, veljal za pripadnika desnica. Desnica hoče novo lokalno samoupravo. Trdi namreč, da so obstoječe občine komunistične trdnjave. Kako da on zagovarja stare občine?

»Obžalujem, da se je to zareklo krščanskim demokratom. Tako prepričani so bili, da imajo v občinah komunisti oblast, da so se v vse občine poslali apele svojim, češ preprečite sprejetje proračuna. Tudi moja ljudska stranka se je takole zmotila. Pri tem pa se ve, da recimo v Soboti komunisti niso na oblasti. Celo oni priznavajo, da niso na oblasti.«

(Boljše je živeti, kdor se je boljše skrival, se je včasih reklo.) Poslušajmo, kaj nam Halb pripoveduje, ko ga vprašamo, kdaj je potemtakem čas, da se občine reorganizirajo na manjše? Ali je po njegovem sploh kdaj čas za to?

Državna uprava mora definirati, kaj bo prenašala na pokrajino, na mestno občino in na malo občino, ter imeti pol leta izkustva, je rekel Halb. Izkustvo? Potem seveda misli na izkustva z zdajšnjimi občinami, ker ne moreš imeti izkustva z novimi, ki jih še ni. Zadeva je, če je takole postavljena, malce zagatna.

Kot se bo takoj pokazalo, Halb v resnici misli na izkustvo s starimi občinami. »Samo sedanja občina z vso svojo birokratsko strukturo je sposobna od države zahtevati prenos kompetenc. Tehnična varianta za nastanek malih občin, ki je zapisana v zakonu, je takšna. Občinski sveti v šestih mesecih pripravijo pregled tistega, kar si bodo delili.« Država bo del tega – tako je razumeti Halba v tem delu njegovega izvajanja, ki ga zaradi manjše razvidnosti povzemamo po smislu – podržavila in uporabljala pri izvajanju državne uprave. »Ko se bo pa občina v drugi fazi delila, referendumsko o njeni lastni odločajo samo tisti, ki se jih to tiče. V tem je transparentnost, veš v kaj se podajaš, koliko dobiš.«

Feri Cipot, soboški občinski finančnik. Njegovi izračuni, koliko denarja po glavi bo letno imela nova občina, koliko bo k izvirnim prihodkom občine primaknila država, so nižji od tistih, ki jih imajo potencialni župani novih občin.

»To je zavajanje javnosti,« je poudaril Cipot, ko je rekel, da izračunov o tem, koliko dobi občina, sploh ni. Po njegovem se ravnajo po načelu deli in vladaj. S simulacijo delitve teritorija ni bila opravljena tudi simulacija delitve sredstev. Zato se ne ve, kaj malo občino čaka v finančnih ozirih. »Dva vidika nista rešena, prvi je financiranje, drugi organizacija javnih služb.«

»V naši občini je tačas poraba na prebivalca 12.000 tolarjev.« Vprašanje: V zakonu piše, da bo občina dobivala toliko, kot je povprečna poraba v Sloveniji. Cipot: »Da, povprečna poraba bi bila 12.000,00, to velja potem tudi za našo občino.« Vprašanje: Pravijo, da je povprečna poraba v Sloveniji 27.000 tolarjev. Cipot: »To je drugo. Gre za različna gradiva, ki se pojavljajo v javnosti. Eno takih gradiv je od krščanskih demokratov in to številko, ki jo omenjate, so dali v javnosti oni. Pri tem povzemamo logiko zakona, ki pravi, da v letu 94 ostaja javna poraba taka kot leto poprej. Če se torej to prenese na leto 1994, potem je to 27.000 tolarjev. To velja samo za prehodno obdobje leta 94, ko je bilo mišljeno, da bo lokalna samouprava začela veljati s prvim julijem. Po novem zakonu o lokalni samoupravi pa bo ta glavarina samo 12.000 tolarjev.«

Manj denarja dobi občina zato, ker »se bo določen del obveznosti iz občinskega proračuna prenesel na državni proračun,« je dejal Cipot. Potem nisem razumel, zakaj naj bi bilo to slabo, saj država za opravljanje administrativnih zadev, ki jih bo po novi lokalni samoupravi plačevala iz državnega proračuna, ne bo uvozila uslužbencev iz Srbije.

Cipot: »Ne, ne, gre za naslednjo stvar.« In potem mi je spet razlagal, z absurdji, ki da jih bo zganjala država. Vprašam ga, če namerava ta država svojim ljudem naposled potegniti kožo čez ušesa? »Pa tako je. No, da, iti je potrebno po vrsti.« Nakar gre po vrsti. Mož ima zelo dober pregled nad vsem, kar se je kdaj kje v občini zgradilo in kako se je financiralo.

Po vsem tolmačenju še naprej nisem razumel. Začeli smo se že malce prežalivo pripraviti. Zdi se mi, da smo soglašali samo v tem, da je z večjim kupom denarja lažje gospodariti. Po njunem pa ta država še ni zrela za male občine. Menda zato ne, ker ta država ustavno ne predvideva ne okrožij, ne pokrajin, ne regij. Če sem prav razumel, ta država za Janka Halba in Ferija Cipota za to nikoli ne bo zrela. »In ti boš tukaj delal primerjavo med nami in zahodom. Še včeraj smo imeli centralni komite, danes pa bi prepisovali avstrijsko lokalno samoupravo?« mi je zabrusil Halb.

To sem razumel, ne razumem pa, zakaj naj bi imeli občinske centralne komiteje še naprej.

ŠTEFAN SMEJ

neveste – snubljene krajevne skupnosti.

Lovrenčič ponuja vasem, ki so na prevezi med križevsko in veržejsko občino, enotnost središča. On in njegovi bodo skušali narediti vse, da Veržejcem izpulijo Grlavo, Kristance in Šalince. »Pogovarjali se bomo z njimi in jim rekli, naj pomislijo, kje imajo župnijo, pošto in šolo.« Njihovi veržejski konkurenti, ki imajo v Janezu Ferencu svojega glasnogovorca, vasem, za katere se pulijo, ponujajo finančne koristi. Pa o tem pozneje, v veržejskem ciklu.

»Ja no, vete kaj, tako ali tako je napaka, da se nismo združili pod skupnim imenom občina Križevci-Veržej,« pravi Lovrenčič. »Ker tudi spadamo skupaj. Sedaj pa bodo drug ob drugem hodili dva siromaka in ena palica. Skušali se bomo še pogovoriti.«

Kako je kaj s palico, na kaj se bodo opirali. Kako je z občinskimi gospodarskimi upanjuji? »Vsak dan se kaj poraja. Za zdaj so aktualne samo še trgovine, drugo bo šele prišlo.«

Zgodovina pa je še tukaj. Hodi z njimi in jim včasih malce opleta po nogah. Zadnjič enkrat je Alojz Štuhec iz Bolehnečič na sestanku, ko so se pogovarjali o lokalni samoupravi, vprašal, če bi ne bilo dobro, da kip Janeza Nepomuka, ki je bil nekdanj na vaškem trgu tam čez cesto pri cerkvi, postavijo tja nazaj. Po vojni so ga preselili k cerkvi, na njegovo mesto pa postavili spomenik borcem.

»Sem človek, ki ne želi rušiti,« razlaga Štuhec. »Predlagal sem, da se ga prestavi na staro mesto. Na trgu pred drugo že stoji borčevski spomenik, vendar je tam dovolj prostora za oba.« Pravi, da je sodeloval pri slovenski pomladi, bil je prvi predsednik občinske Kmečke zveze v Sloveniji, v Ljutomeru, takoj za Ljubljano. »Vsi borci niso bili komunisti. Sploh pa sem slišal, da

Jožefu, ker je tod mimo hodil.«

Veržej

»Obljublamo jim noma samostojno gospodarstvo z denarjem, ki ga bodo bile od države.« Janez Pomeni, da bo vsaka občina skupnost letno dobila SIT pomnoženo s številom bivalcev in ves ta denar v krajvne skupnosti tudi. Če bodo vključene v veržejsko občino. »Teško je reči, če te vasi bo, ker nam ni pot kaže, nekatere pa Predvidoma naj bi bile občini vasi šolskega območja.«

»V Križevce ne bomo spet tem bo denar romal, kakor doslej v Ljubljano, rekla lastnica veržejske stilne. Veržejska občina imela manj vasi kot Ljubljana. Ima pa Veržej zelo trg. Na njem pa drejve, ki je pozimi podobno češnjam.«

»Veste, zakaj imamo v žezu šolo?« sprašuje »Povem vam, da boste da mi ne moremo biti s Križevci v skupni občini. Veržej nekdanj hodili v šolo v Fara je bila tudi tam. pa smo odšli že pred sto let, pa smo hodili v šolo, nam pot ni zaradela, Ko sem hodil tja v šolo, po cesti drobljenec, smo smo se in ga brcali, pa naredili svojo pot. skega leta 1958 smo nas silili, naj gremo na šolskem vrta, smo sredo vrta, ravnatelj nas silili, naj gremo na ževsko šolo, mi pa smo da bomo šli k Titu – o, slišali, so nam takoj novo šolo... Že v 19. imeli svojo občino.«

In jo bodo imeli spet. STEFAN SMEJ

Prodaja pridelkov pred Prešernovim spomenikom

Sredi minulega meseca je bila na pobudo zadrzne zveze ustanovljena Splošna kmetijska avkcijka in borzna družba, d.d. Poleg Zadrzne zveze so k borzi pristopili kot ustanovitelji nekateri živilski in trgovski giganti. Kolikor je znano, je s pomurskega območja pristopila le soboška zadruga. Vzpredno s to hišo pa je bila ustanovljena še Blagovna borza Ljubljana. Po svoje gre za kakovosten premik v slovenskem gospodarstvu, saj imamo zdaj prvi blagovni borzi v Sloveniji. Na prvi pogled zanimiva projekta, ki naj bi po izjavah ustanoviteljev vzpostavila tržni red pri prodaji in odkupu kmetijskih pridelkov in s tem tudi zaščitila interes kmeta. Toda ali bo res tako? Odgovor je prej nikalen kot pritrdilen.

Kdo bo koga?
Glede na velikost slovenskega tržišča je seveda vprašanje, ali bo borza dejansko lahko uravnavala ponudbo in povpraševanje po kmetijskih pridelkih. Tudi če bi ji to uspelo, ne kaže verjeti, da bi delovala v interesu pridelovalca, torej kmeta, in mu zagotavljala zadovoljivo ceno. Pri sedanjih naravnosti kmetijske politike, ki prej spodbuja liberalni uvoz vseh pridelkov, namesto da bi zaščitila domačega proizvajalca, verjetno kakih posebnih učinkov ni pričakovati. Ob sedanjih vsestranskih poplavi uvoženih pridelkov in živine bo kvečjemu pritisakala na kmete, da bodo cene svojim pridelkom še znižali. Tu pa ni samo uvoz, ampak tudi vključitev predelovalnih živilskih gigantov v borzo, ki pomeni še dodatno

nevarnost za zbijanje cen pridelkov in živine. Nevarnost je toliko večja, ker tistih nekaj zaščitnih sredstev, ki jih država pobere pri uvozu, ne vlaga nazaj v kmetijstvo, ampak v integralni proračun, kjer se izgublja sled za njimi. Pri SKADU celo napovedujejo, da se bo v borzne posele vključila celo država. Resda bodo učinki lahko pozitivni v primeru borznega posredništva pri zelenjavi in hitro pokvarljivem blagu. Torej je cilj tovrstnega posredništva, vzpostaviti tržni red na področju, ki je bilo najmanj urejeno, in ga državi kljub zahtevi, da so tuji zelenjadarji ustanovili svoja podjetja, ni uspelo spraviti pod kontrolo. Borzniki, tako eni kot drugi, napovedujejo vzpostavitev tržnih redov s pomočjo državnih intervencij. Toda kako?

Gledano s ptičje perspektive, torej s perspektive pomurskega kmeta, in glede na zgoraj zapisano, so omenjene teze vprašljive. Na eni strani je vprašanje, če bo bosta borzi dali učinke, ki jih napovedujeta. Še posebno sporno je s tega vidika delovanje blagovne borze, ki je nekakšna prikrita izpostava Združenja slovenske živilske industrije, za katero pa je znano, da je ves čas delovala proti kmetovemu interesu. Še posebno sporno je vplivi učinkov borz na zaščito cen kmetijskih pridelkov tudi zaradi tega, ker v njej prevladujejo ustanovitelji, ki imajo kaj malo skupnega s pridelovalnim zaledjem, ne glede na to, da bodo borze delovale po načelu ponudbe in povpraševanja. Kmetu se torej z ustanovitvijo borz ne obeta nič dobrega, in če bo hotel zaščititi svoj interes pred neusmiljenim delovanjem trga, mu traktorji na cestah ne bodo zadostovali. Dokler bo država jahala zgolj in samo na ekološkem kmetovanju brez jasnih vzvodov ekonomske politike za zaščito domače proizvodnje, sem spadajo tudi tržni redi in druga carinska zaščita, jih bo trg ubijal, in to neusmiljeno kot insekticid muhe. Velika nevarnost za tovrstne špekulacije in izigravanja kmetov bo pri t.i. terminskih poslih. S pojavom borz kmet tako rekoč ne bo imel več nobenega vpliva na trg svojih pridelkov. Ob

tem seveda od države ni mogoče pričakovati radikalnejših zasukov pri vzpostavitvi zaščitne politike lastne kmetijske pridelave tudi zaradi tega, ker bo morala pri pogajanjih za vstop v nekatere ekonomske integracije ravno pri določanju režimov za uvoz in izvoz kmetijskih pridelkov najbolj popuščati.

Najslabše, kar se je lahko zgodilo »slovenski« žitnici in rezervatu sladkorne pese, je to, da sta borzni hiši dva močna centra moči, ki bosta kmetijstvo še bolj pritiskala ob zemljo. Ne glede na to, da je soboška zadruga postala članica ene od borz in da se na to pripravljata tudi Radgonski sejem, se postavlja vprašanje, kje so bili pomurski kmetijci in pridelovalci, da tega centra moči in kapitala niso bili sposobni ustanoviti v Pomurju. Kajti če bodo borze zaživele, bi vsaj profiti od marž lahko ostali tukaj in bi jih porabili za zaščito svojih članov, torej kmetov. Tako pa je odpeljal še en vlak denarja v Ljubljano. Mimogrede, vzpostavljane tržnega reda na ljubljanski veletržnici, kjer naj bi prišlo do konca prekupevanja, ne prinaša našemu kmetu nič dobrega, kajti s svojo produktivnostjo in tehnologijo pri pridelavi zelenjave krepko zaostaja za evropskim kmetom in si bo borzo lahko ogledoval le od daleč.

J. VOTEK

Na Srednji kmetijski šoli Rakičan se je dogajalo nekaj zelo pomembnega

Ob izobraževanju tudi druge dejavnosti

Konec minulega tedna se je spet potrdila ugotovitev, da je Srednja kmetijska šola Rakičan ustanova z dokaj širokim programom dejavnosti, da se poleg izobraževanja mladih za poklice v kmetijstvu ukvarja tudi s širšimi nalogami, ki so povezane s kmetijstvom.

Tako deluje v povezavi z njo in v šolskih prostorih tudi regionalni center Hidrometeorološkega zavoda Republike Slovenije, v okviru posodobitve te službe pa te dni vzpostavljajo še regionalni agrometeorološki podcenter z avtomatsko agrometeorološko postajo, ki bo s pomočjo računalniške opreme in modelnimi programi omogočala povezavo z glavnim centrom pri Hidrometeorološkem Zavodu Ljubljana. To pa bo pomenilo, da bodo lahko imeli uporabniki v Pomurju (predvsem kmetovalci in kmetijske zadruge) vsak dopoldan vremensko napoved oziroma dnevne agrometeorološke biltene (komunikacija je telefon, telefax ali računalniška povezava z regionalnim centrom). Poleg vremenske napovedi bodo lahko črpali iz tega biltena tudi vse druge vremenske podatke in se posluževali strojniki v pomurju (predvsem kmetovalci in kmetijske zadruge) vsak dopoldan vremensko napoved oziroma dnevne agrometeorološke biltene (komunikacija je telefon, telefax ali računalniška povezava z regionalnim centrom). Poleg vremenske napovedi bodo lahko črpali iz tega biltena tudi vse druge vremenske podatke in se posluževali strojniki v pomurju (predvsem kmetovalci in kmetijske zadruge) vsak dopoldan vremensko napoved oziroma dnevne agrometeorološke biltene (komunikacija je telefon, telefax ali računalniška povezava z regionalnim centrom).

Obširneje so o tej temi (Delo in nadaljnji razvoj hidrometeorološke službe v Pomurju) spregovorili minuli četrtek na posvetu, ki sta ga pripravila skupaj Srednja kmetijska šola Rakičan in Hidrometeorološki zavod Slovenije. Obenem so spregovorili tudi o poskusništvu, ki ga izvaja rakičanska šola s svojimi učenci in na lastnih parcelah. V to dejavnost so vključili vse prevladujoče poljščine v Pomurju (pridelovanje semena, pravilna raba gnojil in sredstev za varstvo rastlin ter pravilni agrotehnični ukrepi v poljedelstvu).

V petek pa so organizirali v sodelovanju z Agrooskrbo iz Maribora testiranje in popravljanje kardanskih gredi. Najbolj zanimiva je bila zmanjšati število nesreč pri delu s kmetijskimi stroji, ki delujejo s pomočjo kardanskih gredi. Testiranje in popravo je bilo brezplačno, razen za nove dele, pri čemer pa je veljal 10-odstotni popust.

Poleg izobraževanja po potekajo na šoli tudi tečaji kuhanja in zdrave prehrane za kmečke žene in dekleta, tečaj iz varstva pri delu s traktorji in kmetijskimi stroji, tečaj iz kombajniste, za pospeševanje domače obrti idr.

JOŽE GRAJ

Izkoriščanje travinja s pašo po Falke-Geithovi metodi

Izračun storilnosti pašnika

- Vzdrževanje**
Krave: začetna teža 10 krav s povprečno težo 685 kg = 6850 kg : 500 = 13,70 GVŽ.
Končna teža 10 krav s povprečno težo 704 kg = 7040 kg : 500 = 14,08 GVŽ.
Gonska teža je 13890 kg : 2 = 6945 kg : 500 = 13,89 GVŽ
NPD = GVŽ gonske teže × dnevi pašnje = 13,89 × 179 = 2486,31
Vzdrževanje (NPD × ŠV) 2486,31 × 2,75 kg ŠE = 6837,35 kg ŠE
- Mleko (kg × ŠV po toliščih)**
ŠV mleka 28175 × 1,03 × 0,30 = 8706,07 kg ŠE
- Prirast**
Prirast krav 190 kg × 4,5 kg ŠE = 855 kg ŠE
4. ŠV za teleta, rojena med pašnjo (živa teža telet × 2,25 kg ŠE - ŠV = 7 telet × 40 kg = 280 kg × 2,25 kg ŠE = 630 kg ŠE)
- Rastlinski pridelek**
63 g travne silaže × 14,5 kg = 913 kg ŠE
385 g zelene trave × 9 kg = 3465 kg ŠE
4378 kg ŠE

Bruto storilnost pašnika
17028 kg + 4378 kg = 21406 kg ŠE
ŠV dopolnilne krme
Koruzna silaža 6 kg × 114 dni × 0,18 × 13,89 GVŽ = 1710,13 kg ŠE
Seno 6 kg × 114 dni × 0,32 × 13,89 GVŽ = 3040,24 kg ŠE
Koruzni »šrot« 3 kg × 114 dni × 0,50 × 13,89 GVŽ = 2375,19 kg ŠE
7125,56 kg ŠE

Trava 10 kg × 65 dni × 0,09 × 13,89 GVŽ = 812,56 kg ŠE
Seno 2 kg × 65 dni × 0,32 × 13,89 GVŽ = 577,82 kg ŠE
Koruzni »šrot« 5 kg × 65 dni × 0,50 × 13,89 GVŽ = 2257,12 kg ŠE
3647,50 kg ŠE

kg ŠE iz dopolnilne krme 7125,56 kg ŠE
+ 3647,50 kg ŠE
10773,06 kg ŠE

Neto storilnost pašnika 21406 kg ŠE
- 10773 kg ŠE
10663 kg ŠE : 2,3 ha = 4623,04 kg ŠE

Živalski učinek, ki izvira samo iz paše:
živalski učinek - dopol. krma 17028 - 10773
živalski učinek 17028 = 0,36

Sklepna misel

Krave so v dobri kondiciji in nimajo večjih problemov z reprodukcijo. Poporodni premor je od 85 do 95 dni. Naša naloga je, da na čim več kmetijah uvedemo pašno-košni sistem, kajti na ta način se bo izboljšal izkoristek travne ruše, povečala pa se bosta tudi gospodarnost reje ter tržno pridelovanje mesa in mleka.

V našem primeru je bil izkoristek travne ruše s pašo relativno nizek, ker nas je precej prizadela suša.

Kmet. svet. služba:
Štefan Bogdan, inž. agr.

Gnojenje z dušikom

Vse večje potrebe po čim popolnejši, cenejši in okolju neškodljivi samooskrbi s hrano nam narekujejo, da naše kmetijske površine izkoristimo čim bolj racionalno.

Visokih pridelkov suhe snovi na travinju ni moč doseči brez intenzivnega gnojenja. S kemično analizo tal dokaj natančno ugotovimo založenost tal z osnovnimi hranili (N, P, K), medtem ko potrebe po dušiku prilagajamo agroekološkim faktorjem.

Analize voluminozne krme iz travinja, ki so bile opravljene za območje Lendave, so po kvaliteti pod povprečjem Pomurja. Mislim, da je osnovni razlog za stanje, kakršno je, je slabo ter nepravilno gnojenje in nepravilni roki koriščenja. To je bil tudi osnovni motiv, da smo se na območju Lendave odločili za mikropokus, s katerim smo preizkušali različne variante gnojenja. Poskus je imel dva namena: prvi je bil izključno iz raziskovalnega stališča, kjer smo se želeli približati optimalnim količinam dušika za dognojevanje, nato pa smo želeli ugotoviti tudi vpliv gnojenja z dušikom na botanični sestav travne ruše.

Poskus je bil zasnovan po bločni metodi v štirih ponovitvah, kjer smo preizkušali tri variante gnojenja z dušikom. Osnovna parcela je bila velika 15 m².

Pri osnovnem gnojenju so bile parcelice gnojene z NPK 8:16:24, in sicer 800 kg/ha. Pri vsakem dognojevanju z dušikom pa smo se držali zastavljenih normativov.

Različico 1 smo gnojili med letom z 200 kg N/ha, različico 2 s 300 kg N/ha in različico 3 s 400 kg N/ha.

Travnje smo kosili vsakih šest tednov, in sicer petkrat letno. Pri prvem in zadnjem odkosu smo naredili tudi botanično analizo, z namenom, da ugotovimo vpliv gnojenja z dušikom na delež trav, zeli in detelj.

Poskus je potekal v Srednji Bistrici na obrečnih srednje globokih tleh. To so nekarbonatna tla z malo kalcija.

Preglednica 1: Vsebnost hranil po AL metodi pred pričetkom izvajanja poskusa.

pH v KCL	P ₂ O ₅ v g/100 g tal	K ₂ O v g/100 g tal
5,32	3,5	10,0

Tla so bila pred izvedbo poskusa zelo siromašna na osnovnih hranilih.

Rezultati s komentarjem

V pridelovalnem letu 1991 so bile klimatske razmere na območju Pomurja ugodne za pridelavo voluminozne krme manjša od dolgoletnega povprečja, ni prišlo do pomanjkanja vlage oz. do pojave suše. Bile so sorazmerno dobro porazdeljene med vegetacijo.

V letih 1992/93 pa je območje Srednje Bistrice kar precej prizadela suša, tako da za leto 1993 izmerjeni podatki niso bili primerni za analizo.

Preglednica 2: Pridelak voluminozne krme in hranilnih snovi po različicah v kg/ha.

različica	zel. masa	SS	ŠE	PB	KOL.	KAN/ha
200 kg N/ha	53.600	12.111	7.331	1.136	503,7	
300 kg N/ha	59.500	12.949	7.976	1.259	874,0	
400 kg N/ha	61.400	13.442	8.263	1.514	1.244,4	
negnoj.	23.400	5.743	3.349	598	-	

Dušik je motor rasti in je sestavni del beljakovin. Obstajajo pozitivne korelacije med količino uporabljenega dušika za gnojenje in pridelkom beljakovin ter koncentracijo nitrata in nitrata v krmi.

V pridelku suhe snovi ni bistvenih razlik med gnojenimi različicami, še zlasti med različico 300 in 400 kg uporabljene dušika med vegetacijo, čeprav je bila uporabljena količina KAN-a/ha pri slednji varianti večja za 370,4 kg. Iz rezultatov bi torej lahko skleпали, da ekonomsko ni upravičena uporaba 400 kg čistega dušika na travinju.

Na negnojeni parceli je bil pridelek suhe in hranilnih snovi manjši za 2,5-krat.

Gnojenje z dušikom ni v koleraciji s pridelkom energije na enoto površine. Pridelak je večji le toliko, kolikor je večji skupni pridelek suhe snovi.

Preglednica 3: Pridelak kalcija (Ca) in fosforja (P) po različicah v kg/ha.

različica	Ca	P	Razmerje
200 kg N/ha	125	43	2,9
300 kg N/ha	122	46	2,7
400 kg N/ha	122	48	2,5
negnoj.	75	21	3,5

Koncentracija kalcija (Ca) in fosforja (P) v suhi snovi je odvisna od založenosti omenjenih hranil v tleh. Med različicami ne obstajajo bistvene razlike med pridelki mineralov, kar pomeni, da različne količine dušika nimajo vpliva na vsebnost.

Iz kemične analize tal (pregle. 1) je razvidno, da so tla precej siromašna na makro hranilih (fosfor, kalij in kalcij). Da bi izboljšali založenost tal s hranili, bi bilo potrebno narediti gnojilni načrt, kjer bi predvideli za 30% večji normativ gnojenja s PK-jem od odvzema, dokler ne bi prišli v določenem času na srednjo založenost. Tla bi bilo potrebno tudi apniti.

Intenzivnega pridelovanja krme na travinju si torej ne moremo zamisliti brez intenzivnega gnojenja. Potrebe po hranilnih snoveh pa se spreminjajo na razvojno fazo ruše. V fazi letenja in cvetenja porabijo rastline bistveno več kalija in fosforja, v zgodnjih vegetativnih razvojnih fazah pa več dušika. Faza letenja trav je skrajni čas, da pokosimo travno rušo, če želiimo doseči v voluminozni krmi čim ugodnejšo beljakovinsko razmerje.

(Nadaljevanje prihodnjic)
Kmetijska svetovalna služba
JOŽE CIGAN, inž. kmet.

odsevi mladosti

SNEŽAK ZIMEK – Tak je naslov slikanice, ki so nam jo poslali učenci 1. b-razreda OŠ Turnišče s svojo učiteljico Mileno Salaj. Pripravili pa so jo v okviru projekta Knjiga – okno v svet. Med drugim bi radi vedeli, kakšen se nam zdi njihov izdelek. Imeniten! Čestitamo! Ampak njihove cele knjige ne moremo objaviti. Zato smo izluščili naslednji odlomek:

»Snežak je bil gotov. Gledal jih je z velikimi očmi. Otroci so se prijeli za roke in plesali. Peli so mu pesmice o zimi.«

Prešernu v spomin

PREŠEREN – velik umetnik, ustvarjalec mnogih del. Kakšen je sploh bil? Kako mu je uspelo ustvariti tako veličastne pesmi? Napisal je veliko umetnin za prijatelje, domovino... a največ za svojo ljubezen – Julijo.

Zanjo je živel, upal in trpel. Zanj se je bal, a ona, bogata hči, za ljubezen njegovo se zmenila ni.

PREŠEREN – dober človek, človek s srcem in dušo, ki sta mu pomagala, da je ustvarjal z ljubeznijo. Ljudje ga niso marali, niso mu dali priložnosti, da bi jim dokazal, kako ljubi svoj narod in kako ljubi domovino svojo. Pa vendar smo spoznali vrednost njegovega dela, **DELA**, s katerim je izrazil več ljubezni, kot je je danes na vsem širnem svetu.

Zato jih varujmo kot največji zaklad, nosimo jih v srcih, naj bodo del nas, da nam jih nihče ne vzame. Ne dajmo jih tujcem, saj so napisana le za nas – **SLOVENCE!**

TANJA HORVAT, 8. b OŠ Puconci

Neprijeten dogodek

Doma velikokrat padem na tla, ker sem nerodna. To pa mi ni preveč všeč. Ko sem bila manjša in mi je mamica brisala ritko, sem se neučakano izmuznila in padla na tla. Zlomila sem si levo nogo. Takrat je bila naša družina v skrbeh. Tudi jaz sem bila žalostna.

FRANJA PIŽMOHT, 3. a OŠ Apače

Le kaj bo iz mene?

Ko sem bil star osem let, sem se igral pri sosedovem pašniku. Pašnik je bil ograjen z žico, na katero je bila priključena baterija z električno. Zanimalo me je, zakaj pravijo temu električni pastir za krave. S prstom sem se dotaknil žice in takrat me je močno streslo.

Pozneje sem to preizkušal še večkrat, vendar ne s prstom, temveč s kakšnim predmetom. Tako je bilo tresenje dosti slabše. Sklenil sem, da bom postal električar, ko bom velik.

Tako bom tudi jaz plezal po električnih drogih in transformatorjih ter popravil električne naprave. Doma sem opazoval električarja, kako je delal napeljavo po hiši in je tudi preizkušal, pa ga ni nikoli streslo.

Vstavljal je nova stikala in vtičnice, elektrike pa se ni bal. Povedal mi je, da ga je elektrika enkrat močno opekla, vendar pa ni tako nevarna, če znaš z njo ravnati.

Zato je moja želja postati električar in ljudem pomagati, da bodo imeli z njo kar najmanj problemov.

ALEŠ PETEK, 6. r. OŠ Mala Nedelja

Vsak četrtek Vestnik

Pri ročnici

Včeraj sem odšla ven. Nabrala sem prve ročnice. Podarila sem jih mamici in učiteljici Vidi.

Dogodek iz otroštva

Ko sem bil majhen, sem bil zelo poreden. Takrat smo stanovali še pri babici. Zelo rad sem se skrival. Šel sem proti svinjaku in zagledal leste, po kateri so kokoši hodile v kurnik. Splezal sem na kokošji 'balkon' in tam stal. Mama me je klicala, a se nisem oglašal. Ko me je zagledala, je poklicala soseda, ki me je spravil na tla.

Zdaj sem se malo poboljšal, a še vedno rad kakšno ušpičim.
DENIS FORJAN, 2. a OŠ Tišina

Ali veste?

(Pokrovitelj nagradnega kviza je Knjigarna in papirnica **DOBRA KNJIGA** Murska Sobota)

Kdor je napisal, da teče najhitreje gepard (čez 96 kilometrov na uro), zajec pa lahko preteče v eni uri le 25 kilometrov, je sodeloval pri našem nagradnem zrebanju. Nagradenec je tokrat **SEVERIN ČOLNIK** iz Radenec, Korotanska 4. Čestitamo!

KUPON št. 23

Ali veste, koliko kosti ima človek: več ali maj kot 200? Odgovore (s kuponi) pošljite na naš naslov najkasneje do 23. februarja in pripišite »ALI VESTE«.

POP ROCK noviceee

DOMAČE NOVICE

Prav lepo se ti zdi, ko lahko na Kanarskih otokih med kompaktnimi ploščami najdeš tudi CD-je slovenske skupine **LA-IBACH**.

Končno! **Gospod Srnak** v živo. Skupini lahko prisluhnete v petek, 18. februarja, ob 20. uri v gostišču Pri sejmišču (konjušnica) v Murski Soboti. Predskupina je Miš pod nulo. Vstopnina je 100 (sto) tolarjev.

Teško je razumeti, da v Sloveniji propadejo (skoraj) vse revije, ki pišejo o moderni pop in rock glasbi. Podobno se je zgodilo tudi z revijo Ž, ki je precej strani namenila glasbi. Po tem ko je Jonas Ž. sklenil, da ne bo več urednik Ž-ja, je

le-ta prenehal izhajati. Edini slovenski glasbeni časopis, ki še kaj »miga«, je **Rock Vibe**, časopis za sodobno rock glasbo. Januarja je izšla 2. številka, prva številka pa je izšla maja lani.

Čuki so posneli videospot za naslovno pesem svoje nove kasete **Zanzibar**. Posneli so ga v slogu starih burlesk. Pri snemanju jim je pomagal znani pantomimik **Andres Valdes**.

TUJE NOVICE

Zvezda slave **Marilyn Monroe** tudi dvaintrideset let po njeni smrti še ni ugasnila. Pred kratkim so ji posvetili tudi opero, ki so jo oprizarili na Broadwayu. Libreto za opero **Merilyn** je napisal njen nekdanji znanec **Norman Rosten**, glasbo skladatelj **Ezra Laderman**, v vlogi **Merilyn** pa se je predstavila **Kathryn Geroni**.

Koncerti pri nas

Po enem letu je v soboškem kinu nastopil **Vlado Kreslin**. letošnji občinski Prešernov nagrajenec. V prvem delu koncerta se je predstavil z zasedbo **Malih bogov; Miro Tomassini**,

Sting, Bryan Adams in avstralski rock pevec **Jimmy Barnes** so v Sydneyu pripravili dobrodelni koncert, s katerim želijo pomagati tistim območjem, ki jih je prizadel požar, ko je pred kratkim pustošil in naredil veliko škodo.

Tommyja Leeja, bobnarja skupine **Mötley Crue**, so obtožili zaradi nedovoljene posesti orožja. Incident se je zgodil lani na letališču v Los Angelesu, kjer so v njegovi prtljagi našli polavtomatsko pištolo.

Skupina **Spin Doctor** je izdala album z naslovom **Homebody Groove** in s posnetki, ki so nastali na koncertih 1990 in 1991 v New Yorku.

Žiga Golob in Jure Hübscher. Odigrali so večino njegovih rockerskih uspešnic še iz časa zasedbe **Martina Krpana** in nekaj novih skladb v akustični izvedbi. V drugem delu, ki je bil prežet s prekmursko glasbo, se

jim je pridružila še **Kocipol** s skladbo **My Way**, ki so verjetno posvetili lani umrlemu cimbalistu **Mišku Baranji**, ki je imel Miško to pesen izbrano novih najraje. **Vlado Kreslin** s svojimi glasbeniki ter glasbeniki katero izvaja, eden redkih, ki lahko tako množično pritegne včasih že otopelo pomembno publiko.

Fotografija: **Natasa Juhar**

V Gornji Radgoni je v dopoldnevi nastopila pujska skupina **KUD IDIJOTI**, ki je pred kratkim izdala svoj album **Tako je govoril Zaratustra**. Kljub pustni soboti je bila predstava polna.

Rubriko pripravila **ALEKSANDRA NANA RITUPER**

NESMRTNI

BON SCOTT, pevec slavne skupine **AC/DC** se je rodil v Kiriemuiru na Škotskem 9. junija 1946. Pri devetih letih je začel igrati bobne. Prvo skupino **Specters** je ustanovil 1966. V skupini **Valentines** je bobne zamenjal z mikrofonom. Zatem se je preselil v Melburn, kjer se je spoznal s člani skupine **Fraternity** in tam je pel od 1970. do 1974. leta.

Z glasbo pa ni mogel zaslužiti dovolj, zato se je zaposlil kot voznik kamiona. S tem se je ukvarjal tako dolgo, dokler ni spoznal **Angusa Younga** in **Malcoma Junga** ter postal njihov roadie. V novem bandu si je s svojim specifičnim petjem in divjim sceniskim obnašanjem ustvaril imidž macho tipa v heavy metalu.

Bil je izredno vročekrven in temperamenten. Imel je več slabih kot dobrih vrtilin, ampak prav to ga je naredilo zanimivega. S tem temperamentom pa je tudi izražal svojo veliko ljubezen do rock and rolla. Svoj največji pečat je pustil na albumu **High Voltage in Highway to hell**.

Znan je bil tudi po tetoviranem telesu ter slabosti do žensk in pijače. 19. februarja 1980 so ga našli mrtvega v avtomobilu. Umrl je zaradi zastrupitve z alkoholom. Na listku, ki ga je pustil v pisalnem stroju, pa je pisalo: »Vesel sem, da je pred menoj še toliko časa.« kajti toliko tega želim še ustvariti.«

Novice iz kulture

Pesniški prvenec

Krilati čevlji
Boni M. Logar je dober pesniški začetnik. Vem, namesto dober se mora reči obetaven, tako je bolj vzgojno. Je pa tudi pokroviteljsko, in če bi bil sam mlad in na tem, da bi postajal pesnik, bi tako kvalifikacijo zelo težko prenesel.

Zdi se, da se B.M. Logar poigrava. Sicer pa tako delajo pesniki, ki jih je muza oplahutnila s svojim krilom. Kaj, muza da nima kril? No, jih ima pa pegaz! Toda za mladega človeka bi bilo morda tako rekoč pohujšljivo, če bi mu kar tako, takoj ko se je spomnil in si je v čevlje natresel nekaj praprotovnega semena in se namenil na Parnas, priznali, da je že zaokobalil pegaza.

Časna beseda, vsaka taka beseda, ki ni čisto vsakdanja se

Toda bog ob tej nemoči ne bi ostal tako neboljen. Kajti Logar pravi: nuditi. Zaboga, kako se je spomnil te besede, zakaj ni rekel »dati«?

Kdo bo morda rekel, da mu včasih ritem šepa. Kakor se vzame. Kaj pa če se je zavestno odločil, da bo na tistem mestu ostal prav pri takem metrumskem sestavu. A ni mogoče, da se iz lahkotnosti – ne zanima me, če je ta lahkotnost rezultat lahkotnega pesnjenja ali pa verze dolgo žuli, da jih naredi take, kot se berejo, to me ne zanima, pomembno se mi zdi, da tako zlahka deluje – zabava z infantilnostjo? Mogoče je.

Logarjeve pesmi se berejo z lahkoto, lahko pa mu ni, saj je pesnik. **Boni Marko Logar** je izdal pesniško zbirko z naslovom **Ekperiment s praprotjo**. Uredil jo je on, opremil mu jo

dramskem poskusu **Jožeka Horvata-Muca** govori kot o romski literaturi. Pa kakšna vražja romska literatura? Kakšen vražji Romski zbornik? Kaj so potem Cigani samo neka inačica večinskega ljudstva in nič drugega? Zakaj je moral Peter Winkler, ki je napisal uvodnik v njuno knjigo, ki je izšla pri Pomurski založbi z naslovom **Čhoneskri angrusti** po cigansko – **Mesečev prstan**, po slovensko, v njem omenjati, da »Romi dobivajo zagotovljena posebna mesta v občinskih svetih in se s tem enakovredno vključujejo v soodločanje o javnih zadevah«?

Kakšno zvezo ima to z romsko literaturo? Dobro, recimo, da človek ni vedel, kaj naj napiše. Avtorja sta mlada in neizkušena, on pa predstavnik obasti, odgovoren za »romsko

v eni od pesmi. Ciganske sanje seveda niso iz železa, skovane so iz dražje snovi. Bodo pa že sanjali o zlatih verižicah! Tukaj in še na več mestih se je Livijenu krasno posrečil porog. S temi sanjami iz železa je namreč tako, da dedek v resnici iz železa v kovačnici kuje ključ, ki odpira vsa vrata. Tudi tista do »paverskega« zлата. Uf!

Horvat je v svojem dramskem poskusu dokaj etnografsko izrpen.

Znanstveno delo

Leptospiroze
Po pripovedovanju je bila predstavitev knjige **dr. Jožeta Bedernjaka** z naslovom **Leptospiroze** najbolj obiskana od vseh doslej v teh krajih, ali pa vsaj najboljše v zadnjem času. Založila jo je Pomurska založba, uredil Jože Ternar, opremil in tehnično uredil Franc Mesarič, grafično so jo pripravili v ateljeju Antolin, natisnili v ZGP Maribor, izšla je z letnico 1993. Predstavitve je bila v četrtek, 10. februarja, v Jakijevi dvorani Zavarovalnice Triglav v Soboti.

Knjiga je nekoliko spremenjeno znanstveno delo, za katero je Bedernjak dobil naslov doktorja znanosti. Primarij soboške bolnišnice je od leta 1987, predstojnik infekcijskega oddelka od 1971.

Ker je knjiga znanstveno delo, za znanstveno trditvijo pa je kazuistična veriga, ki je ni mogoče prestreči s kakršnim koli komentarjem (nikakor pa ne s komentarjem laika), omenimo za to predstavitev na strani za kulturo samo nekaj kulturoloških dejstev. Ko zboliš za leptospirozami, ki jih je več sort – kar se v Evropi in severni Ameriki dogaja čedalje manj, v Prekmurju in Prlekiji pa »zaradi gospodarskih, geografskih in socialnih razmer« (Bedernjak) zanjo umiramo z eno od najvišjih »morbidity« v Evropi – imaš variabilno klinično sliko. »Poleg subkliničnih potekov infekcij, kratkotrajnih febrilnih obolenj, obstajajo pri leptospirozah najbolj hude klinične slike z ikterusom, akutno ledvično odpovedjo in hemoragično diatezo, pri kateri je letalen izhod pogost.« Prejšnja jih glodalci, podgane, miši, voluharji, lisice, najboljši indikator za inficiranost kraja z njimi pa so ježi.

Srčno delo

»Či lidje tou radi štejo, je tou lipou...«

Po otvoritvi razstave **Literarna ustvarjalnost Porabskih Slovencev in Prekmurških Madžarov** je bila v petek, 4. februarja, še predstavitev knjige **Irene Barber Trnova paut**. Reči, da je bilo pretresljivo, je izžeto, reči, da je bilo enkratno, je faktično – kdor bo knjigo bral, lahko brez zadrege reče oboje. »Či lidje tou radi štejo, je tou lipou, liki je tak mijslin, ka je še najlepše tou, ka lidje tak zveidijo, kak je v Porabji,« je rekla Irena Barber.

K dobremu delu s slabim izidom:

Princeskin totem je gledališka predstava s smolo. Bila je v petek, 11. februarja, v ljutomerskem Domu kulture. Dobri igralci in več režiser, toda na planetu, na katerega Mali princ ne bi nikoli potoval.

ŠTEFAN SMEJ

Fotografija: N. Juhnov

Hej, Janoš!

Evgen Car se bo v petek, 18. februarja, ob 13.00 na slovesnosti ob 45-letnici VESTNIKA spominjal, kako leta tečejo in časi minevajo, ljudje odhajajo in ostajajo.

Med drugim takole:

»... Jezuš, jezuš, lejko si mislite, kak se počujim, jes san vinogradnik – Poreduša, oča sou bili vinogradnik Poreduš, dedek sou bili vinogradnik – Poreduš, zet pa de vinogradnik – Vodopijec, Vodopijec Jaka – vinogradnik. Vej je ovačik vredi človik te Vodopijec Jaka, nemren nikaj praviti, fala Bougi, samo zakaj Bougi se more pijsati Vodopijec – zakaj se ne pišje Vinopijec. Bi njemi včasik prepustjo tri frtale bregače laškoga rizlinga.

Zaj pa dragi moji lepo po redi od rojstva do smrti. Povedu mo, kak je bilou nikda na svejti, kak je zaj na svejti pa kak de te, kda mene več nede na svejti.

Naroudili sou me v našoj familijarnoj izi po prvoy svetskoj bojni. Te gda sou babica pri poroudi, od Bot Palija žena, zakrijčali iz velke iže: »Dičak je pa je. Pa nej gingavi, pa zgleda, ka je tudi kluknjeni nej,« sta oča pa dedek vzela turbo z ručami prejk rame pa sta odkurila v gorice slaviji moje rojstvo.

Mati so znali povedati, da gda sta se domov privlekla mokriva od zvuinja pa od znotra, sta veselo spejala v goricaj vkuper sklanfano narodno:

Oj tij lejpa vinska rozga
si veselje mojga srca,
roudo se je sinek Janček,
veselje moje velki srček.

Naša familija je stara že skoro 500 lejt. Tak pišjejo katastarske knjige, živij v ton malon za mene, tou čedale bole čujtin, najlepsem kraji na svejti. V ravnici prideluvlemo saksšefesortie poljščine – od ajdine, pšenice do krumpličof – bregače pa sou posajene z vinsko trto, štero nam da žlahino prekmursko dobrotečno pitino. Na sredi vesi je farna cerkev svetoga Jakoba, v šteroj sou me krstili, prečiščavali, zdavali pa iz štere mi bojo na moji zadnji pouit zvonovje zvonjili.

BIM, BAM, BIMBON
Stara šoula, v šteroj me je malo burkasta, ovačik pa jako poštena, pa jako lejpa vučitelica Barica fčijla šteti, računati pa perse klajbas sukati. Iz detinjstva se mi je najbole v srce vtisnula žganjara staroga Seredija. V toj žganjari sou kmeje žgali slivovko, tropinjačo pa drožderko. Ništerni možovje sou se ta odili pogučavat, pri ton pa spili stamperlen eli dva žganice.

Mi deca smo trli oreje, lizali posušeni kecmec pa na vuja vlekli, ka sou se stari pogučavali. Za mene šestletnoga dičaka je bil daleč največši modrijaš v žganjari stari Amerikanec, od šteroga življensko štorijo smo si jako dobro poznali.

Doma sou meli zemlje malo, dice dost pa so nej meli za kruj, pa je musaj mogel že pred I. svetsko bojno z prvimi Prekmurci odvandrti v Ameriko.

Tan je dobro zaslužo, samo ka je siromaček nej mogel strgati iz sebe svoje stare domovine. Po parij lejta ga je v Ameriki prijal takši domotožni betek, ka je mogel se ta pistiti pa prejk velke vode nazaj v svoji roden kraj prijeti.

Stari Amerikanec je znau tak lepo pripovidavati, kak či bi kakši fiškališ bil...«

kulturni koledar

Razstave

MURSKA SOBOTA: V razstavišču Pokrajinskega muzeja je vsak dan, razen ponedeljka, od 10. do 12. ure na ogled razstava slik Alojza Eberla (1822–1887). V četrtek je odprta tudi popoldne od 16. do 18. ure.

MURSKA SOBOTA: V soboški galeriji je razstava del likovnih umetnikov Prekmurja in Prlekije. Predstavljajo se: Štefan Hauko, Suzanne Kiraly-Moos, Endre Gönter, Vladimir Potočnik, Štefan Galič, Zdenko Hozjan, Zlatko Gnezda, Jože Denko, Franc Benčak, Sandi Červek, Franc Mesarič, Mirko Rajnar, Dare Birska, Ivo Bošnjakovič, Nikolaj Beer, Ignac Meden, Ignac Premuša, Marika Danč-Roth in Marjan Gumilar. Razstava bo odprta do 28. februarja.

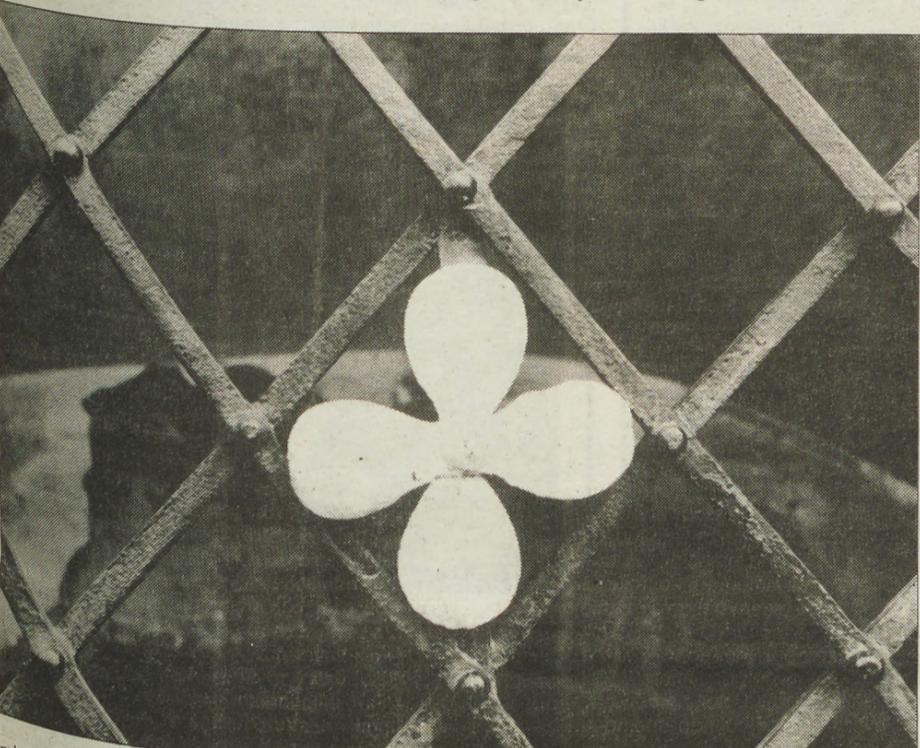
LENDAVA: V gradu je na ogled stalna razstava del dosedanjih mednarodnih likovnih kolonij. Ogledate si lahko tudi freske Zoltana Gaborja in razstavo Oloris, ki jo posoja soboški muzej. V galeriji pa je razstava lendavskih likovnih umetnikov, ki bo odprta do 7. marca.

MORAVSKE TOPLICE: V razstavnem salonu hotela Ajda je razstava ob 30-letnici zdravilišča.

MURSKA SOBOTA: V gradu je razstavljen literarna ustvarjalnost Madžarov v Prekmurju in Slovencev v Porabju.

Prireditve:

RADENCI: V petek, 18. februarja, ob 18. uri bo v galeriji muzeja Radenske otvoritev razstave likovnih del Mirka Rajnarja.

mi po branju pesmi mladega Logarja zdi malce neslana! Tudi ta »zaokobalil«, takšne on že ne bi dal v svoje pesmi, pa tudi nobenih neologizmov ne. Zanimivo, mlad človek, pa se nič v tej smeri ne napenja! Mogoče bi se našla ena sama takšna beseda, ki bi jo lahko jemali kot značilno za mladostno začetniško poezijo, pa vendar niti ta ni takšna. Beseda »genotip« spada v niz tinent Everest. Za ti dve pa že ne bo mogel nihče reči, da sta tendenciozni, saj sta splošno znani, kot se reče. Če jih priključimo, jih ne zato, ker bi ne vedel, kaj in kako, pa bi malo polomastil v terminološkem aparatu, temveč zato, ker hoče imenovati pesniško terro incognito.

Oplahutnjeni pesniki razpršijo nekaj besed na papir ali v govornico in pustijo, da se okrog njih napletejo smisli. Po moje je najboljše tale Logarjeva pesem:

Šel bom dalje od večnosti /in še malo dalje, /ti boš ostala v večnosti, /želela boš z menoj, /a več od večnosti /ti ne morem nuditi.

Več od večnosti ti ne morem nuditi, pravi moški glas v pesmi. Ona bo ostala v večnosti, ob bo šel naprej. Prozaično vzeto čisti maščizem. Toda nekaj Logarjevi pesmi. Tam je nekaj drugega. V pesmi je on šibkejši kot ona. Več kot večnosti ti ne more nuditi. Več od tega ti ne bi mogel nuditi niti bog.

je L. Logar, ilustriral jo je spet on. Izšla je v samozaložbi in je »handmade«. Boni. M. Logar živi v Radencih, rojen je 1971. (K naslovu članka: praprotno seme v čevlju ti odpira oči za skrito – kdor piše pesmi kot eksperiment s praprotjo, si obuva krilate čevlje.)

Ciganska literatura

Čhoneskri angrusti
Knjiga pesmi bosanskih Ciganov, ki je izšla pred več leti.

je imela naslov Ciganska poezija. Ko se izreče beseda Cigan se zaleskeče, zakadi, zatopota, zarožlja, zacvili pod kolesljam, zacvili lok na violini, zahrče. Vem, od vsega tega pri naših Ciganov ni več veliko najti. Toda ko rečeš romska poezija, ne veš, kako naj nastaviš uho. Kaj boš slišal, zgodbo o asimilaciji ali kaj res ciganskega? Boš slišal, kako se je življenjski standard romske manjšine popravil, kako imajo vodovod in vrtec, ali pa bo kaj o divji krvi, panju, na katerem je sedel sam hudič, in polni luni.

Bogve zakaj je dobro, da se o pesmih **Jožeta Livijena** in

skupnost«, ki mora biti predstavnikoma te skupnosti naklonjen. istočasno pa se ne sme osmešiti pred pesniško javnostjo. Kaj pa če, skratka, stvar ni vredna hvale? Toda zakaj se mora ta oblast še ob izidu ciganske knjige veseliti nad uspehi svoje asimilacijske politike? Kaj pa je to drugega kot asimilacija? So svobodni cigani že imeli kdaj kje kak parlament?

Saj sploh ni res, da so Cigane prekrstili v Rome zato, ker so jih hoteli rešiti slabega ciganskega imena. Figo. To prekrščevanje se je zgodilo v času splošnega prekrščevanja, za prejšnjega režima, ko so profesorji in učitelji postali pedagoški delavci, zdravniki in sestre pa zdravstveni delavci. Zakaj so ukinjali tradicionalne nazive, no zakaj? Zato, da bi ukinili stanovsko pripadnost in ponos. Ubogi Cigani, z njimi še vedno delajo kot s proletariatom! Še vedno jih imenujejo Romi.

Livijen in Horvat sta svojo literaturo pisala v ciganskem jeziku. Šele potem sta jo prevedla v slovenščino. Hvala bogu! Njuna knjiga je izšla pri Pomurski založbi, uredil jo je Milan Vincetič, opremil in tehnično uredil jo je Franc Mesarič, stavili so jo v ateljeju Antolin, finančno je izid podprla državna ZKO, predstavitev je bila 9. februarja.

»... iz železa delajo se sanje, verižice iz zlata,« pravi Livijen

ne zgodi se vsak dan

Mini humoreska

Zgodba o maršalih

Za začetek, da ne bi prišlo do kakšne pomote, maršal pomeni dobesedno konjski hlapec. (Francosko marechal - hlapec) iz novolatinskega mariscalcus iz staronemškega marah - konj in scalc - hlapec).

Sicer pa niso bili vsi maršali konjski hlapci, seveda tudi naš ni bil. Bil je velik gospod, s konji je delal le v rokavicah.

Kot narod smo preživeli cesarje, kralje, dučeje in fuhrerje in se tudi ohranili kot narod. Še posebno boleče pa je bilo pod maršalom, kar za nohte nam je že šlo. Še malo, pa nas ne bi bilo več. Sedaj smo lahko mirnejši, zaupajmo in verjemimo, da bomo preživeli celo demokracijo.

Borivoj Repe

Naj dražbe leta 1993

Kot kažejo bilance vodilnih svetovnih dražbenih hiš, so se dražbe umetniških stvaritev lani še bolj ustalile. Dražbena hiša Christie poroča o lanskem enoodstotnem porastu (1,1 milijarde dolarjev), hiša Sothebys pa je iztržila za štiri odstotke več kot predlani (1,19 milijarde dolarjev). Na dražbah so prodali Guadagninijev violino, perzijsko preprogo iz 17. stoletja, stari fotoaparat Leica in še veliko drugih stvari, kar 46 milijonov mark pa je prinesla hiši Sothebys slika znamenitega francoskega slikarja Paula Cezannea, kar je svojevrsten rekord.

Titanik se je potopil zaradi slabega jekla

Ameriški ladjarski strokovnjaki so na novo analizirali vzroke nesreče razkošne čezoceanske ladje Titanik, ki se je pripetila na prvi vožnji leta 1912 in je zahtevala življenje 1500 potnikov. Glavno krivdo so pripisali konstrukcijskim napakam, predvsem nekakovostnim jeklenim ploščam, iz katerih je bil ladijski trup, in ki jih je mrzlo vodovje Atlantika naredilo krhke. Kakovostnejše jeklo bi bilo manj lomljivo in ladja bi tako ostala na površju ali pa bi se počasneje potapljala in reševalna ladja bi lahko rešila številne potapljaljoče se potnike.

Nova analiza temelji na ugotovitvah petih odprav k raztreščenemu trupu čezoceanke, ki leži v globini treh kilometrov. Ladijski arhitekt William Garzke, ki je vodil raziskavo, je povedal, da za katastrofo ni bila toliko kriva mogočna ledena gora kot slabotne jeklene plošče. Hrušča in bobnenja, ki se ju spominjajo preživeli, naj ne bi povzročili premikanje naprav in eksplozije kotlov, ampak lomljenje velikih količin krhkega jekla. Nekatere nekakovostne vrste postanejo namreč pod velikim pritiskom in pod vplivom nizkih temperatur lomljive kot steklo in se ne raztezajo ali upogibajo.

Ameriški predsednik Bill Clinton je potoval v Moskvo, da bi preveril, kako napredujejo tamkajšnje tržne reforme. Če je pogledal tudi v trgovine s spominki, se je lahko na lastne oči prepričal, da trg deluje. Tradicionalne ruske babuške so v dnevi pred vrhunskim sestankom Clintona in Jelcina nenadoma dobile podobo ameriškega predsednika. Šle so odlično v prodajo, saj Rusi pokupijo vse, kar vsaj malo diši po Zahodu.

Beli velikan, 14 let star la 183 kilogramov težak beli tiger, je prvi maček od dela za azijske mačke v živalskem vrtu Taronga v Sydneyu. Je tudi eden zadnjih svoje vrste, saj je belih tigrov na svetu le še okoli sto. A mačka je mačka, vsaj kar se jedla nika tiče. Beli velikan ima najraje konzerve z mačjo hrano, ki mu jih brezplačno pošiljajo izdelovalci. Za reklamo seveda.

Beta karotin proti raku

Tako vsaj sklepajo kitajski in ameriški raziskovalci, ki so preučevali življenje 30.000 prebivalcev v kitajski pokrajini Linxian, kjer imajo največ rakastih obolenj želodca in požiralnika na svetu.

Po daljši terapiji s tako imenovanim beta karotinom je smrt zaradi raka v teh krajih padla celo za 21 odstotkov. Rezultati omenjene raziskave je potrdil tudi italijanski profesor Salvatore Toma na milanskem inštitutu za vitamine. Beta karotin je snov, ki vsebuje zlasti sadje in zelenjava rumenih in oranžnih barv. Žal je v sodobni prehrani zaradi pretiravanja s konzervirano hrano čedalje manj beta karotina pa tudi drugih vitaminov.

Umetniki za Barbiko

V berlinski galeriji Martin Gropiusa so konec januarja odprli razkošno razstavo v čast punčke Barbike, ki praznuje petintridesetletni rojstni dan. Razstavljenih je 385 Barbik različnih velikosti, od najmanjših pa do tistih v naravni velikosti. Za to priložnost je 132 umetnikov in oblikovalcev upodobilo najpopularnejšo svetovno punčko v pisanih oblačilih, od najbolj enostavnih do kraljevskih, kakršna je ta na sliki.

Plodna Victoria

Tale pujsa iz angleškega Loddiswella nima samo zvečanega imena Victoria 11. S svojim zadnjim materinstvom - povzročila kar 31 mladičev - je zrušila britanski rekord iz leta 1979 (12 pujskov).

Dolgin in pol

Če gre verjeti Guinnessovi knjigi rekordov, in zakaj ji ne bi, je Robert Wadlow najvišji zemljan vseh časov. Visok je kar 2,72 metra, in če bi se redno lotil košarke, bi bil katastrofa za nasprotnike. Za primerjavo se je slikal z bratoma, ki sta stara štirinajst in štiri leta in ga po centimetrih nikdar ne bosta dosegla.

VESTNIK

10. 2. 1994
Čiglij ka so že štirje dnevi minoli od Valentinovoga, gda se ftički ženijo, je Bela ešče izda živččen. Tudi zvún toga svetka ga ešče razkaple. Edni v njegovi lejtaj morejo jemati sefele vzpodbudna pomagala za "dvig potence", un pa, čiglij je nej več rošno mladi more jemati kontra tablete, ovak njemi preveč nevolu dela - onej, tisti mali vrag notri v njegovoj dūjši. Najbole je pa živččen sigdar zavolo prometa v Soboti. Prijde v varaš, pa se nemre genoti. Pa je un eden od rejdku, ka avto zvún centra pisti v kakšoj stranskoj ulici, ge je mesto, pa lipou peški ide v center. Liki tan se skoro peški več nemre gibati, tak so avtoji na vse kraje šere-bere sparkejrani. Okoli Doma tehniko pa Pošte, pa Tržnice, gljij telko ka so nej eden na ovon. Ešče malo, pa do eden na drūjgon jahali, kak majski kebri. Bela prvi, ka se moguče na ton mestu zatou tak nagnjetējo, ka mislijo, ka je že na ton mestu garažna iža na pet štokof, kak je bila pred lejtji splanejirana pouleg Doma tehniko kre Kocljēve ulice. Samo ka so se zeznoli. Neštērni so gor prišli, ka mij takši parkirni mest ne nūcamo, ka mamu zadosta mesta po pločnikaj pa zelenicaj. Tou, ka ma v Graci napriliko samo edna bauta parkirna mesta v enajsti etažaj, nas ne briga, pa ne zanima. Pri nas cejli varaš takšoga parkplaca ne zmore, pa pika. Zdaj v ton desetletnon obdobji mo fkūp šparali pejnēze, ka moguče te leta 2004, se pravi na začetki tretjoga tisočletja usposobimo bar tisti semafor na Lendavskoj ulici, štēri je že par lejt na pou napravleni, ka mo te v Soboti bar dva meli, či tistoga od Murine fabrike ne štēmo. Te mo pa znankar takšo fešto meli, ka de cejli Balkan pomno, ker tou de té pa eden korak k Evropi.
Prometno živčni pozdrav, brat Džouži

zvezde vam kažejo

OVEN

Ona: Prijatelj te že dalj časa pozorno opazuje, a si preveč zaverovana v svoje delo, da bi to opazila. Stopi mu vsaj korak naproti in mu tako olajšaj delo. Odkrila bo nekaj povsem novega in nepričakovanega.

On: Ko boš opazil prijateljičino naklonjenost, bo vse skupaj že prepozno, ali pa tudi ne, vendar se boš moral tokrat potruditi predvsem ti. Najbolje bo, da se prenehaš slepiti in končno pogledaš resnici v oči.

BIK

Ona: Še vedno trmasto vztrajaš in si ne daš dopovedati, da bi stvar tekla tudi brez tebe. Pojdi raje na potovanje, saj te tam čaka zelo prijetna avantura. Poskrbi tudi za svoje zdravje, ki nikakor ni idealno!

On: Postavi si si previsoke cilje in za njihovo realizacijo bo potrebna dobršna mera truda in predvsem realnosti. Nova ljubezen te bo popolnoma očarala, po drugi strani pa prinesla kopico problemov.

DVOJKA

Ona: Prihodnji teden se bo nekaj premaknilo, pa najsi to zadeva tvoje ljubezensko življenje ali poslovnost. Vsekakor pa bodo spremembe vplivale predvsem na tvoj odnos do partnerja, ki bo nad tem nemalo presenečen.

On: Ne odvracaj se od družbe, saj si je v tem trenutku pošteno potreben. Spodbuda prijateljici bi vsekakor koristila tako tebi kot tudi njej. Zapletel se boš v avanturo, iz katere ne bo enostavnega izhoda.

RAK

Ona: Slabo razpoloženje ti bo pokvarilo lepe načrte. Toda nikar se preveč ne jezi, saj bo tvoja osamljenost le kratkotrajna. Nekdo si že dalj časa prizadeva, da bi se prerinil v tvojo družbo in končno mu bo uspelo.

On: S prijatelji se boš pošteno zapil, naslednji dan pa boš preklinjal jutranjega mačka. Poklicala te bo nova znanka, ki se je najprej ne boš spomnil, pozneje pa ti bo vse skupaj prav kristalno jasno.

LEV

Ona: Sprejela boš zanimivo povabilo, saj si od njega obetaš veliko več, kot se zdi na prvi pogled. Prijateljičina informacija ti bo docela zbistrla trenutni položaj, ki nikakor ni slab.

On: Poskusil se boš približati tisti, do katere ti je sicer precej, vendar se ti je do sedaj zdelo, da nimaš nobenih možnosti za uspeh. Nad »rezultatom« boš presenečen tako ti kot tudi tvoj prijatelj.

DEVICA

Ona: Ničesar ni tako stalnega, da se ne bi moglo porušiti. Zato se nikar ne delaj tako neprizadeto, ampak priznaj napako, ki si jo storila, saj ti bo le na ta način uspelo obdržati tisto, za kar si se dolgo borila.

On: Prišel je pravi čas, da poskusiš zglediti nesporazum, ki ti je prinesel obilo nevšečnosti. V začetku se bosta s prijateljico v mišljenju sicer razhajala, vendar bo konec tisti, ki bo odločal o nadaljnji usodi.

TEHTNICA

Ona: Čeprav bo vse skupaj videti še tako nedolžno, si bo nekdo to razlagal popolnoma napačno. In še tako majhen namig si bo predstavljal kot odkrito ponudbo. Seveda pa je morebitna zveza odvisna predvsem od tebe.

On: Doživel boš precejšen poslovni šok, vendar ni nobenega razloga za paniko. Položaj se bo prejel ali slej umiril. Povsem drugače pa bo na poslovnem področju, kjer se ti obeta pravcata avantura.

ŠKORPIJON

Ona: Začelo se bo obdobje, ko ti bo ljubezen med najvažnejšimi stvarmi v življenju. Toda vseeno bi bilo dobro, da bi vsaj deloma poskrbela tudi za druge stvari. Drugače se ti bo v prihodnosti kaj slabo pisalo.

On: V nekaterih stvareh si preveč prepričan vase, kaj lahko pa se ti pripeti, da se ti bo vse skupaj pošteno izjalovilo. Malo manj govori in več delaj, saj bodo tvoja dela govorila kar sama od sebe.

STRELEC

Ona: Namesto da se mučiš s preteklostjo, se raje odmoj pogovori o svoji prihodnosti. Sicer si že veliko zamudila, toda še vedno ti lahko uspe. Popazi malo na svoje preproge in čustvene izlive, drugače bo hudo...

On: Pazi na svoje besede, predvsem ne govori o stvarih, ki se lahko obrnejo proti tebi. Nekdo se ti bo na vse kriplje poskušal maščevati, zato se nikar ne zanašaj na svojo srečno zvezdo.

KOZOROG

Ona: Uspelo ti bo zaplesti stvari, ki so v bistvu povsem preproste, zato se nikar ne čudi, če se bodo prijatelji zabavali na tvoj račun. Nekdo pa se vendarle ne bo smejal, ampak bo raje izkoristil ponujeno priložnost.

On: V tednu pred teboj te čaka cel kup nepričakovanih dogodkov, ki jih boš po temeljitem premisleku vendarle uspešno strniti v razumljivo celoto. Šele takrat se boš zavedel, da si stvarjo preveč odlašal. Pohiti!

VODNAR

Ona: Zaupala se boš človeku, ki ti je nekoč že pomagal, a so se časi od takrat temeljito spremenili, takšna pa bo tudi njegova reakcija. Potrebno se bo odločiti ali odnehati za vedno.

On: Ravnal boš predvsem po svojem preudarku, a bi ne bilo slabo, če bi včasih poslušal tudi kakšen dober nasvet. Sedaj ti gre sicer čisto dobro, toda vprašanje, kako dolgo bo še tako. Najboljši odgovor veš ti sam.

RIBI

Ona: Po napornem tednu se ti bo odvalil kamen od srca. Rešila se boš nadležnih znancev, poleg tega pa boš spoznala nekoga, ki ti bo v prihodnosti še dosti pomenil. Več pozornosti nameni svoji zunanosti!

On: Namesto da bi pametno molčal, se boš na vse kriplje širokoustil, kar ti bo nakopalo obilico težav na poslovnem področju. Pa tudi v ljubezni se ti ne obeta nič dobrega. Drži se raje listega, kar že imaš!

za vsakogar nekaj

Obnašanje mačk je lahko razložiti

Prisegam vam: življenje, povhru pa še z mačko, to je nekaj čisto neverjetnega! (Rainer Maria Rilke).

Pesnik nam je pomagal, da si lahko živo predstavljamo skupnost človeka in živali. Da pa nastanejo težave tudi pri najsrečnejših prijateljstvih, ve vsakdo, ki je prerastel otroški vrtec. Zakaj bi torej med človekom in živaljo vedno teklo vse gladko? Vendar tudi tu velja, da razumeti pomeni odpustiti.

Če imate prvič doma mačka, vas bo pri njegovem značaju v začetku marsikaj motilo. Kriva ni žival, ampak vi! Kajti mačjega obnašanja, z vsemi kapricami vred, zanesljivo še ne poznate dovolj.

Mačje veselje...

Za hišne mačke so ljudje, jasno, nekakšne velike mačke. Zal kmalu opazijo, da ljubi dvoonožec ni ravno popoln, da na primer prav slabo lovi miši. Če ima maček možnost priti v naravo, se pravi na vrt, bo porabil svojo lovsko veščino, da dvonoge prijatelja razveseli s plenom, po možnosti še z živim. To je poskus, predreti človekovo nezaupljivost. Končno tako delajo tudi mačje matere, ko želijo mladiče naučiti lova. Plemenito dejanje torej pohvalite, ne pa da mačka grajate, še najmanj z groženim Fuj! Plen nevpadljivo odstranite, tudi vam ni všeč, če so ljudje brezbržni do vaših daril. Kadar mački kot nori švigajo po vaši dnevni sobi, se raje ne vmešavajte. Vsi mački preganjajo prikazni, to je nekaj čisto normalnega.

Brskanju v mačem stranišču se ni mogoče izogniti. Tudi na prostem mački zakopljejo, kar je odveč. Ne pritožujte se torej, če nekaj vsebine pristane zunaj ljubljenceve latrine. Na sprehodu po vrtu bo imel maček po vsej verjetnosti tudi zelenjavne in rožne gredice za stranišča in jih temu primerno razgrebel. Najbolje bo, če mu v bližini postavite zaboj s peskom. Če to ne bo zadostovalo, zavarujte gredice z vrvice, na kateri visijo trakovi iz aluminijaste folije.

Glasbene lestvice

- LESTVICA SLOVENSKE ZABAVNE GLASBE 7 VELIČASTNIH**
1. ALL FOR LOVE - Rod Stewart + Sting + Bryan Adams
 2. BRING ME YOUR CUP - UB 40
 3. TRUE LOVE - Kiki Dee + Elton John
 4. STAY U2
 5. PINK CASHMERE - Prince
 6. RAIN IN VENICE - Steve Harley
 7. ROCK AND ROLL DREAMS COME THROUGH - Meat Loaf
- PREDLOGI:**
1. AMAZING - Aerosmith
 2. SHAKEY GROUND - Don Henley + Elton John
 3. NIENIE DI MALE - Eros Ramazzotti
- LESTVICA SLOVENSKE ZABAVNE GLASBE 7 VELIČASTNIH**
1. TA VLAK - Čuki
 2. NISEM AVTOMAT - California
 3. ACAPULCO - Šukar
 4. BREZ SONCA CVETJANI - Projekt Triglav
 5. POETU - Johnny's band
 6. ZANZIBAR - Lačni Franz
 7. FANTIZ IPANEME - Damjana Golavšek in Ljubljana Jazz Selection
- PREDLOGI:**
1. NE NENE - Jan Plestenjak
 2. KITAARA MOJA - Anika Horvat
 3. LE NAPREJ - Hot Dog
- LESTVICA NARODNOZABAVNE GLASBE 8 KRŠČAKON, CEKRON PA Z MARELOF**
1. URCA ZAMUJENA - Ans. Stopar
 2. GAŠPERJI, TO SMO MI - Ans. Gašperji
 3. BELO PISMO - Jože Skubic in Slapovi
 4. BISER OB DRAVI - Ptujskih 5
 5. KOLOVRAT - Trio Franca Oevirka
 6. SVATJE, NOČOJ BO LUŠTNO - Alfi Nipič
 7. NOVO ŽIVLJENJE - Ans. Petra Finka
- PREDLOGI:**
1. PRISTVARI - Štirje kovači
 2. ZVEZDE ŽARJO - Ans. Antona Birtiča
 3. KJER DOMA JE VESELJE - Ans. Borisa Razpotnika

Izpolnjene kupone pošljite do četrta, 24. februarja 1994, na naslov Murski val, Slovenska 41, 69000 Murska Sobota, za glasbene lestvice.

Kupon št. 7

Glasujem za skladbo:

- tuja
- domača
- narodnozabavna

Ime in priimek ter naslov

v gospodinjstvu, prestavljeno pohištvo... ali morda le kakšna mačja raztresenost. Čisto zgrešeno bi bilo mačka kaznovati.

Če med vašo odsotnostjo mački razmečejo stanovanje, je to znak osamljenosti. Zlasti nekateri mački se hitro začnejo dolgočasiti in brezdelje je začetek vseh težav. Poskrbite, da se bo imel muc s čim igrati, uredite mu igralnico, se pravi: iz enega od prostorov odstranite vse kočljive predmete. Še bolje bo, če mu priskrbite družbo, če se le da mlajšega muca, da ga bo lahko vzgajal.

Kadar pa maček doživi hud šok, denimo da komaj uide prometni nesreči ali besnemu psu, ga odpeljite kar k živinodravniku, čeprav na zunaj ne kaže, da je kaj narobe. Na osnovi izkušenj je možno ublažiti dražljaje strahu.

Pomagala bo tudi vaša nežna naklonjenost. To slednje je najboljši način, da preprečite marsikatero težavo, o katerih smo govorili. Pri tem moramo paziti, da ne postanemo nadležni. Kot ljudje tudi mački niso pripravljeni na crkljanje ali igro na ukaz. Po drugi strani pa, spet prav tako kot ljudje, potrebujejo dovolj pozornosti. Ravno ta samostojnost in s tem povezana močna osebnost sta tisto, kar ljubitelji mačk najbolj cenijo, zato jih je toliko v naših gospodinjstvih.

Linolej

Poškodbe na linolejski talni oblogi popravite tako, da najprej izrežete poškodovani kos linoleja, prikrivite novega in ga po hrbtni strani premažete z vročim lepilom.

Vstavite ga v izrezani linolej in nalepite. Dobro operite in pustite obteženo, dokler se lepilo ne posuši in se vstavljen del dobro prime. Linolej z vzorcem boste lažje vzdrževali, ker je manjše madeže na njem težje opaziti. Linolej obri-

Kuhajte z nami

Zapečen por

Por je zelenjava, ki jo uživamo predvsem v hladnih mesecih, od hladne pozne jeseni do zgodnje pomladi. Ta zelenjadnica ima vrsto odlik, pa vendar je pri nas skromneje razširjena zlasti po kmečkih vrtovih. Pridelava ni zahtevna, za zimsko uporabo ga uskladiščimo v kleti, kjer se dobro drži. Za pomladansko rabo ga pustimo kar na vrtni gredi. Močan in suh mrz sicer ožge liste, medtem ko stebela ostanejo. Ko zmrazil popusti, ga pulimo za sprotno uporabo. Kalorična vrednost pora je nizka, 10dag - 22 kalorij, ima pa precejšnje količine kalija, železa in vitamina C. Odklanjajo ga predvsem gospodinje, ki z njim ne vedo kaj početi. Še najbolj znana je pri nas porova prikuha ali ga uživamo kot sestavni del solate.

Zapečen por je samostojna jed za kosilo, ki ga dopolnimo s kompotom iz suhega sadja (slive) ali drugim sadjem, ki je na voljo.

Za 6 do 7 porcij zapečenega pora potrebujemo: 60dag skrbno očiščenih porovih stebel, 25dag šunke iz konzerve, 50dag skute, 2 jajci, 1 lonček kisle smetane, žlico olja za pekač, 1/2 zavitka zamrznjenega listnatega testa.

Por operemo in odstranimo zunanje liste. Gornji del stebela prerežemo po dolgem po polovici in izperemo pesek, ki je lahko med stebelnimi listi. Nato ga narežemo na kolobarje, ki jih v manjši količini vode dobro pokrite kuhamo 25 minut. Pazimo, da se preveč ne zmecha. Odtajano listnato testo razvaljamo tako, da visi čez daljši stranici pekača.

Nadev: Šunko narežemo na kockice ali ozke rezine, skuto stresemo v skledo, ji dodamo 2 jajci in 1/2 lončka smetane, solimo. Primešamo še šunko in nadev razgrmimo po testu. Na nadev damo kuhan in odcejen por, ki ga pokapljamo s preostalo smetano. Potresemo še s kosmiči masla ali margarine. Nadev prekrijemo s testom, ki visi čez rob pekača. Gornjo plast testa večkrat prebodemo z vilico ali zobotrebcom, da se ne napne.

Spečemo in toplo ponudimo.

Platno

Platnene čipke perete tako, da jih ovijete okrog lesene deščice in previdno pomakate v mlačno raztopino detergenta za fino perilo. Potem čipke odvijete, jih dobro izperete in z nerjavečimi ščipalkami pritrđite na podlago, da se posušijo.

Če želite očistiti platneno vezenino, ne da bi jo prali, jo zdrgnite s kosom na pol posušenega kruha.

Platno ne bo porumeleno, če ga zavijete v papir modre barve ali pa predal, v katerem ga hranite, po-barvate modro.

Riž

Riž obdrži snežno belo barvo, če vodi, v kateri ga kuhate, dodate nekaj kapelj limoninega soka.

Za riževe solate, rižote ali narastke uporabljajte dolgozrnat riž, ker ostane čvrst, suh in lepe oblike.

Riž z okroglimi zrni, ki se rad razkuha, je primeren za enolončnice. Da se riž ne bo prijel dna posode ali prismodil, ga takoj, ko zavre, stresite v cedilo in do konca kuhajte nad paro.

Voda, v kateri kuhate riž, ne bo prekipela, če rob posode namažete s maslom.

Žele

Pri kuhanju želeja boste previdni, da ne bo začel vreti. Nevšečnosti se izognete, če takoj po tem, ko ste napolnili kozarce, potopite pokrovčke v kis in kozarce trdno zaprete.

Če je žele preredit, ga ni treba vnovič prekuhivati, ampak ga za nekaj ur postavite v toplo pečico. Žele bo lepo porjavel, če drugo polovico sladkorja dodate šele potem, ko je že kuhan.

Seveda pa morate paziti že, ko kupujete sadje, biti mora ravno prav zrelo.

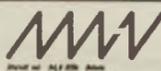
Emajlirana posoda

Čiščenje te posode ni posebno zahtevno, vendar na njej kdaj pa kdaj ostanejo grdi robovi od presušene ali prismojene jedi.

Ker emajlirane posode ne smete drgniti s preostrimi gobami ali čistili, da ne poškodujete lošča, vrzite v posodo dve ali tri pesti surovih krompirjevih olupkov, napolnite z vodo in kuhajte toliko časa, da se olupki zmechajo.

Olupke zavržite, vodo pa čez noč pustite v posodi; odstranila bo vso umazanijo.

RADIO MV - MURSKI VAL - UKV 94,6 MHz (dopolndne tudi SV 648 kHz)

Petek - 5.40 Prebujajte se z nami - 7.00 Druga jutranja kronika - 7.30 Informacije v slovensčini, nemščini in madžarščini - 7.45 Mariborsko zvočno pismo - 8.00 Poročila - 8.10 Dopoldne na MV-ju - 9.15 Javne osebnosti o dogajanjih - 10.00 Poročila - 10.30 Kabaret - 11.15 Od petka do petka - 12.00 Poročila BBC-ja - 12.30 Dežurni novinar v 1. osebi ednine - 13.00 Danes do trinajstih - 13.30 Popoldne na MV-ju - 14.30 Romska oddaja - 15.30 Dogodki in odmevi - 16.25 Obvestila - 16.30 Poročila - 17.00 Ob koncu tedna - 17.30 1 = 2 in 3 in 4 - 18.00 MV-dur - 18.30 Poročila BBC-ja - 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Sobota - 5.40 Prebujajte se z nami - 7.00 Druga jutranja kronika - 7.30 Informacije v slovensčini, nemščini in madžarščini - 7.45 Trznica - 8.00 Poročila - 8.10 Dopoldne na MV-ju - 9.15 Predstavljamo vam - 10.00 Poročila - 10.30 Potepajte se z nami - 11.00 Sobotni gost - 12.00 Poročila BBC-ja - 12.30 Dežurni novinar v 1. osebi ednine - 13.00 Danes do trinajstih - 13.30 Popoldne na MV-ju - 14.30 Od vasi do vasi - 16.25 Obvestila - 16.30 Poročila - 17.00 - Ob koncu tedna - 18.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi - 18.30 Poročila BBC-ja - 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Nedelja - 8.00 Začenjamo nov dan - 8.10 Panonski odmevi - 9.30 Srečanje na Murskem valu - 10.30 Nedeljska kuhinja - 12.00 Poročila - 12.15 Nedeljsko premissljevanje - 12.30 Minute za kmetovalce - 13.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi - 18.30 Poročila BBC-ja - 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Ponedeljek - 5.40 Prebujajte se z nami - 7.00 Druga jutranja kronika - 7.30 Informacije v slovensčini, nemščini in madžarščini - 7.45 Porabsko zvočno pismo - 8.00 Poročila - 8.10 Dopoldne na MV-ju - 9.15 Gospodarstvo - 10.00 Poročila - 10.15 Evropa v enem tednu - 12.00 Poročila BBC-ja - 12.30 Dežurni novinar v 1. osebi ednine - 13.00 Danes do trinajstih - 13.30 Popoldne na MV-ju - 15.30 Dogodki in odmevi - 16.25 Obvestila - 16.30 Poročila - 17.00 Biljo je nekoč - 17.30 Sport - 18.00 S kranščakom, cekron, pa z marelof - 18.30 Poročila BBC-ja - 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Torek - 5.40 Prebujajte se z nami - 7.00 Druga jutranja kronika - 7.30 Informacije v slovensčini, nemščini in madžarščini - 7.45 Ljubljansko zvočno pismo - 8.00 Poročila - 8.10 Dopoldne na MV-ju - 8.30 Kje je kdo? - 9.15 Glasbene novice - 10.00 Poročila - 10.30 Kratki stik - 12.00 Poročila - 12.30 Dežurni novinar v 1. osebi ednine - 13.00 Danes do trinajstih - 13.30 Popoldne na MV-ju - 15.30 Dogodki in odmevi - 16.25 Obvestila - 16.30 Poročila - 17.00 Tema popoldneva - 17.30 Srebrne niti - 18.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi - 18.30 Poročila BBC-ja - 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Sreda - 5.40 Prebujajte se z nami - 7.00 Druga jutranja kronika - 7.30 Informacije v slovensčini, nemščini in madžarščini - 7.45 Zagrebško zvočno pismo - 8.00 Poročila - 8.10 Dopoldne na MV-ja - 9.15 Iščemo za vas - 10.00 Poročila - 10.15 NSTSNMV - 11.15 V živo o... - 12.00 Poročila BBC-ja - 12.30 Dežurni novinar v 1. osebi ednine - 13.00 Danes do trinajstih - 13.30 Popoldne na MV-ja - 15.30 Dogodki in odmevi - 16.25 Obvestila - 16.30 Poročila - 17.00 Poslušamo vas - 18.00 Na narodni farmi - 18.30 Poročila BBC-ja - 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Četrtek - 5.40 Prebujajte se z nami - 7.00 Druga jutranja kronika - 7.30 Informacije v slovensčini, nemščini in madžarščini - 7.35 Svetuje kmetijski strokovnjak - 8.00 Poročila - 8.10 Dopoldne na MV-ja - 9.15 Sedem veličastnih - 10.00 Poročila - 10.30 Pika na i - 12.00 Poročila BBC-ja - 12.30 Dežurni novinar v 1. osebi ednine - 13.00 Danes do trinajstih - 13.30 Popoldne na MV - 15.30 Dogodki in odmevi - 16.25 Obvestila - 16.30 Poročila - 17.00 To sem jaz - 18.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi - 18.30 Poročila BBC-ja - Vključujemo Radio Slovenija.

SESTAVIL MARKO NAPAST	STAREJŠI AMERIŠKI FILMSKI ZVEZDNIK	VITAMIN KI PREPREČUJE VNETJE ŽIVCEV	PEŠEC	KRATICA DRŽAVE OREGON V ZDA	NOTARJEV URAD	SOL CIANOVNE KISLINE	STARO RUDARSKO MESTO OB IDRINCI
NARODNE RASE							
KOVINSKI TLAKOMER BREZ ŽIVEGA SREBRA							
POSREDOVALEC PRI SKLEPANJU KUPČIJ							
NAŠA NEKANDJA PEVKA SRŠEN					AMERIŠKA KUKAVICA		
POŽIREK TEKOČINE					NEBESA PARADIŽ CEKIN, DUKAT		
SILICIJ				AVSTRIJSKA CESARICA			
KLADA ZA SEKANJE DRV				DEL TV NAPELJAVE			OTOK PRED SEVERNO OBALO SPANJE
AVTOMOBILSKA OZNAKA ŠPANIJE		TISKANA IZDAJA					GRŠKO GOZDNO BOZANSTVO, FAVN
IZUMITELJ PARNEGA STROJA (JAMES)		NAVRASKO MESTO					PREDLOG PODLOŽNIK V STARIH ATENAH
OBOROŽEN NAPAD NA POLITIKA							
ITALJANSKI POPEVKAR (MASSIMO)							
POLJEDLSKI VLAČILEC							

Rešitev prejšnje križanke (vodoravno): Poitier, odbojka, dostava, ale, Rab, Tina, de, KN, Leo, A, akord, Rusalka, srk, Al, tiara, l, veranda, ol, stas.

podlistki

Spomini na organizacijsko delo v Prekmurju

Vladimir Škerlak

c) vsi člani so bili nekdanji dijaki soboške gimnazije; prav zato, ker so bili vzgojeni v provincialni šoli, se je v njih ustvaril čut za skupnost.

č) soboška gimnazija je dijakom vcepila pripadnost k slovenstvu, ne glede na socialne razlike.

d) člani so bili pripadniki različnih političnih ali vsaj taktičnih usmeritev, zato je bila miselnost članov vitalna, razlike v mnenjih so jih spodbujale k delu.

Konkretnije povedano: program sedanjega kluba študentov bi bili morali izločiti iz splošnih smernic Skoja. Glavna pomanjkljivost sestanka dne 19. oktobra 1984 je, da se to ni zgodilo.

5.) Vprašanje frakcij

V KPA smo se vsi strinjali, da mora biti glavno delo

usmerjeno navzven, z akcijami. V šestih mesecih mojega predsedovanja so bile štiri akcije: izdaja zemljevida, gimnazijska akcija, priprave za ustanovitev muzejskega društva in objava članka o vrednosti slovenskega jezika v časopisih.

Klub je leta 1935 nadaljeval akcijo za gimnazijo, leta 1936 pa izvedel akcijo za knjižnico. Ne razumem, zakaj potem ni organiziral akcije za popravek davčnega količnika. Ta bi bila za kmete izredno koristna, njena utemeljenost pa je bila kar matematično dokazljiva.

Glede internega dela pa je obstajalo vprašanje, čemu naj se da prednost: splošnemu političnemu in ekonomskemu izobraževanju ali marksistični vzgoji članstva. Jaz sem menil: kdor se hoče »izgrajevati«, naj se vpiše v »Mladi Triglav«, v »Njivo«, v »Borbo«, pri nas

pa moramo ohraniti strankarsko in svetovnonazorsko neopredeljenost. Moj brat je bil bolj naklonjen izrazitejši idejnopolitični usmeritvi. Hotel je imeti »čist zrak« v klubu, možnost za nemotene razprave o dialektiki, teoriji skokov, prehodu kvantitete v kvaliteto. Nasprotno sem pa jaz rekel: kdor hoče doseči kak organizacijski uspeh, mora imeti predvsem čut za tisto, kar ljudi združuje, ne pa napenjati vprašanj, ob katerih se mnenja ločujejo.

Rezultat teh razlik je bil, da v klubu – vsaj do leta 1936 – ni bilo izrazitih svetovnonazorskih predavanj, toda tudi poskusov za zblíževanje s svetovnonazorskimi katoliškimi ideologi ni bilo. Ugibanje o kakih frakcijah v klubu je torej brezpredmetno. Kako je bilo po letu 1936, ne vem.

IX. SKLEPNA MISEL

»Okrogle mize« 19. oktobra 1984 nisem v celoti negativno ocenil. Med njene pozitivne, zelo pozitivne dosežke spada predlog gospe Metke Fujs in dr. Otona Norčiča, naj se gradivo o Klubu prekmurskih akademikov zbere in objavi v zborniku.

To poročilo bo koristna podlaga za bistveni del zbornika. Zasnoval sem ga na listinah v svojem arhivu, na svojem dnevniku in – seveda – na osebnem spominu.

Samo: pohiteti je treba, ker spomini bledijo, predstave se spreminjajo, ljudje, tudi mlajši, pa odhajajo.

Svojim naslednikom želim pri pisanju naše pokrajinske zgodovine veliko uspeha.

KONEC

POT NA VZHOD - IRAN

Janez Jaklič 6

Glavni steber islamske revolucije so revne kmečke množice, ki zaradi svoje obupne revščine pod šahovim režimom v novem režimu niso ničesar izgubile. Te množice, zaprte pred zunanjim svetom zaradi meja, cenzure in nepismenosti, ki dosega v Iranu vrtočlave številke, iščejo opoj v veri, v veri v osvobajajoče trpljenje, z nasmehom na ustnicah umirajo na bojnih poljih in tako najdejo tisti večni raj v Alahovem objemu.

Večer pred odhodom sva po ogledu mestnih znamenitosti – kraljeve palače, ki ne kaže več nekdanjega blišča, ter lepega pokritega obokanega mostu čez reko Zajandeh – prebila v majhni restavraciji. Družbo nama je delal mlad študent, ki sva ga srečala na obhodu skozi mesto. Šele tu se je delno otesel strahu, da bi ga videle nepravice oči v družbi z osovraženi tujci. Bil je eden tistih, ki je izražal previden dvom o oblasti. Želel si je le povsem preprostih stvari: potovanja, radia, tujih filmov, več svobode... skratka to, kar so bile tudi naše skrivne misli pred desetletji. Najin naslednji cilj je bil Siraz.

Nočna vožnja je minevala v spokojnem miru, če odštetjem že običajne preglede avtobusa na pomembnih križiščih in vstopih v mesto, ki so jih stražili vojaki revolucije. Vojaki so se z naperjenimi brzostrelkami mrkih pogledov malčje sprehodili skozi avtobus. Prvi neprijetni občutki so že minili, ker ob pregledu potnih listov ni bilo nikoli težav. »Jugoslavan« smo bili poleg Japoncev eni redkih državljanov, ki za potikanje po Iranu nismo potrebovali viz. Mesto, ki leži 1600 metrov visoko v oazi sredi gora, ni bil najin končni

cilj. Zanimale so naju predvsem razvaline 60 kilometrov zunaj mesta. Sedaj razvaline, včasih pa središče najmočnejše države sveta.

Perzija se je rodila nenedoma kot meteor na starem antičnem nebu. Toda blede meteorska svetloba se je spremenila v zvezdno, ki je s svojo sijajnostjo za stoletja prerasla mogočnost in lepoto tedanjih antičnih dežel. Združitev medijskega in perzijskega kraljevstva na tem prostoru v 6. stoletju pred našim štetjem je bilo rojstvo meteorja. Z uporom Kira, vladarja enega od perzijskih plemen, se začne žarjenje zvezde Perzije. V borih tridesetih letih Kirove vladavine se na tem prostoru pojavi cesarstvo, ki do tedaj ni imelo primerjave. Obsegalo je Iran, Mezopotamijo, Sirijo, Egipt, Malo Azijo in zahodno Indijo. Držati skupaj tako različne narode in kulture je zahtevalo vladarja genija, in to je Kir nedvomno bil. Skrivnost vladanja ni bila samo v vojaških zmagah, ampak tudi v zvitosti, podkupljivosti in tolerantnosti do novih ver. Prvič v zgodovini se je zgodilo, da to ni bil zgolj roparski pohod, ki ruši stare kulture, da bi poudaril in povzdignil svojo. To cesarstvo je bilo sinteza različnosti pod močnim in razsvetljenim despotom, briljanten zgled vzhodne civilizacije, ki prav ničesar ne dolguje zahodu. Zgled za pronicljivost vladarja so židje, ki so kralja Kira hvalili kot rešitelja, ker jim je dovolil vrnitev iz babilonske sužnosti. Obvladovati ta ogromen prostor, ki je od vzhoda do zahoda meril 5000 kilometrov, v smeri sever-jug pa 800 do 2500 kilometrov, je bilo naporno delo, ki je zahtevalo nove ter izboljšavo starih metod. Dežela je bila razdeljena na province, ki so jih vodili sa-

trapi, ter povezana z izjemno učinkovito konjsko pošto, ki je daljšo 5000 kilometrov so njeni kralji obvladovali v sedmih do devetih dneh, to pa je danes prav zavidljiva hitrost. Kralj je imel povsod svoje oči in ušesa, svoje vohune, ki ga obveščali o vsem dogajanju. Pravilna informacija je bila tako kot danes že pred leti dragoceno blago, ki je kralj plačeval z zlatom. Tako lahko pravilno odmeril odloži odstranil nepravičnega od bodisi z denarjem, drugič pa z mečem, se pravočasno odpravil na vojno... Najbolj moč je dosegla Perzija pod vodstvom vladarja Dareja I., ki je vladal deželi od 522. do 486 pr.n.št. Ta je že delno zrahljano cesarstvo ponovno osvajanja si je Darej iz Evropa, kjer je leta 490 pri Maratonu doživel prvi poraz. Za Grke je bila to zmembna zmaga, za Perzijo samo nepomemben uspeh. Prav Dareju se imamo zahvaliti, da toliko vemo o antični Perziji. Do popolnosti je zavedal, da je kralj kralju je dal vse svoje večje uspehe zabeležiti v trdno skalo za večne rodove. S to svojo temeljitostjo, nekateri napisi so obilni v več jeziki, je zelo delo arheologom. Po smrti Dareja začne perzijska vladavina bledeti. Svoj prvi zaton doživlja imperij z letom 334 pr.n.št. Aleksander Veliki, učence škoga filozofa Aristotele, s svojim vojaško-raziskovalnim pohodom pokori Perzijo. Po padu Grkov pa zgodovina Perziji neupravičeno pripisuje vodiljo »izgubljena država«. Partij in za njimi Sarapen V tem času je bila Perzija pravi tekmeč in bič

Nadaljevanje prihodnje

PODJETJE ZA GOSPODARSKO SVETOVANJE d.o.o., PE MURSKA SOBOTA

V sodobnih razmerah poslovanja potrebuje vaše podjetje učinkovito podporo finančne in računovodske funkcije.

V ta namen vam na osnovi večletnih izkušenj in upoštevanja najnovejših predpisov ponujamo:

- računovodski servis (izvajanje računovodske funkcije)
- finančno in računovodsko svetovanje

Prepričajte se v strokovnost in zanesljivost naših storitev!

NAŠE ZNANJE - VAŠ USPEH

Finea d.o.o., PE Murska Sobota, Karloška 1, 69000 MURSKA SOBOTA, tel./fax:(069) 21-369

Stefan Skledar Renkovski »kupinarji«

Za primerjavo lahko navedemo še besedo »liba«, s katero na Dolenjskem in Štajerskem kličejo gosi ali race. V okolici Vipave je Rjavec našel to besedo kot sinonim za kuro (po Valjavcu navaja še »libek« za gos). Hubschmid opozarja na srboh. »liba« kot ime za prašiče in hrv. »laban« kot ime za vole in domneva, da izvira slov.-hrv. »liba« iz ilirščine, ter da je s švic.-nem. »lobe« v neposredni zvezi. Ali je mogoče reči to tudi za navedene slovenske izraze, ostaja vprašanje. Vsekakor je zanimivo, da je »lobe« v klicu »kupinarja«, z »liba« pa kličejo perutnino. Čeprav se sorodne (ali samo po zvoku podobne) besede skoraj povsod uporabljajo za živalska imena, bi kazalo vendar pretehtati domnevo W. Wiore. Ta je v razpravi o glasbi v alpskih deželah domneval, da je bila beseda »lobe« nekoč začetek pastirskega prošnjega kliča in da torej ne pomeni samo ime krave, niti ni samo vabilni klic. Beseda bi torej jezikovno in glasbeno spadala k arhaizmom v alpskih deželah.

Melodija kupinarskega kliča je sestavljena iz ponovitev terce, se spušta navzdol in se konča s kadenco, ki je podobna jodlanju. Tonsko ogrodje je iz petih tonov. Stilno podobno zvočno tvorbo smo našli na Kosteljskem. Tam je bila navada, da so pri žetvi stelje dekleta klicala s hriba na hrib. Besedilo so deloma improvizirala, po vsebini pa spada med zbadljivke. Tak način petja – klicanja imenujejo Kosteljski »djačenje«. Beseda prihaja iz srbohrvaščine. Naj še omenimo, da ima podobno melodijo pesem na Veliki petek, ki je bila zapisana med kočevskimi Nemci.

Tako klic »kupinarja« kakor »djačenje« vsebujeja značilnosti, po katerih jih lahko prištevamo med arhaične. Že prej smo večkrat ugotovili sorodne poteze v ljudski glasbi Prekmurja in Bele krajine, čeprav sta pokrajini daleč narazen in do medsebojnih stikov ni moglo priti. Sorodnost bi mogli razlagati kot ostanek iz staroslovanske ali staroslovenske in ljudski kulturi, če ni celo starejša.

»Kupinar« kot poklic ni nekaj starega v slovenski ljudski kulturi in torej tudi njegov klic sam po sebi ne more biti starina. Besede »lobe-loub« bi mogle biti ostanek, izposojenke iz govornice staroselcev (ker najdemo zvočno po-

dobne v Švici), po glasbeni strani pa spada klic »kupinarja« vsekakor med najstarejše glasbene tvorbe našega izročila.⁽¹⁰⁾ Gornji prikaz je vsekakor zanimiv, vendar dvomimo – skupaj z Vilkom Novakom – da je to že dovolj za sklep o povezanosti »kupinarskega« kliča z nekakšnimi alpskimi arhaizmi. Sicer pa tudi Zmaga Kumer opozarja, da je to še povsem odprto vprašanje, ki ga je treba še raziskati.

Za nas je v zgoraj omenjenem »kupinarskem« klicu še posebno zanimiva melodija, saj ugotavljamo, da gre za podobnost s klicem »kupinarjev« na Madžarskem.

O kupinarskem klicu zasledimo v Etnološki topografiji slovenskega etničnega ozemlja za slovensko Porabje poročilo avtorice Marije Kozar-Mukič, ki pravi: »Pred drugo svetovno vojno je bila v slovenskem Porabju zelo razširjena trgovina z jajci. Glavni odkupnik je bil Odön Lang, trgovec in prevoznik v Monostru. Vasi je obiskoval s konjsko vprego, se ustavljal v središču vasi in zakričal: 'Ua! Hahó! Vaščani so vedeli, da je prišel 'kupinar'. Lang je jajca preprodajal v notranjosti Madžarske, pa tudi v Avstriji (Modinci – Mogersdorf). Od petdesetih let odkupuje jajca kmetijska zadruga oziroma zadruga AFESZ (proizvodno-prodajna zadruga).«⁽¹¹⁾

Informatorji so mi povedali, da so renkovski »kupinarji« klicali takole: »Ua-ua-ua... ženske, piceke, bilice, mate?« V pomurskem Vestniku pa imamo zabeleženo, da so po medžimurskih vaseh kričali: »Lovi majka piceke!« Ferenc Magdič, ki je bil sam nekoč veliki »kupinar«, je novinarju Vestnika hudomušno pristavil: »Medžimurke, med njimi so bile nekatere kar lepe ženske, so nam prinašale perutnino in jajca.«⁽¹²⁾ Zopet drugi »kupinar« se spominja naslednjega kliča: »Ua-ua... ženske, nesite piceke, bilice, gouske, rege!«

Pri klicih ugotavljamo, da so »kupinarji« v Medžimurju klicali v hrvaškem jeziku, kar nam potrjuje tudi klic madžarskih »kupinarjev«, ki so na Hrvaškem prav tako klicali v hrvaščini.

Klici prekmurskih in madžarskih »kupinarjev« lepo kažejo, kako so se eni in drugi znali prilagajati okolju.

»Kupinarske« poti

Ker smo v enem od prejšnjih poglavij obširneje spregovorili o »kupinarskih« poteh po Medžimurju, je prav, da v tem poglavju podrobneje prikažemo »kupinarske« poti po Prekmurju. »Kupinarji« so si Prekmurje razdelili v dve geografski območji, in sicer na Goričko in Dolinsko. Po Prekmurju so hodili nakupovat oziroma nabirat perutnino in jajca že pred prvo svetovno vojno. »Kupinarske« poti se niso bistveno spremenile tudi po njej. Sprememba je nastala le z nakupom koles sredi 30 let, tako, da so delo sedaj opravili hitreje in v enem dnevu so lahko obhodili več vasi. Pred pojavom koles so se dostikrat na pot odpravili že prejšnji dan popoldne ali zvečer in na poti tudi prespali.

»Kupinarske« poti so bile naslednje:

1. Renkovci-Lipa-Odranci-(Dolnja, Srednja, Gornja) Bistrica
2. Renkovci-Radmožanci-Genterovci-Kamovci-Dobrovnik

3. Renkovci-Ivanci-Bogojina-Filovci-Strehovce niso šli, ker je bil tam domači »kupinar«
 4. Renkovci-Gančani-Lipovci-Bratonce-Beltinci (ob glavni cesti v Beltincih so stanovali uradniki, trgovci, tu so bile lekarna, mešnica, mlin..., zato so »kupinarji« kupovali le po ulicah)
 5. Renkovci-Brezovica-Bukovje-Mala Polana-Velika Polana-Gomilica
 6. Renkovci-Bogojina-Tešanovci-Martjanovci-Ivanovci-Andrejci-Kančevci-Lončarjevci
 7. Renkovci-Križevci-Domanjševci-Salovci-Hodoš-Dolenci-Gornji Petrovci-Vančevci-Martjanovci-Noršinci-Lukačevci-Mlajtimci-Ivanci
 8. Renkovci-Moravci-Ivanovci-Kančevci-Radkovci-Prosenjakovci-Čičečka ves-Selce-Fokovci-Vučja Gomila
 9. Renkovci-Radmožanci-Genterovci-Mostje-Banuta-Dolga vas-Lendava (tu niso nakupovali)-Čentiba-Zatok-Dolina-Pince-Benica-Petiševci-Trimlini-Dolnji Lakoš-Gornji Lakoš-Gaberje-Kapca-Hotiza-Velika Polana (včasih so šli tudi v Brezovico in Bukovje)
 10. Renkovci-Nedelica-(Dolnja, Srednja, Gornja) Bistrica-Odranci
- Kakor v Medžimurje, tako so se tudi na Goričko renkovski »kupinarji« odpravili za vsaj sedem dni. Ker na Goričkem ni bilo večjih trgovcev, kot npr. Vajda v Čakovcu, so blago vozili domov v Renkovce in ga tukaj prodali trgovcem, ki so pršli ponj. Kakor v Medžimurju, tako so tudi na Goričkem v večini trgovin kupovali jajca, zato so se »kupinarji« ustavljali tudi pri njih in jih odkupovali. Če »kupinarja« dolgo časa ni bilo na krog, so gospodinje jajca prodale kar v trgovini. Tako so bile le-te ga neki način zbrati mesta.

(11) Marija KOZAR-MUKIČ: Slovensko Porabje - Slovenvidék. (ETSEO-20 stol.). Ljubljana 1964, str. 27.

(12) Kupinarji so bili med nami, Vestnik 11. 2. 1982, str. 16.

Nadaljevanje prihodnje

Zgodil se je zločin

Umor sredi belega dne

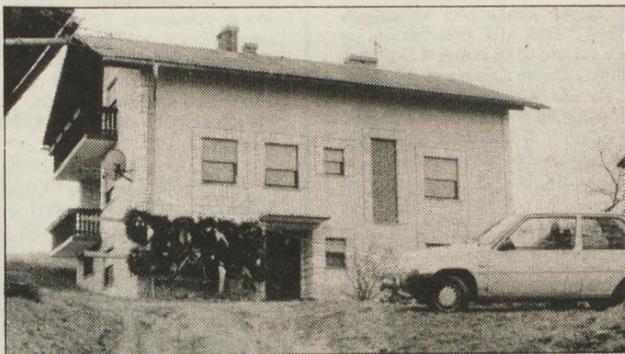
V Kraščih na Goričkem se je v sredo, 9. februarja, zgodil zločin. Med 12. in 13. uro je nekdo umoril 61-letno Emo Vogrinčič. Kaj je ugotovil Vestnikov novinar?

Ko sem iz poročila, ki ga je posredovala uprava za notranje zadeve, zvedel za dogodek v Kraščih, sem pomislil (ker pač ta del Goričkega nekoliko poznam), da je ženska najbrž živela v kateri od starih hiš in na robu vasi. Potem ko sem prišel v kraj, kjer se je zločin zgodil, pa sem bil presenečen: stavba, v kateri je pokojna prebivala, je le nekaj deset metrov od regionalne ceste Cankova-Rogašovci in nova. Storielec potemtakem ni bil le morilec, ampak predrež, ki se je prithotapil v hišo sredi belega dne.

Kdo je morilec? Tega v času, ko pišem ta članek, še ni bilo mogoče (z)vedeti, so pa kriminalisti našli sledi, na podlagi katerih bodo skušali ugotoviti, kdo naj bi to storil. Že zdaj pa je mogoče sklepati, da gre za nekoga, ki je dobro poznal razmere pri Vogrinčičevih oziroma Harijevih, kakor se ta domačije imenuje, odkar je prišel k hiši zet Jože Hari. Leta je prepričan, da gre za naročen umor. Potemtakem naj bi nekdo nekoga nagovoril, da bi usodnega dne ob določeni uri prišel na domačijo in storil zločin. Morilec (ali njegov naročnik) ni šel s silo odpirat glavnih vhodnih vrat, ampak je prišel v stavbo, pravzaprav v tako imenovano poletno kuhinjo skozi nezaklenjena stranska vrata. V tem prostoru se je pokojnica najpogosteje zadrževala. Tam pa je tudi prebivala 81-letna gluhonema Pavla Žilavec, ki je že od mladih nog pri tej hiši.

Mož je bil v sredo ves dan pri zdravniku, hčerka je opoldne odšla v gimnazijo, jaz pa sem bila na delu v Avstriji. «Je jokaje povedala pokojnična hči Anica in nadaljevala: »Doma sta bili le gluhonema teta in moja mama. Tisti, ki se je odločil, da bo preiskal hišo, je moral dobro vedeti za stanje pri nas. V hišo je prišel skozi vrata stare kuhinje, ki so odmaknjena od ceste, zato ga sosedeje niso mogli videti. Užaloščena hči je potem pokazala krvave sledi po stenah hodnika in na stopnicah, ki vodijo v nadstropje. »Krvave madeže smo našli tudi v zgornjih prostorih. Tudi v kopalnici. Očitno je, da si je morilec po tem gnusnem dejanju opral roke v kopalnici. «Je domneval Jože Hari. Uprava za notranje zadeve

je v svojem poročilu zapisala, da je Ema Vogrinčič pred napadalcem, ki je prišel v kuhinjo, najbrž skušala pobegniti na hodnik, kjer jo je potem, ko jo je dohitel, »večkrat udaril po glavi in drugih delih telesa, zaradi česar je poškodbam podlegla«. Njeni svojci so povedali, da ji je napadalec povzročil grozovite rane in da so zaradi tega takoj po obdukciji krsto zaprli.

Domačija Vogrinčičevih oziroma Harijevih v Kraščih je le nekaj deset metrov od regionalne ceste Cankova-Rogašovci, torej ni »bogu za hrbtom«, zato toliko bolj preseneča drznost tatu in morilca. - Fotografija: Š. S.

Ce »odštejemo« gluhonemo Pavlo Žilavec, potem je bila sosedka Marija Wolf, katere domačija stoji sredi med regionalno cesto in Vogrinčičevo oziroma Harijevo domačijo, prva, ki je videla posledice zločina. Pripovedovala je: »Okrog 14.30 je prišla k nam Pavla Žilavec, ki je, boleznijo navkljub, dojemala, da je pri Harijevih nekaj narobe. Vstala je torej iz postelje, ker je bila najbrž lačna, ko pa (zaradi zločina) ni dobila kosila. Ob prihodu k nam je z rokami mahala in me vlekla, naj grem k njim. Šla sem. Na hodniku v prtiličju je mlaki krvi ležala Ema, z obrazom obrnjenim k tlom.

Pomislila sem, da je padla. Stekla sem na domačijo Vilija Wolfa in od tam so poklicali reševalno vozilo in zdravnika, žal pa je ta ugotovil le še smrt. « Na vprašanje, ali sumi, kdo naj bi storil zločin, je Wolfova povedala, da se je pokojna Ema z vsemi dobro razumela. Tudi kriminalisti, ki so takoj začeli raziskovati ta gnusni

kraju, to pa je iskanje denarja oziroma drugih vrednostnih predmetov. «

Od pokojničnih svojcev sem zvedel, da se je nezane »povabil« v hišo, ker je najbrž slutil, da bo našel večjo vsoto denarja. Morda mu je prišlo na uho, da se Harijevi pripravljajo na asfaltiranje dovozne ceste in da bo treba te dni odšteti »izvajalcu« večji znesek tolarjev. Morda je morilec »vedel«, da je pri hiši nekaj zlatnine? Ker denarja ni našel, je vzel večjo pleteno verižico in dva zlata obeska. Vse to naj bi bilo vredno borih 40.000 tolarjev. Je človeško življenje vredno le toliko? In to v mirnem goričkem kraju, nedaleč od znamenitega akumulacijskega jezera.

Umor, so v svojem prvem poročilu zapisali, da »po dosedanjih ugotovitvah pokojna ni bila v konfliktu z nikomer, niso pa znane druge okoliščine, ki bi kazale na drugačen motiv storitve, kot kažejo sledovi na

STEFAN SOBOČAN

Zadaja vest

29-letni Branko V. iz Murske Sobotice je preiskovalnim organom priznal, da je 9. februarja med 12. in 13. uro umoril Emo Vogrinčič. Dejanje je priznal na Dobu pri Ljubljani, kamor se je vrnil še istega dne. Nekaj dni pred zločinom je namreč prišel na »dopust«.

Na dan, ko se mu je iztekal dopust, je naprosil prijatelja s Tišine, naj ga zapelje v Krašče, da bi za hip skočil do znanca. Ta je to storil in ga počakal v vozilu. Branko V. se je hitro vrnil in odpeljala sta se v Mursko Soboto. Osumljeni je povedal, da je žrtev udaril z ročajem sekire. V Krašče pa ni prišel po naključju, ampak ga je na domačijo, kjer bi lahko bilo veliko denarja, opozoril sozapravnik, doma z Goričkega. Domnevni morilec je »moral« prinesiti v zapor denar, ker je bil enemu zaporniku dolžan 150.000, drugemu pa 10.000 tolarjev, in sicer zaradi izgube pri kartanju za denar. Preiskovalnim organom sta pri odkrivanju sledi veliko pomagala dva šolarja s Krašč, ki sta si zapomnila del oznak na registrski tablici avtomobila, ki je čakal na robu vasi. Potem ko so odkrili voznika, so zvedeli tudi, koga je vozil, in klobčič se je začel odmotavati. Š. S.

Zgodilo se je ...

Z osebnim avtom v tovornjak

V četrtek, 10. februarja, se je zgodila prometna nesreča zunaj naselja Lipovci. Marija Rajbar iz Lipovca se je (v nastopu s prometnimi predpisi) z osebnim avtom peljala po kolesarski stezi in trčila v tovorni avto, ki ga je vozil Marjan Ficko iz Murske Sobotice. Nesreča se je zgodila v hipu, ko je letela nameraval z asfaltne baze zapeljati na magistravno cesto. Vozniko so zaradi hudih poškodb prepeljali v soboško bolnišnico.

Vlomi in tatvine

V noči s 6. na 7. februar je neznanec vlomil v shrambo v kletnih prostorih stanovanjskega bloka na Župančičevi ulici v Lendavi. Ukradel je različne predmete in oškodoval Zlatka Š. za 35.000 tolarjev. Med 7. in 9. februarjem je doslej še neodkrit storilec od-tujil iz prostorov osnovne šole v Stročji vasi različne predmete v vrednosti 30.000 tolarjev. Kdo naj bi to storil, bo skušala doognati preiskava.

Razno orodje, ki je bilo v plavajočem bagru na gramoznici POM-GRAD-a v Ivancih, je bilo vredno 234.000 tolarjev. V času med 4. in 9. februarjem je izginilo, seveda ne samo od sebe, pač pa ga je odnesel tič, za katerim zdaj policisti poizvedujejo.

Zasegli so pištolo

Radgonski policisti so med petkovo hišno preiskavo pri Gezi L. in Veroniki K. iz Drobotince našli malokalibrsko puško in 32 nabojev. Med postopkom so ugotovili, da je puška last Dušana L. iz Drobotince. Ker za orožje nima dovoljenja, so puško in naboje zasegli, nato pa napisali še predlog za kaznovanje pri sodniku za prekrške.

Spet ilegalci iz tujine

Dobrovniški policisti so 7. februarja prijeli 6 Romunov in 1 Turka, ki so ilegalno prestopili madžarsko-slovensko mejo. Delavci policijske postaje iz Lendave so 9. februarja

odkrili 4 državljane Romunije in 2 Srba, ki so prišli v Slovenijo zunaj mejnih prehodov. Naslednji dan, 10. februarja, pa so obravnavali 2 ilegalca iz Romunije. V soboto, 12. februarja, so pomurski policisti odkrili 11 tujcev, ki so prišli v našo državo po ilegalni poti, od teh jih je bilo 7 Romunov, 2 Rusinji, 1 »Jugoslovanka« in 1 državljan Italije. Romune in Italijana so po opravljenem postopku vrnilo madžarskim obmejnim organom, ostale pa so začasno nastanili v prehodnem domu (nekdanji stražnici) v Prosenjakovcih.

Kršitve javnega reda

8. februarja, na dan slovenskega kulturnega praznika, se je opil, nato pa doma kršil javni red in mir F. R. z Murskega. Po opozorilu policistov se je nekoliko umiril, po njihovem odhodu pa je bil še in še žejen, pa je odšel še naprej popivat. Popoldne, ko se je vrnil, pa je začel domače pretepati. Potlej pa so ga policisti odvedli in pridržali dotlej, dokler se ni streznil.

Požar v Gerlincih

V Gerlincih na Goričkem je gorelo lani. znova pa spet v petek, 11. februarja, zvečer. To-

krat je ogenj zajel leseno gospodarsko poslopje, veliko 12 krat 8 metrov, katerega lastnik je Franc Lah. Ogenj je zajel še ličkalnik za koruzo, električni motor, kmečko orodje in drva. Gmotna škoda je velika, vzrok požara pa še raziskujejo.

Zabodel ga je v trebuh

V soboto, 12. februarja, ob 16.30 uri sta se v Črncih pri Apačah sprla 38-letni B. I. iz Žiberec in 35-letni K. B. iz Črnc. Med preprirom je K. B. stekel v svoje stanovanje in se vrnil skuhinjskim nožem, s katerim je potem zabodel K. B. v trebuh in ga s tem seveda hudo poškodoval, zato so ga odpeljali v bolnico. Zgodba se bo razpletla na sodišču.

Samomor z ročno bombo

V eni od sob v samskem domu na Kotnikovi ulici v Ljubljani, v kateri stanujejo gojenci policijske šole, je odjeknila eksplozija bombe. Pozneje so ugotovili, da jo je sprožila 25-letna Vlasta Š., doma iz okolice Gornje Radgone. Dekle, ki je prišlo na obisk k fantu policistu, si je na tak način vzelo življenje. Je bila vmes nesrečna ljubezen?

Puconci

Šola je oživela

V tednu, ki se izteka, je bilo na osnovni šoli v Puconcih nadvse živahno. Tako je imela na dobro obiskanem roditeljskem sestanku socialna delavka šole predavanje za starše na temo nasilja v šolskih klopeh, ravnatelj pa je podal vizijo šole za 4-letno obdobje in starše šolarjev seznanil z novostmi, ki jih uvajajo na šoli.

Ustanovili so šolsko združenje, ki bo združevala 11 krožkov proizvodnih dejavnosti. Aktivnosti bo usklajevala učiteljica biologije. V okviru zadruga bo deloval državni vzorčni center za kmetijstvo in sadjarstvo. Tehnični krožek in krožek za vezenje in pletenja pa sta že pripravila zanimivo razstavo izdelkov učencev nižje stopnje.

Dobro je razvit tudi šport. Mladi so sodelovali

v regijskem tekmovanju v odbojki za dečke in deklice, učenci se vključujejo v druge rekreativne dejavnosti, tudi v karate in ritmično gimnastiko.

Vrhunec novejših aktivnosti je bil kulturni praznik z recitalom Prešernovih Poezij, nastopom pevcev, recitatorjev in igralcev, pod vodstvom prof. Ištvana Varge pa se je predstavil tudi harmonikarski orkester glasbene šole iz Murske Sobotice. J. K.

POROKE

MATIČNI URAD LENDAVA: Franc Bertalančič, učitelj, iz Dobrovnika in Frančiška Magaš, pravnik, iz Moravskih Toplic; Robert Kebel, avtomobilist, iz Črenšovca in Ivanka Zadravec, delavka, iz Odrance; Danilo Horvat, ekonomski tehnik, iz Murske Sobotice in Monika Graj, šivilja, z Gornje Bistrice; Matej Krauthaker, prodajalec, iz Beltince in Milena Kovač, kuharica, iz Trnja; Marjan Babič, voznik, iz Odrance in Suzana Hožjan, gimnazijska maturantka, s Kapce; Štefan Mertik, prevzemalec blaga, iz Gomilice in Brigita Bohinc, delavka v obutveni industriji, iz Gaberja. ČESTITAMO!

Menjava tablic

Stare registrske tablice in evidenčne tablice ter stara vozniška dovoljenja bodo prenehale veljati 25. junija 1994. Ministrstvo za notranja zadeve zato svetuje vsem, ki si še niso priskrbeli novega vozniškega in prometnega dovoljenje ter registrske tablice, da to storijo čim prej; tako se bodo izognili postopku o prekršku in nepotrebni gneči pred okenci. Po evidenci ministrstva za notranje zadeve ima staro vozniško dovoljenje v Sloveniji še zmerom 379.764 voznikov ali 39 odstotkov vseh imetnikov, stare registrske tablice in prometno dovoljenje pa 233.416 vozil.

Svetnik, upniki in sodišče

V preteklem tednu se je slovensko časopisje razpisalo o napovedani dražbi nepremičnin državnega svetnika Andreja H. iz Gornje Radgone, ki je pred desetimi leti najel pri dveh avstrijskih bankah večja kredita, ki pa ju ni vrnil ob dogovorjenem času. Tik pred napovedano prodajo nepremičnin pa je dolžnik eni avstrijski banki nakazal 520.000 šilingov, drugi pa naj bi dolg (360.000 šilingov) vrnil do 25. februarja.

Pleničke za begunčka

Pisec reportaže iz begunskega središča v Vidoncih (Bo Anelček spoh kdaj videl očka?) je naivno pričakoval, da se bo oglasila množica bralcev, ki bi bila voljna tako ali drugače pomagati 14-mesečnemu begunčku, rojenem v Murski Soboti, toda oglasila sta se samo zakonca Verica in Jože Kuhar. Goričanca, ki živita in delata v Švici, sta avtorju repotaže poslala 150 frankov, ta pa je kupil 10 paketov pleničk in jih odpeljal Anelčkovim mamic, izročil pa ji je tudi ostanek denarja. Medtem so v Vidoncih dobili novega novorojenčka, zato tisti, ki bi radi pomagali, to še lahko storite. Š. S.

BISERNA POROKA - Teden dni po borovem gostovanju v Šalamencih sta praznovala 60-letnico skupnega življenja 89-letni Štefan Šeruga in njegova 82-letna žena Kristina (roj. Kerec). Biserna poroka je najprej »razglasil« predsednik občine Andrej Gerencner, nato pa ju je še »poročil«, Friderik Gumilar, župnik iz Pečarovec. Pozneje je bila pogostitev. Jubilarita živita pri nečaku Gustiju. Sta tudi vneta bralca Vestnika.

šport

Igor Praprotnik – predsednik KŠRG Murska Sobota

Računamo tudi na medalje

V Murski Soboti že osmo leto deluje Klub športno ritmične gimnastike, ki se vedno bolj uveljavlja na organizacijskem in tekmovalnem področju. Več o delu in načrtih kluba smo se pogovarjali s predsednikom Igorjem Praprotnikom.

– Kako ocenjujete delo v klubu in tekmovalne dosežke?

»Naš klub beleži vidnejše tekmovalne dosežke v zadnjih štirih letih. Prvi pomembnejši rezultat je leta 1989 dosegla Nina Rogan, ki je na državnem prvenstvu druge selekcije osvojila prvo mesto in naslov državne prvakinje. Uspešna je bila tudi Špela Marič, saj je kot zelo perspektivna tekmovalka na prvenstvu bivše Jugoslavije zasedla osmo mesto. Z vidnejšimi uspehi so naše tekmovalke nadaljevale leta 1992, ko je Jasna Djordjevič kot članica državne reprezentance sodelovala na evropskem in svetovnem prvenstvu. Na evropskem prvenstvu je Slovenija med 20 reprezentancami zasedla 11 mesto. Za dotedanje uspehe ima velike zasluge trenerka Anica Djordjevič, sedaj mednarodna sodnica. V letu 1993 je strokovno delo v klubu prevzela trenerka Valentina Kovatscheva iz Bolgarije. Pod njenim vodstvom so se predvsem uveljavile: Ana Praprotnik in Ana Škoberne, ki sta na mednarodnem tekmovalnem v Murski Soboti v svojih skupinah zasedli drugi mesti. Maja Sif-

tar je na državnem prvenstvu v vaji s kolebnico osvojila prvo mesto in postala državna prvakinja med tekmovalkami prve selekcije. Nina Švenda pa je na istem tekmovalnem področju zasedla tretje mesto. Ana Praprotnik je na mednarodnem tekmovalnem v Vrhnikih med tekmovalkami prve selekcije zmagala s precejšnjo prednostjo in osvojila zlato kolajno. Solidne uvrstitve na tek-

movanjih pa so še dosegle: Nina Toplak, Tanja Horvat, Sandra Brgles in Špela Marič. Na zadnjem tekmovalnem, ki je bilo na vrhnikih se je zopet izkazala Ana Praprotnik, ki je zasedla drugo mesto. Tamara Temlin je bila deveta, Tamara Nešič sedemnajsta, Nuša Caf osemnajsta in Nika

Varga dvajseta. Med petimi ekipami je bila Murska Sobota tretja. Poleg trenerka Kovatscheve pa v klubu delata tudi kot vodnici Deja Jurakovič in Mojca Zauneker.

– Večina športnih društev in klubov se otepa s finančnimi težavami. Kako v vašem klubu rešujete to vprašanje?

»Potrebna sredstva za delovanje kluba in sodelovanje na tekmovalnih si zagotavljamo s pomočjo pokroviteljev. Pomemben delež pri tem pa imajo tudi starši tekmovalk.

– Kakšni pa so vaši nadaljnji načrti v klubu?

»Načrtujemo, da se bodo naše tekmovalke letos udeležile vseh državnih tekmoval, predvidoma pa bodo sodelovale tudi na treh mednarodnih tekmovalnih. To je na tretjem mednarodnem tekmovalnem v Murski Soboti, ki bo 9. aprila, na tradicionalnem mednarodnem tekmovalnem v Zagrebu in na mednarodnem tekmovalnem v Gradcu v Avstriji.

– Kaj pa pričakujete od letošnjih tekmoval?

»Pričakujemo, da se bodo naše tekmovalke uvrščale do desetega mesta tako na državnih kot mednarodnih tekmovalnih. Seveda pa računamo tudi na medalje. Želimo pa si predvsem, da bi bile naše prireditve bolj obiskane, saj bi le tako bil poplačan trud deklet, ki vadijo šestkrat tedensko po dve uri dnevno.

FERI MAUČEC

Moštvo malega nogometa Križevci pri Ljutomeru, ki je tretjič sodelovalo v finalu državnega prvenstva. Stojijo od leve: Kolbl (teh. vodja), Zorko (trener), Prašnički, Novak, Vidmar, Čontala, Ploj in Rantaša; čepijo: Pučko, Nemeč, Marinič, Petovar, Vrbnjak in Kolbl. Manjka Osmič.

Strelstvo

Občinsko tekmovalje

V soboto bo na strelišču v Lendavi občinsko prvenstvo v streljanju s serijsko zračno puško. Tekmovalje se bo začelo ob 9. uri. V nedeljo ob 9.00 pa bo v Turnišču občinsko strelsko tekmovalje za zlato puščico.

Zmagal Maučec

Na strelskem tekmovalju za družinsko zlato puščico SD Štefana Kovača iz Turnišča je sodelovalo 12 strelcev. Zmagal je Jože Maučec s 515 krogi. Normo za občinsko tekmovalje pa je izpolnilo 6 strelcev.

Atletika

Grabar šesti

Na drugem tekmovalju v kosu za Donavski pokal, ki je bil v Velenju, je sodelovalo okrog 150 atletov in atletinj iz Slovaške, Madžarske, Hrvaške in Slovenije. Kot član slovenske reprezentance je sodeloval tudi Geza Grabar iz Tešanovec in v teku na 12 km zasedel šesto mesto.

Rokoborba

Mitov, Štrtak in Zec

V Razvanju je bil prvi državni mladinski turnir v rokoborbi v grško rimskem stilu. Sodelovali so tudi Sobočani in dosegli lep uspeh. V ekipni konkurenci so zasedli drugo mesto. Med posamezniki pa je v kat. do 63 kg zmagal Dominik Mitov. Dušan Lepoša je bil tretji. V kat. do 74 kg je osvojil prvo mesto Kristjan Štrtak, Mojmir Šafarič je bil tretji. V kat. do 82 kg je zmagal Slavko Zec, Dejan Kovačič pa je bil tretji. (E.V.)

Kegljanje

Poraz Radenske

V prvenstveni tekmi druge državne kegljaške lige je Kočevje premagalo Radensko s 6:2 (5180:5072). Za Radensko so tekmovali: Kovačič 892, Steržaj 892, Drvarič 852, Mundjar 835, Marinič 827, Kos 390 in Šalamon 384 podrtih kegljev. (M. Š.)

Druga državna strelska liga

Ljutomerčani še vedno brez poraza

V osmem kolu prvenstva v drugi državni strelski ligi sta obe pomurski ekipi zmagali. Ljutomer je v Hrastniku premagal Steklarja s 1669:1634 krogi in je še naprej edina neporažena ekipa. Za Ljutomer so tekmovali: Rajko Robnik 563, Darko Horvat 541 in Manuela Rudolf 565 krogov. SD Jova Jurkoviča iz Vidma pa je premagala Večer iz Maribora s 2667:1630 krogov. Za SD Jova Jurkoviča so tekmovali: Anton Kocbek 563, Gorazd Kocbek 557 in Stanko Rojko 547 krogov. (AV, SR)

Prva državna strelska liga

Zmagi Turnišča in Tišine

V osmem kolu prvenstva v prvi državni strelski ligi sta oba pomurska ligaša zmagala. SD Štefana Kovača iz Turnišča je v Ljubljani premagala Železničarja s 1726:1696 krogi. Za Turnišče so tekmovali: Vili Ravnik 579, Robi Markoja 574 in Božidar Draškovič 573 krogov. SD Kolomana Flisarja iz Tišine pa je v Grosupljem premagala SD 29. oktobra s 1704:1694 krogov. Za Tišino so tekmovali: Drago Pertoci 573, Branko Bukovec 566 in Dušan Ziško 565 krogov. (FK, AF)

Strelska družina

Kolomana Flisarja Tišina

Strelska družina Kolomana Flisarja Tišina sodi med najboljše strelske družine v Pomurju. Prihodnje leto bo praznovala 20-letnico delovanja. Članska ekipa Tišine že pet let tekmuje v pomurski ligi, z mlajšimi selekcijami pa nastopajo v pomurski občinski strelski ligi. Strelsko sekcijo pa imajo tudi na Osnovni šoli Tišina, ki jo vodi predsednik družine Alojz Flegar. Tišinski strelci letos prvič nastopajo v močni enotni slovenski strelski ligi in dosegajo zadovoljive rezultate, čeprav delajo v težavnih pogojih. Tekmovalcem namreč primanjkuje potrebna oprema za tako zahtevno tekmovalje, ki je tudi pogoj za doseganje dobrih rezultatov. Zelo pa so na Tišini zadovoljni, da imajo na razpolago 9-stezni avtomatsko strelišče za zračno puško, kjer lahko nemoteno vadijo in tekmujejo. Strelišče pa je koristno tudi za rekreacijsko streljanje občanov.

Članska ekipa SD Kolomana Flisarja Tišina, ki tekmuje v prvi državni ligi. Stojijo od leve: Drago Pertoci, Alojz Flegar (teh. vodja), Branko Bukovec, Simon Flegar in Dušan Ziško. Fotografija: N. Juhov

Tretja državna strelska liga

Visoka zmaga Pomurke

V osmem kolu prvenstva v tretji državni strelski ligi je SD MI Pomurka iz Murske Sobote prepričljivo premagala SD Slavka Šlandra iz Šempetra s 1648:1479 krogi. Za Pomurko so tekmovali: Milan Kreft 588, Sebestjan Vajda 553 in Tomaž Ščančar 537 krogov. V občinski članski strelski ligi Murska Sobota je bilo na sporedu tretje kolo. Vodi UNZ s 35 točkami pred Sebeborci 28 in PTT 27 točkami. Posamezniki je po tretjem kolu na prvem mestu Branko Kučan s 1033 krogi pred Goranom Maučecem (Bakovci) 898 in Miroslavom Zelencem (UNZ) 962 krogi. Pri pionirjih vodi SD MI Pomurka s 23 točkami pred SD KF Tišina 17 in Bakovci 16 točk. Posamezno: Tomaž Keržmar Gregor Gomboši 532 in Marjan Balaško (vsi Pomurka) 532 krogi. V tretjem kolu je ekip SD MI Pomurke postavila državni rekord s 532 krogi. (FŠ)

Feri Maučec

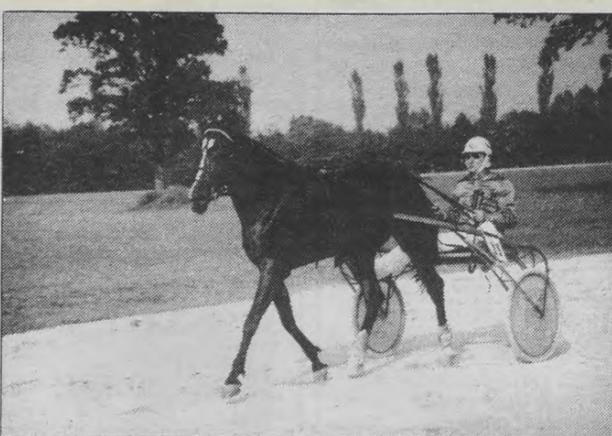
120 KONJSKEGA ŠPORTA V LJUTOMERU LET

Konjeniški klub Ljutomer

Klub za konjski šport Ljutomer, ki se je v tem času preimenoval v Konjeniški klub Ljutomer, je leta 1960 praznoval 85-letnico delovanja. Jubilej so proslavili 21. avgusta s organizacijo 32. jugoslovanskega kasaškega derbija. Zmagal je Liktor (Milan Sinanovič) iz Kobilarne Turnišče z novim jugoslovanskim rekordom 1,23 (stari je bil 1,28). Prireditve ob jubileju so se udeležili številni ugledni gostje, med njimi tudi iz Italije, ki so pohvalili Ljutomersko kasaško rejo in ureditev hipodroma. V tem času so tudi v bližini hipodroma v Ljutomeru gradili konjske hleve. Ob tej priložnosti je Konjeniški klub Ljutomer prejel priznanje Zveze kasaških društev Jugoslavije.

Dirke kasačev v sedlu

V letu 1961 so Ljutomerski kasači sodelovali tudi na največjih povojnih mednarodnih kasaških dirkah v Kamnici pri Mariboru in ponovno upravičili sloves najboljšega dirkalnega konja pri nas. V treh heat voznjah je namreč štiriletna kobila Jerkica (Jernej Bolkovič) dvakrat zmagala, enkrat

Lojze Slavič iz Križevca. Fegrina (na sliki) je bila ena imed najuspešnejših slovenskih kasačev. Zmagala je več kot dvajsetkrat. Med drugim je bila trikratna zmagovalka na spominski dirki Tita na Brdu. Ta dirka je bila do osamosvojitve Slovenije najelitnejša kasaška dirka v Sloveniji. Velik pokal je Fegrina osvojila v trajno last. Zmagala je tudi na derbiju leta 1982. (1,17,8).

pa bila druga in v skupni uvrstitvi zasedla drugo mesto za kobilo Mary H. (Prach) iz Avstrije. Tega leta je prišel v Ljutomer trener Jernej Bolkovič, ki je prej bil v Kobilarni Turnišče. Na jesenskih konjskih dirkah v Ljutomeru je med dveletnimi kasači za prvenstvo Jugoslavije zmagal Polar

(Franc Galunder), rejec Joško Slavič, s kilometrskim časom 1,36,8 in postal prvak Jugoslavije ter iz rok predstavnika Konjeniške zveze Slovenije dr. Franca Veblesa prejel srebrno plaketo. Novost na dirkah v Ljutomeru pa je bila dirka kasaških konjev v sedlu (jahaње v kasu). Zmagala je Finejša

z jahačem Ludvikom Slavičem, mlajšim iz Grab in dosegla kilometrski čas 1,33,7.

V letu 1963 je Konjeniški klub Ljutomer šestič organiziral jugoslovanski kasaški derbi. Zmagal je Jagor (Anton Makovec) iz Kobilarne Turnišče s kilometrskim časom 1,28,3, medtem ko je Pinus (Jernej Bolkovič) bil drugi s kilometrskim časom 1,29,6. Tokrat je Konjeniški klub Ljutomer tudi prvič organiziral dvovprežno spominsko dirko Vlada Porekarja, ki je več kot trideset let opravljal funkcijo tajnika v klubu. V tej dirki sta zmagali Finca-Fidela (Ludvik Slavič, starejši). Dirko je prvič snemala tudi televizija.

Devetdesetletnica z derbijem

Konjeniški klub Ljutomer je v letu 1965 praznoval 90-letnico delovanja. Ta jubilej so proslavili z jugoslovanskim kasaškim derbijem, ki je bil že sedmič poverjem Konjeniški klubu Ljutomer. Zmagal je Likar (J. Radovanovič) iz Beograda s kilometrskim časom 1,28,9. Ljutomerčani na tem tekmovalju niso sodelovali. V jubilejnem letu so Ljuto-

Jože Seršen iz Veržeja. Priznani rejec kasaških konj in kmet iz »naj kmetije«. Na konjskih dirkah uspešno nastopa že od leta 1945. Največji uspeh je dosegel s kobilom Fito na mednarodnem tekmovalju v Gornji Radgoni leta 1991, ko je dosegla čas 1,17,8. S Fito je zmagal tudi na pokalu Slovenije na Brdu.

merski kasači osvojili 7 prvih, 8 drugih in 7 tretjih mest. Za ta uspeh pa so dobili skromnih 556.000 (starih) dinarjev. Pripravili so tudi razstavo kasaških konj.

Prvi derbi Marka Slaviča (Distinta)

Po trinajstih letih je jugoslovanski kasaški derbi leta 1963 zopet pripadel Ljutomerskim kasačom. Na tem najpomembnejšem kasaškem tekmovalju v Zagrebu je zmagala Distinta (Marko Slavič, starejši) iz Kobilarne čarovec s kilometrskim časom 1,31,8. Zmagovalka bi dosegla boljši čas, če ne bi dosegla nekoliko razmočena. Distinta je namreč na Ljutomerskih dirkah dosegla najhitrejši čas v državi 1,24,1. To je bila prva zmaga Marka Slaviča na jugoslovanskem kasaškem derbiju in hkrati enajsta, ki so jo osvojili Ljutomerski kasači. Tretje mesto na derbiju pa je osvojil Fino (Ludvik Slavič, starejši) iz Grab.

šport

Prva državna odbojcarska liga

Nepričakovan poraz Vigrosa Pomurja

Mitja Belec (Ljutomer) – tokrat med boljšimi v moštvu.

V petnajstem kolu prvenstva v prvi državni moški odbojcarski ligi je vodeči Vigros Pomurje iz Murske Sobotice gostoval v Novem mestu in doživel nepričakovani poraz s Pionirjem s 3:0 (15:9, 15:13, 15:12). Sobočani so tokrat zaigrali premalo zavzeto, kar je vsekakor velika škoda za njihovo uvrstitev.

VIGROS POMURJE: Marič, Žalik, Prša, Gobec, Kempa, Kerec, Novak, Poredoš, Fujs, Topovšek.

Ljutomer pa je gostoval na Ravnah in premagal domači Fužinar s 3:2 (10:15, 15:8, 15:10, 8:15, 9:15).

LJUTOMER: Škrobar, Berlot, Kavnik, Belec, Zidar, Marič, Savič, Rajnar, Onišak, Grut. (NS, FM).

Druga državna odbojcarska liga

Zmaga Claudia shopa

V trinajstem kolu prvenstva v drugi državni moški odbojcarski ligi je Claudia shop v Beltincih premagala Viledo II s 3:0 (15:8, 15:8, 15:9). Beltinčani so zmagali brez posebnih težav. **CLAUDIA SHOP BELTINCI:** Prelog, Krajcar, Mitja Janža, Marko Janža, Hochsteter, Horvat, Klement, Čeh, Lenarčič, Gabor, Balažek. V drugi državni ženski odbojcarski ligi pa je ŠOK Vital premagal Pomurske mlekarne iz Murske Sobotice s 3:1 (15:10, 11:15, 15:4, 15:2). **POMURSKÉ MLEKARNE MURSKA SOBOTA:** Tanšek, Šlebingger, Drevenšek, Zver, Kuhar, Posavec, Casar, Čemela, Perša, Cipot.

Tretja državna odbojcarska liga

Ljutomerčanke zmagale

V drugem pomladanskem kolu prvenstva v tretji državni moški odbojcarski ligi je Pomurje II premagalo Topolšico II s 3:0. RTC Kranj iz Ljutomerja pa Ptuj s 3:2, medtem ko so Radenci izgubili s Šempetrom II s 3:0. V tretji državni ženski odbojcarski ligi je ekipa Žibrata iz Ljutomerja premagala Šempeter s 3:1, medtem ko je bila ekipa Pomurja prosta.

Druga državna košarkarska liga

Visoka zmaga Sobočank

V tretjem kolu drugega dela prvenstva v drugi državni košarkarski ligi je ekipa Pomurja iz Murske Sobotice v Ljubljani z visokim rezultatom 83:49 (37:16) premagala ŠD Šentvid. Pomurke so tokrat zaigrale odlično tako v obrambi kot v napadu. Zlasti je dobro igrala Zdražnikova, ki je tudi dosegla kar šest trojk. Strelke: Pušenjak 2 (0:1), Cer 11 (1:1), Drožina 15 (1:2), Lang 2, Kosi 11 (3:4), Horvat 2, Kar 19 (2:4), Zdražnik 21. V prihodnjem kolu igra Pomurje doma z Domžalami.

V tekmovalnem delu prvenstva moške košarkarske lige je Novo mesto premagalo Radgono z 78:74 šele v podaljškju. V regularnem času se je tekma končala neodločeno 67:67. Glavni vzrok za poraz je slabo izvajanje prostih metov (18:42). Najboljša v ekipi Radgone sta bila Pisac in Banič s po 16 točkami.

V prvenstveni tekmi slovenske kadetske košarkarske lige je Radgona v pomurskem derbiju premagala Pomurje z 71:66. Najboljši strelci so bili: Gorenčič 21, Gomboc 19 in Burjan 12 za Radgono ter Norčič 35, Mikolič 9 in Zver 8 za Pomurje.

Na medobčinskem prvenstvu starejših pionirk v košarki je zmagala ekipa OŠ III. iz Murske Sobotice pred OŠ I. in OŠ II. Najboljša strelka je bila Gorčanova s 33 točkami. (Z. Tibaut, B. Domanjko)

Občinska nogometna zveza Lendava

Ugodno ocenili svoje delo

Na letni seji Občinske nogometne zveze Lendava, ki predstavlja 9 tekmovalno območje v Sloveniji, so ugodno ocenili dosedanje delo in število gledalcev na nekaterih klubih delajo načrtno in strokovno ter da se Darko Pahor pa je tudi opozoril na nekatere težave, s katerimi se pri svojem delu srečujejo. Večina razpravljalcev je menila, da je kakovost namenjani v prihodnje večjo skrb vzgoji mladih igralcev in letos tudi izpeljali ligaško tekmovalje za mlajše in starejše dečke, ki je bilo v zadnjih letih zanemarjeno. Prav tako bodo letos organizirali tekmovalje v občinski ligi malega nogometa. Dogovorili so se, da se bo pomladanski del prvenstva v prvi občinski in mladinski ligi začel 27. marca, v drugi občinski in kadetski ligi pa 24. aprila. Kritizirali so tudi uvedbo novega zakona, ki cilj, kar pomeni hud udarec za slovenski šport in osiromašuje že tako pičla obdobje pogodbeno delo, potovanja in druge izdatke športnih organizacij, kar pomeni hud udarec za slovenski šport in osiromašuje že tako pičla sredstva za športno dejavnost. Potrdili so predlog občinske zveze o novi organiziranosti nogometnega tekmovalja v Sloveniji, to je, da se prva državna liga zmanjša na 12 ali 14 moštev, druga državna liga pa deli v dve Občinske nogometne zveze Lendava zaslužnim nogometnim delavcem in klubom. Ta so prejeli: Anton Sep iz Turnišča, Alojz Dogar iz Turnišča, Martin Horvat iz Črenšovca, NK Olimpija iz Dolge vasi, ki praznuje 30-letnico, in NK Kapca, ki slavi 20-letnico delovanja.

F. M.

Druga državna rokometna liga

Zmagala le Pomurka

V šestnajstem kolu prvenstva v drugi državni moški rokometni ligi je Pomurka iz Bakovec v Murski Soboti premagala Zagorje s 30:20 (17:9). Strelci za Pomurko: Petek 7, Husar 6, Škraban 5, Okreša 5, J. Buzeti 3, Kavaš 2, Bedekovič 2. Radeče je premagalo Radgono s 30:19 (14:9). Strelci za Radgono: Javernik 7, Klun 5, Žalodec 3, Bratkovič 2, Trbuc 1 in Raus 1. Sevnica je v Murski Soboti premagala Polet z 29:27. Strelci za Polet: Murgelj 8, Černela 5, Sečko 4, L. Sapač 3, Horvat 3, Merica 2 in Kovačič 2. Tekma med Krogom in Celjem je bila preložena.

I. DOL – moški

VIGROS P.	15	13	2	41:10	26
Olimpija	15	13	2	41:14	26
Kamnik	15	10	5	34:23	20
LJUTOMER	15	8	7	31:26	16
Pionir	14	7	7	28:24	14
Žirovnica	14	7	7	24:28	14
Bled	15	6	9	23:31	12
Granit	15	5	10	21:39	10
Topolšica	15	4	11	19:37	8
Fužinar	15	1	14	13:43	2

II. DOL – moški

Šempeter	13	12	1	37:5	24
Olimpija II	13	12	1	38:10	24
PAN Kovinar	13	11	2	35:14	22
Črnuče	13	9	4	30:16	18
Izola	13	8	5	28:17	16
CLAUDIA SHOP	13	7	6	24:22	14
Braslovče	13	6	7	26:22	12
Intes	13	4	9	15:29	8
Pionir II	13	3	10	12:30	6
Mežica	13	3	10	12:32	6
Salonit II	13	3	10	11:32	6
Mislinja	13	0	13	0:39	0

II. DOL – ženske

ŠOK Vital	12	12	0	36:3	24
Triglav	12	11	1	34:9	22
Cimos II	11	8	3	27:10	16
Prevalje	11	8	3	29:15	16
POM. MLEKARNE	12	6	6	21:22	12
Kropa	11	5	6	18:23	10
Šoštanj	12	4	8	15:26	8
Tabor II	12	4	8	14:28	8
Mežica	11	3	8	13:28	6
Rozga II	12	2	10	12:32	4
Ptuj	12	1	11	10:33	2

III. DOL – moški

Turbina	13	12	1	37:8	24
Domžale	13	11	2	36:11	22
IGM Hoče	13	9	4	32:17	18
Vuzenica	13	8	5	26:17	16
Fužinar II	13	8	5	29:19	16
Celje	13	8	5	27:23	16
Šempeter II	13	6	6	23:23	12
RADENCI	13	5	7	22:25	10
POMURJE II	13	5	8	18:25	10
RTC KRANJCI	13	2	10	14:32	4
Topolšica II	13	2	11	6:36	4
Ptuj	13	0	12	2:36	0

III. DOL – ženske

Ruše	9	9	0	27:1	18
ŽIBRAT	9	7	2	23:11	14
Črna	8	5	3	17:10	10
Vitanc	8	5	3	16:15	10
Šempeter	9	4	5	16:16	8
Celje II	7	2	5	7:15	4
Rogoza III	8	1	7	5:21	2
POMURJE II	8	0	8	2:24	0

I. ZNTL – moški

ARCONT	9	8	1	47:16	16
Olimpija	8	7	1	46:10	14
Tam G. V.	9	6	3	38:25	12
POTROŠNIK	9	5	4	39:24	10
Ilirija	8	5	3	27:29	10
Novotehna	9	2	7	22:41	4
Vesna	9	2	7	15:47	4
Melamin	9	0	9	11:52	0

PKL – moški

Rezultati – 12. kolo					
Lindau V.	:	Maraton	50:54		
Sebeborci	:	Ljutomer	69:51		
Petrovci	:	Sobota V.	0:2		
Sobota V.	9	9	0	522:403	18
Maraton	11	6	5	576:608	17
IPC Sebeborci	10	5	5	565:554	15
Lindau	8	6	2	399:395	14
Ljutomer	9	5	4	486:498	14
Lindau V.	10	3	7	429:487	13
Petrovci	10	0	10	0:20	0

Namizni tenis

Uhan in Rihtarič

V avstrijski Radgoni je bil tretji mednarodni namiznoteniški turnir. Med 50 igralci so sodelovali tudi Radgonačani (člani Arconta) in dosegli lep uspeh. V mladinski konkurenci je zmagal Borut Juhan, Nino Jarc je bil tretji, pri članih pa je prvo mesto osvojil Boris Rihtarič, Ivan Ocepek pa je bil tretji.

Nogometni klub Nafta

Zadovoljni z rezultati

Nogometni klub Nafta iz Lendave, ki letos praznuje 60-letnico delovanja, se je po izpadu iz prve lige znašel v velikih težavah, tako da so mu nekateri napovedovali slabo prihodnost. Kljub vsemu so se v Lendavi znali organizirati in osvojeno peto mesto po jesenskem delu prvenstva v drugi državni ligi z eno zaostalo tekmo pomeni dobro iztočnico za nadaljevanje prvenstva, ko imajo ugodnejši žreb. Tako ima Nafta tudi lepe možnosti, da se poteguje za prvi dve mesti, ki vodita v prvo državno ligo. Seveda pa imajo težave za zagotavljanjem potrebnih finančnih sredstev, saj glavni in dolgoletni pokrovitelj Nafta doslej še ni podaljšala pogodbe, drugega pokrovitelja pa nimajo. Posebno skrb so na občnem zboru namenili razpravi o vzgoji mladega kadra. Dosedanji rezultati kažejo, da delajo dobro. Zadovoljni tudi niso bili s sodelovanjem z nižjerkazrednimi klubi, kar bodo morali v prihodnje izboljšati. Nujno pa bi potrebovali tudi pomožno igrišče. Na občnem zboru so sprejeli program dela in izvolili novi upravni odbor, ki bo izbral predsednika kluba.

Nogomet

Seminar za trenerje

V soboto, 19. februarja, bo v osnovni šoli v Beltincih seminar za nogometne trenerje, ki ga organizira Nogometna zveza Slovenije. Seminar, ki ga bosta vodila dr. Branko Elsner in Marko Pocrnič, je za vse trenerje, ki vodijo moštva na tekmovalju, obvezen, saj je le z udeležbo mogoče dobiti licenco. Tisti trenerji, ki se seminarja ne bodo udeležili, tudi ne bodo mogli voditi moštev na prvenstvenih tekmah. Seminar se bo začel ob 8.30 uri.

NK Potrošnik Beltinci

Nogometiški Potrošnik so se vrnili s skupnih priprav v Medulino, kjer so odigrali tudi nekaj prijateljskih tekem. Rezultati – Potrošnik : Uljanik 4:1 (Cener 2, Džafič in Škaper), Potrošnik : Cibajlija 0:1, Potrošnik : Reka 1:2 (Škaper). V nedeljo pa sta se moštvi Nafta iz Lendave in Potrošnika v Beltincih razšli z neodločenim rezultatom 1:1. Strelca golov sta bila Škaper za Potrošnik in Herceg za Nafto. Škaper je zastreljal enajstmetrovko.

NK Gramatex Turnišče

Nogometiški Gramatex iz Turnišča so bili na skupnih pripravah v Vrsarju, kjer so odigrali nekaj prijateljskih tekem. Rezultati – Gramatex : Vrapčje 1:0 (Vöröš), Gramatex : Croacija Džakovo 1:1 (Köveš 11 m), Gramatex : Feriçanci 0:1 in Optimizem : Gramatex 0:2 (Dominko, Rous).

NK Nafta Lendava

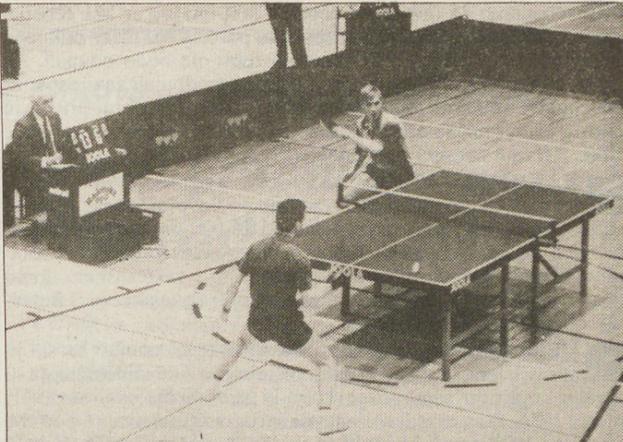
V prijateljski nogometni tekmi je lendavska Nafta gostovala v Križevcih na Hrvaškem in z visokim rezultatom premagala domače 15:2 (Herceg 3, Rob 3, T. Novak 2, Hozjan 2, Zver, Bukovec, Hranilovič, Baša in Ferletič po enega). Na gostovanju v Beltincih pa je Nafta s prvotnega igralca 1:1. Nogometiški Nafta so tako pred pričetkom prvenstva pokazala solidno formo.

NK Bogojina

Nogometiški Bogojine, član prve medobčinske nogometne lige, so odigrali prijateljsko tekmo z avstrijskim moštvom Laafeld. Gostje so bili boljši in zmagali s 3:2. Za Bogojina sta dosegla gola Vegi in Cener, za goste iz Avstrije pa Tratnjek (Gančani) 2 in Buzeti (Bakovci) enega.

NK Mura

Nogometni klub Mura iz Murske Sobotice zbira ponudbe za oddajo v najem gostinskega lokala na igrišču. Razpisni pogoji so na voljo pri sekretarju kluba Vladu Banku (Tel. 31 650). V nedeljo se v Murski Soboti igra prijateljska tekma med pomurskima prvotigašema Muro in Potrošnikom iz Beltince.

V prvi finalni tekmi druge evropske namiznoteniške lige je reprezentanca Grčije v Radencih premagala reprezentanco Slovenije s 4:3. Odločilno je bilo srečanje dvojic, kjer sta Robert Smrekar in Komac nepričakovano izgubila z 1:2. Tekmo bi lahko odločil v korist Slovenije še Komac v zadnjem srečanju, vendar priložnosti ni izkoristil, saj je imel vse do 14 točke v tretjem nizu pobudo. Izidi: Komac : Creanga 0:2, Kovač : Kordutis 2:1, Smrekar : Cioca 2:0, Smrekar-Komac : Creanga-Kordutis 1:2, Kovač : Creanga 0:2, Smrekar : Kordutis 2:0 in Komac : Cioca 1:2. Fotografija: N. Juhnov

Prva državna namiznoteniška liga

Zmagi Arconta in Potrošnika

V derbi srečanju so igralci Arconta v Gornji Radgoni prepričljivo premagali TAM iz Maribora, vendar šele po veliki borbi, saj se je kar pet partij končalo v treh setih. Robi Smrekar in Komac sta bila neporažena, pri čemer je Smrekar premagal najboljšega igralca gostov Revisa v tretjem setu s 25:23, čeprav je Romun že imel prednost 18:14. Ostala dva igralca Arconta sta ostala brez zmage. Potrošnik iz Murske Sobotice je na gostovanju v Zalogu brez posebnih težav premagal Vesno, saj je dosegel vodstvo 4:0, nakar je Unger izgubil z najboljšim domačinom Pavičem, čeprav je v drugem setu povedel s 15:6. Benko in Benkovič nista dovolila presenečenja, zlasti je pomembna zmaga Benka nad Pavičem po zelo dobri igri. V naslednjem kolu igra Potrošnik doma z Ilirijo, Arcont pa gostuje pri Melaminu v Kočevju.

ARCONT : TAM G. V. 5:2 (R. Smrekar : Grbič 2:0, Rihtarič : Revis 0:2, Komac : Plohl 2:1, R. Smrekar-Komac : Revis-Plohl 2:1, R. Smrekar : Revis 2:1, A. Smrekar : Plohl 1:2, Komac : Grbič 2:1). VESNA : POTROŠNIK 1:6 (Pavič : Benko 1:2, Šemrov : Unger 0:2, Zakotnik : Benkovič 0:2, Pavič-Šemrov : Unger-Benko 0:2, Pavič : Unger 2:0, Šemrov : Benkovič 1:2, Zakotnik : Benko 0:2).

V Radljah je bilo mladinsko namiznoteniško prvenstvo sverovzhodne Slovenije. Oba naslova so osvojili igralci Potrošnika. Posamezno je zmagal Matej Petar, ki je v finalu premagal Mitjo Horvata z 2:1. Zelo dobro četrto mesto je osvojil Kocuvan, Solar se je uvrstil med osmerico. V dvojicah sta zmagala Petar-Horvat, Solar-Kocuvan pa sta se uvrstila med osmerico.

Šah

Pomursko tekmovalje v Lendavi

Šahovsko društvo Lendava je bilo organizator pomurskega prvenstva v šahu za dečke in deklice. Rezultati – deklice do 10 let: Maja Vučko (Beltinci) 5,5, Ines Kalamar (OŠ III. MS) 4,5, Anita Nonkovič (OŠ III) in Simona Vesel (GR) po 4 točke; do 12 let: Lea Mauko (Radenci) 9, Petra Hamler (Negova) 8, Neda Tompa (Odranci) 7 točk; do 14 let: Darja Glavač (OŠ III) 8, Branka Peršak (Negova) 7,5, Petra Smej (Črenšovci) 7,5 točk; do 16 let: Tinka Marič (OŠ III) 5,5, Petra Štumberger (Črenšovci) 5,5, Mateja Škrlec (GR) 3 točke. Dečki do 12 let: Aleš Lazar (Lendava) 7, Samo Hodgoček (OŠ III) 6, Denis Bežjak (GR) 6 točk; do 12 let: Miha Gomboc (OŠ I) 8, Mitja Kovač (Bakovci) 7, Uroš Sajko (Kobilje) 6,5 točke; do 14 let: Tomaž Gregorec (Kobilje) 9,8, Aleksander Žekš (Lendava) 7, Simon Gomboši (Tišina) 6 točk; do 16 let: Ivan Mauko (Radenci) 8, Darko Glavač (OŠ III) 7, Branko Hrelja (Lendava) 7 točk. Tekmovalje so Lendavčani odlično organizirali. Najboljši bodo sodelovali na republiškem tekmovalju, ki bo v soboto v Mariboru. (Potočnik)

Zmagal Boris Kovač

V Moravski Toplicah je bil četrti »vikend šahovski turnir«, na katerem je sodelovalo 42 šahistov. Zmagal je Boris Kovač (Radenska-Pomgrad) z 8 točkami pred Danilom Harijem (Radenska-Pomgrad) 7, Igorjem Kosom (Radenska-Pomgrad) 7 točk. Benko je bil osmi, Režonja deveti, Vučko enajsti.

Prva Števančeva

Na februarškem hitropoteznem mladinskem turnirju, ki ga je pripravilo ŠD Radenska – Pomgrad iz Murske Sobotice je sodelovalo 14 šahistov. Zmagala je Lea Števanec s 6 točkami pred Martino Marič 5,5, Mitjem Kovačem in Jožetom Sedonjo po 5 točk.

Badminton

Terek enajsti

V Trebnjem je bil drugi mladinski turnir v badmintonu. Med 25 fanti in 18 dekletki so bili tudi tekmovalci Lendave. Najbolje se je odrezal Terek, ki je zasedel enajsto mesto. Pri dekletih je bila najboljša Mirjana Nagy. Tekmovali pa so še Jože Kuprivec, Jože Lebar, Sanja Nagy in Natalija Petkovič. V nedeljo bo v Ljubljani drugi republiški pionirski turnir v badmintonu. (VS)

Šah

Gerencner soliden

Najboljši šahist lednavske občine Jože Gerencner iz Lendave, sicer mojster FIDE, je sodeloval na mednarodnem turnirju v Ženevi. Med 56 šahisti, med katerimi je bilo 11 velemojstrov, je zasedel solidno 30. mesto. Zbral je 4 točke. Madžarski šahovski velemojster Ivan Farago, ki sodeluje na mednarodnem turnirju v Mariboru, bo v soboto, 19. februarja, kot gost ŠK Rokada iz Lendave odigral v Osnovni šoli Genterovci simultanko. (F. Bobovec)

KOBILJE – V čebelarstvu družstvu Kobilje-Dobrovnik je v članjenih 33 ljubiteljev čebel. Člani imajo kar 251 čebeljih družin. Na nedavnem občnem zboru so potožili čez nizke odkupne cene medu, vendar zaradi trenutnih težav ne bodo obupali, saj bodo še naprej sadili medonosno drevje, spodbujali zanimanje za čebelarstvo med mladino, šli bodo na strokovne izlete, pripravili bodo srečanje s čebelarji iz Avstrije, s katerimi so lani navezali prve stike. Tli tudi zamisel o ustanovitvi čebelarske zadruga. (J. Ž.)

RAKIČAN – V domu počitka v Rakičanu je 269 postelj, v njem pa so tačas 304 varovanci. Povpraševanje je torej veliko, cena oskrbe pa je mesečno od 26.000 do 43.000 tolarjev, odvisno od zdravstvenega stanja oskrbovancev. Potem ko bodo povsem uredili dom počitka v Lendavi, bo v rakičanskem domu nekaj več prostora, saj se bo več dosedanjih varovancev iz lendavske občine preselilo. (F. Kl.)

DEKLEŽOVJE – Obnovitev gasilskega doma, ki so jo opravili lani, je stala 1,6 milijona tolarjev. Glavnino denarja so zbrali s krajevnim samopripraskom, ki ga bodo plačevali še do 31. marca 1996. Prav zaradi zbiranja denarja za skupne vaške potrebe so v letu 1993 uspeli obnoviti še vodno črpališče, kar jih je stalo milijon tolarjev. S 500.000 tolarji pa je krajevna skupnost sodelovala pri stroških obnove farne cerkve. Pridobitvi sta tudi ulična razsvetljava in vodovodno omrežje v novem naselju v Sončni ulici. (J. Ž.)

KOBILJE – Ob letošnjem slovenskem kulturnem prazniku so učenci osnovne šole in kulturno društvo iz Kobilja pripravili krajšo slovesnost. Izvedli so recitale in zapeli nekaj pesmi. Kot častni gostje pa so v programu nastopile plesne skupine iz Zalaegerszega in moški pevski zbor ter ljudski godci iz Csestrega z Madžarskega. Prireditel, na kateri je imel krajši nagovor predsednik krajevnega skupnosti Emil Bukovec, je uspela, saj je bilo veliko poslušalcev oziroma gledalcev. (K. Š.)

LENDAVA – Na posvetu predsednikov in poveljnikov gasilskih društev lendavske občine so govorili o novi gasilski zakonodaji in pomenu le-te ob novi lokalni samoupravi. O vsem tem je zbranim govoril poveljnik gasilske zveze Slovenije Tone Sentočnik. (J. Ž.)

TRŽNICA – V Lenartu so med magistralno cesto in blagovnico uredili manjši prostor za tržnico. Le-to pa so predvsem zaseli prodajalci tekstila. Le redkokdaj pa je na tržnici mogoče kupiti sadje in zelenjavo, ko pa je edini kiosk, ki naj bi to prodal, zaprt. Tudi kmetje očitno ne kažejo zanimanja, da bi svoje pridelke pripeljali na tržnico. Kupci so tako še naprej odvisni od ponudbe v trgovinah. – Fotografija: L. Kr.

varstroj®

VARJENJE IN REZANJE

69220 Lendava, Industrijska cesta 4, tel.: 069-75 271, fax: 069-75 277

LASTNINJENJE - PRI NAS GRE ZDAJ ZARES !

Program lastninskega preoblikovanja podjetja VARSTROJ Marketing in servis varilne opreme Lendava, d.o.o. je odobrila Agencija Republike Slovenije za prestrukturiranje in privatizacijo dne 31. 01. 1994 z odločbo št. 132/93-RMe.

Napovedujemo **oblastvo programa** lastninskega preoblikovanja podjetja VARSTROJ Lendava d.o.o. in **lagnvega poziva** za sodelovanje pri interni razdelitvi ter pri notranjem odkupu delnic podjetja, in sicer v Vestniku 24. 02. 1994, v Népújságu 25. 02. 1994 in v Večer 25. 02. 1994.

Pri interni razdelitvi in notranjem odkupu delnic bodo s svojimi lastniškimi certifikati lahko sodelovali **upravljalci**, to je zaposleni, bivši zaposleni ter upokojenci podjetja **VARSTROJ Marketing in servis varilne opreme Lendava, d.o.o.** in zaposleni, bivši zaposleni ter upokojenci iz naslednjih podjetij:

- MARKETING IN SERVIS varilne opreme Lendava, d.o.o.,
- GORENJE VARSTROJ, Tovarna varilne opreme, Lendava, d.o.o.
- GORENJE VARSTROJ, Tovarna varilne opreme, Lendava, p.o.,
- DO GGRENJE VARSTROJ, Industrija in montaža, Lendava, n.sol.o., TOZD Tovarna varilne opreme Lendava, n.sol.o., TOZD Montaža-Purlen, n.sol.o., TOZD Varis, n.sol.o., DSSS Delovna skupnost skupnih služb,
- MEHANIKA, Industrijsko podjetje za predelavo kovin in plastičnih mas, Lendava,
- INDIP Lendava
- INDUSTRIJA IN MONTAŽA VARSTROJ Lendava, p.o.,
- INDUSTRIJSKO PODJETJE VARSTROJ Lendava.

VARSTROJ Lendava, d.o.o., je renomirani in hkrati tudi vodilni proizvajalec opreme za varjenje in rezanje kovin v Republiki Sloveniji, z 29-letno tradicijo. Proizvodni in prodajni program podjetja Varstroj obsega takorekoč celotno paleto izdelkov s področja varjenja in rezanja kovin. Podjetje Varstroj ima lasten tehnično-tehnološki razvoj in lastne proizvodne obrate z visokokvalificiranim osebjem.

Dolgoletna tradicija in izkušnje, lastne proizvodne in kadrovske zmogljivosti, predvsem pa širok nabor kakovostnih izdelkov, ki so zgrajeni po najnovejših evropskih in svetovnih standardih, predstavljajo trdno jamstvo za bodočnost podjetja.

Upravljalci za sodelovanje v procesu lastninskega podjetja Varstroj ne odlašajte! Oglasite se s svojim lastniškim certifikatom v kadrovski službi podjetja Varstroj v Lendavi, Industrijska cesta 4. Za vse ostalo bomo poskrbeli mi.

PRIDRUŽITE SE NAM, ODLOČITE SE - ZA VARSTROJ !

Naše srečanje

Frizerstvo iz roda v rod

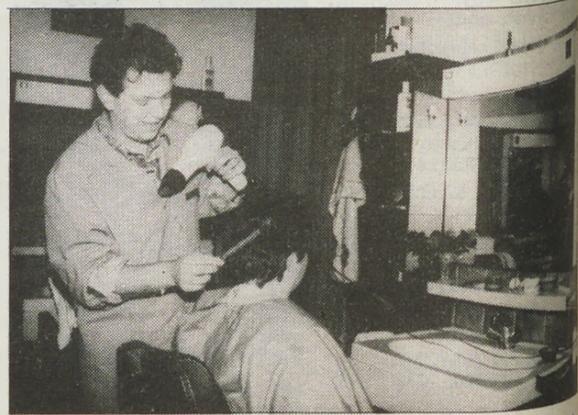
Franc Magyar iz Lendave je začel s frizersko delavnico v Dobrovniku, zadnjih 25 let pa ima frizerski salon v Lendavi. Frizerskega poklica se je izučil v Ljubljani, šolo pa je končal v Kamniku, kjer je bila nekoč frizerska šola. Nekaj časa je delal v Ljubljani, nato pa je v Celju opravil mojstrski izpit in se odločil za samostojno obrt. V Lendavi je imel obrt do konca lanskega leta, od 1. januarja 1994 pa tradicijo nadaljuje sin Aleksander, ki je tudi frizerski mojster.

»Smo frizerska družina, saj sedaj dela v lokalu tudi moja sestra. Skupaj nas je zaposlenih 8. Imamo moški in ženski frizerski salon. Vanju prihajajo tudi gostje lendavskega termalnega zdravilišča. Jaz sem se poklica izučil v očetovi delavnici. Želim dostojno nadaljevati družinsko tradicijo. Lokal bomo aprila temeljito obno-

vili,« je povedal mlad frizerski mojster Aleksander.

Pokramljal sem tudi z zaposlenimi. Večina jih v tem salonu dela že dlje časa. Frizerka Irma že 23 let. Zasluzek je okrog 40.000 tolarjev mesečno. V lokalu dela tudi Suzi, sestra novega lastnika. Tudi ona je vedela povedati vse lepo.

L. KRAMBERGER

Aleksander, naslednik frizerskega salona Magyar, ni le vođa pač pa tudi sam prime za škarje, glavnik... Fotografija: L. Kr.

Sv. Ana v Slovenskih goricah

Kdaj asfalt še na 50 kilometrih makadama?

Sredi lanskega leta se je krajevna skupnost Zgornja Ščavnica uradno poimenovala po istoimenskem kraju Sv. Ana. To pa seveda ni edini dosežek ljudi tamkajšnjega območja.

Minulo leto je bilo dokaj uspešno, saj so asfaltirali 1.000 metrov dolgo cesto med Zgornjo Ščavnico in naseljem Grabe, 800 metrov dolg odsek v naselju Ledinek, uredili pa so tudi 500 metrov ceste v križišču pri Sv. Ani. Precej denarja so porabili tudi za gramozenje cest, ki še niso prišle na vrsto za asfaltiranje. Največ denarja za te namene so zbrali s krajevnim samopripraskom.

Z občinskim denarjem v višini 40.000.000 tolarjev pa so začeli graditi vodni zbiralnik za 250 kubičnih metrov vode in obnavljati vodovodno napeljavo v središču Svete Ane. To bodo tudi razširili in tako omogočili priključitev gospodinjstev in drugih odjemalcev s celotnega območja krajevnih skupnosti Sv. Ana in

Lokavec.

Doslej so v krajevni skupnosti uredili novo avtobusno čakalnico, načrtujejo pa še postavitev štirih. Proti naselju Ledinek naj bi razširili ulično razsvetljavo; potrebno bo urediti pokopališče, tačas pa so zaposleni s formalnostmi pri pridobivanju zemljišč za individualno stanovanjsko gradnjo. Prizadevanja krajevnega skupnosti pa so usmerjena tudi v asfaltiranje 1.000 metrov lokalne ceste med Sv. Ano in Ledinekom, ki je sicer v prvem prednostnem »razredu«. Toliko boljše pa bo, če bo še kaj več denarja, kajti potem bi modernizirali še nadaljnjih 1.000 metrov. Na območju te krajevnega skupnosti pa bo še vedno ostalo kakih 50 kilometrov makadamskih cest.

BREDA SLAVINEC

Vse o poštnih številkah

PIT-podjetje Slovenije je pred kratkim izdalo lično brošuro o poštnih številkah v Republiki Sloveniji. V njej so navedene vse poštne številke v državi, kar bo nedvomno dobrodošlo uporabnikom ppt- storitev. Poleg tega so navedena priporočila za naslavljanje poštnih pošilk v domačem in tujem prometu, pa tudi pomembnejša pojasnila o poštnih storitvah in denarnem prometu. Objavljene so tudi priložnostne poštne znamke v letu 1993, barvno slikovno gradivo pa zaokrožujejo hišni predalčki in elektronske poštne tehtnice.

MJ

Nove pristojbine za traktorje

Soboška vlada je sprejela sklep o določitvi višine letnih povračil za uporabo cest za kmetijske traktorje. Uporabniki cest namreč plačujejo za kmetijske traktorje letna povračila glede na moč motorja. Po novem bi lastniki za kmetijske traktorje s 25 KM plačali letno 1.700 tolarjev, za traktorje z močjo od 26 do 40 KM bodo znašala povračila 2.600 tolarjev, za traktorje od 41 do 63 KM 3.200 SIT, za traktorje od 64 do 82 KM 4.000 in za traktorje nad 82 KM 5.000 tolarjev. Ta povračila bodo zbirale krajevnega skupnosti, za izterjavo pristojbin pa so odgovorni sveti krajevnih skupnosti. Zbrani denar pa bodo porabili za redno vzdrževanje in varstvo cest, ki jih upravljajo krajevnega skupnosti.

MJ

CANKOVA – Kar 150 gospodinjstev iz Krašč, Domajinec, Korovec, Topolovec in Cankove je vključenih v društvo požarne varnosti, katerega namen je pomagati članom, katerih premoženje je bilo uničeno v požaru. Ker v preteklem letu niso imeli večjih izdatkov, so denar, ki so ga zbrali s članarino, varno naložili v banko. (F. Ku.)

LENART – Društvo podeželske mladine Lenart ima 125 članov in prireja razna predavanja, ki jih mladi radi obiskujejo. Veliko jih hodi tudi na strokovne izlete. Mladi, ki prevzemajo kmetije, si želijo novih znanj, da bi tako umneje kmetovali. Pri tem jim pomaga tudi kmetijska pospeševalna služba. Društvo skrbi tudi za zabavo mladih. V njem namreč deluje inštrumentalni duo Klobuk. (L. Kr.)

LOKAVEC – Največji problem v tem slovenskogorskem kraju je oskrba s pitno vodo, saj so jo morali v zadnjih desetih letih velikokrat voziti z Zgornje Velke in Sladkega Vrha, kar so viri, iz katerih se napaja domači vodovod, presahnili. V lanskem letu so zato začeli iskati nove vodne vire. Voda, ki so jo vodo iz cesternami, namreč ni bila poceni: 470 tolarjev za kubični meter. V Lokavcu pa se letos obeta še asfaltiranje 500 kilometrov dolge ceste v smeri Kozar- Stogovci. (Breda Slavinec)

BODONCI – Krajanje v Bodoncih in Vadarcih na Goričkem so se na referendumu odločili za uvedbo 5-letnega saravnega spevka. Denar, ki ga bodo v tem času zbrali, bodo porabili za posodobitev vaških mrljiških vež in obnovo oziroma asfaltiranje večjega dela vaških ulic. (G. G.)

BELTINCI – Na občnem zboru so se sešli člani moške pionirske desetine gasilskega društva Beltinci. Ocenili so delo in sprejeli nov načrt. Tako se bodo še naprej udeleževali sektorskih tekmovanj. Ker so mladi, še ne morejo tekmovati z motoriziranimi brigadami, ampak z vedrovko. Se pa vključujejo tudi v prizadevanja odraslih gasilcev za večjo požarno varnost.

ŽERJAVCI – V Žerjavcih v Slovenskih goricah, nedaleč od znanega gostišča Elbi, je izvir mineralne vode, s katero so v letu 1993 nekoliko posodobili, saj poslej voda teče iz studenca, ki je v cevi, zato jo je lažje natočiti. Presahnili ni niti v lanski hudi sušni leti. (Kr.)

Prlêški füčkêc

Zalüblêni Valêntin plêšê pépêlnicój Prlêkijí, pa toga nišê ne vé; Prêšêrnoví nagrajênci pa so bilí f cajngah že ên tjêden préd razglasítvi- jok nagrôd. Ja, lübi Bógêc, kak Prlêkija gratüvlê kulturna – biló jê fsê puno kulturnih nastôpof od Ormoža od Radgünê. Najlêpšê srê- çajê kulturnih ustvarjalcof zlo šürokêga prostora okôli lükarijê pa fsê krêš Prlêkijo, pa jê f ptujskêh gledališči pripravja préçédnik občiné Vojtêh Rajhnêr lepo kak f cirkvi za têlovo. Samo tista lüštna gospodična, kera bi môgla napraviti portret z Žizekovin Francêkon, osêndêstêlêtnin režiseron, pa z Babičovin Južêkon za jêgovo šestdêsetletnico dela – obó sta nêgda na svêti daló düšo ptujskêmi tãtri – tota gospodična jê napól spôla na odrí, pa si nêkê zlabrdóla, ka smo jê niç nê çüli. Pa smo tê téčas rájši pri stô- roj Rúziki vujgnüli dvã litra. Stora dvã – Baliç no Žizek – pa sta bla šê práta punoçf v Norodnên dómí židanê vólê kak ti slafçêka. Hê, naša mlãda gênêracija jê bolê svôh vênda zató, ka jê nêgda çúzala samê túteke- frutêkê – fašênkovih rebêr pa ržênêga krüha pa vênda vêç nê pozna.

pokopani! Stóri lidjê pa sô véjo povedati, ka jê pré Prêšêrn na pôti z Dunaja v Lü- blano k svojoj lütki, oprô- stitê, k Juliki, prlê vmsê smükna f Prlêkijo k prijãtê lon. Tan pa jê f pivnici tak po stôrên, pa malo po prilê- škên napisa toto pêsên, kerô sên zaj tê malo bolê po na- šên fküpêr narêda. Zaj jo tê motê tü kak nêgda slovenskê vêçernicê – kak sê sišsi Valêntinovo, gda sê cela Pr- lêkija klunçka. Naprãtê vüha pa oçi:

»Na Kápêli rodilê

so zláhtnê tritê çêckastê, bédre so z vinom zmülê ka žmahno jih pošlotatê mujcik stó naj živí, sê punih vina rascvêti!

Bóg živi moškê gâtê, gda v jãh brbôçê moška móç, küšnimo çüçê zlatê na tabrnãkl jýv vroç; vinska klêt naj živí, gda mloda píca v jój drãat!

Prêt, kakšê grêmo kôpat, jê cokompòkom slêçêma, a prêt kak grêmo rôšü, sê v rožmarini vmtjêmo; tê paç bó, ka paç bó, brãnitü móško çôst lèpó.

Jê žênski lampêk píçlêk, na pípo zaj ga trêsnümo; jê žênska ríta düklêk, kajêr na jó obesimo, da sinóf zôrod nôf naštêpa šê – vêç Prlêkoj!

Slovenija rodila jê jóko lèpê jünfarçê, kak krüšna pèç so vroçê, kak tóp jin bíjê sérçêçê; nêmo fsi, nan fsên f spôt vrmlí, kak dinozavrof rôdê! MIROS

iz naših krajev

Zgradba, v katero so nameravali naseliti prašiče, je občinska last

Zaradi denarja ali zaradi dela?

Res je, da se prebivalci Apaške doline vsake toliko časa razburijo in razkurijo, skličejo zbere občanov in se pojavijo v vseh sredstvih obveščanja. Res pa je tudi, da tega nikoli ne počnejo brez razloga. Tudi zadnji sklic izrednega zbora krajanov v kulturnem domu v Apačah ni bil brez razloga – opazili so, da so kmetijci začeli obnavljati zgradbo, v katerih je bila pred leti goveja živina, in montirati inštalacijo. Ko so izvedeli, da bi naj v to zgradbo in še nekaj drugih opuščeni stavb naselili prašiče, so bili takoj enotni, da tega ne dovolijo.

Vzrok, da se ne strinjajo z vselitvijo prašičev v zgradbo v bližini naselja in osnovne šole v Apačah, je predvsem ta, da imajo v Apaški dolini že sedaj grozljivo onesnaženo okolje zaradi intenzivnega kmetovanja in namakanja polj z gnojnicami. Izgovor Dimitrija Sinokapčeva, da mora skrbeti za razvoj podjetja in zaposlene, se jim ne zdi dovolj dober, saj bi gospod direktor lahko predlagal tudi druge razvojne rešitve in ne le reje prašičev. Najbolj pa jih moti arogantno obnašanje nekaterih direktorjev starega kova, ki so prepričani, da niso odgovorni komurkoli polagati računov za svoje početje in da lahko z okoljem počnejo, kar se jim zazdi. In zakaj torej

prav prašiči? Razlog je preprosto: zaradi nujnosti razselitve farme v Podgradu bi bil to najlažji način, kako priti do denarja. Drugo pa je, kako bo reja prašičev donosna tudi v prihodnje, čez leto ali nekaj let.

Najpomembnejši razlog »prašičje evforije« v gornjeradgonski občini pa je denar. Za gradnjo novih hlevov in za razselitev prašičev je država Slovenija namenila ogromne vsote denarja. V Uradnem listu Republike Slovenije št. 5, 4. februarja 1994, je bila objavljena tudi Uredba o uvedbi finančnih intervencij za ohranjanje in razvoj kmetijstva ter proizvodnje hrane za obdobje začasnega financiranja iz proračuna

Republike Slovenije v prvem trimesečju 1994, kjer je pod 25. členom zapisano, da bodo v okviru sanacije večjih onesnaževalcev v kmetijstvu namenili največ sredstev za razseljevanje prašičje farme Podgrad z gradnjo 12.000 novih stojišč in saniranjem preostanka farme na podlagi meddržavnih dogovorov. Upravičenci so fizične osebe, ki imajo prebivališče na območju občine Gornja Radgona, pogoji za pridobitev sredstev pa so, da bodo prašiči nastanjeni v tipsko grajenih hlevih, da ima upravičenec zadostne poljedelske površine in da (kar je zelo zanimivo in pomembno) lokacija in gradnja morata ustrezati vsem ekološkim zahtevam in programu razselitve farme Podgrad. Vendar so na pogoje nekateri pozabili in videli le sredstva, ki bi jih lahko dobili; višina podpore, ki bi jo lahko dobili tisti, ki bi hoteli »prevzeti« prašiče, znaša 21.000 tolarjev za stojišče. Ali je bilo potrebno zgraditi toliko novih

hlevov ali pa bi se lahko preuredili že obstoječi hlevi pri kmetih v gornjeradgonski občini? Odgovor na to vprašanje bomo izvedeli čez nekaj let.

Ker se je direktor Kmetijstva Črnci izgovarjal na kmetijskega inšpektorja Andreja Črnetu in podpredsednika izvršnega sveta občine Gornja Radgona, odgovornega za kmetijstvo, Janka Slaviča, smo povprašali, če je res, da so mu tako v vladi kot na inšpekcijskih službah dovolili obnovo in naselitev prašičev. Pri obeh smo izvedeli, da sta se z g. Sinokapčevom res pogovarjala, vendar le dan prej, preden je izbruhnila afera. Od njiju ni dobil nobenega pisnega dovoljenja, ustno pa sta opozorila, da bo potreboval za gradnjo prav tako vsa pisna dovoljenja kot drugi graditelji.

To pa bo malce težje, saj se mu bo zataknilo že pri zemljiškoknjižnem izpisku za zgradbo pri Apačah: le-ta je namreč v lasti občine Gornja Radgona.

BERNARDA B. PEČEK

Društvo upokojencev Murska Sobota

Kako pridobiti članstvo?

S tem vprašanjem se zadnje čase še posebno ukvarjajo v Društvu upokojencev Murska Sobota, v katerega je trenutno vključenih 3150 članov. Kot kaže, je v njihove vrste vključenih še vedno premalo upokojencev, ker so premalo ali preslabo informirani o delovanju društva, ki ima v občini 22 poverjeništev po vaseh in v mestu. Na ta način se želijo čimbolj povezati z upokojenci na terenu, kakor tudi z vsemi tistimi, ki še niso vključeni v njihove vrste. Zato si bodo prizadevali čimbolj osveščati ljudi o tem, kaj pravzaprav pomeni biti včlanjen v upokojensko društvo. Resda pripravljajo veliko raznih izletov po domovini in svetu, toda lahko se pohvalijo z bogato društveno dejavnostjo, kot so socialna, gledališka, rekreacijska itd.

V soboškem upokojenskem društvu si zlasti prizadevajo, da bi pridobljene pravice upokojencev vsaj ohranili na dosedanj ravnini. Prek Zveze društev upokojencev Slovenije, kjer so zastopani s svojim predstavnikom, so uspeli doseči, da se jim socialne pravice ne kratijo. Letos naj bi več pozornosti namenili tudi socialnemu delu, ker je žal veliko upokojencev na robu preživetja. Zato bo ob sodelovanju s poklicnimi ustanovami s tega področja njihova socialna komisija skušala narediti določen premik, pri čemer omenjajo razširitev soseske pomoči.

Poleg tega ne gre prezreti raznolikosti kulturnega življenja upokojencev, ki se je že doslej uveljavilo z upokojenskim pevskim zborom Vladimir Močan, pihalnim orkestrom, gledališko in likovno skupino. Prav tako je razvijana izletniška dejavnost, precej intenzivno pa so se začeli ukvarjati tudi s športno in rekreativno dejavnostjo. Vsekakor pa pričakujejo več aktivnih sodelavcev, saj, čim več jih bo, tem močnejši bodo. Sedež Društva upokojencev Murska Sobota na Kocljevi ulici je odprt ob ponedeljkih in četrtek od 8. do 12. ure.

MILAN JERŠE

Letos bo živahno na Pomurskem sejmišču

Prva prireditev že konec marca

Kljub nekaterim težavam, ki so nastale po lanskoletnem kmetijskoživilskem sejmu, si zaposleni v novonastali družbi Pomurski sejem prizadevajo, da bo tudi letos živahno na sejmišču v Gornji Radgoni. V ta namen so že pripravili obsežen program vseh večjih prireditev, ki se bodo vrstile od konca marca do konca decembra. Letos bo kar pet večjih sejmov, med katerimi sta dva nova.

Prva prireditev bo sejem »Pomlad '94« od 22.–27. marca. Na njem bo predstavljeno vse za kmetijstvo, vrtnarstvo, vinogradništvo, gradbeništvo, notranja oprema, hišne živali, živilski izdelki in blago široke porabe. Sledil bo deveti tradicionalni mednarodni sejem embalaže, tehnike pakiranja in transporta »Impak« od 6.–10. junija.

Tudi letos bo glavna in največja prireditev Mednarodni kmetijskoživilski sejem, ki bo potekal od 20.–28. avgusta. Gre za že 32. tradicionalno prireditev, za katero je znano, da na njej sodeluje vsako leto nad 1000 domačih in tujih razstavljalcev, obišče pa ga blizu 200 tisoč ljudi. Prireditelji so prepričani, da bo tudi letos tako.

V jesenskem času, od 11.–15. novembra, pa bo še ena novost, in sicer mednarodni sejem sadja in vrtnin, na katerem bodo domači in tuji razstavljalci prikazali, kaj so letos pridelali na svojih vrtovih in sadovnjakih. Sejemsko leto na Pomurskem sejmišču bodo sklenili s prazničnim prodajnim sejmom, ki bo od 15.–23. decembra. Ta prireditev je bila lani decembra prvič in se je zelo dobro obnesla.

O. BAKAL

Izšel je Naptar '94

Minuli teden je izšel Naptar '94, letopis Madžarov, ki živijo v Sloveniji. Ta tradicionalna publikacija, ki jo bo prejelo vsako gospodinjstvo, je ponekod edina pisana beseda za nekatero občano.

Glavni urednik je tudi letos Sandor Szunjogh, grafično opremo pa je tokrat pripravil akademski slikar in grafik Štefan Galič. Na 186 straneh je najprej koledarski del, v nadaljevanju pa so prispevki o življenju in delu Madžarov v Slovdžavah. V Naptarju lahko najdemo tudi nekaj zgodovinskih tem ter najnovejša dela mladih književnikov madžarske narodnosti.

Jani

V ljutomerski občini se sprašujejo:

Kam z odpadnimi olji?

To vprašanje je prav gotovo zelo aktualno, in to ne samo v ljutomerski občini, kjer so mu pred nedavnim namenili nekaj več pozornosti v Komunalno-stanovanjskem podjetju.

V razvitem svetu poznajo dva načina uničenja odpadnih olj, in sicer v posebnih zažigalnicah, ki so pod strogim ekološkim nadzorom, ali pa jih reciklirajo v posebnih obratih. V Sloveniji nimamo ne enega ne drugega. To je bil najbrž tudi osnovni razlog, da je Petrol prenehal zbirati odpadna olja, saj ni vedel, kam z njimi, sam pa ni bil sposoben rešiti tega problema.

Kaj bi lahko torej storilo Komunalno-stanovanjsko podjetje Ljutomer? Pobudi, naj bi njihovo podjetje zbiralo odpadna olja v posebnih kesonih, ki bi jih namestili v krajevnih skupnostih, ne nasprotujejo. Vendar mora potem občina sprejeti tudi odločitev, da lahko to olje sežigajo, in v ta namen poskrbeti za ustrezno vozilo, sežigalnico in opremo. Dvomim, da se bo to res zgodilo, vsaj kmalu ne, zato bo na tem področju še naprej velik nered. In to je velika škoda!

J. G.

stanovanja oziroma 89,50 SIT za kvadratni meter površine stanovanja. Hkrati so se odločili za natečaj za oddajo 20 najemnih socialnih stanovanj. (MJ)

PUCONCI – Med najaktivnejšimi društvi v kraju je gasilsko, ki šteje okrog 120 članov, tudi precej mladine in pionirjev. Pokrivajo celotno območje krajevnih skupnosti, pohvalijo pa se lahko tudi z dobro opremljenostjo, zlasti z avtociosterio in vozilom za orodje. (MJ)

Zdravljenje v Ormožu

Ljudem se lahko zgodi, da postanejo iz takšnih ali drugačnih razlogov zasvojeni z alkoholom. Zdravstveni in drugi delavci so jim pripravljeno pomagati, če takšno pomoč sprejmejo. Takšna je tudi Nevropsihiatrična bolnica Ormož. Doslej je bilo tam že precej ljudi tudi iz naših krajev. Vsi, ki delajo v bolnišnici, od zdravnikov do medicinskih sester, strežnikov, telefonistov, laborantov do socialnih delavcev, se trudijo, da bi človeka spet postavili na noge, tako da bi se po vrnitvi lahko vključil v normalno življenje. V to je vloženo ogromno dela, potrpljenja in znanja. Njihovo največje plačilo je zdrav človek.

Bolnica v Ormožu je lepa in mirna. Posebno skrb posvečajo čistoči in dobri hrani. Pacienti imajo možnost, da se vključijo v tako imenovano delovno terapijo – izdelujejo razne figure, rišejo, delajo tapiserije itd. Zdravniki se obnašajo do bolnikov zelo humano in skrbno spremljajo potek zdravljenja pri vsakem pacientu. Bolnica ima zaprti in odprti oddelek.

DR. LADO NEDELJKOVIČ

Po določenem času zdravniški konzilij presodi, če lahko gre pacient domov, najprej začasno, nato pa za stalno.

Staro pravilo je, da po zdravljenju nikakor ne smemo piti več alkohola, kajti potem smo lahko dokaj hitro povratniki in naše zdravje je še bolj ogroženo.

MURSKA SOBOTA – Sekretariat za varstvo okolja in urejanje prostora je potrdil nove najemnine za neprofitna stanovanja. Te znašajo sedaj 2,9 odstotka vrednosti

BAKOVCI – Po nedavnem obnem zboru kinološkega društva, na katerem so podprli člane upravnega odbora s predsednikom Dragom Kološo, hkrati pa podelili diplome in priznanja zaslužnim posameznikom, med njimi tudi uspešnima tekmovalcema Simonu Hoheger in Francu Norčiču, so že začeli z akcijami. Na poligonu v Bakovcih so tako opravili redni začetni in nadaljevalni tečaj ter priprave na skorajšnje tekmovanje v agalitu. (MJ)

Turistična karta

Lendavski geodeti so se po vzoru nekaterih drugih občin v Sloveniji odločili izdelati turistično karto Lendave in njene okolice, Lendavskih in dolgovaških gorc.

Na njej bodo označene vse ulice, poti in javni objekti, še posebej pa zgodovinski in kulturni spomeniki. Turistični zemljevid Lendave bodo izdali v nakladi pet tisoč izvodov, njegova izdelava pa naj bi stala 2,5 milijona tolarjev. Da bi turistična karta lahko zagledala beli dan, so geodeti zbirali tudi reklamne oglase, ki bodo natisnjeni na hrbtni strani turistične karte. Le-ta bo pomemben prispevek k razvoju turizma v Lendavi in okolici. Jani

LJUTOMER – Izvršni svet ljutomerske občinske skupščine bo v letošnjem letu namenil za gradnjo 4,5 kilometrskega kanalizacijskega sistema skozi Ljutomer in Stročjo vas blizu 50 milijonov tolarjev. Dela naj bi začeli hkrati z modernizacijo ceste skozi Stročjo vas. Ponudbe možnih »izvajalcev« zbirajo do konca februarja. (G. G.)

NEGOVA – Na pobudo priljubljenega župnika Antona Petka so v negovski župniji začeli zbirati denar za nakup novih zvonov, kajti sedanji so stari in neuglašeni. Posamezno gospodinjstvo naj bi primaknilo po 18.000 tolarjev. (L. Kr.)

VELIKA POLANA – V tem letu naj bi povsem uredili vaško gasilski dom in njegovo okolico. Da bi bila varnost pred požari še večja, bodo poglobili gasilske vodnjake. Sicer pa je društvo, ki mu predseduje Jože Tivadar, dokaj dobro opremljeno. (J. Ž.)

MURSKA SOBOTA – Lani so v treh pomurskih zdraviliščih našeli 333.000 prenočitev, od tega je bilo 133.000 prenočitev tujcev. Če število prenočitev primerjamo z vsemi v slovenskih zdraviliščih, ugotovimo, da se je v pokrajini ob Muri zadrževala več kot petina vseh zdraviliških gostov. (G. G.)

HOTIZA – Kaže, da so na Hotizi spet na dobri poti kar zadeva oživljanje kulturne dejavnosti. Pred nekaj dnevi so ustanovili kulturno društvo. Za začetek bodo oblikovali ritmično, folklorno, glasbeno, dramsko in humoristično skupino ter sekcijo za ročna dela. V okviru društva bo tudi knjižnica, ki je že odprta ob nedeljah dopoldne. (J. Ž.)

DOKLEŽOVJE – V tej krajevni skupnosti so lani s pomočjo krajevnega samoprispevka, ki ga bodo zbirali še do 31. marca 1996. leta, obnavljali gasilski dom, kar je stalo 1,6 milijona tolarjev. Urditev vodnega črpalnišča pa je stala milijon tolarjev. Krajevna skupnost je dala svoj delež tudi za obnovo župnijske cerkve, in sicer 500.000 tolarjev. (J. Ž.)

SPODNJI IVANJCI – Že več kot 50 let deluje v tem kraju žaga, ki jo je dala postaviti družina Perko. Včasih pa se je tam vrtilo tudi mlinsko kolo. Žago so po vojni nacionalizirali, pred kratkim pa je v denacionalizacijskem postopku spet prešla v zasebno last in posest: dobil jo je potomec Leon Perko. (L. Kr.)

TURNIŠČE – V Turnišču so se zbrali člani krojaškega ceha, pregledali svoje delo in sprejeli nov delovni načrt. Med člane so sprejeli nekaj novih kandidatov. Srečanja se je udeležil tudi državni svetnik Jože Magdič. – Te dni pa so se v Veliki Polani sešli člani kovaškega in krojaškega ceha. Med drugim so se dogovorili za sodelovanje, da ne bo prihajalo do podvajanja. (J. Ž.)

ŽENJAK – V Ženjaku blizu Benedikta v Slovenskih goricah so Lasbaherjevi odprli avtomobilsko »pokopališče«. Strank, ki potrebujejo nadomestne dele za svoje avtomobile, ne manjka. Zvedelo se je namreč, da je ponudba dokaj bogata. (L. Kr.)

ROBOT – V Murinem obratu v Gornji radgoni so pred kratkim dobili najsodobnejši likalni stroj za likanje »težke« konfekcije. Gre pravzaprav za robot, ki je računalniško voden in samodejno določa pritisk in temperaturo likanja. Direktor obrata Franc Berlič je povedal, da je poslednje likanje kakovostnejše, pa tudi hitreje gre. – Fotografija: L. Kr.

Galič bo razstavljal na Madžarskem

Akademski slikar in vse bolj uveljavljen grafik Štefan Galič iz Lendave, dobitnik številnih priznanj in grand prijev za grafiko doma in v tujini, trenutno razstavlja v galeriji INSULA, ki jo je odprlo podjetje High Tech Elementi iz Ljubljane.

Na tej razstavi so dela iz Galičevega opusa Fosili in Fosili-les. Galič bo letos razstavljal tudi v večjih krajih na Madžarskem – najprej (18. februarja) v galeriji v Siofoku, potem pa tudi v drugih krajih na Madžarskem. Galič je tudi v sosednji državi priznan umetnik, čeprav samostojne razstave še ni imel.

Jani

18 FEBRUAR
PETEK

TV SLOVENIJA 1

10.10 Silas, nemška nadaljevanka - 10.35 Sedem rimskih gričev, italijanski film - 12.20 Že veste - 13.00 Poročila - 15.50 Kam vodijo stezice - 17.00 Dnevnik - 17.10 Tok tok - 18.00 Studio Koper - 18.45 Lingo, tv-igrice - 19.30 Dnevnik - 19.56 Zimske olimpijske igre - 20.25 Forum - 20.45 Ničesar se ni spominjala, ameriški film - 22.25 Dnevnik - 22.55 Sova: Ko se srca vna-mejo, amer. nanizanka; Sled zločina, španska nanizanka - 0.15 Sedmi kontinent, avstrijski film

Drugi program

9.35 Zimske olimpijske igre - 14.35 Slovenci v Argentini - 15.35 Četrtnove posebnosti - 16.30 Sova - 17.00 Zimske olimpijske igre - 18.45 Učite se z nami - 19.30 Dnevnik - 20.05 Čudežna čutila, angl. serija - 20.45 DP v hokeju na ledu - 22.35 Opus

HTV 1

7.55 Poročila - 8.00 Dobro jutro - 10.00 Poročila - 10.05 Šolski program - 11.30 Otroška serija - 12.00 Poročila - 12.15 Divja vrtnica - 12.40 Državnik - 13.05 Laži pred poljubi, ameriški film - 14.40 Monofon - 15.30 Angleščina - 16.00 Poročila - 16.05 Otroška oddaja - 16.30 Alpe-Donava-Jadran - 17.00 Hrvaška danes - 18.00 Poročila - 18.05 Kolo sreče - 18.35 Santa Barbara - 19.30 Dnevnik - 20.15 Zabavnoglas-bena oddaja - 21.00 Latinica - 22.00 Poročila - 22.05 Otok Krk - 22.30 Slika na sliko - 23.45 Dama, francoski film

TV AVSTRIJA 1

9.00 Čas v sliki - 9.05 Cosbyjev šov - 9.30 Nockalmsko zlato, ponovitev - 10.15 Kralj za-bavljačev - 11.5 Pegasta sova - 12.15 Morska svilenca cesta - 13.00 Čas v sliki - 13.10 Družinske vezi - 13.35 Carry On, komedija - 15.00 Otroški spored - 17.00 Mini Čas v sliki - 17.10 Spored po željah - 18.00 Čas v sliki - 18.05 Cosbyjev šov - 18.30 Gozdni inšpektor Buchholz - 19.30 Čas v sliki - 20.00 Kulturni dnevnik - 20.15 Primer za dva - 21.20 Pogledi s strani - 21.30 Nežni anarhisti, komedija - 23.00 Čas v sliki - 23.05 Za vedno in večno, melodrama - 0.30 Hunter, nanizanka.

TV MADŽARSKA

6.03 Jutranji program - 9.00 Čez dan - 9.30 Riviera, serija - 10.30 Dallas, 165. del: Jennie se prikaže - 11.30 Igra - 12.00 Opoldanski zvon, poročila - 12.07 Zimska olimpiada - 12.37 Gos-podarski poročevalci - 13.02 Ponovitev: Usode, Nemščina - 16.00 Dnevnik - 16.11 Do-mače naloge - 16.31 Priložnost za mlade - 17.00 Za upokojeince - 17.30 Teka - 17.40 Okno s prilo-gom - 19.00 Pravljica - 19.30 Dnevnik - 20.00 Konec tedenski šov program - 20.30 Regina, se-rija - 21.30 Panorama - 22.30 Operetka - 23.50 Valentina, erotika - 0.20 Dnevnik BBC-ja

2. program

15.00 Za otroke - 15.25 Glasbeni film - 16.15 Pomagač - 16.40 Človek in glasba - 17.35 Ogle-dalo - 17.50 Privatizacija - 18.00 Veliki zorni kot - 18.50 Kojak, kriminalka - 19.45 Kolesa in koraki, serija - 20.30 24 ur - 21.00 Dnevnik - 21.30 Družabna igra - 22.25 Mukácsy: Golgota - 23.00 Zimska olimpiada - 23.30 Košarka, NBA-liga - 0.25 Posli

RTL

6.00 Poročila - 7.00 Dobro jutro, Nemčija - 9.00 Klan volkov - 10.00 Bogati in lepi - 10.30 Rajska plaža - 11.00 Vroča nagrada - 11.30 Družinski dvoboj - 12.00 Opoldanski magazin - 13.20 Kalifornijski klan - 14.10 Čas hrepenenja - 15.00 Ilona Christen - 16.00 Hans Meiser - 17.00 Kdo je tukaj šef? - 17.30 Družinska topla - 18.45 Poročila - 19.30 Krvavci - 22.15 Kako prazni? - 23.15 Gottschalk - 0.00 Poročila

19 FEBRUAR
SOBOTA

TV SLOVENIJA 1

8.00 Radovedni Taček - 8.10 Mladi virtuoz - 8.30 Risanke - 8.55 Klub klobuk - 9.45 Tok tok - 10.35 Zgodbe iz školjke - 11.25 Ljubezen prvakov, ameriški film - 13.00 Poročila - 13.05 Tednik - 15.20 Ničesar se ni spominjala, ameriški film - 17.00 Dnevnik - 17.10 Svet narave - 18.00 Studio Ljubljana - 19.10 Zrebanje 3x3 - 19.30 Dnevnik - 19.56 Zimske olimpijske igre - 20.25 Utrip - 20.45 Variete - 21.45 Tv-poper - 22.00 Korenine slovenske lipe - 22.25 Dnevnik - 23.00 Sova: Sled zločina, španska nanizanka - 0.10 Obsedenost, ameriški film

Drugi program

10.30 Zimske olimpijske igre - 14.20 Sova - 14.50 ZOI: Hokej na ledu - 18.45 Zametna šapa, angl. serija - 19.30 Dnevnik - 20.05 Čudežna čutila - 20.45 ZOI: Umetnostno drsanje (m); Hokej na ledu

HTV 1

8.55 Poročila - 9.00 Dobro jutro - 10.30 Poročila - 10.35 Risani film - 12.05 Poročila - 12.10 Resna glasba - 13.10 Prizma - 13.55 Narodna glasba - 14.15 Poročila - 14.20 Poletje, ameriški otroški film - 15.55 Hišni ljubljenci - 16.25 Mladi Indiana Jones - 17.15 Poročila - 17.20 Dokumentarna oddaja - 18.00 Televizija o televiziji - 18.30 Santa Barbara - 19.30 Dnevnik - 20.15 Julie, francoski film - 21.40 Film-video-odaja - 22.25 Poročila - 22.35 Slika na sliko

TV AVSTRIJA 1

9.00 Čas v sliki - 9.05 Cosbyjev šov - 9.30 Confeti, šov - 9.50 Vroča sled, ponovitev - 10.10 Klub Panda - 10.25 Trije v godlji, ponovitev - 12.00 Iz parlamenta - 13.00 Čas v sliki - 13.10 Ah, Egon, komedija - 15.00 Otroški spored - 17.00 Mini Čas v sliki - 17.10 X-Large, mladinski magazin - 18.00 Čas v sliki - 18.05 Alpe-Donava-Jadran - 18.30 Zdravnica iz strasti - 19.30 Čas v sliki - 20.00 Kulturni tednik - 20.15 Senk godcevi, vodi Karl Moik - 22.00 Zlata dekleta - 22.25 Izdaja, kriminalka - 0.05 Čas v sliki.

TV MADŽARSKA

6.25 Vaška TV z vaškim doktorjem - 6.45 Dnevnik - 7.00 Sončni vzhod - 8.25 Otroški program - 10.30 Glasbeni butik - 11.30 Sosedje - 12.00 Opoldanski zvon, videostrani - 12.05 Hišna nega bolnika - 12.25 Panorama - 13.25 Zimska olimpiada - 15.00 Madžarska polpreteklost, pon. - 15.55 Helikopterji - 16.25 Moja knjiga o džungli - 16.45 Priporočamo - 17.10 I. Szónyi - 17.35 Loto - 17.40 Reportaža - 18.30 Kolo sreče - 19.02 Družinski radio - 19.12 Pravljica - 19.30 Dnevnik - 20.10 Kumara, politična solata - 20.23 Vanilijev sladoled, filmska komedija - 22.15 Dnevnik za moje otroke, madžarski čb film

2. program

6.30 Sonščina - 8.00 Za Rome - 8.25 Narodnostne oddaje - 11.00 Telesport - 13.00 Znanost in tehnika - 13.15 Glasbena razglednica - 13.30 Familija - 14.00 Zabavna glasba - 14.30 V carstvu živali - 14.50 Iskanje poti - 15.15 Telefonska igra - 15.40 Varstvo potrošnika - 16.05 Filmske novosti - 16.35 Kviz - 16.55 Avto-moto šport - 17.20 Za otroke - 18.25 Policijski dnevnik - 18.40 Umetnik meseca - 19.00 Familija, zabavna serija - 19.35 Nepričakovano potova-nje, serija - 20.30 Drazba - 21.50 Silvester, pon. - 22.20 Minispoti - 22.35 Zimska olimpiada

RTL

6.00 Različne nadaljevanke in risanke - 12.15 Hary in Hendersono - 12.40 Polna hiša - 13.10 Čvrsta družina - 13.40 Princ z Bel-Aira - 13.45 Major Dad - 14.45 Knight Rider - 15.45 Ekipa A - 16.45 21. Jump Street - 17.45 Učiteljica - 18.45 Poročila - 19.15 Beverly Hills - 20.15 Nevarno poželjenje, film - 23.45 RTL v soboto ponovi - 0.45 Ljubzenska terapija, erotični film

20 FEBRUAR
NEDELJA

TV SLOVENIJA 1

9.15 Živ zav - 10.05 Prva ljubezen, švedska nadaljevanka - 10.30 Sezamova ulica - 11.30 Obzorja duha - 12.00 Slovenci v zamejstvu - 12.30 Slovenski ljudski plesi - 13.00 Poročila - 13.40 Hollywoodski detektiv, ameriški film - 15.10 Habsburžani, avstrijska nadaljevanka - 16.00 Calebove hčerke, kanad. nadaljevanka - 17.00 Dnevnik - 17.10 Dvorčakov koncert iz Prage - 19.15 Loto - 19.30 Dnevnik - 19.56 Zimske olimpijske igre - 20.25 Zrcalo tedna - 20.45 Podajim - dobim - 21.20 Slava v 20. stoletju - 22.15 Dnevnik - 22.35 Sova: V civilu, angl. nanizanka; Sled zločina, španska nanizanka

Drugi program

9.35 Zimske olimpijske igre - 18.30 Športni utrinek - 19.30 Dnevnik - 20.05 Čudežna čutila - 20.35 Alpe-Donava-Jadran - 21.05 Potovanje, ameriški film - 23.05 Olimpijski pregled

HTV 1

8.55 Poročila - 9.00 Malavizija - 10.00 Prenos maše - 11.30 Risanke - 12.00 Poročila - 12.05 Kmetijska oddaja - 12.55 Narodna glasba - 13.25 Mir in dobro - 14.00 Poročila - 14.05 Risani film - 14.55 Opera Box - 15.25 Poročila - 15.30 Družinski zabavnik - 17.00 Seks in dekleta, ameriški film - 18.55 Risanke - 19.30 Dnevnik - 20.15 Sedma noč - 21.45 Poročila - 21.50 Odletel bom - 22.40 Slika na sliko

TV AVSTRIJA 1

9.00 Čas v sliki - 9.05 Panoptikum - 9.20 Bogovi morajo biti zmešani, ponovitev - 11.00 Tiskovna konferenca - 12.00 Tednik - 12.30 Orientacija - 13.00 Čas v sliki - 13.10 Komu zvoniti, film - 15.25 Bog je povsod doma - 15.30 Otroški spored - 17.00 Mini Čas v sliki - 17.10 Klub za starejše - 18.00 Čas v sliki - 18.30 Gozdarski inšpektor Buchholz - 19.30 Čas v sliki - 20.15 Gala predstava Heinza Erhardta - 22.40 Židovska verska oddaja.

TV MADŽARSKA

6.45 Vaška TV - 7.30 Risanke - 7.55 Biblijsko sporočilo - 18.05 Kje, kaj? - 8.30 Nedeljski magazin - 11.00 Tri želje - 11.50 Cimbara po-zimi - 12.00 Opoldanski zvon, videostrani - 12.05 TV-magister - 13.33 Disney: Gumijasti medvedki, Poreklo glasbil, Kapetan Balu - 14.33 Baptistični verski program - 14.55 Zimska olimpiada - 17.35 Dallas, pon. - 18.30 Kolo sreče - 19.00 Teden - 20.00 Dnevnik - 20.30 Filmsko potepanje; vmes Peti mušketir, angleški film in kratki film - 22.30 Zimska olimpiada - 23.00 Slikar Andre Francois

2. program

8.02 Julijina šola - 8.35 Otroški program - 10.05 Preizkušnje življenja - 10.55 Magazin natura - 11.20 Pričevanje - 11.50 Dokler zvonijo - 12.00 Usode, magazin - 12.40 Za kmetovalce - 13.15 Za mlade - 13.40 Telexpo '96 - 14.05 Shramba - 14.30 Pesnik L. Bartók - 15.00 Delta - 15.25 Baywatch, serija - 16.20 Legenda in zgodovina - 17.00 Odškodnina - 17.30 Madžarska v sedanjem času - 18.00 Veliki zorni kot - 18.30 Pesnik A. Fodor - 18.40 Risanke - 19.00 Ervin Kibédi - 20.00 Michael Jordan, portret - 21.10 Leteči cirkus Montyja Pythona - 21.45 Malo jaz, malo ti, madžarski film

RTL

6.00 Različne nadaljevanke in risanke - 10.00 Čudežna ženska - 11.00 Nazaj v preteklost - 12.00 Big Hawai - 13.00 Operacija Petticoat - 14.00 Major Dad - 15.00 Diverzivena filmska parada - 17.05 Knight Rider 2000 - 18.45 Poročila - 19.10 Mini šov na playbacku - 20.15 Sanjska poteka - 21.55 Splošno tv-magazin - 22.40

21 FEBRUAR
PONEDELJEK

TV SLOVENIJA 1

9.00 Počitniški program - 11.40 Učite se z nami - 12.10 Svet narave - 13.00 Poročila - 13.05 Alpe-Donava-Jadran - 14.50 Opus - 15.50 Moč in slava - 16.20 Dober dan, koroška - 17.00 Dnevnik - 17.10 Radovedni Taček - 17.25 Risanke - 18.00 Studio Maribor - 18.45 Pari, tv-igrice - 19.30 Dnevnik - 19.56 Zimske olimpijske igre - 20.25 Gospodarska oddaja - 21.10 Televizijska konferenca - 22.30 Dnevnik - 22.55 Sova: Na programu, amer. nanizanka; Sled zločina, španska nanizanka

Drugi program

9.05 Zimske olimpijske igre - 14.30 Forum, Utrip, Zrcalo - 15.30 Podarim - dobim, ponovi-ka - 16.05 Obzorja duha - 16.35 Sova - 17.00 ZOI - 18.45 Univerzitetni razgledi - 19.30 Dnevnik - 20.05 Alternativni viri, angl. serija - 20.30 ZOI: Umetnostno drsanje, pari - 23.05 Brane Rončel izza odra

HTV 1

7.55 Poročila - 8.00 Dobro jutro - 10.00 Poročila - 10.05 Šolski program - 11.30 Otroška serija - 12.00 Poročila - 12.15 Divja vrtnica - 12.40 Državnik - 13.05 Adamovo rebro, ameriški film - 14.45 Monofon - 15.30 Spoznavajmo Hrvaško - 16.00 Poročila - 16.05 Otroška serija - 16.30 Ta leta - 17.00 Hrvaška danes - 18.00 Poročila - 18.05 Kolo sreče - 18.35 Santa Barbara - 19.30 Dnevnik - 20.15 Športna oddaja - 21.10 Grun-tovčani, dramska serija - 22.10 Poročila - 22.15 Hrvaška in svet - 23.00 Slika na sliko

TV AVSTRIJA 1

9.00 Čas v sliki - 9.05 Sporna vprašanja - 9.30 Iz parlamenta - 10.30 Ah, Egon, ponovitev - 12.05 Živalski svet - 12.15 Morska svilenca cesta - 13.00 Čas v sliki - 13.10 Družinske vezi - 13.35 Carry On - 15.10 Otroški spored - 17.00 Mini Čas v sliki - 17.10 Spored po željah - 18.00 Čas v sliki - 18.30 Gozdarski inšpektor Buchholz - 19.30 Čas v sliki - 20.00 Kulturni dnevnik - 20.15 Immenhof, nanizanka - 21.05 Pogledi s strani - 21.15 Film - 22.45 Glitz, igra s smrtjo, kriminalka - 0.20 Čas v sliki - 0.25 Sosednje ceste, komedija.

TV MADŽARSKA

6.03 Jutranji program (Vaška TV, Regionalni program, Poslovne novice, Dnevnik, Sončni vzhod) - 9.00 Čez dan - 9.30 Riviera, serija - 11.30 Igra - 12.00 Opoldanski zvon, poročila - 12.07 Zimska olimpiada - 12.37 Pojavi v žival-skem svetu - 16.00 Dnevnik - 16.13 Televideo - 16.25 Zunanje zadeve - 16.55 Izvid - 17.25 Razstava Studia '93 - 17.40 Za boljši jezik - 17.50 Za otroke - 18.25 Maček v žaklju, kviz - 18.50 Katoliška kronika - 19.07 Pravljica - 19.30 Dnevnik - 20.10 Poljub, mami, madžarski film - 21.55 Gospodarski magazin - 22.35 Dober večer, Evropa! - 23.20 Zimska olimpiada - 23.55 Čar športa - 1.05 Dnevnik BBC-ja

2. program

14.05 Teden, pon. - 15.00 Prenos zasedanja parlamenta - 1.05 Za otroke - 17.25 Svet knjige - 17.50 Privatizacija - 18.00 Veliki zorni kot - 18.35 Open University - 19.00 Hokej na ledu - 21.00 Dnevnik - 21.30 Naši stiki, narodi v Kar-patskem bazenu: Židje - 22.07 Zimska olimpi-ada - 1.10 Posli, gospodarski poročevalci

RTL

6.00 Poročila - 7.00 Dobro jutro, Nemčija - 9.10 Klan volkov - 10.00 Bogati in lepi - 10.30 Rajska plaža - 11.00 Vroča nagrada - 11.30 Družinski dvoboj - 12.00 Opoldanski magazin - 12.30 Springfieldova zgodba - 13.20 Kalifornijski klan - 14.10 Čas hrepenenja - 15.00 Ilona Christen - 16.00 Hans Meiser - 17.00 Kdo je tukaj šef? - 17.30 Družinska topla - 18.00 Raj-ska plaža - 18.45 Poročila - 19.10 Eksplozivno - 19.40 Dobri časi, slabi časi - 20.15 Družina - 20.45 Čedna ženska - 21.15 Straža - 22.15 Dan X - 23.00 Deset pred enajsto - 23.30

22 FEBRUAR
TOREK

TV SLOVENIJA 1

9.00 Počitniški program - 10.40 Zgodbe iz školjke - 11.30 Sezamova ulica - 12.30 Univerzitetni razgledi - 13.00 Poročila - 16.20 Mostovi - 17.00 Dnevnik - 17.10 Mladi virtuoz - 17.25 Pot v šolo, holand. nanizanka - 18.00 Studio Koper - 18.45 Pari, tv-igrice - 19.30 Dnevnik - 19.56 Zimske olimpijske igre - 20.25 Žarišče - 20.50 Slovenci v Argentini - 21.55 Osmi dan - 22.45 Dnevnik - 23.10 Sova: Razcepljene konicе, angl. nanizanka; Sled zločina, španska nanizanka

Drugi program

10.05 Zimske olimpijske igre - 15.50 Gospodar-ska oddaja - 16.30 Sova - 17.00 ZOI - 18.45 Prislunimo tišini - 19.30 Dnevnik - 20.05 Ze-lena ura - 20.30 DP v hokeju na ledu - 22.30 Košarka

HTV 1

7.55 Poročila - 8.00 Dobro jutro - 10.00 Poročila - 10.05 Šolski program - 11.30 Otroška serija - 12.00 Poročila - 12.15 Divja vrtnica - 12.40 Državnik - 13.05 Sodnik Timberlane, ameriški film - 14.45 Monofon - 15.30 Klavirska umet-nost - 16.00 Poročila - 16.05 Otroška oddaja - 16.30 Obnova Hrvaške - 17.00 Hrvaška danes - 18.00 Poročila - 18.05 Kolo sreče - 18.35 Santa Barbara - 19.30 Dnevnik - 20.15 Tretji božič, dokum. oddaja - 20.45 V ospredju - 22.15 Poro-čila - 22.20 Akustikoteka - 23.00 Slika na sliko

TV AVSTRIJA 1

9.00 Čas v sliki - 9.05 Cosbyjev šov - 9.30 Klub za starejše - 10.15 Panoptikum - 10.30 Kapitan Nemo - 12.15 Morska svilenca cesta - 13.00 Čas v sliki - 13.10 Družinske vezi - 13.35 Carry On - 15.05 Otroški spored - 17.00 Mini Čas v sliki - 17.10 Spored po željah - 18.00 Čas v sliki - 18.05 Mi - 18.30 Gozdarski inšpektor Buchholz - 19.30 Čas v sliki - 20.00 Kulturni dnevnik - 20.15 Dvojica v Avstriji, nanizanka - 21.10 Pogledi s strani - 22.00 Jet set, drama - 23.25 Čas v sliki - 23.30 Druga žrtev, melo-drama.

TV MADŽARSKA

6.03 Jutranji program - 9.00 Čez dan - 9.30 Riviera, serija - 10.30 Petrocelli, kriminalka - 11.30 Igra - 12.00 Opoldanski zvon, poročila - 12.07 Zimska olimpiada - 12.37 Pojavi v žival-skem svetu - 16.00 Dnevnik - 16.13 Televideo - 16.25 Zunanje zadeve - 16.55 Izvid - 17.25 Razstava Studia '93 - 17.40 Za boljši jezik - 17.50 Za otroke - 18.25 Maček v žaklju, kviz - 18.50 Katoliška kronika - 19.07 Pravljica - 19.30 Dnevnik - 20.10 Poljub, mami, madžarski film - 21.55 Gospodarski magazin - 22.35 Dober večer, Evropa! - 23.20 Zimska olimpiada - 23.55 Čar športa - 1.05 Dnevnik BBC-ja

2. program

10.00 Prenos zasedanja parlamenta - 16.05 Ko-liko je vreden podeželjan? - 16.20 Spojena Zemlja - 16.40 Za otroke - 17.05 Nemščina - 17.20 Open University - 17.50 Privatizacija - 18.00 Veliki zorni kot - 18.45 Ste zvoniš, Mylord? - 19.40 Zelena točka - 20.05 Studio '94 - 21.00 Dnevnik - 21.28 Vse ali nič, kviz - 22.05 Meje znanosti - 22.35 Moriski angel, film L. Bunuela - 0.10 Gospodarski poročevalci

RTL

6.00 Poročila - 7.00 Dobro jutro, Nemčija - 9.10 Klan volkov - 10.00 Bogati in lepi - 10.30 Rajska plaža - 11.00 Vroča nagrada - 11.30 Družinski dvoboj - 12.00 Opoldanski magazin - 12.30 Springfieldova zgodba - 13.20 Kalifornijski klan - 14.10 Čas hrepenenja - 15.00 Ilona Christen - 16.00 Hans Meiser - 17.00 Kdo je tukaj šef? - 17.30 Družinska topla - 18.00 Raj-ska plaža - 18.45 Poročila - 19.10 Eksplozivno - 19.40 Dobri časi, slabi časi - 20.15 Columbo - 22.15 Quincy - 23.10 Gottschalk - 0.00 Poro-

23 FEBRUAR
SREDA

TV SLOVENIJA 1

9.00 Počitniški program - 10.55 Prislunimo ti-šini - 11.30 Zametna šapa - 12.00 Slava v 20. stoletju - 13.00 Poročila - 15.30 Anglosaško vedenje - 17.00 Dnevnik - 17.10 Klub klobuk - 18.00 Studio Ljubljana - 18.45 Pari, tv-igrice - 19.30 Dnevnik - 19.56 Zimske olimpijske igre - 20.25 Žarišče - 20.40 Film tedna - 22.25 Dnevnik - 22.50 Sova: Burleske; Sled zločina, špan-ska nadaljevanka

Drugi program

9.05 Zimske olimpijske igre - 18.45 Analitična mehanika - 19.30 Dnevnik - 20.05 Alternativni viri - 20.35 ZOI: Hokej na ledu - 23.25 Svet poroča

HTV 1

7.55 Poročila - 8.00 Dobro jutro - 10.00 Poročila - 10.05 Šolski program - 11.30 Otroška serija - 12.00 Poročila - 12.15 Divja vrtnica - 12.40 Državnik - 13.05 Zakon linča, ameriški film - 14.40 Monofon - 15.30 Hrvaška književnost - 16.00 Poročila - 16.05 Otroška serija - 16.30 Besede, besede - 17.00 Hrvaška danes - 18.00 Poročila - 18.05 Kolo sreče - 18.35 Santa Barbara - 19.18 Loto - 19.30 Dnevnik - 20.10 Loto - 20.15 Usode - 21.00 Politični magazin - 21.45 Poročila - 21.50 Ekran brez okvira - 22.50 Slika na sliko

TV AVSTRIJA 1

9.00 Čas v sliki - 9.05 Cosbyjev šov - 9.30 Glave, portret znanstvenika - 10.15 Film - 12.20 Univerzum - 13.00 Čas v sliki - 13.10 Družinske vezi - 13.35 Irma v zlati trdnjavi, komedija - 15.05 Otroški spored - 17.00 Mini Čas v sliki - 17.10 Spored po željah - 18.00 Čas v sliki - 18.05 Me ženske - 18.30 Gozdarski inšpektor Buchholz - 19.30 Čas v sliki - 20.00 Kulturni dnevnik - 20.15 Misijon ljubezni, film - 21.45 Pogledi s strani - 22.00 Coboblanco, pustoloovski film - 23.30 Čas v sliki - 23.35 Mado, melodrama.

TV MADŽARSKA

6.03 Jutranji program - 9.00 Čez dan - 9.30 Riviera, serija - 10.30 Grenka resnica, serija - 11.30 Igra - 12.00 Opoldanski zvon, poročila - 12.07 Za šole - 12.42 Sotrpini - 12.57 Naravno zdravilstvo - 13.17 Zimska olimpiada - 16.00 Dnevnik - 16.13 Nacionalna zakladnica - 16.23 Zrcalo - 16.33 Vaze pripovedujejo - 16.46 Zunan-je zadeve, serija - 17.15 Telefonska igra - 17.30 Minispoti - 17.45 Slikar B. Buza - 18.00 Za otroke - 18.35 Maček v žaklju, kviz - 19.00 Vprašanja kristjanov - 19.07 Otroški

motorna vozila

ZASTAVO 128, letnik 1986, prodam. Poznanovci 35, tel.: 51 162. m2371
DIANO 6, registrirano, prodam. Vaneča 66. m2374
GOLF, letnik 1979, registriran do okotbra, dobro ohranjen, prodam za 2.200 DEM. Zvonko Gabor, Turnišče, Podlogom 26. m2375
MOTOR YAMAHA DT 50, letnik 1992, z dvema čeladama, prodam. Tel.: (069) 70 362, ob sobotah od 18. do 20. ure. m2378
ZASTAVO 101 GTL 55, letnik 1985, registrirano do februarja 1995, prodam. Casar, Strehovci 72, tel.: 79 115, po 15. uri. m2383
TOVORNI AVTOMOBIL Zastava 640 D, nosilnost 4 t, registriran do novembra, vozen, ugodno prodam. Kučan, Križevci 78 v Prekmurju, tel.: (069) 54 035 po 18. uri. m2387
LADO KARAVAN, letnik 1983, obnovljeno, motor 70.000 km, prodam. Tel.: 22 805. m2389
RENAULT 4, letnik 1982, registriran do konca julija, prodam. Dokičevje, Murska ulica 7. m2449
OPEL KADET KARAVAN, letnik 1981, prodam. Tel.: 49 101. m2447
RENAULT 5 CAMPUS, letnik 1988, registriran do januarja 1995, rdeče barve, prodam. Tel.: 57 171. m2397
YAMAHO YZ 125, letnik 1988, nove gume in rabljene, prodam za 1.000 DEM. Anton Inašič, Dolnji Slaveči 73. m2399

SATELITSKI SISTEMI
PARAT SERVIS
NEMEC MARJAN
 KUPŠINCI 67; Tel.: 069/23-087
 TELETEKSTI 84 869

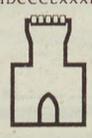

- manjša ključavničarska dela
- izdelava ključev
- popravila koles in koles s pomožnim motorjem

ANTON SMODIŠ BAKOVCI, Cvetna 15
 tel.: 069/43 292

MDCCLXXXIV

SLOVENICA
 zavarovalniška hiša d.d.

Življenjsko zavarovanje z valutno klavzulo

Je več kot pogodba, ki jo nekdo sklene zato, da bi se zavaroval. Pa tudi več kot pogodba o varčevanju. Oboje je, tako varčevanje kot zavarovalna zaščita za posameznika in njegovo družino. Zagotovite sebi in vaši družini bogatejši in varnejši jutri. Ne dovolite, da vam en sam dogodek za vedno onemogoči nadaljnjo življenjsko pot, da se vam podrejo življenjske sanje in dolgoletna prizadevanja.

Tu smo, vedno vam na razpolago:

Ljubljana, Celovška 91, tel. 061 159 50 32
 Koper, Ljubljanska 3, tel. 066 32 541
 Nova Gorica, Gregorčičeva 11, tel. 065 27 070
 Maribor, Slovenska 21, tel. 062 23 781
 ZAP Murska Sobota, Slovenska 48, tel. 069 31 340
 Kranj, Radovljica, Izola, Portorož, Ilirska Bistrica, Postojna, Sežana, Tolmin, Idrija, Ajdovščina, Rogatec, Lendava

Ko previdnost postane modrost.

POSJILJA POSJILJA POSJILJA POSJILJA POSJILJA

Potrebujete POSOJILJO?

Za zaposlene v AVSTRIJI in doma – KATARINA!
Kredit v enem dnevu, nakazila, potrdila, pogodbe, zavarovanja, hipotekarno posojilo za obrtnike, pomoč ob nakupu avtomobila oz. stanovanja!

POZOR! UGODNO!

Posojilo dobite na avstrijsko zavarovalno polico, staro več kot 4 leta (življenjsko zavarovanje) INFORMACIJE po tel. 0043 34 76 35 02 ali pismeno KATARINA, p.p. 114, 69000 Murska Sobota

POSJILJA POSJILJA POSJILJA POSJILJA POSJILJA

LADO STANDARD 1200, na novo registrirano, prodam. Anton Luknjar, Logarovci 28. m8880
GOLF 1,3, letnik 1980, registriran do junija, ugodno prodam. Tel.: 062 732 274. m4363
JUGO 45 A, letnik 1989 – oktober, prevoženih 40.000 km, ugodno prodam. Bakovci, Mladinska 34, tel.: (069) 43 246. m2442
TOVORNI AVTOMOBIL MERCEDES 709 prodam ali zamenjam za manjši osebni avto. Tel.: 062 724 053. m4366
GOLF JXD, letnik 1987 – november, dobro ohranjen, prevoženih 89.000 km, prodam za 10.400 DEM. Tel.: 82 488 ali 61 671. m4369
BMW 520 I, letnik 1989, z dodatno opremo, prodam za 26.500 DEM. Tel.: (069) 60 502. m4371
JETTO JX 1600, letnik 1986 – oktober, bele barve, prevoženih 75.000 km, garažirana, zelo dobro ohranjeno, prodam. Tel.: 81 671. m8890
HYUNDAI PONY SEDAN GLS, letnik 1990 – september, prevoženih 34.000 km, kovinsko sive barve, garažiran, dobro ohranjen, naprodaj. Tel.: 23 651. m2425
CITROEN AX, letnik 1989, prodam. Kupšinci 5 a. m2438

SUZUKI SWIFT GT i, letnik 1991 – oktober, in motorno kolo Honda CB R 1000 F i, prodam. Hodoš 64. m2440
ZASTAVO 101 GT 55, letnik 1984, registrirano do avgusta, prodam. Oglod po 16. uri. Opaka, Gerlinci 110. m2403
OPEL KADET 1,6 GL dizel, letnik 1988, prodam za 12.000 DEM. Tel.: 46 376. m2408
ŠKODO 110 L, letnik 1972, neregistrirano, prodam. Tel.: (069) 26 230 po 16. uri. m2411
OSEBNI AVTO AX-TRE in nov glasbeni stolp prodam. Tel.: 32 548. m2413
JUGO, letnik 1987, prodam. Tel.: 55 157. m2415
OPEL REKORD 1900, registriran do julija, elektronski vžig, prodam ali zamenjam za cenejše vozilo. Tel.: 48 359. m2417
ZASTAVO 101, letnik 1982, in žitni kombajn Univerzal z novim motorjem ugodno prodam. Tel.: 47 011. m2419
MOPED BT, nov, prodam 30 % ceneje in glavo motorja za mercedes 200 D prodam. Bogojina 4 b. m2430
VW JETTO, letnik 1981, motor generalno obnovljen, prodam za 3.500 DEM. Tel.: 75 757. m2431

REIFEN PALZ

Donnersdorf (6 km severno od Bad Radkersburga – smer GRADEC)

IŠČE
 zunanje sodelavce
ZASTOPNIKE za SLO
 zaslužek: 10.000 ATS na mesec in več...
 Informacije:
 tel.: 0043 34 75 21 76 ali
NOVE in RABLJENE GUME
 8484 DONNERSDORF 40,
 tel. 0043 3475/2176, tele-faks 0043 3475/21 764

FAP 190 D FURGON L 80, primeren za prevoz živine, ugodno prodam. Tel.: 33 003. m2426
PEUGEOT 405 GL, letnik 1993, z vso dodatno opremo, bele barve, prevoženih 15.000 km, in mazdo 323 F, rdeče barve, letnik 1991, prevoženih 57.000 km, prodam. Filovci 7, tel.: 32 007. mrp

kmetijska mehanizacija

NAJCENEJE V SLOVENIJI! Planirne deske za sneg in zemljo za vse tipe traktorjev prodajajo. Kovaštvo Muršič, tel.: 061 738 619. mpp
KOMBAJN ZMAJ 133 z adapterjem prodam. Tel.: 87 502. m8882
DVOOSNE PRIKOLICE ugodno prodam. Tel.: (069) 82 580. mrč
KMETOVALCI! AGROIZBIRA Kranj ugodno prodaja vse vrste akumulatorjev Vesna in Topla. Primer: 12 V 100 – 97 Ah – 8.000 SIT. Gume Barum, rezervne dele za traktorje Ursus, Zetor, Univerzal, Tomo Vinkovič, Deutz, IMT. Preden se odločite za nakup, pokličite 064 324 802. mrč

V LJUBLJANI v ŠIŠKI takoj prodamo (našemu zdomcu) lepo komfortno dvosobno stanovanje, veliko 63 m², v 5. nadstropju, za 103.000 DEM. Tel.: 061 614 278. m2448
NJIVE, 80 arov, v M. Soboti prodam. Tel.: 23 831. m2392
23 AROV GOZDA v Filovcih prodam. Tel.: 43 128, popoldan, ali 21 718, dopoldan. m2433
ENOSOBNO STANOVANJE v centru M. Sobote, 51 m², ugodno prodam. Tel.: 24 671, od 18. do 20. ure. m2428
13 AROV NJIVE, vinograd – 380 trsov, cepljeni, in zastavo 101, letnik 1980, poceni prodam. Šavel, Košarovci 2, p. Križevci v Prekmurju. m2401

DILL d.o.o.
POSREDNIŠKO IN AGENCIJSKO PODJETJE
KUPUJETE, PRODAJATE, ODDAJATE, NAJEMATE, IŠČETE... VSE VRSTE NEPREMIČNIN
NE IZGUBLJAJTE ČASA IN DENARJA!

TEL. (069) 32 322,
 FAX (069) 33 001
 A. NOVAKA 4, M. SOBOTA

Podjetje

PYRAMIDIA
 pooblaščen prodajalec mobilnih telefonskih aparatov za področje POMURJA.
 Tel. 26 636
 Mobitel 0609/613 372

SATELITSKI KOMPLETI!

Montaža, prodaja, servis! Ugodno posojilo na 3, 7 in 13 obrokov. Informacije: (062) 731 443, vsak dan po 16. uri.

TRSNE CEPLJENKE

trsničarske zadruge Juršinci lahko kupite tudi letos pri gostilni HANČIK v DOBROVNIKU, tel.: 79 029 Prodajamo samo najboljši I. kakovostni razred klonske selekcije. Ker je prodaja neposredna, smo s ceno najbolj ugodni. Prodajamo tudi sadike SADNEGA DREVJA.

SADILNIK ZA KROMPIR, avtomatski, rabljen dve sezoni, prodam. Dolnja Bistrica 163. m2377
TRAKTOR STAYER, 18 KS, s priklučki in obračalnik Panonija, malo rabljen, prodam. Tel.: 49 101. m2447
TRAKTOR TORPEDO 48, star 4 leta, opravljenih 700 ur, prodam. Novak, Zenkovci 52, tel.: 49 037. m2390
TRAKTORSKE BRANE prodam. Martin Farič, Vaneča 41, tel.: 45 205. m2402
TOMOSOVO KOSILNICO s koso, potrebno manjšega popravila, in dve zimski gumi s platišči za Zastavo 750, malo rabljeni, prodam. Tel.: 23 956. m2405
MOTORNO ŽAGO Hommelite, malo rabljeno, prodam. Mlajtinci 20, tel.: 48 188. m2437
PLANIRNO DESKO oziroma plug za sneg, s podaljškom, prodam. Alojz Madjar, Sv. Jurij 27 c, p. Rogoševci. m2436
MOLZNI STROJ Vitrex, nov, prodam 10 % ceneje. Janko Marinič, Logarovci 39 (pri Vidnar). m8891
TRAVNIŠKE BRANE izdelujemo po bavarskem sistemu. Naprodaj so po zelo ugodnih cenah. Kovaštvo Muršič, tel.: 061 738 619. mpp
SAMONAKLADALNE PRIKOLICE, 12- in 14-kubične, nove, primerne za hribovita območja ter traktorji TV naprodaj. Tel.: 061 666 396. mrč
CEPILNIKE DRV na sveder, hidravliki ali elektromotor prodam. Tel.: 061 666 396. mrč

DVOBODNO STANOVANJE v M. Soboti ugodno prodam. Tel.: 061 1264 110, int. 284, od 9. do 17. ure. m2268
GRADBENO UREJENO PARCELO v Krogju prodam. Tel.: 32 410, popoldne. m2372
KUPIMO STANOVANJSKE HIŠE v okolici M. Sobote do 10 km. DILL, d.o.o., tel.: (069) 32 322. mrč
VINOGRAD v Strehovskih goricah s 480 trsi (rizling in beli pinot) dam v najem. Tel.: 22 750, po 16. uri. m2388
ENOSOBNO STANOVANJE v M. Soboti prodam. Tel.: 21 832. m2418
NJIVO v Černelavcih, 30 arov, prodam. Tel.: 061 327 982. m2422
TRGOVSKI LOKAL s samopostrežno trgovino in cvetličarno pri bolnici v Račičanu prodamo. Tel.: 46 238. mpp
SOBO s souporabo kopalnice oddam fantu ali dekletu. Tel.: 24 179. m2420
POSREDUJEMO, svetujemo in uredimo vse pravne formalnosti pri prometu nepremičnin. Če nepremičnine prodajate, kupujete, menjavate ali oddajate v najem ali se želite smo posvetovati, se oglasite pri B.I.K., d.o.o., Inženiring, nepremičnine, gradbena operativna, Kardoševa 1, M. Sobota, tel.: 21 049, od 8. do 16. ure. mrč

tel. 069 22 403

živali

DOLGODLAKE BELE PSE – sibirske samojede prodam. Tel.: 062 702 140. m2416
PUSKE in zarezno strešno opeko, rabljeno, prodam. Gradišče 45. m2414
NESNICE, MLADE JARČICE, pasme hisex in golden komet super braun (rjave), uvoz iz Nemčije, prodaja perutninsko podjetje FARMA PRI MOSTU, d.o.o., po zelo ugodni ceni: 3 mesece in pol stare jačice po 340 SIT, jarčice tik pred nesnostjo pa po 550 SIT. Za vsakih deset jarčic dobi kupec še eno zastojni. Jarčice so cepljene, kar prodajalec jamči z vso ustrežno dokumentacijo. Naročila sprejemamo in dajemo vse informacije: Gostilna Tibija Horvata, Nemčavci, tel.: (069) 24 393; Gostilna Benčec, Bakovci, tel.: (069) 43 070; Gostilna Železen, Beznovci, tel.: (069) 49 025; Zidarstvo, Darinka Zamuda, Galuškak, Videm ob Ščavnici, tel.: (069) 68 044. mpp
PUSKE in zarezno strešno opeko – 400 kosov, prodam. Ivan Hoheger, Tišina 41. m2398

posesti

PONUDBA TEDNA! Stanovanjsko hišo s kompletno opremo v bližini M. Sobote prodamo ugodno in na daljši odplačilni rok. DILL, d.o.o., tel.: (069) 32 322. mrč
DVO-ALI ENOINPOLSOBNO stanovanje vzame v najem redni plačnik. Tel.: 24 863, po 19. uri. mtu
VEČJI GOSTINSKI LOKAL v obratovanju, s stanovanjsko hišo, na Hotizi prodam. Tel.: (069) 76 041. m2434
VINOGRAD v Dolini pri Lendavi, z večjo počitniško hišo, primerno za stanovanje ali vinitoč, prodam ali zamenjam za podobno na Hrvaškem. Tel.: (069) 76 041. m2435

razno

PODJETNIKI! Kompletno linijo za izdelavo betonskih cevi (stroj Galetti, mešalec, silos, kalupi in voziček) ugodno prodam. Tel.: 60 516. m2385
KUPIM suh hrastov les, 8 cm. Ponudbe po tel.: 23 616 – Kežmah. m2400
VELIK KOMPLET BOBNOV Amatti in 500 l vina (rizling) prodam. Tel.: 43 324. mle
POCENI PRODAJ dvokrilna garažna vrata s hrastovim podbojem, balkonska vrata ter tridelno in dvodelno okno bele barve. Lebar, Ivanocijevo naselje 5, M. Sobota (pri 3. OŠ), tel.: 22 124. 2421
PRETEŽNO BOROV GOZD v Prosečki vasi, 1,50 ha, prodam. Tel.: 23 610. m2427
RAZPRODAJA STANOVANJSKEGA POHIŠTVA v soboto, 19. februarja, od 9. ure v M. Soboti, Ledavsko naselje 28. m2429
JEČMEN, gumo s platišči 750x16 ter drva prodam. Murski Črnci 23, tel.: 46 275. m2443
PLINSKO PEČ, gramofon Fisher, zvočnike Fisher 2 x 70 W in navadne velike plošče poceni prodam. Cilka Šošarič, M. Sobota, Mojstrska 2, tel.: 23 515, popoldne. m2444
BALIRANO OTAVO prodam. Ivanovci 60. m2445
ŠKROPILNICO, 200 l, in štedilnik Emo central, prodam. Cezanjevci 62, tel.: 80 039. m8889
BOROV LES za ostrežje ali ladijski pod, po izbiri, prodam. Josip Hari, Križevci 193 v Prekmurju. m2399
VINO (beli bugunec), 450 l, prodam. Cena po dogovoru. Tel.: 77 180. mle
ŠIVALNI STROJ, brezhiben, prodam. Dostavim na dom. Tel.: 82 488. m4370
BELO VINO (laški rizling, šipon, burgunec, silvanec) ugodno prodam. Tel.: (069) 60 542. m4373
SALONITNE PLOŠČE, rabljene, kupim. Tel.: 87 229. mpp
SENO V BALAH prodam. Felkar, Sebeborci 86. m2396
SEMENSKI KROMPIR desire naprodaj po 30 SIT/kg in jedilni krompir po 25 SIT/kg. Tel.: 72 147. mle
SENO V BALAH in nov štedilnik Plamen prodam. Gančani 142. m2402
SEMENSKI KROMPIR, beli in rdeči, ter dvoredni izruvalnik za krompir prodam. Lipa 44, tel.: (069) 42 171. m2406
TERVOL, trdi in mehki, prodam po zelo ugodni ceni. Tel.: 33 003. m2426
BELI KROMPIR za sajenje, prva množitev, prodam za 35 SIT/kg. Črenšovci, Gosposka 47, tel.: 70 524, popoldne. m2407
OBVESTILO – Julijana Habjanič, Stroča vas 79, obveščam javnost, da nisem in tudi v prihodnje ne bom plačnica dolgov, ki jih ima in jih bo še imel moj mož Jože Habjanič iz Stroče vasi 79. m8881

delo

NATAKARICO ali dekle z veseljem do dela v gostinstvu takoj zaposlim. Tel.: (069) 63 676. mpp
FRIZERKA z enoletno prakso išče zaposlitev. Tel.: (069) 62 133. m4364
MIZARJA, KV ali priučenega, zaposlim redno ali honorarno. OD dober. Lesarstvo Jerič, Krog, tel.: 26 551. m2393
ZAPOSILIMO starejšo žensko ali dekle brez obveznosti. Dajemo stanovanje in hrano. OD po dogovoru. Tel.: 49 025. mpp
DELO NA DOMU za vse brez službe. Prodaja knjig po telefonu. Dober zaslužek. Tel.: 061 331 575 in 061 159 9178 – popoldan. mrč
DEKLE za delo v gostinstvu in trgovini zaposlimo. Informacije po 15. uri po tel.: 22 751. m2439

storitve

KONKURENČNEGA IZVAJALCA ZA BRIZZANO CEMENTNO FASADO iščem. Ponudbe pošljite na upravo Vestnika pod šifro »Konkurenčen«. m2441

★★★ ■■■

GOSPODINJE!

Če vam zamrzovalna skrinja toči ali ledeni, pokličite

IZOLACIJSKI SERVIS F. HAJDINJAK, Gornji Slaveči 6, Kuzma, tel.: 55071

Popravilo z garancijo na vašem domu.

LUNA - A. ŠTULAR

Glej, zemlja si je vzela, kar je njeno. A kar ni njeno, nam ne more vzeti. In to, kar je neskončno dragoceno, je večno in nikdar ne more umreti.
(S. Makarovič)

ZAHVALA

V 79. letu se je končala življenjska pot našega skrbnega moža, očeta, starega očeta, tasta in brata

Ludvika Bokana

iz Doliča

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi se iskreno zahvaljujemo sosedom, sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so z nami sočustvovali, mu poklonili vence, cvetje in darovali za sv. maše ter ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti. Iskrena hvala vsem, ki ste nam ustno ali pisno izrazili sožalje. Hvala g. župniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke ter g. Rajbarju za odigrano Tišino.

Žalujoci vsi njegovi

Rožice vse so ovenele, ker tvoje jih ne zre oko, kako bi rade še cvetele, a tebe več nazaj ne bo. Med nami lepo in mirno si zaspala, čeprav v življenju mnogo si gorja prestala.

ZAHVALA

V 81. letu je tiho zaspala naša draga mama, tašča, babica in prababica

Marija Mlinarič

iz Beltinec

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste jo v tako velikem številu pospremili na njeni zadnji poti, darovali prelepo cvetje in sveče ter za sv. maše. Posebna zahvala g. župniku za opravljen pogrebni obred, govorniku in pevcem za ganljivo odpete žalostinke. Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki ste nam kakor koli pomagali, še enkrat iskrena hvala.

Beltinci, 9. februarja 1994

Žalujoci vsi, ki smo jo imeli radi

Pomlad bo na tvoj vrt prišla in čakala, da prideš ti, sedla bo na rožna tla in jokala, ker tebe ni.

ZAHVALA

V 74. letu nas je za vedno zapustila draga mama in stara mama

Sidonija Bagar

roj. Šušlec, iz G. Petrovec

Ob boleči izgubi se zahvaljujemo vsem sosedom, sorodnikom, znancem, botrini ter družinama Kerčmar in Jošar, ki so nam v težkih trenutkih stali ob strani, nam pomagali, darovali vence in šopke. Posebej hvala g. duhovniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke in kolektivu Farme Petrovci. Vsem še enkrat pristrčna hvala.

Žalujoci vsi njeni

Saj molčal si, molče trpel in upanju se sladkemu upiral. Prišla je ura; nisi mogel več; kar izgubili smo te. Ostala nam le solza je spomina, zakaj ta pot bila je le edina.

ZAHVALA

V 69. letu nas je nenadoma zapustil dragi mož, oče, dedek in brat

Jožef Čiček

iz Ivanec 59 a

Ob boleči izgubi se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so nam v teh težkih trenutkih pomagali, nam izrazili sožalje, mu darovali vence, cvetje in za sv. maše. Hvala kaplanu g. Ediju Vajdi in župniku iz Bogojine g. Stanku Zveru za opravljen obred, pevcem in pevkam za odpete žalostinke. Hvala sindikatu Mure, sodelavcem 227. brigade Tovarne moških oblačil in Frizerskemu salonu Srečke Puškarič. Hvala tudi dr. J. Bedrnjaku in osebju infekcijskega oddelka za vso pomoč v prizadevanju, da bi ga ohranili pri življenju. Hvala Cvetličarni Olgice Raduha iz Bistrice za prečudovit splet rož v vencih in Pogrebništvu Banfi za organizacijo pogreba. Vsem še enkrat iskrena hvala.

Žalujoci: žena Terezija, hčerka Mariška z možem Alojzem in sestri

DEDKU V SLOVO

Oh, kako boli, ko ljubelega dedka izgubiš! Ohranili te bomo v dobrem spominu, kot si bil samo ti.

Vnuki: Nataša, Darja, Albina, Miloš, Božo

Zaspala babica si zlata, zaprla trudne si oči, naj Bog odpre ti rajska vrata, to ti iz srca želimo vsi.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame, babice, prababice in praprababice

Vere Pok

iz Kupšinec

Za njenim delovnim življenjem, ki je trajalo 84 let, ostajajo praznina, bol in žalost. Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in prijateljem, ki ste nam v težkih trenutkih stali ob strani, darovali vence, šopke in za sv. maše ter nam izrekli sožalje. Posebna hvala g. kaplanu za pogrebni obred in pevcem za odpete žalostinke. Vsem še enkrat iskrena hvala.

Žalujoci vsi njeni

Oh, kako je hiša prazna, odkar te, dragi mož, več ni, prej bila je tako prijazna, zdaj tiha, prazna se mi zdi.

ZAHVALA

V 85. letu nas je zapustil dragi mož, oče in brat

Štefan Šantavec

iz Pečarovec

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo dobrim sosedom, sorodnikom in botrini za darovano cvetje, za sv. maše in izrečeno sožalje. Hvala g. župniku za lep pogrebni obred, pevcem za ganljivo petje ter govornici vaše skupnosti. Posebna hvala vsem prisotnim gasilcem, ki ste ga v tako lepem številu pospremili k zadnjemu počitku. Vsem še enkrat iskrena hvala.

Žalujoca žena in družina Divjak

Truplo tvoje zemlja krije, v hladnem grobu mirno spiš, srce tvoje več ne bije, bolečin več ne trpiš. Nam pa žalost srce trga, solze lijejo iz oči, dom je prazen in otožen, ker tebe več med nami ni.

V SPOMIN

15. februarja je minilo leto žalosti in bolečine, odkar nas je zapustil dragi mož, ati, brat in svak

Štefan Škafar

iz Odranec

Hvala vsem, ki se z dobro mislijo v srcu ustavite ob njegovem preranem grobu, mu prižigate sveče in njegov grob krasite s cvetjem.

Žalujoci vsi, ki smo ga imeli radi

V SPOMIN

Boleč in žalosten je spomin na 8. februar, ko je minilo leto žalosti, odkar nas je nepričakovano za vedno zapustil naš dragi, nepozabni mož, oče, dedek in pradedek

Janez Marič

iz Tišine

Žalostni in potrti obiskujemo tvoje počivališče, dom miru. Hvaležni smo ti za vse, kar nam je dalo tvoje dobro srce. Ljubezen ti vračamo le s cvetjem in plameni svečk. Hvala vsem, ki se ga spominjate.

Žalujoci tvoji najdražji

Tvoje pridne roke, pošteno in dobro srce so naš ponos in lep spomin nate. Podoba tvoja v srcih naših leži vse do izteka naših dni.

ZAHVALA

V 83. letu nas je zapustil naš dragi mož, oče, tati in dedek

Jožef Štraus

od Grada 91

V tihi žalosti se zahvaljujemo vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti, darovali cvetje, sveče in za sv. maše ter nam izrekli sožalje. Posebna hvala dr. Čurčiču in osebju internega oddelka soboške bolnišnice. Hvala g. župniku za opravljen obred in sveto mašo ter pevcem za odpete žalostinke. Hvala 231. brigadij Tovarne moških oblačil Mura. Posebna hvala sosedoma Čontala in Gredar, ki so nam pomagali v težkih trenutkih.

Žalujoci vsi, ki smo te imeli radi

Minilo žalostno je leto dni, zapustil dom in svoje drage si, ki so te imeli radi.

V SPOMIN

Boleč je spomin na 19. februar, ko nas je zapustil dober in skrben mož, oče, stari oče in brat

Franc Čuk

iz Čepinec

Čas mineva, vso dobroto in ljubezen ti lahko vračamo le še s cvetjem in plameni svečk.

Tvoji najdražji

Kdor živi v spominu drugih, ni mrtev; je samo oddaljen.

ZAHVALA

V 72. letu nas je zapustil dragi mož, oče in dedek

Ivan Prša

iz Velike Polane

Ob boleči izgubi se zahvaljujemo sorodnikom, sosedom, znancem in vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti, darovali vence, šopke in za sv. maše. Iskrena hvala g. duhovniku za pogrebni obred in pevcem za odpete žalostinke.

Vsi tvoji

ZAHVALA

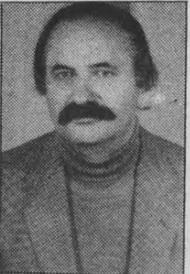
V 86. letu je tiho zaspala naša draga mama, babica in prababica

Terezija Špilak

roj. Felbar, iz Ivanec št. 44

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so nam izrazili sožalje, jo pospremili na njeni zadnji poti, darovali vence, cvetje in za sv. maše ter drugimi namene. Hvala g. župniku za pogrebni obred in pevcem za odpete žalostinke. Posebna zahvala g. dr. Arpadu Norčiču in osebju soboške bolnišnice za skrb in nego v času njene bolečine.

Žalujoci vsi njeni

V najinih srcih vedno še živiš, zato pot naju vodi tja, kjer ti sred' tišine spiš, tam zopet skupaj smo v nemi bolečini, a z nami so prelepi in bridki spomini.

V SPOMIN

Ivanu Zadravcu

iz Murske Sobote
22. 2. 1991 - 22. 2. 1994

Solza, žalost, bolečina te v treh letih zbudila ni, a ostala je praznina, ki hudo boli.

Hvala vsem, ki obujate spomin nanj!

Tvoja najdražja

Ljubezen do dela in rodne zemlje te spremljala je vse življenje; sedaj pa naj ti Bog odvzame gorje in sprejme te v večno življenje.

ZAHVALA

V 74. letu nas je zapustil naš ljubi mož, oče, brat, stric in dedek

Ivan Žalig

iz Ižakovec 133

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem ter vsem, ki so nam v teh grenkih urah bili v pomoč, nam izrazili sožalje, pokojniku pa darovali vence in cvetje ter darovali v druge namene in se ob njegova poslovlila v tako lepem številu. Zahvala dr. Čarju za lajšanje bolečin, g. kaplanu za pogrebni obred in pevcem za odpete žalostinke, g. Mirku Poredošu za poslovlilne besede, sodelavkam 314. brigade Tovarne ženskih oblačil Mura, sodelavcem Mesne industrije - oddelka Klavnica in DEPO, Pomurskim mlekarjem in gasilcem. Posebna hvala sosedi Hedviži, družini Krapec in nečaku Drašku za nesebično pomoč.

Žalujoci: žena Ana, sin Ivan, hčerka Štefka z možem in sio Peter z ženo ter vnuki Primož, Urška in Kristjan ter brat in sestri z družinami

Zaspala draga mama si,
zaprla trudne si oči,
bolečino si prestala,
zdaj boš v grobu mirno spala.

ZAHVALA

V 89. letu je prenehalo biti srce
naše drage mame, babice in prababice

Terezije Pelc

iz Murske Sobote

Ob boleči izgubi drage mame se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem za darovano cvetje in za izrečeno sožalje, g. župniku za pogrebni obred in pevcem za čutno odpete žalostinke. Vsem še enkrat prisrčna hvala.

Žalujoci: otroci z družinami, vnuki in pravnuki

O, vsi, ki srečal sem vas kdaj
na cesti življenja, rad poslal
bi vam pozdrav. Še vedno ste
sopotniki mi zvesti, rad vsaj
za hip bi z vami spet postal,
vam segel v roko, rekel vam besedo
in z vaših ust odmev pričakoval.

V SPOMIN

Boleč in žalosten je spomin na 12.
februar, ko je minilo leto žalosti,
odkar nas je zapustil dragi mož, oče,
sin in brat

Zoltan Barber

iz Šulincec 3

Žalost, bolečina in praznina ostajajo. Hvala vsem, ki se ga z dobro mislijo v srcu spominjate, postojite ob njegovem grobu, mu prižigate sveče in prinašate cvetje.

Vsi tvoji najdražji

ZAHVALA

V 91. letu nas je zapustil dragi
mož, oče, dedi in pradedek

Štefan Vrdoljak

iz Kroga, Murska 117

V tihi žalosti se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste ga v tako velikem številu spremljali na njegovi zadnji poti, darovali vence, cvetje in za sv. maše. Hvala g. duhovniku za pogrebni obred, pevcom za odpete žalostinke, govornikom in g. Prkiču za odigrano Tišino. Vsem še enkrat iskrena hvala. Pogrešali bomo tvojo dobroto in prijazno besedo.

Krog, 3. februarja 1994

Žalujoci vsi njegovi

S svojim pridnim delom
vsakega osrečiti si znal,
pred usodo neizprosno
sam nemočen si ostal.
Ni več nasvetov tvojih,
ni več stiskov tvojih rok,
ostali so sledovi
tvojih pridnih rok.

ZAHVALA

V 68. letu nas je za vedno zapustil naš
dragi mož, oče, dedek, tast in brat

Štefan Felkar

iz Lucove 40

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, dobrim sosedom, prijateljem in vsem, ki ste nam v najtežjih trenutkih pomagali, nam izrekli sožalje, darovali vence in šopke ter ga pospremili na njegovi zadnji poti. Zahvaljujemo se g. župniku in pevcom za odpete žalostinke, osebju pljučnega oddelka soboške bolnišnice in dr. Kiršnerju iz G. Petrovec. Hvala kolektivu Mure - 327. brigadi iz G. Petrovec in Ernestu za odigrano Tišino. Vsem še enkrat iskrena hvala.

Lucova, 4. februarja 1994

Žalujoci: žena Angela, hčerka Marjeta ter sinova Srečko in Jože z družinami, sestra Sidonija z družino in drugo sorodstvo

DEDI, POGREŠALI TE BOMO

Vnuki: Mihaela, Urška, Rok, Blaž, Zlatko in Jožek

Čas vrtil se neprestano,
seka rane in zdravi,
meni pa nekdanjo rano
vsak dan znova ponovi.

V SPOMIN

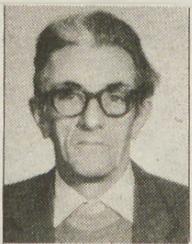
16. februarja mineva deset let žalosti
in bolečine, odkar si nas zapustil,
dragi mož, oče in dedi

Jožef Vogrinčič

iz Ropoče 57

Ni te in vemo, da se več ne vrneš, pa si kljub temu vedno z nami.
Hvala vsem, ki se ga še spominjate.

Žena, sinova in hčerke z družinami

V naših srcih vedno še živiš,
zato nas pot vodi tja, kjer ti spiš,
tam skupaj smo v nemi bolečini,
a z nami so lepi in žalostni spomini.

V SPOMIN

18. februarja mineva pet žalostnih
let, odkar naju je zapustil dragi mož
in oče

Viljem Šimon

iz G. Petrovec

Hvala vsem, ki se ga spominjate, se ustavite ob njegovem grobu,
prinašate cvetje in prižigate sveče.

Žalujoci: žena Nežka in sin Janez

Tiho si odšel,
a nazaj ne boš prišel,
le v naših srcih
večno boš živel.

V SPOMIN

22. februarja mineva leto dni, odkar
nas je zapustil naš dragi mož, oče,
dedek, brat in ujec

Geza Šandor

iz Rihtarovec

Hvala vsem, ki obiskujete njegov grob, še ga spomnite, mu
prižigate sveče in prinašate rože.

Žalujoci vsi njegovi

ZAHVALA

Po kratki boleznini nas je v 71. letu
zapustila naša draga mama, stara
mama in sestra

Zlatica Horvat

roj. Slivnjek, iz Otovec

Iskreno se zahvaljujemo vsem sosedom, sorodnikom, prijateljem in znancem, ki ste nam v težkih trenutkih stali ob strani, nam izrekli sožalje, njen grob okrasili s cvetjem, prispevali v dobrodelne namene in jo tako številno pospremili k domu počitka. Najlepša hvala g. duhovniku za besede slovesa, pevcom za odpete žalostinke, zdravstvenemu osebju internega oddelka bolnišnice za lajšanje bolečin ter dr. Kocjančiču za vso pomoč.

Otovci, 22. januarja 1994

Žalujoci: sin Franc z ženo Eriko, vnuka Andrej in Vlado, Štefan ter sestra Jolanka z družino

Ljubezen do dela in rodne zemlje
te spremljala je vse življenje;
sedaj pa naj ti Bog odvzame gorje
in sprejme te v večno življenje.

ZAHVALA

V 70. letu nas je za vedno zapustil
dragi mož, oče, dedek, brat in tast

Ferdo Koren

s Petanjec 70

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem ter vsem, ki so nam bili v teh grenkih urah v pomoč, nam izrekli ustno in pisno sožalje, darovali vence, cvetje in za sv. maše ter se v lepem številu poslovlili od njega. Hvala g. kaplanu in bratoma iz samostana v Stični, pevcom, govorniku g. Mlinariču, vsem gasilskim društvom, posebej GD Petanjci in sodelavcem TPO Raženska. Zahvaljujemo se osebju internega oddelka, posebej dr. Horvatu za lajšanje bolečin v zadnjih dneh njegovega življenja. Vsem še enkrat iskrena hvala.

Vsi njegovi

Ugasnil zdaj je tvoj pogled,
za vedno se sklenile
tvoje pridne so roke
in po plačilo večno
odšlo tvoje dobro je srce.

ZAHVALA

V 75. letu nas je za vedno in tiho
zapustil naš dragi mož, oče, očka in
tast

**Aleksander
Šmidlehner**

iz Kroga

Žalostni se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so nam izrazili sožalje, pokojniku darovali vence, cvetje, za mašo ali druge namene ter se od njega poslovlili v tako lepem številu. Lepa hvala vsem petim duhovnikom za pogrebni obred in pevcom za odpete žalostinke, društvu upokojencev iz Kroga, Pogrebništvu Banfi ter govornikoma g. Francu Kovaču iz Mesne industrije Pomurka in g. Janezu Boroviču iz KS Krog-za ganljive besede.

Žalujoci vsi njegovi

Pomlad bo na tvoj vrt prišla
in čakala, da prideš ti,
sedla bo na rožnata tla
in jokala, ker tebe ni.

ZAHVALA

V 67. letu je umrl dragi mož, oče,
stari oče in brat

Štefan Banfi

iz Gradišča 13a

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, znancem, prijateljem in vsem, ki so nam v najtežjih trenutkih stali ob strani, nam pomagali, izrazili sožalje, darovali vence in cvetje ter za sv. maše in pokojnika v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti. Posebej hvala g. kaplanu za lep pogrebni obred in pevcom za odpete žalostinke ter govorniku g. Flegarju za ganljive besede slovesa. Hvala GD Gradišče, upokojencem, 422. brigadi Tovarne ženskih plaščev Mura, podjetju Varnost Maribor, družinama Šavel in Flisar iz M. Sobote ter osebju pljučnega oddelka soboške bolnišnice. Vsem še enkrat iskrena hvala.

Žalujoci vsi tvoji

Na prelepem hribčku
živel si in rožice sadil,
hišica vedno tako prijazna;
zdaj, ko preseli si se
za hribček višje,
žalostna in prazna tam stoji.

ZAHVALA

V 61. letu nas je za vedno zapustil
dragi brat

Štefan Bedič

iz Gornjih Petrovec 48

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, botrini, sosedom, lovcom, prijateljem in znancem, ki ste ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti, darovali vence in cvetje, darovali za sv. maše, sočustvovali z nami in nam izrekli sožalje. Hvala medicinskemu osebju za pomoč med njegovo boleznijo. Hvala g. župniku za govor in pogrebni obred, pevcom za odpeto slovo in žalostinke. Posebna zahvala Gojitvenemu lovišču Kompas Petrovci in drugim članom lovskih družin, njihovim pevcom in govorniku za poslovilne besede.

Budinci, Ljubljana, Idrija, Kamnik, Avstralija, 28. januarja 1994

Žalujoci: brat in sestre z družinami

Kako bi rad poslušal, gledal,
sedel med vami, k'tero vmes povedal,
pa me tišči tepian nad mano
grob preran.

ZAHVALA

V 32. letu nas je po kratki in hudi
boleznini nepričakovano za vedno za-
pustil naš dragi sin in brat

Drago Jošar

iz Šulincec 68

V tihi žalosti se ob boleči izgubi iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so nam bili v najtežjih trenutkih v pomoč in tolažbo, nam izrekli ustno in pisno sožalje, nam tudi denarno pomagali, pokojniku poklonili vence in cvetje ter ga v tako velikem številu pospremili na njegovi prerani zadnji poti. Posebna hvala duhovniku g. Viliju Kerčmarju za pogrebni obred in pevcom za odpete žalostinke. Hvala domačemu GD za organizacijo pogreba, gasilskemu sektorju v Ženavljah, ŠD Šulinci, GG Bled, učencem in učiteljicam OŠ G. Petrovci, predstavnikom Doma učencev Rakičan ter osebju Kliničnega centra v Ljubljani, ki se je žal zaman borilo za njegovo mlado življenje. Hvala vsem, ki so s svojimi obiski v UKC v Ljubljani pokojnemu lajšali zadnje trenutke njegovega življenja.

Šulinci, 31. januarja 1994

Žalujoci: mama z Milanom, sestra Tatjana, brat Damjan in drugo sorodstvo

Prezidij Prekmurško-Prleške republike (PPR) sporoča, da tistim 3500 svojim državljanom, ki so zaprosili za madžarsko pokojnino, ne bo vzel državljanstva PPR. Kot je prezidij te rubrike izvedel iz krugov, ki so blizu velikemu Prezidiju, so člani velikega tako milostni zato, ker se bojijo, da bi prišlo do nezaželjenega dokazovanja državljanstva sosednji državi Madžarski. Madžari so namreč dali vedeti, da bodo njihovo pokojnino dobili tisti, ki so bili madžarski državljani pred letom 1920. »Obstaja nevarnost, da bi naši ljudje v strahu za svojo prihodnost začeli odkopavati svoje mrtve prednike in jih nositi na madžarsko komisijo, da bi dokazali svojo pravico do pokojnine. Tako ravnanje pa ne prispeva k utrjevanju pripadnosti domači krvi in zemlji...« (citat iz protokola Prezidijeve razprave).

Naval na komisijo za izbiro dvojnika milega nam rokaja **Milana Kučana- Sezonca** je bil na pustni dan neznošen. Najbolj trdovraten je bil **Leon Alt-Sančo Leone**, ki se je kljub razliki v dolžini najbolj spretno maskiral in je po vsaki zavrnitvi prišel še bolj podoben svojem originalu. Ker pa so v komisiji izvedeli, da konec tedna pride na obisk v Soboto **Janez Jansa-don Canone**, ki ga je Alt pred nedavnim prek časopisov v imenu Kučana pozval na dvoboje, ga niso sprejeli. Očitno so v komisiji na Janševi strani, saj bi ga Alt zagotovo premagal.

Vox proti Mux. Posebno sporočilo. »Kdor bo telefoniral Drnovškovega **Voxu** in si bo upal kaj muksniti proti PPR, bo neumno naredil. Naši uhlji so povsod. Opozarjamo vas, da se naša domača pritožna služba imenuje **Mux**. Črka m je za muksni, u je za umri, x je namesto križa. Kratica torej pomeni: muksni in nikoli več ne boš muksal.« Sporočilo je sestavil upokojeni član udbo-mafije, pridružen član Prezidija **B.J.**, ki je še v postopku preverjanja, zato še ne nastopa s polnim imenom.

Karel Franko-Old Shaterhand je Viba filmu poslal scenarij za prvi domači vestern. Vloga pokvarjenega Indijanca je pisana na kožo **Milivoju Mikiju Rošu-Geronimu**.

Helena Hašaj (blondinka z veselimi obrazom s kančkom žalosti) in Greta Kerčmar (brineta s prijaznim obrazom s kančkom žalosti) iz VESTNIKOVE naročniške službe po valentinovem ne bosta več sprejemali src in rožic. Vljudne darovalce vljudno opominjata, da bosta 45 stari šele čez deset let, zato naj se ne zgovarjajo na Vestnikovo 45-letnico.

Po zadnjih vesteh se je minirani direktor lendavske Nafta **Miloš Ošljaj-Faruk** s skupino medžimurskih naf-tarjev zaprl v destilacijski kotel, od koder se ne bodo odstranili, dokler jim ne izročijo Maksa Tajnikarja. Menda so v kotlu že razvili tehnologijo za kuhanje mila.

BESEDA NI KONJ

Radgonski mehurčki

Kar odleglo mi je, ker se je pojasnil ta nespornost s podpisni. Je pa kar fejš b... ta klepetulja iz Radgone, ni kaj. In kako vse izvoha? Verjetno zaradi številnih kavc, ki jih spiše. Veste kaj, jaz se kljub temu ne bom odrekel mojemu vinčku. Smo Štajerci ali ne? Tudi moji prijatelji so enakega mnenja, zato smo se oni dan spet našli v naši penzionerski gostilni, ki je najcenejša - po ureditvi ceste imamo celo lepši dovoz do gostilne kot edini hotel v Radgoni, kjer ne veš, kako naj prideš zraven. Nikakor ne moreš priti do njega naravnost, ampak vedno z leve ali desne, pa če greš kaj spredaj ali zadaj. In kako naj bo v njem kaj dobrega, ko pa nima niti normalnega vhoda. Celu gostje, ki parkirajo na avtobusni postaji, morajo iti najprej do križišča z »nesrečnimi« semaforji in šele tam po prehodu za pešce čez cesto.

Pa se mi nič ne smilijo ti gostje iz hotela, saj jih je malo, poleg tega pa jim razgibanje po dolgi in naporni vožnji verjetno kar ustreza. Bolj se mi smilijo otroci, ki morajo čez cesto. Le kako so lahko v vladi tako brezsrčni? Če bi bil jaz župan ali predsednik vlade, bi naredil vse, da bi zagotovil otrokom vso varnost. Gospoda »V«, pojdit si enkrat ogledat, s kakšno bojaznijo hodijo otroci v šolo in iz šole. Če se dobro spomnim, so jim pred letom

še obljubljali urejeno pot mimo pokošališča in vojašnice ter naprej mimo postaje in po prehodih - od tega ni nič; niso uredili poti, ne parkirišč pri vojašnici, ne semaforjev, ki bi jim zagotovili varen prehod čez cesto. Se mi zdi, da ima nekdo zamešane pojme o tem, kaj je pomembno in kaj pomembnejše. Vladi je pomembnejši zunanji »imidž« - da se vidi, da nekaj delajo, kaj pa je zadaj, kako varno in resnično potrebno je vse to, pa ni pomembno. Poskusite enkrat: peljite se najprej po glavni ulici, nato pa pogledajte še malo zadaj za hišami ob tej ulici! Nasipan gramoz, zemlja, jame, smeti... To pa res ni nikomur v ponos. Kakovost, dragi moji, kakovost delovanja je pomembna.

Moram se malo posvetiti mojemu prijatelju »svetlemu svetniku«. Po mestu se šušlja, da so mu rubežniki hoteli prodati hišo in s tem denarjem odplačati dolg avstrijski banki. Pa se je znašel: denar si je sposodil in šušlja se, da mu je pri tem pomagal hitovec. Zato pa zadnje čase tako hvali to primorsko čudo?! Končno le pride vsak k svojim, kaj? Jaz bi s Primorci kar naredil kupčijo: mi vam damo naše svetnike in poslance, vi pa nam dajte eno igralnico! Tudi mi smo obmejno mesto, pa nimamo nobene igralnice in nobene (legalne) javne hiše.

Radgončan

En TOTI in TOTA iz Lotmerka

Kaže, da zaenkrat še kar dobro shajava. Urednik Vestnika nama je povedal, da sta bili doslej samo dve grožnji s sodiščem, pa potem iz tega vseeno ni bilo nič. Pravzaprav se niti nisva pretirano bala, da bi se nama kaj zgodilo, saj piševa le o tistih stvarih, ki jih slišiva ali vidiva. Sama si skoraj nič ne izmisliva. Ker pa *toto* stvar piševa na *fašenski* terek, nama je najbrž dovoljeno, da tudi midva obrneva kaj po svoje. Tako sva razmišljala, v kaj bi se po najinem najraje našemila naša največja sedanja veljaka.

Gospod župan naše občine **M. P.** bi bil po najinem vsaj na pustni terek najraje kralj, in to z zlato krono na glavi ter lesketajočim se žezlom v rokah. Ali pa bi bil vsaj okrajni glavar, kajti malokdo se toliko bori za našo stvar, to se pravi samostojnost, kot prav on. Midva se mu že zdaj globoko priklanjava.

Njegova desna roka (včasih kar obe), **predsednik občinske vlade L. B.**, pa bi se po vsej verjetnosti zelo rad prelevil v čarovnika, da bi lahko s »čira čare...« odpravljaj številne

probleme v naši občini in pričaral še kaj drugega. Verjetno bi najprej spremenil občinsko stavbo v kraljevo palačo (glavarstvo), **gospoda B. Z.** iz Banfija oziroma Razkrižja (občinski poslanec) pa v pokorno ovčico; zatem bi se morda lotil smrdečih odplak iz Konusa in jim dal kakšen prijeten vonj; nato bi priklical v **Lotmerk** **gospoda Turrija** iz Italije, ki bi se vrnil z veliko mošnjo denarja, ki ga je odnesel iz **Lotmerka**; potem bi po vsej verjetnosti skušal pokoriti še Bolehnečičane, Veržejčane, INPO-je...

Murska Sobota

Občina lastnica 335 stanovanj

Ob uveljavitvi stanovanjskega zakona je postala občina Murska Sobota lastnica kar 1174 stanovanj, od tega 11 stanovanj v Mariboru, ki so last vlagatelja Zavoda za področje vzgoje in izobraževanja. Prodanih je skupaj 831 stanovanj. Največ vlagateljev, in sicer 210, jih je bilo iz sklada solidarnosti, nato pa sledijo Zavod za področje vzgoje in izobraževanja s 60 stanovanji, širši stanovanjski sklad (48), upravni organi občine (15), sklad stavbnih zemljišč (11) itd.

Po upoštevanju podpisanih pogodb do 26. novembra lani je občina Murska Sobota ostala lastnica 335 stanovanj, od tega 273 v mestu Murska Sobota. Tudi tokrat izstopa po številu vlagateljev solidarnostni sklad, saj je njegovih kar 199 stanovanj.

Zavodu za področje vzgoje in izobraževanja je namenjeno 60 stanovanj, širši stanovanjski sklad v Murski Soboti in Beltincih razpolaga z 48 stanovanji, upravni organi občine s 13 in sklad stavbnih zemljišč z 11 stanovanji. Poleg tega je še 9 neprofitnih stanovanj,

na voljo pa bodo stanovanja tudi za Zdravstveni dom Murska Sobota, za kadrovske potrebe izvršnega sveta, Pomurske lekarne in za službene potrebe občine.

M. JERŠE

Cene rabljenih avtomobilov

Na sejmu rabljenih avtomobilov pri soboškem Agroservisu so prodajalci pripeljali 27 vozil, prodali pa 2. Jugo 45, letnik 1988, s prevoženimi 56.000 kilometri je stal 2.700 DEM, zastava 101, letnik 1985 s prevoženimi 85.000 kilometri pa 145.000 tolarjev.

Znamka avtomobila	Letnik	Prevož. km	Cena
Citroen GA	1981	96.000	2.100 DEM
Jugo 55	1990	24.000	4.800 DEM
Opel Kadett 1.4	1990	41.000	15.500 DEM
Opel Kadett 1.3	1988	86.000	11.000 DEM
Golf JGL	1982	143.000	5.500 DEM
Fiat Uno	1988	73.000	7.500 DEM
Renault 18 TLJ	1986	90.000	5.700 DEM
Zastava 101 GTL	1986	81.000	2.700 DEM
Suzuki Swift 1.3	1991	24.000	13.500 DEM
Lada 1300	1982	80.000	1.500 DEM
Zastava 126 P	1984	76.000	1.300 DEM
Renault 4 TL	1981	96.000	1.800 DEM

V okolici Gornje Radgone je sicer veliko vzpetin, vendar jih je le malo primernih za smučanje. Blizu Apač je pa smo odkrili pobočje, ki mu pravijo **Marijabajm**; ker je senčno, je dolgo časa pokrito s snegom.

Na njem se pridno smučajo in sicer veliko ljubitelji zimskega športa, pa tudi smučarski klub iz Gornje Radgone prireja na njem začetne tečaje za mlade smučarje.

Fotografija: L. Kr.

Lendavski pereci

Pri naši hiši že od davna rajši kot delamo - beremo. Predčertajmo ko sem šel na podstrešje, da bi si odrezal kos gnjati, sem se za hip pred skrinjo, jo odprl in v njej našel več izvodov Marijinih Marijinih ograkov in tudi Kalendar Srca Jezušovega. Pozabili na »šunko« in jel prelistavati Kalendar iz 1939. leta. Zanimalo me seveda, kaj lepega so takrat zapisali. Bral sem o zlem komunizmu, vlada v Rusiji, Španiji in Mehiki... Pisec tedaj najbrž še ni slutil, da bo brezverstvo razširilo tudi v deželo Slovensko. Revije in časopise prekladal dalje in naletel na prve izvide Ljudskega glasa iz 1940. Le-ta je bil predhodnik današnjega Vestnika in je začel izhajati v prnem času, ko je tudi k nam prišla ruska ideologija.

In kaj so v tistem času (za)pisali tovariši novinarji in dopisniki mojega lendavskega okraja? Pred 45 leti so ženske pričakovale 8. z borbo za zgraditev socializma s povečanim delom za izpolnjen nalog, ki jih je postavil V. kongres KPJ. V Odrančih je bilo več med drugimi tudi zidarji, kajti v tedanjem tretjem letu petletke je treba še več dobrih zidarjev. Učni program je obsegal slovensko računstvo, geometrijo in zgodovino. Praktično delo pa se je zadrževalo na domačem področju.

V Lendavi pa je bila dobro obiskana akademija v počastitev 8. marca, ki jo je pripravila organizacija AFŽ. »Najprej smo čuli oratorij, ki se je pod vodstvom tov. Bačiča razširil že na osem članov. Manj pa orkestru čelo in bas in mora te vrzeli največkrat izpolnjevali. Sem prebral. »V nastopu solo pevcev pa je pela tov. Duhova. Nje zveneči sopran je navdušil poslušalce.«

Listal sem dalje. Nekajkrat sem nehotе prebral gesla: »Ponosno da imamo Partijo, ki se ne boji nobenih težav!« »Naj živi Ljudska fronta - borbena zveza delavcev in kmetov!« Mobiliziranje ljudi je pač potrebno, zato tudi rezultati: »Dve največji opekarni Lendavskega okraja v D. Lendavi in Dolgi vasi sta začeli žgati opeko s pomočjo skrim plinom. Poleg ogromnih količin lesa za kurjavo bosta v eni sezoni 90 vagonov premoga. Predlog za žganje s plinom tehnični vodja Janez First.«

Ni kaj, zanimivo je bilo zadrževanje na podstrešju. Še dobro, tam staknil lier slivovke, ki sem jo potem kar pogosto srkal, tam zmrznil. Žena, ki me sicer nima ravno rada, še posebno pa ne, tam ščipnem dvojezično snaho, je postala naenkrat v skrbeh. »Kod pa hodiš tako dolgo? Da se nisi morda obesil?« je pomislila na najhujše. Še naprej sem bil tiho kot miš in prebral Ljudski glas.

»Zgraditev socializma z lastnimi silami in borba za čim več sodelovanje s socialističnimi deželami po načelu enakopravnosti, odkritosrčnosti - to je naš program!« sem očitno prebral na vsaki kajti ptem sem s hodnika čul ženo: »Pa se ni obesil, le zmesal je!«

Prelelet sem še nekaj naslovov: Kmetijska obdelovalna Črenšovci se uspešno razvija, Bukovčani so dali v aprilu 57 dni, Plenum ljudske prosvete v Dolnji Lendavi, Tičova štafeta v lju, Zbirajte polže, Leteče brigade - pomoč pri žetvi, Odpravno potrebno klateštvo, SGP Lendava proglasilo prve udarnike.

Udarnik sem bil očitno tudi jaz, ko pa sem se tako pogledal zanimivo branje. Končno pa sem se le zavedel, zaradi česa sem prav šel na podstrešje (oh, ti moja draga »šunkica«!), odrezal sem potem v miru použil v kuhinji. S štedilnika je »dišalo« sicer pa tega mi tokrat ni bilo treba jesti. Navsezadnje: smo socializem zato, da bi zdaj (ko smo zopet v kapitalizmu) jedli zelje? No, »mali fanjšček« niso prepovedani.

Turnišče: cene pujskov

Prejšnji četrtek so pripeljali rejci na sejem le 6 pujskov, ki so bili stari od 7 do 10 tednov in težki od 15 do 20 kilogramov. Prodajalci so tudi tokrat odšli domov zadovoljni, saj so zaradi skromne ponudbe prodali vse živabo par so dobili od 7.000 do 12.000 tolarjev. Sejem v Turnišču je vsak četrtek ob sedmih, prodajalci pa morajo imeti s sabo veljavne živinske potne liste.

120 let tradicije

Pomurska banka d.d.
Vaša domača banka

Menjalniški tečaj Pomurske banke z dne 14. februarja 1994, tečajji veljajo od 15. 2. 1994 od 00.00 dalje.

Srednji tečaj Banke Slovenije velja od 15. februarja 1994 od 00.00 dalje.

Država	Enota	Banka Slovenije	Nakup	Prodaja
Avstrija	100	1.103.1797	1.082.00	1.107.00
Francija	100	2.279.5585	2.238.00	2.284.00
Nemčija	100	7.754.1277	7.680.00	7.810.00
Italija	100	8.0247	7.77	8.05
Švica	100	9.219.6578	9.020.00	9.230.00
ZDA	1	135.3095	134.10	136.00

Novosti za imetnike plačilne kartice ACTIVA

- Za poravnavanje obveznosti v zvezi s plačevanjem s kartico ACTIVA banka po novem letu obremenjuje imetnike tekočih računov le enkrat mesečno.

Imetniki kartice ACTIVA lahko sami določijo datum poravnavanja obveznosti: 8., 18. ali 28. dan v mesecu. Če stranke same ne določijo datuma plačila, bo kot dan plačila veljal 18. dan v mesecu.

- Vsi imetniki plačilne kartice ACTIVA so dodatno zavarovani (zunaj delovnega časa): za primer nezgodne smrti za 300.000 SIT in za invalidnost 1.200.000 SIT v sorazmernem delu.

45 let VESTNIK

Murska Sobota, 17. februarja 1994 • Leto XLVI • Št. 7 • Cena 95 SIT

NE ZAUPAJ NIKOMUR POD 45

Skleroza nekega okolja ali zakaj se je Pomurje znašlo povsem na robu

V obdobju zadnjih nekaj let so nekateri krogi levega in desnega brega Mure alergični na izraz Pomurje, ki je bilo v starih časih definirano kot lokalno zaokrožen gospodarski prostor. Namen tega zapisa seveda ni razprava o smiselnosti nadaljnje uporabe tega pojma, zato ga bom pogojno tudi uporabljal. Prepričan sem namreč, da ima ta prostor, kljub sedanjim govoricam o takšnem ali drugačnem izvoru, v gospodarstvu veliko skupnih obrisov, ki jih v tem trenutku ne kaže segmentirati ali parcelizirati. Gledano tako, mu dajejo pečat kmetijstvo in z njim povezana industrija, delovno ekstenzivne panoge gospodarstva in turizem. Vse tri veje se prepletajo ne glede na to, na katerem bregu Mure stojimo, in tudi slika njihove uspešnosti je podobna. Po tej svoji specifičnosti je težko primerljiva s preostalimi okolji v Sloveniji kot tudi svetu. Toda ne glede na vse to smo čedalje bolj prepričani, da gre za področje ali regijo z izrazito negativnim razvojnim trendom in vedno večjo marginalizacijo tega področja. Drži seveda dejstvo, da je del tega zaostanka zaradi zgodovinskih okoliščin, kljub vsemu je pa tudi res, da ob preobrazbi to okolje ni bilo sposobno najti vzvodov za svojo gospodarsko rast ali razcvet, in to kljub komparativnim prednostim zaradi naravnih resursov, ki so danes v svetu razvojni imperativ. To čedalje bolj dokazuje, da gre za sklerotično okolje, ki se ni sposobno odzvati na izzive sedanjega časa.

Evropa in Pomurje

Nedavno so alternativci in del sedanjega novega lokalnega političnega establišmenta Pomurje vsajali v evropski prostor. In to zaradi njegove lege na stičišču srednjeevropskega prostora, ki naj bi ga definirali spretni in perspektivni podjetniki - v modernih podjetjih z visokokvalificirano delovno silo, ki izdelujejo tehnološko intenzivne specialitete.

Toda čas čedalje bolj dokazuje, da ga je mogoče primerjati s starimi industrijskimi območji Evrope, ki se borijo za preživetje, ki jim manjka dinamike in razvoja. Za ta okolja je značilno, da gospodarstvo sestavljajo pretežno velika podjetja s tradicionalno kvalifikacijsko strukturo delavcev, nizko produktivnostjo, majhnim številom novoustanovljenih podjetij, predvsem pa z nizkimi dobički. Kot taka so definirana Posarje, Porurje, Belgija, Zgornja Štajerska, angleška rudarska območja in tekstilna središča. Po ugotovitvah strokovnjakov je razvoj teh območij tako močno popustil, da je izgubil moč in dinamiko za lastno obnavljanje. Po analizah naj bi botrovala temu zaostanku omenjenih regij struktura strok. Kot ugotavljajo, prevladujejo v starih industrijskih območjih počasi rastoče stroke, medtem ko tempo rasti zagotavlja mešanica počasi in hitro rastočih strok (hitro rastoča stroka je npr. elektronika, op.p.).

Kje je zastaralo Pomurje?

Če ostanem pri gornji navedbi, ima Pomurje na prvi pogled zares premalo skupnega z omenjenimi evropskimi regijami. Toda kljub vsemu je precej primerljivih dejavnikov. Ob svoji majhnosti v primerjavi s prej omenjenimi regijami je z njimi primerljivo. Dejstvo je, da gre v prvi vrsti za kmetijsko območje z močno predelovalno industrijo, ki ju po njuni biti lahko uvrstimo med »stari« panogi, po-

tem je tu izrazito ekstenzivna kovinskopredelovalna industrija, ki je skorajda v celoti bankrotirala, in navsezadnje tekstilna industrija, ki je svojevrsten fenomen, saj ne glede na čas, v katerem deluje, praktično doživlja konjunkturo, in k temu dodajmo še zdraviliški turizem kot panogo, ki pa je ne bi mogli uvrstiti med zastarelo. Toda če se nanjo ozremo z očmi stroke, bi jo glede na dinamiko njenega razvoja lahko prej definirali za statično kot dinamično dejavnost v Pomurju.

S kadrovskega vidika se najprej dotaknimo kolapsa kovinskopredelovalne industrije. Da je šlo v primeru pomurske kovinskopredelovalne industrije za izrazito staro panogo brez možnosti preživetja, bom poskušal ponazoriti na primerih Avtoradgona in Panonije. Sredi osemdesetih let, ko so se pokazali prvi znaki krize v takratnem tozdu Bivalnih enot v Avtoradgoni, mi je eden vodilnih priznal, da je to povsem normalen pojav, saj pri izdelavi bivalnikov znašajo vsi stroški inputa (vseh potrebnih materialov za začetek proizvodnje, op. p.) 85 odstotkov vrednosti izdelka. To pomeni, da je morala s preostalimi 15 odstotki pokriti vse svoje stroške in poskušala še nekaj zaslužiti.

Drugače je s Panonijo. Razvojno gledano je ob cikličnih vzponov in padcev preživela zaradi združevanja z uspešnejšimi podjetji. V prvi fazi je bila to Ločilka, zatem povezava z IMP-jem in nazadnje znotraj IMP-ja še z Bliskom. Vendar ravno primer Panonije potrjuje tezo o zastarelosti in okostenosti panoge, ki ni prenesla nobenega dinamičnega stresa. Da je bilo res tako, dokazuje podatek o fluktuaciji višje- in visokoizobražnih delavcev

staviti na noge. Edvard Denison namreč ugotavlja, da povečana izobrazba vsaj za eno stopnjo v povprečju prinaša za odstotek višjo proizvodnjo na leto. Toda tega preskoka ni mogoče doseči v enem letu. Zato ni potrebno posebej poudarjati, kakšni so bili učinki v Nafti, ko se je s prej omenjeno fluktuacijo ta izobrazba znižala za nekaj stopenj.

Navedeni zgledi potrjujejo domnevo, da je prišlo v Pomurju do določene oligopolizacije in regionalne hiperkoncentracije podjetniških struktur, ki so obvladovale gospodarstvo in politiko in niso dopuščale vdora novih znanj. Skratka, razviti so bili mehanizmi, s katerimi se je omejevalo prihajanje novih podjetij.

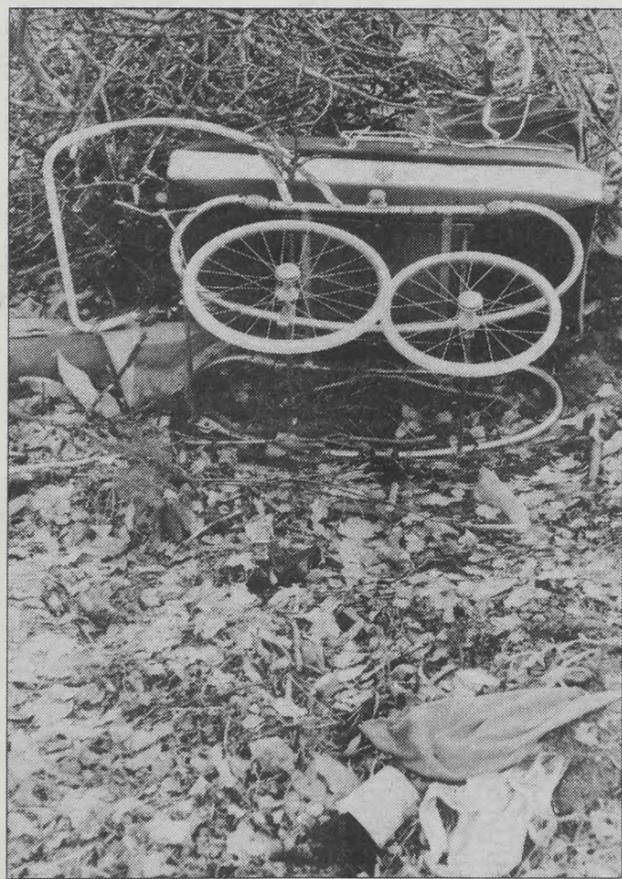
Slovenski kmetijski ABC

Kmetijstvo lahko sicer opredelimo kod dejavnost, kjer prevladuje stara in precej statična stroka. Toda ravno na primeru kmetijstva se morda izpostavljam kritiki, da je tu prišlo do povezovanja te panoge ne samo v Pomurju, temveč širše na takratni republiški ravni. Toda očitke ne vzdrži, kajti šlo je za tipičen konglomerat »federativnega« tipa, ki ni prinašal nobene učinkovitosti, kaj šele razvoja te panoge v regiji. Drži sicer, da so nekatera podjetja v tej dejavnosti krepko nad vodo, vendar kljub vsemu glede na primerjalne prednosti nobeno ne pomeni razvojnega vrhunca v slovenskem prostoru. Prej bi lahko rekli, da gre za »zihersko« kot razvojni imperativ, vendar o tem nekoliko pozneje. ABC Pomurka žal ni bila sistem, ki bi bil integriran na optimalni ravni, čeprav je zato imel vse možnosti, ki bi temeljile na skupni razvojni

tati, kot pa da bi jih izkoristili. Če bi podrobneje analizirali fluktuacijo razvojnega kadra v Pomurki in njenega razvojnega oddelka, bi verjetno prišli do podobnega rezultata kot v Panoniji. Teorija doka-

čeno tudi tehnološko znaje iz tega njeja sozda, ki je bilo aktivno vključeno v razvoj tega izdelka, in to je samo eden od primerov.

Ostanimo še naprej pri primerjavah. Neposredno po razpadu jugo-

v obdobju od leta 1975 do 1985. V tem času je prišlo in odšlo iz Panonije 70 strokovnjakov prej omenjenega profila. Povprečna delovna doba v podjetju je bila pol drugo leto. V ta čas sega tudi poskus preustroja podjetja na višjo in tehnološko zahtevnejšo raven proizvodnje. Skupaj s strokovnjaki IMP-ja so začeli izdelovati finične injekcije opomoglo, je ponovno pristalo na starih tirnicah »švas« industrije za potrebe kmetijstva. Avtoradgona, Panonija in tudi Tehnostroj nam torej potrjujejo tezo, da je koncentracija »švas« industrije pomenila blokado za vse druge stroke ali celo iste stroke, ki so poskušale razvojno razgibati obstoječo, torej strojno stroko.

Navsezadnje ne moremo niti mimo Nafta, čeprav je petrokemija bolj dinamična dejavnost in verjetno bi bila taka tudi lendavska Nafta, če bi seveda ostala samo Nafta, vendar je postala sredi šestdesetih INA- Nafta. To pa ne bi bilo katastrofalno, če takrat, ko to postala, ne bi izgubila vsega kadrovskega potenciala, ki se je z znanjem in tehnološko dokumentacijo preselil v Zagreb. Takšnega šoka pa podjetje preprosto ne more preživeti in se ponovno po-

funkciji ter močni kapitalski in tržni povezanosti. Vrh se je prej kot z vzpostavitvijo močnega sistema, povezanega na prej omenjenih temeljih, ukvarjal s »prezentacijo« pred političnim establišmentom republike in vzpostavljanjem »kooperacijskih« vezi z Nizozemci, kot je npr. uvoz mediteranskega rastlinstva na Hodoš. Uničila pa je tiste razvojne nastave v primarni - kmetijski proizvodnji, ki so bili kapitalsko donosni in strokovno zahtevni. Z uničenjem zadrug je bilo konec pridelave semenskih trav in finalizacije te proizvodnje. Ali, povedano drugače, čeprav je beltiško območje eno najuspešnejših po pridelavi krompirja, še danes nima razvite lastne semenske pridelave. V primerjavi z zamujenimi priložnostmi so razvojni dosežki minimalni. V sistemu pa nikoli ni prišlo do močnejše povezave, ki je ne bi mogel zlomiti sedanji prehod na tržno gospodarstvo, ker nikoli ni deloval na tržnih kriterijih, ki bi jih silili v razvoj, ampak po lokalnih kriterijih, na tej ravni je potekalo tudi kadrovanje, kar je pripeljalo najprej do razpada, potem pa do krize posameznih podjetij. Pri Pomurki je bila ves čas v ospredju politična moč vodilnega establišmenta ali menedžerske strukture, ki so jo prej motili znanje, izobrazba in delovni rezul-

tuje in praksa potrjuje, da je podjetje s takšno fluktuacijo strokovnega kadra podvrženo recesiji, če že ne propadu. V času delovanja sistema je bil visoko uvrščen in imel strokovno veljavno ter mednarodne reference le Živinorejsko-veterinarski zavod, ki pa je zaradi poslovne in kadrovske politike sedanje vodilne ekipe pristal nekje na začetku razvoja slovenske živinoreje. Sedanja referenca, ki jo še imajo, je razselitev prašičev iz enega centra smradu v deset novih.

To pa ne more odtehtati njegove prejšnje strokovne veljave v srednjeevropskem prostoru.

Slovenski prehrabeni bum

Za primerjavo vzemimo Mercator, čeprav nastopa kot pretežno trgovski oligopol, je malo proizvodnih podjetij, ki so izstopila iz tega sistema, in to ravno zaradi tega sistema, in to ravno zaradi tega, ker mu je uspelo vzpostaviti integracijo sistema na prej navedenih parametrih. Njegov razvoj ni temeljil zgolj in samo na planu in analizah, ampak tudi na aplikativnem znanju, ki ga je ponujal svojim članicam. Vzemimo primer sladolev Ljubljanskih mlekar. Tega izdelka niso razvijale samo mlekarne, ampak je bilo vanj vklju-

trga se je ljubljanska Kolinska znašla v precejšnjih zagatah, saj je skoraj tri četrtine svojih izdelkov prodala na teh trgih. Toda danes po dveh letih se v tem podjetju pogovarjajo, kot da krize sploh ne bi bilo. Formulo rešitve so poiskali v kadrih. Nedolgo od tega smo lahko prebrali, da je bil takrat v Kolinski radikalni kadrovski rez na vseh ravneh podjetja. Tako je najstarejši vodilni delavec direktor, star okrog petdeset, za njim drugi najstarejši vodilni delavec jih šteje enaintrideset. Zgled, ki dokazuje, da je znanje prvi in temeljni dejavnik za uspešnost podjetja. Tretji izrazit zgled uspešnega preustroja podjetja je Jata, ki se ob krizi in zapori trgov ni zatekla v naročje sklada, ampak je že pred krizo ponujala celo paleto polizdelkov iz piščančjega mesa, danes pa je vodilni proizvajalec in dobavitelj puranjskega mesa in suhomesnih izdelkov iz tega mesa.

Država, kje si?

Pomursko gospodarstvo v nasprotju z omenjenimi primeri se naprej jadikuje za državo in njenim preamajnim posluhom za gospodarstvo. Zdi se, da potrebuje še nekaj let, ko bo morda nova oblast drugačne barve, namesto da bi domumelo, da vlada uveljavlja umazan tip liberalne ekonomije in hoče čim več zase. Ne glede na to kljub vsemu ni bilo brez možnosti, da se potegne iz blata. Razvojna primerjava med prej omenjenimi ljubljanskimi podjetji in pomursko predelovalno industrijo samo potrjuje razvojni zaostanek le-te za dobrih pet let. Agromerkur je zaostal z razvojem in tržnim plasmajem svojih suhomesnih izdelkov najmanj za tri leta, če ne celo več, v tem času je Jata že lansirala »puro«. Prav tako še danes ni prišel do svojega alternativnega proizvoda, čeprav je pri perutnini in preostalih malih živalih še cela vrsta možnosti, raje se je podal v naročje sklada, ki na njegov račun poskuša sedaj iztržiti čim več. Tudi Pomurske mlekarne niso prestopile rubikona mlečnega prahu in masla. Morda se bo komu zdelo neumno, toda kljub vsemu je skupina takratnih alternativcev in razumnikov v svojih študijah pred skoraj desetimi leti načevala vprašanje, zakaj ne razvijati proizvodnje otroške hrane doma, namesto da to počne Pliva in pobira ekstra profite, ali zakaj ne gojiti rase in gosi.

Podoben kot v predelavi je v pridelavi, torej primarni proizvodnji, ki tudi neprestano išče drobnost na kmetijskem ministrstvu, sto da bi pritisnila na strokovni potencial, ki ga vzdržujemo plačevalci, in zahtevala aktivnega znanja. Da je res tako, dokazuje nekatere reference tega kadrovskega potenciala, ki jih bralci lahko spremljajo v svojem mediju. In če se razmisli o dejanskem kanaliziranju znanja za t.i. ekososialni model kmetijstva na povsem nekmetijski ravni, potem se postavlja vprašanje, ali je kmetijstvo razvojna panosta. Na tak način gotovo ni tudi zaradi tega ne, ker sedanji drovski potencial nima zares začetek nekoč že razvite in nes kapitalsko zanimive panoste v kmetijstvu, saj še zmeraj pri modelu intenzivnega in ekokulturnega kmetovanja.

Zadnja in edina propulzivna stenzivna panoga je nedvomno sklerotični podobi pokrajni eni strani zaradi produktivnih poslovanja sicer najtežje zaposlenih delovne sile in zaradi svetovnega nološkega imperativa, ki jo njega zahteva vprašanje, ali je soko razvita tržna gospodarstva.

Toda ob tem regija kljub potrebne revitalizacije, in to ne sprehajajo, in gosi po npr. priesklih dvoje kot zatrjuje eden od tamkajšnjih politikov, temveč programi bodo izboljšali sestavo strok, tem se seveda vračamo k vprašanju intelektualne produkcije, ki že razčlenil v eni prejšnjih šte-

Po preseku sklerotične Pomurja je potrebno ugotoviti, nikakor ne vzdrži teza o menedžerjev pomurskih podjetij, da bi si z novimi programi in klosti, ki so bili nekoč preprosti za Pomurje, npr. Iskra in drugi, nakopali dodatne tečajer bi nas danes še bolj preprosti k tlom. Prepričan sem namreč, da bi ti programi 7le vnesli v to določeno strokovno dinamiko pomagali razbiti razvojno bloko ter ga poskušali rešiti njeno rasti. Poleg tega bi lahko razviti neje izkoristilo svojo intelektualno produkcijo. Navsezadnje pa ne kaže prezreti raziskave delovika Horvata s sodelavci v Pomurjskim študenti v začetku demedestih, kjer ugotavljajo pripravljenost po vrtni in intelektualnega potenciala v domači kmetijski se je vrтела okrog 80 odstotkov.

V tej raziskavi je tudi ugotovljeno sorazmerno enakomerna porazdelitev strok. Toda dejamsko se imela možnost vrtni dobro znanjina.

Z izjemo Mure lahko govorimo da sat osnovni problem Pomurja njegov zaostanek zaradi njegove manjše integriranosti v slovenski svetovni tržni prostor in njegove izolacije ter nizka stopnja rističnosti človeških potencialov se kaže v sklerotični podobi njegove dela industrije, nizki produktivnosti, nizki podjetniški dinamiki, visoki fluktuaciji strokovnega kadra. Td pa je stvar lokalnega okolja in dominantnih skupin v pomurju ne pa ekonomske politike države. Zavedati se je potrebno, da se v preteklosti je prevladovala pripravljenost in bila praksa, da se neuspehi pri naložbah v proizvodnjo ško nezahtevne proizvodnje stveno lažje pokrili s pomočjo družbe, danes pa se niso potovrstne sanacije ne zahtevnejše manj rizične, čeprav strošek za delovno mesto

Vpašanje je torej, ali se Pomurje uspelo izviti iz svojega sklerotičnega oklepa. Če ne, dimo na danes tako podoben domnevi o razvoju proizvodnje - kapitala. potem ne smemo biti nobenega proizvodnja. Toda problem ni tu, problem je očitno v znanju. kajti podjetništvo s kapitalom ne prešlo z ravni marketa in se lotilo proizvodnje, in se lotilo proizvodnje - zaradi klavrnjo podobo - zaradi manjkanja znanja.

Z zakrivljeno palico v roki...?

Razvoj posameznega območja je odvisen od različnih dejavnikov. So območja, ki imajo posebne naravne danosti, ki same po sebi ponujajo možnosti za razvoj, seveda če jih znamo ustrezno aktivirati. Če bi se želel izraziti nekoliko ilustrativno, bi zapisal, da je s tem tako kot z bombo. V njej je akumulirana ogromna moč, ki pa se sprosti šele takrat, ko jo sprožimo. Potrebni so torej dejavniki, ki aktivirajo, saj če teh ni, tudi razvoja ne more biti. V pričujoči prilogi Vestnika kolega Janez Votek analizira nekatere vzroke oziroma dejavnike, ki so vplivali na to, da je Pomurje ostalo do danes ena od najmanj razvitih slovenskih regij. Pri tem se je omejil predvsem na domače, pomurske dejavnike, sam pa želim v tem prispevku opozoriti na nekatere širše zunanje vzroke, ki so prav tako vplivali na razvojne tokove v pokrajini ob Muri. Dejstvo je, da je razvoj v prvi vrsti odvisen predvsem od zavzetosti domačega okolja, vendar ob tem ne smemo zanemariti tudi zunanjih dejavnikov, pri čemer mislim predvsem na državo, ki bi morala z ustreznimi ukrepi in zakonomi uravnati razvojne tokove. Ti tako imenovani notranji in zunanji dejavniki se sicer med seboj prepletajo in jih ni mogoče obravnavati povsem ločeno, vendar se bom v tem prispevku skušal osredotočiti predvsem na zunanje.

dobivajo kmetje za svoje pridelke, pa še zdaleč ne pokrivajo pridelovalnih stroškov.

Za izrazito kmetijska območja je v svetu značilno, da so razvojno zaostala, tam, kjer država kmetijstvu ne namenja ustreznih pomoči, pa je ta zaostanek še toliko večji. To velja tudi za Slovenijo, izrazito kmetijska pa so v glavnem ostajala obmejna območja, saj iz povsem strateških razlogov država tu ni razvijala industrije. Še več. Po vojni je skušala od tam preseliti še tisto, kar se je dotlej že razvilo. Pri nas je bil takšen poskus preselitve tovarne perila Mura iz Murške Sobote v osrčje Slovenije, in če se temu poskusu takrat ne bi odločno zoperstavile delavke, bi tovarno gotovo izgubili. In če so hoteli preseliti že obstoječe, potem nas ne sme čuditi, da novo ni niti nastajalo.

Pomurje ne sme postati slovenska žitnica

Pomurje so v preteklosti radi imenovali s slovensko žitnico in priznajmo, da je tudi mnogim tukajšnjim politikom bil takšen vzdevek kar všeč. Bi nas pa moralo biti vsaj rahlo sram, da smo bili in smo tudi še zdaj v glavnem le žitnica, saj kaj več od pridelave ne prinesejo. V soboškem Mlinopeku znajo sicer pšenico zmlati v moko, da vsaj kruh spečemo v glavnem v domačih pekarinah, pa so nas tako rekoč prisilile potrebe, saj mora biti ta vsak dan svež. Če bi bilo s kruhom tako kot s testeninami ali pecivom, sem skorajda prepričan, da bi ga za nas delali v tovarnah v osrčju Slovenije in v krajih, kjer tržne pridelave krušnih žit sploh ni. V to, da Pomurje ne more ostati le žitnica za Slovenijo, nas silijo tudi druge razmere, predvsem demografske, saj sedanja poseljena sestava naših kmetij s poljedelso pridelavo ne more zagotavljati dovolj dohodka tistim, ki se ukvarjajo s kmetijstvom. Pa so s strani

države takšni pritiski že nekaj časa prisotni in še vedno je težnja, da bi se govedoreja selila v hribovita območja. Pomurski kmetijci na to seveda ne morejo pristati, saj jim je govedoreja vedno predstavljala glavni vir dohodkov, da ta dejavnost v teh krajih ni nekaj novega, pa potrjuje tudi dolgoletna tradicija, ki jo ima selekcijsko in rejško delo, pa tudi uspehi, ki so jih dosegli na tem področju. Zato rejce upravičeno vznemirjajo poskusi, da bi se selekcijski center, ki deluje v okviru Živinorejsko-veterinarskega zavoda v Murški Soboti, preselil od tu. In če pri tem ne bodo dovolj odločni in vztrajni, se bo to tudi zgodilo.

V prireji prašičjega mesa je Slovenija še vedno deficitarna, zato država v zadnjih letih namenja precejšnja sredstva za gradnjo prašičjih farm. Tudi, če so to nepovratna sredstva, jih ne bi kazalo sprejemati s preveč odprtimi rokami, saj izkušnje že zdaj kažejo, kakšne težave imamo z nekaterimi farmami. Ob skrbi za dohodek namreč ne smemo zanemarjati tudi ekoloških posledic, ki jih povzročajo prašičerejske farme. Res da manjše farme niso takšen onesnaževalce kot sedanje velike družbene farme (tudi za gradnjo teh gre dobri del krivde pripisati državi), vendar več manjših farm pomeni tudi več manjših onesnaževalcev, posledično pa seštevek da približno enake rezultate.

Napačno usmerjanje državnega denarja

Uvodoma se že zapisal, da na razvoj vplivajo različni dejavniki, ki jih ni mogoče obravnavati povsem ločeno. Tega, da pomursko kmetijstvo v preteklosti od države ni dobivalo sredstev, ne moremo trditi, postavljaj pa se vprašanje, ali so ta sredstva bila namenjena za prave naložbe. Spomnimo se samo sedemdesetih in osemdesetih let, ko so melioracije kmetijskih zemljišč bile prava

modna muha. Sredstva zanje je zagotavljala država in seveda bi bilo nesmiselno, če tega ne bi izkoristili. Tudi to, da melioracije sploh niso bile koristne, ne drži, je pa dejstvo, da sredstva, ki smo jih porabili zanje, niso povsem upravičile svojega namena. S tem seveda ne želim zagovarjati tistih naravovarstvenikov, ki se zavzemajo za ohranjanje nekdanje idilike in obsežnih zamočvirjenih površin, trdim pa, da so bili marsikje posegi v prostor opravljeni premalo strokovno, brez predvidljivih posledic. Zdaj, ko smo vodo speljali s kmetijskih površin, jo je veliko težje pripeljati tudi nazaj in v zadnjih dveh sušnih letih se je to že potrdilo. Zaradi preglobokih melioracijskih jarkov in urejenih vodotokov se je podtalnica marsikje močno znižala, suša pa je naredila svoje tudi na melioriranih površinah. Zdaj sicer razmišljamo o namaknanju, vendar bi vprašanje urejanja kmetijskih zemljišč morali že takrat reševati celovito in posledice danes gotovo ne bi bile tako izrazite. Ko govorimo o melioracijah v preteklosti, pa je pohvalno to, da so hkrati z njimi na teh površinah potekale tudi komasacije in da smo bili z njimi dokaj dosledni, navkljub mnogim odporom posameznih lastnikov kmetijskih zemljišč.

Če bi melioracij kmetijskih zemljišč je država v preteklosti precej nepovratnih sredstev namenjala še za druge namene v kmetijstvu in del teh sredstev so izkoristili tudi pomurski kmetijci. Vendar se mi tudi ob tem poraja razmišljanje, če je podarjeno, je premalo cenjeno, ne manjka pa tudi posameznikov, ki znajo vsako priložnost prav spretno izkoristiti. Naslednji pomislek pa je ta, da od nepovratnih sredstev imajo koristi le posamezniki in nimalokrat se zgodi, da za to državi ne ostajajo hvaležni. To utemeljujem s trditvijo, da je tudi v Pomurju veliko stojišč in si-

losnih zmogljivosti, ki so bile zgrajene delno z nepovratnimi sredstvi in so danes prazne, marsikje pa ti odbjekti zdaj služijo za druge namene. Država bi zato morala kmetijstvo podpirati z drugačnimi ukrepi, s takšnimi, ki bi vsem kmetom zagotavljali ustrezen dohodek in takšno akumulacijo, ki bi jim omogočala vlaganja v razširjeno reprodukcijo.

Slovenski in seveda tudi pomurski kmetje so danes preveč mehanizirani in kmetijska mehanizacija ostaja zato neizkoriščena. Tudi to je eden od vzrokov, da je naša pridelava draga. Med lanskim obiskom na Nizozemskem sem se pogovarjal s kmetom, ki ima 60 hektarjev zemlje in le dva traktorja ter nekaj najnujnejše druge mehanizacije. Pri nas pa imajo kmetije z desetimi in manj hektarji tudi po tri ali več traktorjev, ki zato ne morejo biti ustrezno izkoriščeni, zahtevajo pa vzdrževanje, ki ni poceni. V nekaterih zahodnih državah so spoznali, da neizkoriščena kmetijska mehanizacija podražuje pridelavo, zato so se tam uveljavili tako imenovani strojni krožki. Tudi pri nas smo pred leti poskušali s strojnimi skupnostmi, ki pa nikoli niso zaživele v svoji pravi obliki, danes pa so le še redkost. Pa krivde za to ne moremo pripisovati le kmetom, pač pa tudi državi, ki ni vodila ustrezne politike. Ne moremo zameriti kmetom, če so izkoristili ugodne posojilne pogoje in se opremili z mehanizacijo, saj jim je to dejansko omogočila država. Pa ne le kmetom pač pa tudi vsem drugim, ki so kaj zlahka prišli do boljšega osebnega standarda, grehe takšne politike pa bomo morali zdaj še nekaj časa prenašati.

Da država v preteklosti ni vodila ustrezne politike do podeželja, nam najbolj zgovorno kaže njegova sedanja podoba. Včasih smo imeli polna usta socialistične preobrazbe vasi in podeželja, v praksi pa se je na-

redilo zelo malo, zato so se naše vasi nezadržno praznile. Dosežki sodobne civilizacije so le s težavo prodirali na podeželje, samo čist zrak in neosnaženo okolje pa sta premalo, da bi podeželski človek s tem lahko bil zadovoljen. Če je bilo potrebno napeljati vodovod, speljati cesto v vas ali telefonski priključek v hišo, so morali ljudje sami zavihati rokave in zagotoviti potrebna sredstva. Mnogi tega niso zmogli, zato so se raje odselili tja, kjer je bilo vse to tako rekoč zastoj.

Pri nas ne rastejo banane in ananas

Čeprav je zemlja naše naravno bogastvo in naravna danost, so prav iz prej omenjenih razlogov mnoge površine ostale neobdelane. To velja še zlasti za Goričko in Slovenske gorice, kjer so idealni pogoji za razvoj nekaterih dejavnosti, predvsem za sadjarstvo in vinogradništvo. Morda je zdaj skrajni čas, da se to še popravi, vendar v kmetijski politiki se bo moralo prej še marsikaj spremeniti. Imam namreč občutek, da slovensko kmetijsko politiko kreirajo tisti, ki razmere na podeželju zelo slabo poznajo. To bi lahko podkrepil s številnimi primeri, pa se bom omejil le na enega. V razvojni strategiji slovenskega kmetijstva, za katero tako radi pravimo, da je dobila večinsko podporo v slovenskem parlamentu, je kot ena od dejavnosti, ki jo bomo razvijali, zapisano tudi sadjarstvo. Kaže pa, da sestavljalci tega dokumenta zelo slabo poznajo razmere v slovenskem sadjarstvu. Zaradi neurejenih razmer na trgu ponekod že množično krčijo nekatere sadne vrste, saj s cenami ne morejo pokriti stroškov pridelave. Ribezove nasade je takšna usoda doletela že pred leti, zdaj se to dogaja z nasadi višenj, in če se pogoji ne bodo spremenili, bo takšna usoda doletela tudi nasade jabolčan. Krivdo za to pa je potrebno pripisati izključno državi, ki ne zna ali noče zaščititi domače pridelave. In če k temu dodamo še to, da prav zdaj potekajo razgovori o vključevanju Slovenije v nekatere še bolj proste svetovne trgovske tokove, potem bodo le redki naivneži, ki bodo pripravljali obnavljati sadovnjake.

Če pa so načrtovalci slovenske razvojne kmetijske politike tako slabi poznavalci, da ne vedo, da na Goričkem ali v Slovenskih goricah ni možnosti za pridelavo banan ali ananasa, potem jih je treba poučiti, da naravnih danosti za to zaenkrat še nimamo.

Preveč napak je bilo v preteklosti že zagrešenih in ne smemo si privoščiti novih, če želimo kmetom povrniti zaupanje. Kmetovanje je gospodarska dejavnost, v sodobnih in razvitih gospodarstvih država ščiti domače kmetijstvo in prav bi bilo, da bi se tudi mi začeli zgledeovati po njih. Ljudem, ki jim je kmetijstvo osnovna dejavnost, moramo zagotoviti takšne pogoje, ki bodo kmetijam omogočili razvoj in prihodnost, in to z dohodkom, ki ga bodo kmetije ustvarjale s kmetovanjem. Razmišljanja o pletenju košar iz vrbovih šib ali cekarjev iz koruznega ličja gotovo niso primerna rešitev. Časi nekdanje kmečke in podeželske idile so mimo, razvoj gre naprej in tudi podeželski ljudje imajo drugačne potrebe. Tista narodna *Z zakrivljeno palico v roki...* naj ostale le kot prijeten spomin na nekdanje čase.

LUDVIK KOVAČ

Fotografija:

NATAŠA JUHANOV

Neizkoriščene možnosti v kmetijstvu

Največja naravna danost, ki jo ima pokrajina na obeh straneh Mure in je še zdaleč nismo izkoristili, je torej kmetijstvo. To bogastvo je zemlja, ki pa sama za sebe še ničesar ne pomeni, če je ne vemo ustrezno izrabiti. Seveda imam v mislih kmetijske površine, ki jim država v letih po drugi vojni nikoli ni posvečala primerne pozornosti. Ne bi sicer mogel trditi, da nismo imeli kmetijske politike, vendar pa se zastavlja vprašanje o ustreznosti te politike. Zlasti v tistih prvih povojnih letih so bile zagrešene nepopravljive napake, katerih posledice čutimo še danes in jih bo potrebno popravljati še nekaj desetletij. Če smo se v Sloveniji še v letih pred vojno po posestni sestavi lahko primerjali z nekaterimi drugimi zahodnoevropskimi državami, sta zakona o agrarni reformi in zemljiškem maksimumu naredila korak nazaj. Tudi poznejše zgledevanje po sovjetskih vzorih ni bilo dobro; od vseh slabosti, ki jih je delala država v kmetijstvu, pa je pozitivno, da je za razliko od nekaterih vzhodnih socialističnih držav kmete vendarle ohranila. Res da je posestna in starostna sestava na sedanjih kmetijah izredno neugodna, vendar če se bodo v razvojni kmetijski strategiji zastavljeni cilji uresničevali, potem lahko pričakujemo izboljšanje tudi na tem področju.

K sedanji neugodni posestni sestavi je prispeval tudi zakon o dedovanju, saj so bile kmečke družine običajno številnejše in se je zato ob dedovanju zemlja še bolj drobila. Tisti, ki so kmečka gospodarstva prevzemali, sredstev za izplačilo ostalih dedičev največkrat niso imeli, saj kmetijstvo nikoli ni bila močno akumulativna panoga. S tako imenovanimi zaščitnimi kmetijami smo sicer poskušali to slabost nekoliko omiliti, vendar pravi učinek ni bil nikoli dosežen, saj že sam način, kako so se izbirale in določale zaščitene kmetije, ni bil ustrezen. S strani države je bilo kmetijstvo vedno v podrejenem položaju, na njegov račun so se razvijale druge panoge gospodarstva in v precejšni meri so takšne težnje prisotne še danes, ko na račun kmetijstva delavcev. Da je temu res tako, potrjuje dejstvo, da so cene nekaterih osnovnih prehranskih proizvodov še vedno pod nadzorom, s plačilom, ki jih

Na stičišču dela in kapitala je sociala

Debel ali tanek, širok ali ozek socialni plašč

Le ne obrnite prehitro časopisne strani, zagovorniki trga in kapitala, pa čeprav je potiskan list namenjen socialni. Tudi zato, ker se sociala tiče vseh, pa čeprav ji kar na hitro, še posebno v sedanjem času, očitajo, da požira kapital, bremeni gospodarstvo, da je velik potrošnik, ogromen javni porabnik in da njen zaščitniški plašč pravic dobro pokriva zelo velik krog ljudi. Kljub slednjim bolj ali manj upravičenim kritikam pa vendar ne moremo reči drugače kot: sociala, socialna politika ima svoje mesto vedno tam, kjer je stičišče dela in (industrijskega) kapitala, konflikt med delom in kapitalom rodi socialno in socialni sistem je blaznik konfliktov.

Most med delom in kapitalom je sociala

Ob tem nam seveda še na misel ne pride, da bi zanikali veljavno resnico, da je vrednost treba najprej deliti in jo potem porabiti, saj če bi govorili drugače, bi »prodajali meglo«. Pomembno je, kaj vse poganja kolo, da ustvarja novo vrednost ali reproducira kapital, toda za vprašanje socialne in socialne politike je pomembno, kolikšen del ustvarjenega profita smo pripravljene (moramo) dati tako za plače kot prispevke in davke za delovno silo, za izobrazbo, zdravstvo, šolstvo, kulturo, za usposabljanje in »vzdrževanje« nezaposlenih, ki so lahko že jutri spet potrebni v procesu ustvarjanja. In to je temelj socialne politike, zato ne bomo znova odkrili Amerike, ko rečemo, da sociala in gospodarstva ne moremo videti vsakega na svojem otoku brez mostu ali vsaj brvi.

Nezaposlenost

Nič novega tudi ne bomo povedali, če rečemo, da živimo čas, zaznamovan z razsežnim in globokim konfliktom med delom in kapitalom. Med tolikokrat naštetimi vzroki, ki so porušili dokaj ustaljen odnos dela in kapitala, omenimo vsaj izgubo trgov, konflikt pa je izbil na dan z odpuščanjem delavcev in stečajni podjetij, ki so se vrstili kot po tekočem traku. Nezaposlenost, ki nam je bila v socialističnem samoupravljanju znana kot ena od »gnilob gnilega« kapitalističnega sveta, je prišla v našo deželo in nepovabljena vstopila v številne domove. Dogajanja za družinskimi vrati in stiske ljudi niso teme tega sestavka, pa vendar ne moremo kar zamižati ob življenjskih stiskah, ki so jih doživljali zaposleni, katerim so vračali delavske knjizice, ki so jih vse življenje učili, da delajo in se odpovedujejo za boljši jutri, predvsem stiskah starejših, ki so vedeli, da zanje nove zaposlitve ne bo, upokojiti pa se tudi ne morejo. Brezposlenost je torej razglašena tudi s strani politikov za največji slovenski problem, in brez trdnih tal so vsake obljube, ki že za letošnje leto napovedujejo bistveno zmanjšanje nezaposlenih.

Brez izobrazbe na trgu delovne sile

Po podatkih Republiškega zavoda za zaposlovanje je bilo v Sloveniji novembra prijavljenih 136 051 iskalcev dela, v Pomurju pa konec lanskega leta 8702 ali za 412 več kot leto prej. In kdo so ti naši iskalci dela ali kakšna je strukturna značilnost brezposelnih v Pomurju?

Kaže, da so v lanskem letu v primerjavi z letom prej zaposlitev izgubile predvsem ženske ali je zanje manj dela. Med brezposelnimi se je namreč v lanskem letu najbolj povečal prav delež žensk. Povečal se je tudi delež iskalcev zaposlitve s tretjo in višjo izobrazbeno stopnjo ter iskalcev prve zaposlitve. Med nezaposlenimi pa se je nekoliko zmanjšal delež mladih do 26 let (čeprav je njihov delež med vsemi nezaposlenimi še vedno nekaj več kot 41-odstotni) in stečajnikov.

Ni dobro, da se povečuje delež nezaposlenih s strokovno izobrazbo (tak trend velja po novembrskih podatkih tudi za Slovenijo), vendar je za naš konec bolj kot izokla razvoja delež iskalcev zaposlitve brez izobrazbe. Konec sep-

tembra je bil v pomurski regiji delež neizobraženih iskalcev dela 56-odstotni, ob koncu leta pa se je povzpela na več kot 58 odstotkov.

Ce se bo, kot napovedujejo, zavrtelo kolo ustvarjanja ali reproduciranja kapitala, ko so znani premiki v strukturi aktivnega prebivalstva (samozaposlovanje in zaposlovanje pri zasebnikih, malih podjetjih, torej začelo se je povpraševanje po delavcih), bo to priložnost in možnost na trgu delovne sile tudi za nezaposlene, ki imajo le osnovnošolsko izobrazbo, tudi za mlade, ki zapuščajo šolske klopi takoj po končani osemletki? Ali pa se bo vrtenje dogajalo drugje, tam, kjer imajo za to tudi znanje?

Za nezaposlene manj denarja

Nezaposlenost, videna kot posledica odnosa med delom in kapitalom, pa ima tudi drugo stran, kajti odgovoriti moramo na vprašanje, kolikšen je socialni plašč, ki pokriva čakajoče na delo ali za kapital rezervno delovno silo. Za aktivno politiko zaposlovanja (sofinanciranje pripravnikov, samozaposlovanja in nova delovna mesta, usposabljanje in izobraževanje, javna dela), na katero je (socialna) država stavila zadnji dve leti, je zmanjkalo denarja. Denar je še za prejemnike denarnega nadomestila in denarnih pomoči. Konec novembra je denarno nadomestilo in denarno pomoč prejelo 3447 iskalcev zaposlitve, kar pomeni, da je brez socialne varnosti iz tega vira kar 60 odstotkov prijavljenih nezaposlenih. Lahko si jo sicer pridobijo po zakonu o socialnem varstvu, če nimajo od česa živeti.

čuna kot gospodarstva, so pomembna ekonomska kategorija, vendar prav tako ali vedno tudi prvo merilo socialne varnosti zaposlenih – oziroma višina plač in »razdelitev« zaposlenih po plačilnih razredih pomeni vendar raven socialnega standarda. (Prav o tem, da si država Slovenija prizadeva za socialno pogodbo, je slovenski državni sekretar govoril v OZN, ki za prihodnje leto pripravlja vrhunski se-

republiko, je treba povedati, da se je s stečajni slabo stoječih podjetij, kjer so zaposleni prejeli tudi nizke plače, in ker so ostajali brez dela predvsem delavci brez strokovne izobrazbe, povprečje plač dvignilo. (Število nezaposlenih pa se je s tem seveda povzpelo.) V novembru je bila v državi povprečna plača skupaj v gospodarstvu in negospodarstvu nekaj manj kot 83 tisoč tolarjev, ki jo lovijo v gornje-

membe, ki so vse usmerjene v krčenje pravic iz pokojninskega zavarovanja. Za generacije, ki se bodo šele upokojile, je pomembna tista, s katero bi si z dodatnim samozavarovanjem dvignili raven socialne varnosti v tretji življenjski dobi. Sicer pa moramo z napovedjo sprememb pokojninskega zakona počakati, ker se bo okrog njih v parlamentu zagotovo bil pomemben politični boj.

uspelo narediti pomemben, mogoče celo usoden korak, ko se je od državnega proračuna vzpostavil samostojni finančni varovalniški sistem. Zdravstveno zavarovalnica si je lani zaradi soke prispevne stopnje, kot »in kar smo tolikokrat kritizirali«, brala presežke.

Dovolimo si prisrčno, da zdravstvena politika srece politike, pa vendar jo pri tem dajmo, pa tudi obravnavamo bolj ločeno. Kaj reči zanj? Na temu da smo že drugo leto v tujih vanci lahko vplačali premijo za datno ali prostovoljno zdravstveno zavarovanje, ki seveda ne more nič drugega kot posledica krčenja pravic iz obveznega ali splošnega zdravstvenega zavarovanja, moramo ugotoviti, da je sistem zdravstvenega varstva še vedno zelo solidaren. Še posebno primerjamo na primer z angloameri govorečimi državami. Drugo, če se ozremo po državah visokega socialnega standarda severozahodne dela Evrope.

In kakšna je udeležba zdravstva v bruto domačem proizvodu? Ocenimo je za lansko leto značilen odstotka in ni višji od deleža v državah OECD, s to razliko, da je njihov BDP na prebivalca višji.

Zdravstveno ministrstvo v ognju tudi pomemben dokument, Plan zdravstvenega varstva, ki čaka na sprejetje v skupščini. Je dokument, ki nam so najprej zapisani splošni cilji za boljše zdravje, pomembno poglavje o kadrih v zdravstvu. Slednje je še kako pomembno, zdravstveno varstvo pokriva Muri, saj gre za vprašanje izobrazbe ravnih zdravstvenega varstva. V zdravstvenih ustanovah, ki pokrajini namreč ugotavljajo, v nekaterih dejavnostih ne dosegajo niti minimalnega kadrovskega normativa.

Prag revščine in minimalne socialne varnosti

V zadnjem poglavju moramo ponoviti tretje temeljno načelo naše socialne politike, sicer da je država dolžna tistim, sami ne morejo zagotoviti socialne varnosti, dati vsaj minimalno pomoč po zakonu o socialnem varstvu priznani prag minimalne socialne varnosti 52 odstotkov zavarovalne plače. To je trenutno 13 tisoč tolarjev.

Število prejemnikov socialne pomoči s centrov se povečuje, ne samo v naši pokrajini, kar smo imeli oktobra 177 prejemnikov socialne pomoči (za preživljanje) in 60 odstotkov zajamčene plače, narni dodatek je dobilo 1.388 evrov enkratno pomoč 51 ter pomoč plačevanju stanovanjske naplavinine 189 upravičencev. V Sloveniji je bilo junija izplačanih več kot 1600 pomoči kot edini vir za preživljanje, denarni dodatek pa je prejel več kot 18 tisoč družin posameznikov. Na pristojnem ministrstvu so bili, ko so zbirali podatke o tem, kolikšen država zagotavlja minimalno socialno varnost presenečeni nad ugotovitvijo, da med prejemniki denarnih dodatkov visok delež ljudi, splošno gledano, in iskalcev (prve) zaposlitve. In s tem spoznanjem se vračamo na začetek in strnemo krog o pravih sile in kapitala.

MAJDA HORVAČ
Fotografija: NATASA JULIĆ

Tanjša in oži se zaščitniški ali socialni plašč za nezaposlene, moramo ugotoviti ne samo zaradi ustavljenega izvajanja aktivne zaposlitvene politike, ampak tudi zaradi sprememb zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti. Pomnimo se, da je znižano najvišje denarno nadomestilo, da se bodo nadomestila usklajevala s plačami po kolektivni pogodbi za gospodarstvo, denarno pomoč bo mogoče dobiti največ za pol leta in tudi pri tem bodo pri izračunu višine upoštevali več virov prihodkov in premoženja.

Plača, kategorija socialne varnosti

Druga razsežnost konflikta med delom in kapitalom, kjer je država dana še pomembna, če ne celo najpomembnejša vloga, je vprašanje socialnega sporazuma. Socialni pakt je namreč v prvi vrsti dogovor o plačah. Plače, tako tiste iz prora-

staneke o socialnem razvoju.) Tudi prvo od treh temeljnih načel naše socialne politike in socialnega programa, ki smo ga res pisali ob slovesu socialističnega samoupravljanja in ki vendar še vedno velja, je, da si mora socialna varnost zagotavljati posameznik sam, zase in za svojo družino, v skladu s svojimi sposobnostmi. Vsak se mora tudi socialno zavarovati (pokojninsko, zdravstveno). Sele naslednji korak potem naredi država z ustreznimi mrežo institucij, s solidarnim zagotavljanjem minimalne socialne varnosti za tiste, ki nimajo možnosti, da bi bili sami ustvarjalci svoje socialne varnosti, ali tega ne zmorejo.

Plače so torej prva kategorija socialne varnosti zaposlenih. Kaj reči za plače zaposlenih v Pomurju? V Ljubljani se čudijo, kako to, da smo se prej s plačami vedno na repu sedaj približali republiškemu povprečju. Tistim, ki govorijo, češ prej vedno zaostali ste sedaj ujeli

radgonski in soboški občini, za dobrih deset tisočakov pa za povprečjem zaostaja povprečna plača v lenjavski in ljutomerski občini. Iz septembrskih podatkov tudi lahko sklepamo, da so plače v negospodarstvu v Pomurju nekoliko nižje od republiškega povprečja ter v gospodarstvu za spoznanje višje. Zajamčeno plačo, ki je bila v januarju 26 500 tolarjev, je od 36 tisoč zaposlenih prejelo okoli tisoč delavcev.

Upokojencem nižje pokojnine

Zaposleni seveda pogledajo, ko dobijo v roke plačilno listo, tudi rubriko Prispevek za pokojninsko zavarovanje. Tistim mlajšim, ki na pokojnino še ne mislijo, je prispevek za pokojnino predvsem izdatek »za državo«, starejšim, ki štejejo mesece do pokojnine, pa je to pomembna postavka, ki bo vplivala na višino pokojnine. Tako kot je za zaposlene bistvo socialne varnosti plača, je za upokojence pokojnina. Zato najprej nekaj o višini pokojnin, ki jih prejemo naši upokojenci, in potem o upokojevanju kot pomembni posledici konflikta dela in kapitala.

Vemo, da je bila v decembru povprečna slovenska pokojnina 32 tisočakov, v Pomurju pa le 25 tisoč 176 tolarjev. Naši upokojenci torej v povprečju prejemo zelo nizke pokojnine, ki zaostajajo za republiškim povprečjem več kot 20 odstotkov. Prav zato imamo toliko več prejemnikov varstvenega dodatka.

V Pomurju imamo 13327 upokojencev, ki imajo starostno pokojnino, in 1296 jih zaradi nizke pokojnine prejema tudi varstveni dodatek. Invalidsko upokojenih je 4311, z varstvenim dodatkom 889, družinsko pokojnino ima 4132 upokojencev in 1476 jih k pokojnini dobiva tudi varstveni dodatek. Starostno kmečko pokojnino prejema 4585 upokojencev ter 126 preuzitkarjev. V povprečju je varstveni dodatek kar visok, in sicer pet tisočakov.

Nobena strinovitost pa ni več, da vlada tudi za pokojninski zakon predvideva spremembe, ki niso nič drugega kot napovedan boj zoper pokojninske pravice. Pomembna sprememba, ki naj bi jo dosegli, je, da se spremeni veljavni sistem valorizacij ali usklajevanje pokojnin tako, da bi na račun realnega zniževanja pokojnin lahko znižali tudi visoko prispevno stopnjo. V zraku visijo še številne druge spre-

Pa se vrnimo na začetek in k vprašanju stičišča dela in kapitala. S številkami bomo najbrž dovolj povedali o času, ko je bila pot v pokojnino od možnih in zelo priročno poti za odslavljanje presežnih delavcev. Bila je podprta tako z denarjem podjetij kot države, saj so na veliko dokupovali zavarovalno dobo. Prav zato imamo morda v Evropi najmlajše upokojence.

V letu 1990 se je upokojilo več kot 42 tisoč delavcev in leto pozneje že 45 tisoč zaposlenih in takrat je imel pokojninski zavod zaradi neverjeten denarni presežek. Trend upokojevanja je nekoliko upadel tudi zaradi zviševanja starostne meje za upokojitev, pa vendar se je razmerje med delovno aktivnimi in neaktivnimi že približalo razmerju 1:1.

Dokler bomo imeli pokojninski sistem, ki bo temeljil le na medgeneracijskem solidarnostnem zagotavljanju socialne varnosti za tretje življenjsko obdobje, dotlej bo velik javni porabnik, ki pobere že blizu 14 odstotkov bruto proizvoda. Pomeniti ga ne bo lahko, možne spremembe pa se kažejo v procesu slatninjenja podjetij in s polnjenjem pokojninskega sklada. Upravljanje z njim bo pomemben korak v reformo pokojninskega sistema. Gotovo bo podprt tudi s sistemom dodatnega zavarovanja iz lastnega žepa.

Preden poglavju o pokojninskem sistemu naredimo piko, moramo opozoriti na našo »posebnost«. Imamo številne upokojence, ki pokojnino prejema pod ugodnejšimi pogoji.

Breme boleznin ni samo v izdatkih

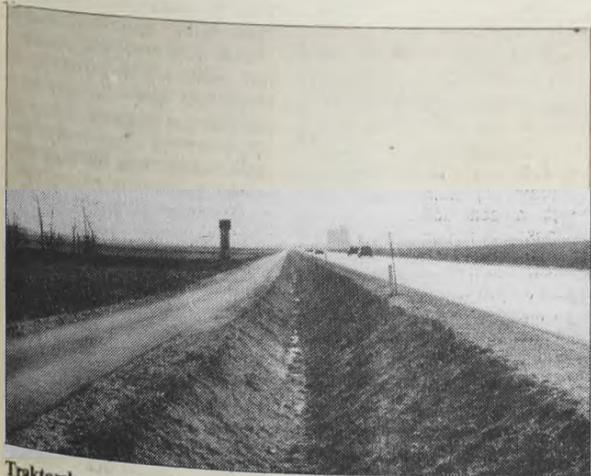
Kaj reči za uvod ali pri iskanju vezi med delom in kapitalom prek zdravstvenega sistema? Ponovimo lahko splošno veljavno resnico:

»Bremena boleznin se ne da izraziti samo v izdatkih, ampak tudi z upočasnitvijo socialnim in ekonomskim razvojem. Bolezen ni le telesni problem, marveč tudi socialnoekonomski, vzgojni, politični in ekološki, v širšem pomenu tudi moralni in etični.« (dr. Božidar Voljč) Zdravje in varnost pred boleznijo sta namreč temelj razvoja vsake družbe in posameznika.

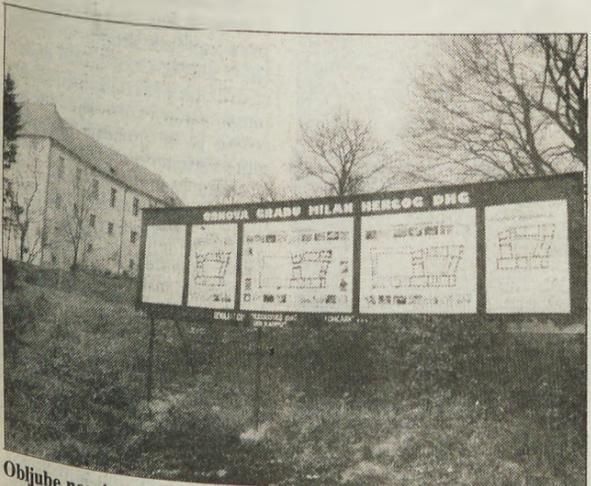
Ce je reforma pokojninskega sistema pred vrati, smemo za zdravstvenega trdniti, da je že stopil na pot. Zdravstvenemu sistemu je

Znana stran plehke zgodovine...

Traktorske steze z jarki – le kdo je dal »žegenj« za načrte?

Obljube nesojenih graščakov so velike

Tovornjaki v Dolgi vasi in na pomurskih cestah

Opuščeni rudnik premoga v Benici je »zaplombiran«

ekoča paprika, ki bi morala biti babura šorokšari

Tudi novinarji smo ljudje, bolj ali manj zmotljivi, bolj ali maj-samozavesti, bolj ali manj odločni, bolj ali manj objektivni. Drži pa nekaj: novinarstvo je način življenja. In prav tako je res, da ni vseeno, če si novinar v velikem mestu in pri centralnih časopisih, ali pa pri pokrajinskem tedniku. In če je ta pokrajina na obrobju, tako geografsko kot gospodarsko, obkrožena z mejami, kjer se vsi dogodki potencirajo, pa najsi gre za spremembe lokalnih oblasti ali propadanje podjetij in odpuščanje delavcev, je vloga novinarjev večja in morebiti tudi malce potencirana. Mogoče zvenijo te besede preveč samovšečno – kakorkoli, vloga »pokrajincev« je večja že zaradi tega, ker nam tukajšnji ljudje – bralci – na neki način še vedno zaupajo in upajo, da jim bomo prav (vsaj) mi pomagali. Pa tudi zato je (ali bo) naša vloga pomembnejša, ker je lokalna identiteta tudi v svetovnih okvirih vse pomembnejša.

V naši redakciji smo že vajeni telefonskih klicev in pism bralcev, ki nam sporočajo o svojih tegobah in krivicah. Kako jim lahko pomagamo? Ali sploh lahko? Da, kajti večkrat ljudem pomagamo že s tem, da se nam zdijo njihove težave vredne omembe, čeprav jim odgovorimo le v osebnem pismu in ne s člankom v časopisu. Pomembno je, da ne postanemo ravnodušni, neprizadeti; tako mi (novinarji) kot tudi bralci. Kako malo je treba, da se ljudje navadijo na slabe vesti; le koga še ganejo kr-vavi prizori vojne v Bosni in Hercegovini, ki jih vsak dan gledamo na televizijskih ekranih ter poleg mirno večerjamo! Občutek nemoči, navajenost, ravnodušnost...

Če hočemo, je tako, ni pa nujno. Tudi okrog nas se dogajajo krivice, vsak dan je kdo opeharjen za zapanje, izigran pri plačilu, razočaran nad političnimi odločitvami, besen in nemočen, ker je po dolgem delovnem stažu izgubil službo.

Tudi tu ne smemo postati ravnodušni: spet ena tovarna v stečaju, spet novi brezposelni.

Ali je kaj čudnega, če se delavci jezijo na vse, tudi na novinarje, ki pišejo, da gre njihova firma v stečaj, da bo ostalo toliko in toliko ljudi brez dela? Lahko se jezijo, naj se jezijo, morajo se jeziti, imajo vsa pravico. Še posebej, če ostane novinarjevo poročanje zgolj na ravni nizanja dogodkov in podatkov.

Naša dolžnost pa je, da poskušamo pogledati tudi v zakulisje, poiskati vzroke, predvideti dobre in slabe posledice, se opredeliti za dobro in kritizirati slabo. In to ni vedno lahko, saj nam je marsikaj zamolčano, napačno predstavljeno ali namerno poudarjeno nekaj povsem drugega od bistvenega. In veste kaj: čas prinese vse na svetlo, tudi še tako majhne laži se čez leto, dve ali pet razkrijejo. Zato je treba o vsaki stvari trikrat premisliti in jo šele nato dati na papir. Tudi ko ne pišemo, ko nismo pred tipkovnico, smo z mislimi pri problemu, ga prelevamo, iščemo povezave, se pogovarjamo z drugimi... pravzaprav smo v službi tudi po službi. Pri tem je pomembno, koliko informacij imamo na voljo, kaj nam je bilo povedano in kaj zamolčano.

Pa vendar – težko je vedno najti krivca. Je res kriv zadnji direktor?

Ali morebiti tisti izpred nekaj let?

Kaj pa, če so krivi delomrznosti in hujskači, ki so namefno nasprotovali vsaki predlagani rešitvi. Čas bo pokazal, kdo je imel prav! Kaj pa, če je kriva država, ki podpira in varuje velike gigante, pusti pa propadati majhna podjetja s petsto delavci? In spet smo pri periferiji: ni vseeno, če propade tovarna v velikem ali majhnem mestu. V slednjem je takšna tovarna življenjskega pomena, delavci pa bodo mnogo težje našli novo zaposlitev.

Vedno večja centralizacija se močno kaže tudi v pokrajini ob Muri; lokalne oblasti bi morale bolj paziti na to, kaj se dogaja na njihovem terenu, pa najsi gre za okolje, tovarne ali ceste. Dejstvo je, da nekoga, ki živi in dela dvesto kilometrov v stran, ne zanima preveč, če tukaj ostajajo ljudje brez dela in se dogajajo družinske drame; prav tako ga ne zanima, če nam bodo postavili tovarno usnja, kemično tovarno ali dvesto novih hlevov za prašiče; še manj ga zanima, če nam tovornjaki uničujejo ceste in življenja. Ti problemi bi morali (bodo morali) zanimati lokalne oblasti in poslance, prav ti bi se morali boriti za razvoj gospodarstva, za zmeren promet po cestah, za okolju prijazno industrijo.

Pa ni tako. Vse preveč se gredo politike, se borijo le za svoje

stranke in število glasov, za to in ono občino, za Prekijo in Prekmurje, za avtoceste, železnice...

Dobro. Imeli boste svoje regije, vsak svojo občino in svoj stolček. Kaj pa potem?

Tudi sama bi včasih najraje zakričala zaradi besa in nemoči nad krivicami, ki se dogajajo. Pa lahko le pišem. Včasih se mi vseeno zazdi, da je tudi to pisanje nekaj vredno, da je neki učinek, in zaradi tega se splača pisati in držati hrbet, da politiki udarjajo po njem.

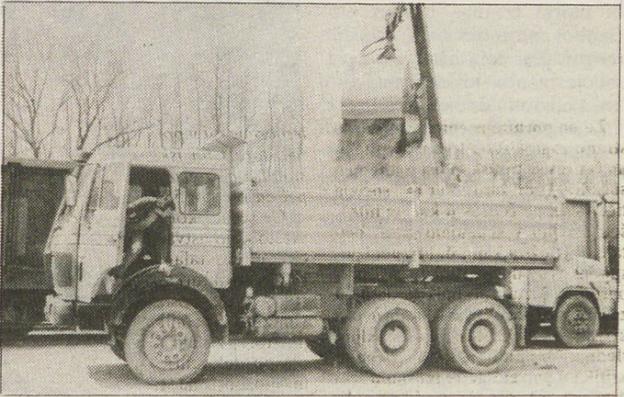
V zadnjih letih sem napisala ogromno prispevkov o cestni in prometni problematiki ter o načrtovanih različicah gradnje železnice proti Madžarski. Tega pisanja še ni konec. Vsiljevanje gradnje tovarne usnja v Lenartu je zgodba zase, epilog smo napisali pred kratkim, krivci, ki so prodajali zemljišča, kjer naj bi stala tovarna, pa še niso povedali, kako in kdaj bodo vrnil denar. Kaj je skrito v rudniških jaskih v Benici in kaj vozijo z lendavske železniške postaje v opekarno? Odzvali smo se na telefonski klic in preverili. Kdo bo povrnil škodo kmetom, ki so sejali seme pekoče paprike, in kako preprečiti, da se takšne malomarnosti ne bi več dogajale? Koliko zemlje so lastnikom ob cesti Beltinci-Odranci odvzeli v resnici in koliko so jim plačali? Ali lahko res vsakdo v našem okolju postavi vse, česar se domisli, pa najsi gre za farme ali reklamne panoje? Je Pomurski sejem ljubljanski ali pomurski?

Veliko je bilo zadev, ko je vsaka stran zase trdila, da ima prav. Ker ne moremo biti razsodniki, moramo predstaviti mnenje enih in drugih. In veliko takih zadev bo še. Poleg vsega »aktualnega« in »problematičnega« je bil pravi užitek pisati o turizmu, o razvojnih možnostih na tem področju, o podjetjih, ki so se izkopal iz težav in dobro poslujejo, ter seveda o Naj... kmetijah in varovanju pristnega, značilnega in našega. Končala bom z odlomkom pesmi sodobnega prekmurskega pesnika, ki pove več kot številne novinarske strani:

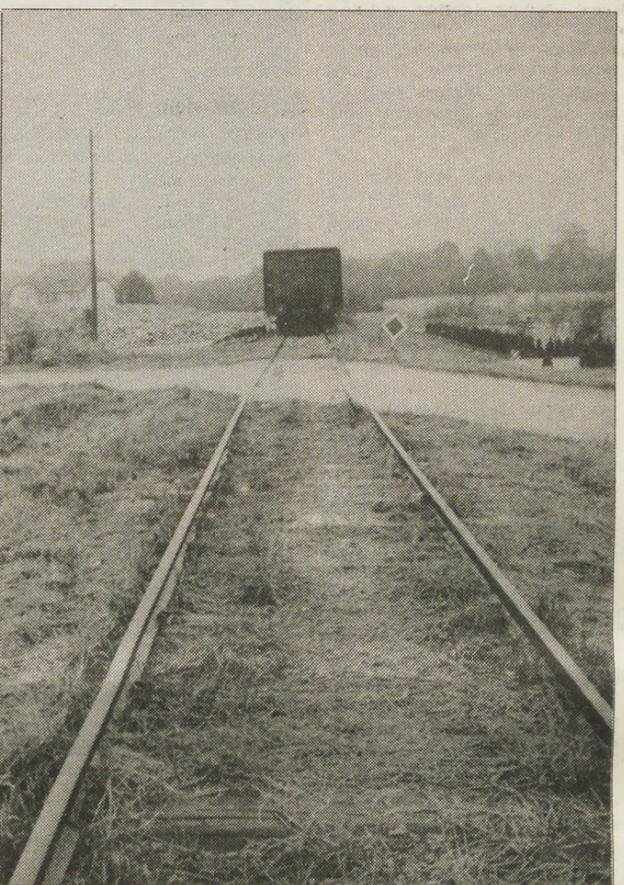
**KMALU BOMO ZNANA STRAN PLEHKE ZGODOVINE
KMALU BOMO DIVJA PAST
KI NE PODRE MRCINE**

**ČEPRAV ZATEGNE SILNOKRAT
DO SLADKE BOLEČINE**

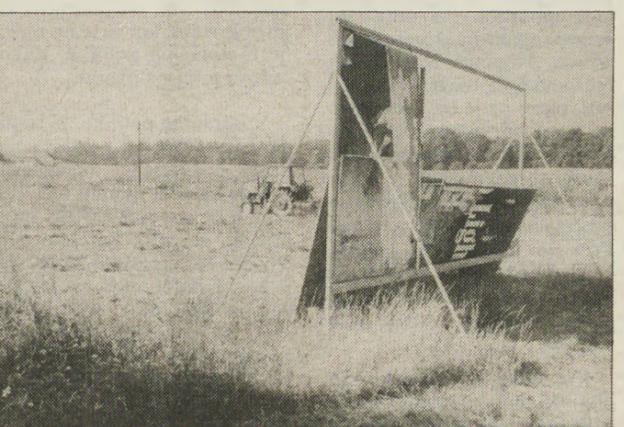
(Milan Vincetič)

»Črni prah« iz Avstrije v lendavski opekarni

Železniška proga proti Madžarski na slepem tiru

Reklamni panoji na vsakem travniku? Ne, hvala!

Elrad, junij 1991... in danes

Domnevam, da ne vem, kako se bo izšlo s temi jubilejnimi prispevki, ki jih novinarji **Vestnika** pišemo ob 45-letnici našega časopisa. Če naj bi zadeva stala tako, kakor smo se pogovarjali na eni od redakcij, bi moral iz tega nastati niz člankov na temo *quid scripsi, scripsi*. Kar sem pisal, sem pisal, je menda rekel Poncij Pilat, ko so mu Judje očitali, zakaj je nad križ njihovega sonarodnjaka Jezusa Kristusa, ki so ga oni imeli za krivega preroka, napisal, da gre za Jezusa iz Nazareta, judovskega kralja.

Quid scripsi, scripsi naj bi torej pomenilo toliko kot povzet credo doslejšnjega novinarskega dela vsakega posameznega Vestnikovega novinarja. Če se še malo pomotamo v tem citatskem stilu, potem moremo reči, da scripat manet, da napisano ostaja. Kakšen odnos naj imamo torej danes, potem ko se je zgodilo to in ono, do tistega, kar smo nekoč pisali? To je vprašanje. Odgovor pa je pilatovski in se glasi: kar sem pisal, sem pisal.

Odgovarja naj vsak zase, ne vsi za vse, smo rekli. Toda ne odgovarja tako, da bi zanikal svoje nekdanje pisanje – to očitno ni v intenciji motta – ali se ga celo odrekal. Marveč odgovarja tako, da stoji, oziroma bolje rečeno, da se še enkrat, vendar tokrat s časovne distance, postavi za svoje pisanje. Da se tako rekoč še enkrat podpiše podenj. S tem da toliko isto stvar danes napisal drugače. Če pa je ne bi, je tudi za pojasnitev tega, zakaj ostaja pri tako in tako zapisani stvari, potrebno tudi reči nekaj besed.

V tem avtorefleksivnem poskusu bi vsakdo izbral iz preteklosti svojega pisanja tisto, za kar meni, da je najbolj potrebno ponovnega pretresa in ponovnega zagovora. To bi bile v določenem oziru obenem še neke vrste vaje v slogu in semiotiki. Šlo bi za palimpsestno branje in za hermenevtični ekskurz. Zakaj? **Zato, ker je smiselno domnevati, da so nekateri teksti iz časov, ko v tej državi ni bilo svobode tiska, tudi apokrifni.** Ne retuširani, marveč apokrifni, torej skrivni, ali vsaj dvoumni. Ker se namreč nekoč ni moglo vse napisati, pisati pa je bilo potrebno, saj je pisanje novinarsko delo, se je v njih kaj skrilo. V tem smislu so palimpsesti, z njih je potrebno, kakor s palimpsesta, postrgati terminološko fasado. Priti do tistega, kar je pisec želel povedati med vrsticami in pod njimi. Koliko je bilo njegovo pisanje subverzivno in zafkrljivo.

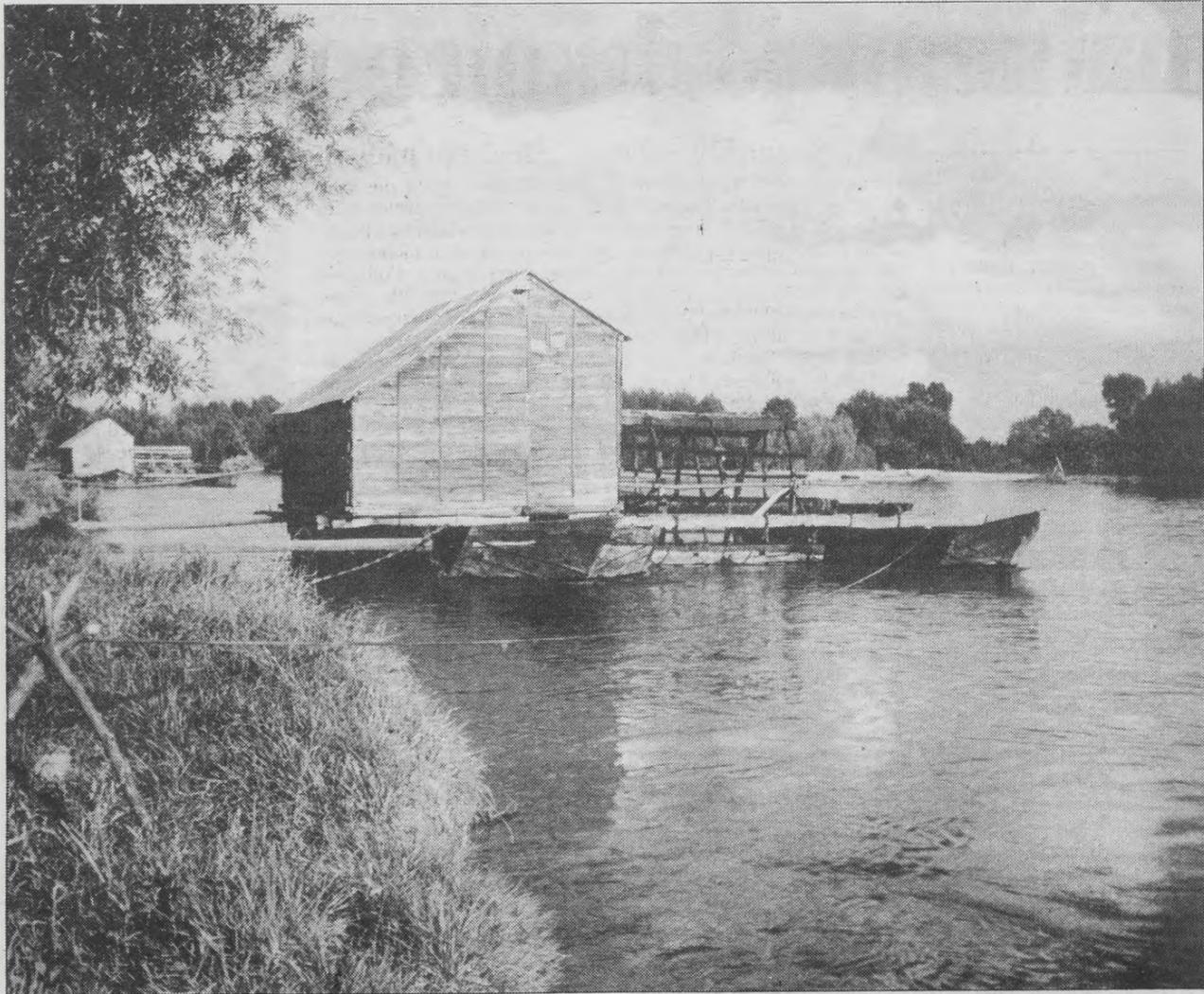
Kot kaže, se to ne bo zgodilo. Kolegi, kakor sodim po reakcijah, niso za to, zdi se, da se jim to ne zdi vredno, kakor da je to tako ali tako jasno. Razumem jih, tudi zato, ker tega niso storili doslej še pri nobenem slovenskem časopisu. Ta katarzični postopek slovenske medije – s časopisi na prvem mestu, saj zapisano ostaja – še čaka.

Sam se tej avtorefleksiji ne morem odreči. Vendar zaradi tega, ker v tistih časih še nisem bil novinar, tega postopka ne morem izvesti na enak retrospektivni način.

Dolžan pa sem vzpostavljati pogoje za informacijsko pravico, kot se imenuje človekova pravica najnovejše generacije. Tako, da odgovorim na vprašanje, ki so mi ga kdo doslej že večkrat zastavili, češ od kod jemlješ, zakaj pišeš tako, kot pišeš, kaj te motivira.

Ne bom pisal o svojem političnem izobraževanju, ampak o robnih dogodkih, ki človeka prav tako lahko formirajo v politično bitje.

Novinarji so bili včasih »družbenopolitični delavci«.

Pišem, kakor pišem

Pišem o tem, kako se je ob Titu oblikoval moj politični lik, kako sem izgubil politično nedolžnost, se seznanjal z oblastjo, zavrzel vero starih ženic in se začel ukvarjati z novinarstvom.

Vse ljudi imamo lahko nekaj časa in nekatere ljudi ves čas za norce, ne moremo pa imeti za norce vseh ljudi ves čas.

Abraham Lincoln

Ta oktroirana naloga mi je bila prihranjena po milosti poznejšega vstopa v ta poklic. Na neki način pa sem vsekakor spolitiziran, drugače mi v redakciji za eno od področij, ki jih pokriva, kot se temu reče, ne bi namenili politike. Kako sem se torej politiziral?

V obrambo politike, ki se jo danes posebej slastno postavlja med pokvarjene dejavnosti z malo ugleda, moram reči, da sem, tako kot vsak človek, spolitiziran že zato, ker sem pač človek. Ne gre samo za to, da je že Aristotel rekel, da je človek politično bitje, *zoon politikon*. Ni pomembna definicija, pomemben je naš dejanski način življenja. Pomembno je to, kar je zadnjič rekel nek tukajšnji lokalni nepoklicni politik.

Dejal je, da ni tako neumen, da bi si dovolil, da mu življenje urejajo izključno drugi. Kakorkoli nepomembne da je njegov politični vpliv, je zanj, za njegovo samozavest in za splošni življenjski občutek, bolje, če se gre te igre tudi sam, po lastni odločitvi.

Do nekega življenjskega obdobja smo vsi kljub temu apolitični. Dokler smo mladi. Smo idioti, kakor so tistim, ki se niso udeleževali javnega življenja, to je politike, rekli v stari Grčiji, v tej – naj bom malo stereotipen in patetičen – zibelki vseh političnih sistemov. Tudi iz tega idiotskega obdobja ne pridemo kot nepopisana tabla. Nedolžnost izgubimo že zelo zgodaj.

V starem režimu smo izgubili politično nedolžnost, ko so nam zvezali pionirske rutice, in so nam rekli, da smo Titovi pionirji. Tito je bil politik in jaz njegov pionir.

Pretiraval bi, če bi dejal, da je bila deklarirana teokracija politična doktrina takratnega režima. Kljub temu pa je bil odnos do Tita pri mnogih teokratski in vem, da je tak pri marsikom ostal še do danes. V skladu s **Comtove** teorijo pozitivizma bi se reklo temu, aplicirano na zaporedje političnih sistemov, da je to prva stopnja v razvoju in da so tisti, ki še danes častijo Tita, ostali na tej stopnji. To stopnjo sem torej preskočil.

Tudi po zaslugi tistega nejevoljnega opazovalca tekačic in tekačev s Titovo štafeto, ki je rekel, *kaj mu to nosijo, nesejo naj mu leseni sukrijič (v narečni govornici se je to slišalo kot »liseni kaput«)*. Nekdo od pravo vernih ga je slišal in mož ali fant je šel za nekaj časa v zapor.

V moji bližini se je takrat skrivaj pripovedovalo tudi, da Tito najraje nosi *srajce breskove barve*. Nič takega, bi danes rekli, vendar so bili to časi, ko so prvi zdomci iz tujine nosili najlonske srajce kot posebno bogastvo. Njihove matere in žene pa so te srajce prekuhavale in jih seveda razkuhale. Medtem ko je maršal torej lahko izbiral barve, je bilo ljudstvo še daleč od modne in potrošniške presvetljenosti. Zgodba je za v knjigo *Slavenke*

Drakulić Kako smo preživeli socializem in se ob tem smejali.

Po zaslugi take obrobne informacije o Titovem nerevolucionarnem, predvsem pa neasketskem življenju, ki je bila v nasprotju z njegovo javno podobo, sem torej postal **ikonoklast**, razbijalec ikon. Nisem bil spoštljiv do njegovega demagoškega svetniškega lika. Zame ni bil ikona, če parafraziram **Jesenina**. Da sem ga torej kljub temu, vsaj začasno ali vsaj kot **Nadžaz**, torej v nezavednem, vendarle imel rad, so krive stare ženice. Predvsem ena med njimi.

Stare ženice so ga ljubile in spoštovale. Vedno sem upošteval žensko intuicijo. Predvsem intuicijo starejših žensk, ki so, osvobodjene spolne strasti, zmogle o ljudeh sklepati izredno verodostojno. Ta ženica je spala s Titovo podobo. Senca na maršalovi podobi, ki jo je nanjo vrzel rumeni tisk, s tem da je pisal o njegovih gizdalinskih navadah, pa je bila pogoj za mojo politično streznitev.

(Samo mimogrede: v deželah brez parlamentarne tradicije je teokratski odnos do vladarjev splošno stanje politične kulture. To je vidljivo še danes.)

Razen tega ikonoklastičnega spoznanja o kultu politične osebnosti sem si v tistem »idiotskem« političnem obdobju pridobil še en drug vpogled, prav tako v zvezi s politično ekskluzivnostjo. No da, to je pravzaprav komaj mogoče označevati kot politično ekskluzivnost, ker se v politiki tega naj ne bi počelo, oziroma se dela samo takrat, ko se, po **Clausewitzu**, politika nadaljuje z drugimi sredstvi, z vojno.

Izvedel sem, da med vojno in po njej niso klali samo »izdajalci domovine«, ampak tudi

partizani. Kje sem to izvedel? V politični šoli, ki se zgodi, ko ljudje na deželi po napornem delu preveč spijejo in jih zapusti opreznost. Zato to tudi ni bilo kako sistematsko zanje. Mi je pa bilo kljub temu v korist in tako nikoli nisem imel težkih muk s svojo levičarsko družboslovno vestjo, kakršne so doživljali mnogi levi intelektualci, ko je nastopilo obdobje odprtosti. Najprej ob tem pride na misel **Spomenka Hribar**, ki jo odkritje, da je bil osvobodilni boj tudi državljanska vojna, od katerega je prišla šele v zrelih letih, tako pretreslo, da je začela obsežno pisati o stvari.

Sledilo je obdobje, ki bi ga najbolje opredelil, če bi mi rekel **efebstvo**. Priznati moram, da mi najbrž noben demokratični politični sistem v Evropi ne bi toliko dopustil izživetja svojega efebstva. Za njegovo izživetje je namreč potrebnega nekaj brezpravja. Grki so to brezpravje kot dobri poznavalci človeške politične duše dopustili.

Z izrazom **efebstvo** so Grki definirali obdobje odrasčanja do takrat, ko posameznik dobi politične pravice. V našem času to sovpada s poznimi najstniškimi leti, s koncem srednje šole in morda je pri meni sem šteti že prvo leto študija. Antropološko razvojno vzeto je obdobje odrasčanja obdobje upiranja institucijam. V mojem času je to sovpadalo z letom osemindesetdeset, vendar sem, odkrito rečeno, bil sem manj pod vplivom tega gibanja za prevrednotenja vrednot kot pa nekega izvornega nemira in želje po nekonvencionalnosti.

Spet mi je takratni voditelj Tito z nekim intervjujem pomagal, da sem lahko to svoje obdobje umestil v politični

kontekst. Na vprašanje, kdaj se je začel upirati gospe je stari navihanelec rekel, zelo zgodaj. Že kot deček povedal, je na črno lovil pabice na grofovskih loviščih tako slabil njegovo fevralno oblast. Kot efeb, kot odraslo joči mladec sem bil tak lovec tudi sam. Če sem pokazal kaj **poguma**, ko je bilo potrebno upreti uveljavljeno nemu redu, sem se zanašal v tem času.

Potencialno represivnost kratnega režima sem prvič slutil, ko je prijatelj, ki je še novinar pri verskem centru Družina v tem času objavil mojo **fotografijo** nam, da se takrat nisem šal zelo hrabro. Kot se v življenju sem se pač dal miriti, čeprav moram nekakega političnega preoblasti dotlej nisem čutil, bi lahko rekel, da se bi študija nekoliko zazana pri **cerkvenih krogih**, ki je šlo v glavo, kako lahko iz družine prakticirajočih filozofov, da je ta filozofija marksistična. Pa ni bilo primer izza katedra niti slišal za samoupravljanje zofi o tem niso pisali. Po tem ko sem bil srednješolski učitelj je bil to moj poučevalski met.

Fotografija je bila objavljena kot oprema za neki članek, cer pa ni imela z vsebino bene zveze. Kljub temu po objavi mnogi govorniki to zelo neprevidno in napornem Ne boš dobil službe, so povedovali. Nisem mogel meti, zakaj naj človek objave svoje fotografije dobil službe. *Kar pusa naša nečakinja je že tri leta službe samo zato, ker je njena fotografija objavljena v Ognjišču*, je rekla, nja, pri kateri sem takrat noval.

Nisem jim verjel. In rajše mislim, da je bilo to, končanem študiju leto sem dobil dela, zgolj na Čeprav spet so okolščine govornijo proti temu. Ko sem podil naokrog za zaposlovanje, tako so mi pozneje dali, **partijski voljaci** je njegova domačega kraja nemu komiteju poročala tako naprej.

Takratni časi niso bili sod in vedno čisto svinec, časi se je začelo uveljavljati, sto, kar je nekoč rekel **klin**. *Vseh ljudi ne moremo imeti za norce*. Dobri čas imeti za norce. Dobil sem zaposlitev, poučeval sem, poučeval sem temeljno upravljanje s temeljnimi obratnostmi, ki so sledile, tele: ravnatelj je dvema kolegicama priporočil, naj me opazujeta, ker da se zdravim silno zdim čest; kolegici sta se zabavali; mene pa je opaznost s klerikalizmom motila, da sem jo sklenil s klinom in se organiziral, se je takrat reklo; včasih predaval na partijskih kurza na enem od zadnjih mi je rejal slušatelj zakrical, enkrat povem, kateri pripadam; ukvarjal sem se s ganiziranjem ekološkega nja; spoznal sem, da v nomenklaturi o ekološki v resnici mislijo kot o ekološkem vplivu iz zahoda, kar padlo zelo težko.

Prišlo je obdobje, nisem pravimo sloverska, Dokler je še šlo za topljenega rega režima, sem deloval opozicijski strani in spoznal njena elementarna politična bilna z režimsko, da pa je darle bolje tako. Še vedno slim enako. Zatorej se s jam z novinarstvom.

STEFAN SUŠIČ

Kakšne so kolesnice politike?

Po svobodnih večstrankarskih volitvah je ljudstvo padlo pod svojo oblast!

Minila so dobra tri leta od 26. decembra 1991, odkar so v tedanji republiški skupščini slovesno razglasili rezultate plebiscita. Tri dni pred tem so namreč dobili slovenski volilni upravičenci glasovnice z vprašanjem: Ali naj Republika Slovenija postane samostojna in neodvisna država? Takrat jih je več kot 88 odstotkov obkrožilo da, proti jih je bilo približno 4 odstotke, druge glasovnice pa so bile neveljavne. Odtlej praznujemo dan samostojnosti. Po logiki bi to moral biti naš najpomembnejši praznik. Toda ali je res tako? Lahko rečemo, da je ta praznik že po treh letih tako siv, nikogar navdihujoč dan. In vendar je bil plebiscit dejanje, ki je s svojimi posledicami pretreslo svet. Slovenija si je z njim dobesedno vzela svoj prostor pod soncem in z eno novo pomladi narodov in z eno novo stopilo na evropski zemljevid kot neodvisna klasična država.

Dragocena izkušnja
Pri tem bi bilo dobro imeti pred očmi, da smo šli v ta »projekt« s sorazmerno majhnim začetnim kapitalom, državo tvornih izkušenj pa sploh nismo imeli. Potemtakem ni nič čudnega, da so bile prve svobodne volitve dragocena izkušnja. Čeprav si tudi po drugih volitvah parlament in državni aparat nista kaj dosti opomogla, vendarle z optimizmom zremo v prihodnost. Bil je res pomemben »dan«, če ga ne bi bilo, tri leta pozneje ne bi tako sproščeno praznovali drugih praznikov, še manj pa bi si lahko privoščili razkošje ležerenga pozabljanja datumov, ki pri velikih narodih veljajo za zgodovinske, pri nas pa...

Temne sence na obzorju
Odkar deluje po novi ustavi oblikovan parlament, se slovensko politično prizorišče še ni stabiliziralo in nič ne kaže, da bi se kaj kmalu. Kdo je na oblasti in kdo v opoziciji. Kdo je na levi in kdo na desni, katere politične stranke so sploh zastopane v parlamentu? Po zadnjih volitvah so se odgovori na ta vprašanja morda zdeli jasni, odtlej pa je mirilo že dovolj časa za korenitejšo sprejeto zametila. Po volitvah se je oblikovala velika koalicijska vlada, ki je mandat tudi se-

mokracije, v katero zahajamo! Vračamo se torej v čase, ko sta država in režim lahko funkcionirala samo tako, da sta med politiko in javnost postavila usodno mejo, ki se ji pravi državna tajna in strogo zaupno ter demokracija zaprtih vrat. V njenem imenu se je dogajalo praktično vse, politična solidarnost in familijarnost pa sta v imenu nekakšnih višjih vrednot in interesov v predale pospravili vse, kar bi ji lahko škodovalo. Ta ostanek preteklosti je tudi na današnji politični sceni vedno močnejše občutiti. Očitno je, da pred takimi pojavi tudi v prihodnje na našem političnem prizorišču ne bomo imuni.

Oblast je oblast, vsaka je od hudiča!

Po drugi strani je lokalna samouprava res ena zadnjih veli-

bo oblast lahko postavila skupne cilje, ki jih želi uresničiti.

Kakšni poslanci – takšna skupščina!

Minulo obdobje je bilo tudi v Pomurju tipično slovensko. Ljudje so se imeli tu in tam radi, v glavnem pa so se zmerjali čez občinske plotove, divje lastnili, drug drugemu spodnašali stolčke in iskali dlake v jajcih, načrtovali nove politične obračune in še bi lahko naštevali. Kako uspešni v različnosti so Pomurci, po svoje pričajo tudi podatki o tem, kako funkcionirajo njihovi občinski parlamenti. Ne pravimo zaman: kakšni poslanci – takšna skupščina! To se je žal potrdilo tudi v pokrajini ob Muri. Sodeč po tistih, ki so še ostali, lahko v prihodnje pričakujemo, da bodo za sklepčnost

poslanske skupine in poslanci ne znajo potegniti ločnice med politično opredelitvijo do posameznih vprašanj in njeno strokovno izvedbo. Politični, strankarski interesi tako zanikajo znanje in utemeljitve strokovnjakov in se vpletajo v določbe zakonov. S tem pa postavljajo na glavo tudi načelo, da morajo biti različni interesi, ki so seveda povsem legitimni, vendarle podrejeni interesom države in državljanom.

pa jih je, kot kaže, več celo zunaj občinskih plotov. Verno pa jima stoji ob strani tudi državni svetnik **Andrej Hrastelj**, sicer iz gornjeradganske občine, ki je svoje »niti razpredel« tudi v ta del Prlekije.

In še pogled na levo stran reke Mure, kjer sta obe prekmurski občini v nekoliko drugačnem položaju. Medtem ko zdajšnjemu predsedniku lendavskega izvršnega sveta **Aloju Jerebicu**, ki si je že na

pravah o sedežih novih občin in odzivu prebivalcev posameznih okolij naj bi iz sedanjih občin oblikovali več novih. Od marsikje namreč prihajajo glasovi, da se želijo na vsak način preoblikovati v samostojno občino. To je tudi v skladu s strokovnimi podlagami ustreznih republiških služb za možno oblikovanje novih občin. Seveda pa bodo o tem dokončno odločali občani na referendumu.

Kar zadeva povezovanje v širše lokalne skupnosti oziroma pokrajine na levem bregu reke Mure menijo, da bi bilo za območje sedanjih občin Murska Sobota in Lendava najustrežneje ustanoviti samostojno pokrajino Prekmurje. Podobno menijo na desnem bregu reke Mure, kjer so najbolj zagreti Ljutomerčani, ki bi radi ustanovili pokrajino Prlekija. Pa še sedež upravnega okraja naj bi imeli, kar jim ves čas vztrajno oporekajo v gornjeradganski občini, kjer se seveda zavedajo svoje gospodarske moči v primerjavi z ljutomersko občino. Kako se bo vse to razpletlo, bomo zagotovo izvedeli še letos. Še posebno zato, ker so se na terenu že pojavili nekateri zapleti pri možnem nastajanju novih občin. Slišati je celo, da lokalni politiki mimo strokovnih mnenj oblikujejo občine po svoje, pač tako, kot jim najbolj ustreza. Dogajanje v Vidmu ob Ščavnici, kjer so se občani zbrali v cerkvenih prostorih in razpredali o novi občini, je po doslej zbranih podatkih še najbolj izstopajoče.

Kdo neki tam šopiri se?

kih tem v spremembah političnega sistema, ki je še ostala po osamosvojitvi. Res pa je tudi, da bosta oblikovanje novih občin in vzpostavitev sistema nji-

Bolje, ko smeje se jih pet, kot pa tarnata dva!

parlamentov poslej poskrbeli poslanci krajevnih skupnosti. Poslanci, tisti iz vrst parlamentarnih strank, so že večkrat dali pobude, kako odpraviti parlamentarno krizo v občinskih skupščinah, a dlje kot do dobre namere še niso prišli. Vse bolj postaja rakava rana nesklepčnost zbora združenega dela. In prav poslanci tega zbora bi morali odločati o vrsti pomembnih zadev. Po drugi strani pa je iz njihovih vrst slišati pripombe, da v taki skupščini preprosto »nimajo kaj iskati«, saj gospodarskih razmer ne obravnavajo, lokalni interesi pa so od večine teh poslancev zelo oddaljeni.

Tako se dogaja, da v posameznih parlamentih niso niti toliko sklepčni, da bi lahko sprejeli odločitve ob upoštevanju sklepčnosti celotnega parlamenta in ne posameznih zborov. Še najbolj žalostno v vsej zadevi pa je, da poslancev niti ne moti preveč dejstvo, da se jim ob že kronični nesklepčnosti kopiči delo. In kar je še huje, je to, da po tej poti nikoli ne bomo prišli do zakonov, ki bi veljali tudi potem, ko se bodo spremenile strankarske barve na vrhu.

Strankarski mišmaš

Sicer pa je naše poslance včasih res težko razumeti. Medtem ko denimo brez razprav in pomislekov sprejemo občutno povečanje denarnih kazni za prekrške in gospodarske prestopke, se enako dogaja pri obravnavi podjetij pred zlo- mom, kot da gre za povsem obrobno zadevo. Nasploh v občinskih parlamentih pogosto ne manjka primerov, ko

Če zgradba sesula se je, jo treba je popraviti!

Res pa je, da se poslanci, ki zaplete v parlamentu povezujejo s strankarskimi igrkami, ne morejo pohvaliti s prav posebno delavnostjo in zagretostjo. Glede na to, da se v zadnjem letu bolj poredko sestajajo, bi morda pomislili, da se obnašajo časa primerno, torej varčevalno. Toda pravi vzrok je v drugem grmu. V parlamentih je namreč že lep

šel nov stolček v Zdravstvenem domu Lendava, očitajo, češ da v svojem mandatnem obdobju ni naredil kakšne pametne politične poteze, s katero bi lahko pomagal hirajočemu lendavskemu gospodarstvu, pa je

Po volilnem golažu sledi strankarska godlja. O tem pa navsezadnje odločajo izbranci ljudstva, kar je gotovo edino prav, sicer bi v godljo spravili še tistega, ki doslej sploh ni mogel primakniti svojega lončka.

predsednik občinske skupščine **Štefan Cigut** skušal pomiriti duhove. Doslej je dokaj uspešno krmaril med četmi političnega odločanja, saj si prizadeva ponovno povezati različne politične interese. Najbolj goreča zastopnica posebnih pravic Madžarov pa je njihova državna poslanka **Marija Pozsonec**, ki ne bi smela kazati prevlelike nestrpnosti do drugače mislečih.

Čeprav skušata vodilna moža soboške občine, njen predsednik **Andrej Gerencner** in predsedujoči občinske vlade, ki je že dalj časa v odstopu, **Janko Halb**, navzven narediti vtis dobro utečenega političnega dvojca, pa je v resnici nekoliko drugače. Županu, ki skuša skleniti kompromise z vsemi, ki bi lahko prispevali k uspešnejšemu sporazumevanju v občini, je gotovo trn v peti nepredvidljivi **Janko Halb**, ki še vedno računa na vodilni stolček v soboški vladi, sicer se gotovo ne bi odrekel funkciji državnega poslanca. Morda pa računa, da bo nekoč postal predsednik velike občine Zahodno Goričko. Kdo bi vedel?! Čeprav je že dalj časa v odstopu, se soboška vlada še naprej redno sestaja. Sicer pa je tudi ni mogel nihče zamenjati, saj se lokalni parlament večkrat ni mogel zediniti, komu zaupati predsedniški stolček.

Pokrajini na obeh bregovih Mure?

Tačas potekajo razprave o lokalni organiziranosti tudi v vseh štirih pomurskih občinah. Po republiškem predlogu naj bi bilo na območju Pomurja 21 novih občin. Želja pa je očitno veliko več, saj bi se marsikje najraje zaprli v lasten občinski prostor. Sveti krajevnih skupnosti o tem še niso dali uradnih mnenj, saj gre le za prve informacije, po katerih je mogoče sklepati, da so v krajevnih skupnostih v marsičem naklonjeni republiškemu predlogu. Sodeč po dosedanjih raz-

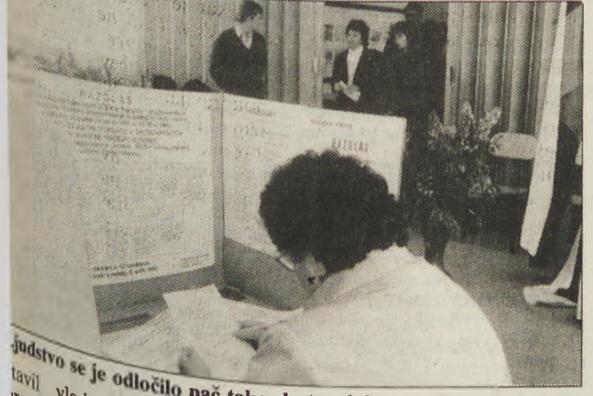
Umetelnost politike se dogaja za tesno zaprtimi vrati. Kaj se za njimi počne, javnost lahko samo ugiba. In ker se politika ne dogaja samo za mizami, je zaprtost vrat v tovrstnih »izrednih primerih« razumljivo upravičena. Ne ve pa se, ali se s tem politike brani pred javnostjo ali javnost pred politiki.

Da se ne bi dajali za oslovo senco

Ob zdajšnjih razpravah pa ne smemo prezreti tudi obravnav letošnjih občinskih proračunov, kjer ne gre samo za vsebinsko razdeljevanje premajhnih finančnih sredstev, ki se naberejo po občinah, temveč tudi za to, kaj bodo poslanci svojim novim občinam zapustili. Občinske bilance namreč niso tako »čiste«, kot prikazujejo člani izvršnih svetov, ampak so se v zadnjih letih »nalezle« tudi dolgov, ki ne bodo odplačani že letos. In ker se še ne ve, kako bo z razdelitvijo občinskih premoženj, seveda skrbi tiste poslance, ki bodo postali občani v novih občinah, koliko dolgov bodo nasledili.

Tako ni nič čudnega, da že marsikje zahtevajo natančne podatke o posojilih, ki so jih najemali v zadnjih letih. Posebno nove podeželske občine bodo imele zagotovo kopico pripomb na predvidene delitve premoženja, tako kot so imeli doslej poslanci pripombe na odnos občinskih središč do »provinc province«. Morda pa bo zdaj dovolj časa za temeljit pogovor, kaj je komu kdaj šlo in zakaj česa iz občinskega proračuna ni dobil. Morda pa bo tudi več časa vsaj za načelne dogovore o delitvi premoženja, vključno z dolgovi. Če vsega seveda že niso naredili vsaj načelno v Ljubljani in se sedaj proračunih za letošnje leto poslanci res ne bodo dajali zgolj za oslovo senco.

MILAN JERŠE
Foto.: NATAŠA JUHNOV

Ljudstvo se je odločilo pač tako, kot se je!

avil vlado. Danes vladne predloge zakonov v parlamentu podpira opozicija, medtem ko jih koalicijska ruši. Mednarodno se vedno trdna in celo čepa anekse h koalicijski ponudbi, ki naj bi še izboljšali delo, pa se v parlamentu posameznih konkretnih vprašanj postavlja nova ločenica med strankami. Kot zgoraj omenjeno, da so ni Slovenije, zdaj pa v njem delijo poslanci, ki so člani neke druge stranke: ekološko-socialna, Slovenska nacionalna banka je dobila dvanajst poslanskih mest, zdaj pa jih ima še manj. Nekaj dogodkov iz zadnjega leta najprej ponazarja tip de-

paralelni intervju

MARIA POZSONEC, aktualna manjšinska poslanka, rojena v Dolgi vasi, kjer tudi živi. Diplomirala je na pedagoških akademijah v Mariboru in Novem Sadu in 30 let delala v šolstvu. Četrto leto je v politiki. Nikoli ni bila v partiji in ni članica nobene stranke. V državnem zboru glasuje najbolj pisano. Mož je Slovenec, upokojeni predmetni učitelj, ki je poučeval madžarščino. Sin je zdravnik in je njen najostrejši kritik, če seveda izvajamo javnost. Njen najpogostejši argument je: Vi ne razumete nas Madžarov in z njim tudi v državnem zboru kar dobro vozi. Madžarka je zato, ker si tega pač ne izbira vsak sam. To je tako, kot če bi vprašali drevo, zakaj je lipa in zakaj ne akacija, odgovarja.

Vaše počutje v Sloveniji?

MARIA POZSONEC: Zelo dobro. Slovenija je moja domovina. Izredno rada jo imam. Po svojih močeh sem podpirala njeno pot k osamosvojitvi. Pravzaprav druge domovine nisem poznala.

ERNO EORY: Ves čas vsestransko dobro in svobodno. Ne glede na čase in razmere, v katerih smo živeli. Tudi v tistih najtežjih 50 letih ne bi mogel govoriti o zapostavljenosti zavoljo manjšinske pripadnosti, čeprav je takratni manjšinski šolski sistem – obiskoval sem madžarski oddelek – razdvajal. Mi smo se pogovarjali izključno madžarsko. Jezika okolja nismo spoznavali in to nam je tudi v poznejših letih povzročalo težave. Morda je vse to potencirala takrat še hermetično zaprta jugoslovansko-madžarska meja. Z uvedbo dvojezičnega šolstva se je marsikaj spremenilo. Kako je danes, pa vsi skupaj dobro vemo.

Ste morali kdaj zatajiti, da ste Madžar(ka)?

MARIA POZSONEC: Nikdar. Kjerkoli sem, to zmeraj tudi povem. In tudi če bi hotela, tega ne morem zatajiti, saj takoj ko odprem usta, vsakdo ve, da sem Madžarka. Če je potrebno, v javnih nastopih uporabljam svoj materni jezik, vednar zavoljo razumevanja z okolico velikokrat tudi ne. V državnem zboru recimo imam pravico govoriti madžarsko, vendar je stik s poslanci v razpravi pristnejši, če govorim slovensko.

ERNO EORY: To ni bilo nikoli potrebno, ne v prejšnji Jugoslaviji ne sedaj v Sloveniji. Pravzaprav sem bil na to vedno ponosen. V nekdanjem republiškem parlamentu, kjer sem bil večkrat poslanec, sem že v šestdesetih govoril v svojem maternem jeziku. Kolegi poslanci oziroma delegati so to sprejemali z odobravanjem, rekel bi, da so to od mene celo pričakovali.

Imate zavoljo nacionalne pripadnosti kdaj težave ali privilegije?

MARIA POZSONEC: Ne težav ne privilegijev. Tudi v prejšnjem sistemu ne. Narodnostna pripadnost in položaj posameznika ni privilegij, kot sicer nekateri mislijo v smislu pozitivne diskriminacije. Nasprotno, položaja manjšine nikoli ne bo mogoče izenačiti z večino. Kar se tiče privilegijev, pa vedno stavim na strokovnost, na dobro delo in pristne človeške odnose. Vse drugo zavračam.

ERNO EORY: Privilegijev nisem imel in jih niti nečem. Posebne pravice narodnosti niso privilegij, to je stvar vsake demokratične države. Morda je termin posebna pravica celo neustrezen. Gre le za nekoliko več možnosti pri kulturi, jeziku, da bi ohranili svojo nacionalno identiteto.

Ste oziroma ste bili narodnostni poslanec in politik. Zakaj?

MARIA POZSONEC: Izvolili so me, bi rekla. In ker vidim, da je za narodnost potrebno še veliko narediti, in čutim, da imam za to dovolj moči, sem zagrizla.

ERNO EORY: V politične vode me je zanesla odgovornost do sonar odnjakov, do maternega jezika, kulture... Zdjaj sem v politiki sicer veliko manj kot do konca devetdesetih, vendar to bistva moje opredelitve ne spremeni. Skrb za dobro sožitje med večino in manjšino je v ospredju.

Večkrat slišimo: narodnostni politik, to pa je že kar poklic nekaterih...

MARIA POZSONEC: Ne vem, vsi parlamentarci so poklicni politiki. Sicer pa sem dolga leta delala v narodnostni politiki ob tem, da sem delala v šoli in za to nikoli nisem dobila plačila.

ERNO EORY: Če je tako, to ni dobro. Svojega narodnostnega angažiranja nikoli nisem imel za svoj poklic. Upam, da tudi drugi na to niso gledali tako.

Vidite razliko med slovensko narodnostno politiko pred prvimi demokratičnimi volitvami in zdaj v samostojni Sloveniji?

MARIA POZSONEC: Tisto prejšnje je bilo, se mi zdi, zelo zgledano, na površju vse lepo, mirno. Ena stranka je pod dežnikom Socialistične zveze na neki način varovala narodnost. V srž problemov pa nismo šli. Leporečje deklaracij v praksi največkrat ni bilo uresničeno, ampak o tem nihče ni govoril. Zdjaj tega varovanja ni več, vsakdo lahko pove, kar hoče. Tudi v narodnostnem življenju vre, vsakega se da kritizirati, ni več nedotakljivih političnih veličin. Madžarov v Sloveniji ni več vseeno, kako dejanjsko in je kako bo. In še to: slovenska narodnostna politika je v skladu z evropskimi normami, ne strinjam pa se s pogosto tezo, da povsod prednjačimo. Imamo dobre predpise, v praksi pa veliko težav z izvajanjem.

ERNO EORY: Ne vidim bistvenih razlik. Zame ostaja mejnik leto 1958 z uvedbo dvojezičnega šolstva. Republika Slovenija je v nekdanji Jugoslaviji vodila zelo napredno in za manjšino zelo dobro politiko, ki se je konkretno potrjevala v modelu dvojezičnosti, razvoju narodnostne kulture, medijev, pa tudi na gospodarskem področju s spodbujanjem razvoja obmejnih dvojezičnih območij. Po spremembi sistema se postavlja konsistentnejši sistem soodločanja manjšine. Se mi pa zdi preveč zaprt, manj povezan s terenom in vsakdanjimi problemi ljudi. Za madžarsko narodnost je premalo, da komunicira z Ljubljano. Izgublja ali dobiva predvsem tam, kjer živi, in to skupaj z večinskim narodom. Bojim se, da se zdaj ne vodi takšna politika.

So poteze sedanje vodilne politične garniture madžarske interesne skupnosti kot vendarle edinega legitimnega predstavnika manjšine po vaše vedno v njeno dobro?

MARIA POZSONEC: Zelo upam, da so v korist manjšine, sicer bi sama prva reagirala.

ERNO EORY: Narodnostna skupnost je ustavna kategorija in se mora ukvarjati z vsemi problemi manjšine, vendar bi morala imeti več posluha

do sožitja in skupnega življenja tu v Prekmurju, kajti prav za narodnost je getoizacija najnevarnejša. Ne trdim, da se to že dogaja, samo opozarjam na veliko nevarnost.

Različnost interesov med manjšino in večino pa je vendarle očitna in nakazuje na poslabšanje odnosov. Vidite to kot resen problem ali zgolj kot umetno ustvarjeno konfliktno stanje?

MARIA POZSONEC: Upam, da gre samo za neko navidezno konfliktno stanje. Sožitja, kot ga imamo tu, se ne da primerjati z nobenim koščkom prejšnje Jugoslavije. Razne nestrpnosti ostajajo osamljeni pojavi in prepričana sem, da se medsebojno sožitje ni porušilo. Od tendencioznih potez posameznikov se izolirajo tako pripadniki manjšine kot večine. Dejstvo pa je, da se moč teh manipulativ povečuje v slabših ekonomskih razmerah in ob vseh nakopičenih problemih v tem našem obmejnem prostoru.

ERNO EORY: Po moje so se odnosi res nekoliko poslabšali. Kot pripadnika narodnosti, ki delam in večino svojega življenja tudi preživljam v mešanem okolju, me to zelo moti. Zapleti z dvojezičnimi dokumenti in v celi vrsti drugih zadev, o čemer prebiram v medijih, niso v prid ne manjšini in ne večini. Apeliram na toleranco tudi v primerih, ko gre za zakonsko določene pravice. V primeru dvojezičnih dokumentov vsekakor ne bi smeli ravnati zgolj birokratsko in izogniti bi se konfliktu brez vsakršne škode tako za Madžare kot Slovence. Skupaj in veliko več bi se morali pogovarjati. Tudi o asimilaciji na primer, ki je zelo kruta. Po podatkih iz zadnjega popisa prebivalstva iz leta 1991 se manjšina resnično lahko čuti ogroženo. Bojim se, da bo zavoljo že nastalih konfliktov zdaj težje najti skupni jezik.

Ima model dvojezičnosti kot neki temelj slovenske manjšinske politike sploh prihodnost?

MARIA POZSONEC: Upam, da. Mislim, da v osmih skupaj preživetih letih v šolskih klopeh vsakdo dojame in lahko razume kulturo in mentaliteto drugega naroda. To pa je osnova za skupno življenje. Evropa je regija manjšin in njena prihodnost je odvisna od uspešnosti politike do narodnosti. Dvojezičnost je lahko del evropskega modela.

ERNO EORY: To je zelo zahtevno vprašanje. Osebnost sem okusil vse plati enojezičnega manjšinskega šolstva, zato sem prepričan, da je model dvojezičnosti tu v Prekmurju edina možnost za manjšino, pa tudi za večinski narod. Če ne bo dvojezičnosti, ne bo sožitja in spet bomo tam, kjer smo nekoč že bili nezadovoljni. Ničesar pa se ne da ohraniti na silo – samo s toleranco, razumevanjem...

Kako do tolerance, razumevanja?

MARIA POZSONEC: Prvi pogoj je kvaliteta življenjske ravni. Težave v gospodarstvu, brezposelnost, nerazvitost... to so razlogi za mednaci-

Dva pogleda

(manjšinskih politikov, ki sta, ne da bi vedela drug za drugega, odgovarjala na ista vprašanja)

onalne napetosti. Politiki s svojimi nastopi ne bi smeli prilivati ognja. Nekateri »tako imenovane politike« bi v skladu z določili naše ustave celo morali poklicati na odgovornost. Manjšinski politiki so po moji presoji v svojih nastopih zelo strpni in niso dali povoda za nacionalno nestrpnost. Nasprotno, velikokrat ne reagiramo na osebne žalitve v medijih, samo da ne bi zaostriili odnosov. Nestrpnost so sprožili posamezniki iz vrst večine in nekatere njihove poteze bi označila za protustavne.

ERNO EORY: Ponovno poudarjam: z več pogovarjanja, z več skupnega ukvarjanja z vsakdanjimi življenjskimi vprašanji, z več navzočnosti v slovenskih medijih, z dobrim modelom lokalne samouprave...

Nacionalizem in manjšina?

MARIA POZSONEC: Veste kaj, od teh 10 tisoč izmučenih Madžarov se res nikomur ni potrebno bati nacionalizma. To je le zahrbtna politična igra, ki kalkulira z nacionalizmom madžarske manjšine. Madžarska manjšina ni niti politično ne vem kako angažirana in zelo previdna je zavoljo še nepozabljene preteklosti /Hrastovec.../. In še marsikaj je, kar nas zagrnja v molk. Osnovna skrb večine med nami je preživetje. Moram pa poudariti, da smo zelo lojalni Sloveniji, zavedamo pa se svojih korenin in svojo prihodnost vidimo v njihovi ohranitvi. Veste kaj, to, kar vi imenujete nacionalizem, in vse te neutemeljene napade, mi doživljamo globoko v sebi in se še bolj zapiram. Odločno pro testiram proti temu, da bi v interesni skupnosti naredili kakšno koli nacionalistično potezo. Te nelapke si res z ničemer nismo zaslužili.

ERNO EORY: Pravila, da v manjšinskih krogih ne bi bilo nacionalizma, ni. Tu gre za človeški faktor, drugo pa seveda je, kaj človeka pripelje do tega. Osebnost nistem nacionalist. Če sem se kdaj tako obnašal, se opravičujem, sprejemam vso odgovornost in sem se pripravljen tudi korigirati. Jasno, da poteza z nacionalističnim priokusom sproži podobno na nasprotni strani. Živi primeri so nedaleč od nas. Posledice so običajno hude, zato tudi v Prekmurju tako večina kot manjšina mora prevzeti svoj del odgovornosti o teh vprašanjih.

Katere konkretne poteze bi na strani manjšine oziroma večine označili za nacionalistične?

MARIA POZSONEC: Zelo nas je prizadela utemeljitev za izločitev treh vasi iz narodnostnega območja v soboški občini, češ da se mi hočemo odcepiti od Slovenije, te tri vasi pa je potrebno rešiti. To je nacionalistična izjava, za katero ni bilo povoda. Izločitvi nismo nasprotovali, če je volja ljudi takšna. Priznam pa, da smo se s problemi teh krajev premalo ukvarjali.

ERNO EORY: O nacionalističnih izgredih ne bi mogel govoriti, malo pa po nacionalizmu diši gonja okrog dvojezičnih dokumentov. Kljub veljavni zakonodaji bi morali ubrati prakso tolerance in svobodne izbire tako za večino na mešanem območju kot za pripadnike manjšine na enojezičnem območju.

Je zakonodaja, ki Slovence sili, da imajo dvojezične dokumente, Madžari zunaj dvojezičnega območja pa jih ne morejo dobiti, dobra?

MARIA POZSONEC: Je še iz leta 74, zdaj jo v praksi samo dosledneje izvajamo. Velja na dvojezičnem ozemlju in mislim, da jo moramo spoštovati. Ne razumem pa, da 50 let nikogar ni motila cirilica, zdaj pa moti tistih nekaj besed v madžarščini, maternem jeziku soseda, prijatelja... In tudi Madžari nimamo enojezičnih dokumentov. Ta način življenja na dvojezičnem območju je pač potrebno sprejeti.

ERNO EORY: Zakonodaja je toga. Že kot podpredsednik republiške komisije za narodnosti do leta 1990 sem zagovarjal tezo, da se je pri izvajanju potrebno prilagajati življenju in razmeram v konkretnem okolju. Pripadniki manjšine bi tako na dvojezičnem kot enojezičnem območju morali imeti dvojezične dokumente, za pripadnike večinskega naroda pa je potrebno ponovno proučiti zakonsko rešitev. Metoda vsiljevanja je najslabša.

Slovence na dvojezičnem območju je večkrat slišati, da se čutijo prikrajšane: volitve manjšinskih predstavnikov, dvojezični dokumenti, prednost Madžarov pri zaposlovanju, dostopnejše kulturne dobrine...

MARIA POZSONEC: Mislim, da večinski narod na svojem ozemlju nikdar ni ogrožen. Kdor resno razmišlja, sploh ne govori o ogroženosti. Kar se tiče volitev narodnostnega predstavnika, moram priznati, da sem imela mešane občutke. Prepričana sem, da narodnostni poslanec lahko

ERNO EORY, večkratni poslanec v prejšnjem mandatu, rojen na Hodošu, zdaj z družino stanuje v Mariborski Soboti, večino časa pa je v Prosenjakovcih blizu direktor Pletilstva ali kje na poti. Je kmetijski inženir. Do leta 1990 je sodil v politično elito madžarske narodnosti. Ostalo mu je le predsedovanje občinski manjšinski komisiji v Soboti. Vodi eno najmočnejših slovenskih organizacij – gasilce. Bil je član ZAVZ, zdaj ni v nobeni stranki. Žena je Slovenka, upokojena učiteljica, hčerki novinarka in inženirka računalništva. Akterji aktualne narodnostne politike ga ne upoštevajo, kakšen posameznik se mu tudi maščuje. O tem govori zelo zadržano. Zavoljo tega pa na svojo nacionalno pripadnost ni nič manj ponosen, kajti če bi nekdo, ki zataji to, kar je, ne more biti dober državljani pravi.

več doseže, če ga podpira tudi večinski narod. Vendar je to pravica in širitev volilne pravice tudi na večino bi lahko bistveno prispevala na volilni izid. Kako v prihodnje, je tudi moja velika dilema. Kar je prednost pri zaposlovanju, tega nihče ni in ne zahteva. Na nekaterih delovnih mestih pa je pač potrebno obvladati oboje jezika in ni pomembno ali ta pogoj izpolnjuje Slovenec ali Madžar. Vsekakor pa so naša šolska delovna mesta. Če bodo Madžari še naprej odhajali s trebutom na delo po Sloveniji, potem bo asimilacija opravila svoje. Pri kulturnih prireditvah nam pomaga matični narod, zato jih je na prvi pogled več, vendar možnosti zdaleč manj, kot jih ima večina. To je objektivno dejstvo. O dvojezičnih dokumentih pa sem že govorila, samo to naj se dotaknejo njih imajo tudi Italijani in Italiji.

ERNO EORY: Narodnostno mešano območje je po moji oceni kulturni prostor in kulturna ponudba naj bi bila enaka za vse manjšine. Na to, koliko je madžarskih in koliko slovenskih prireditev, žal odločujoče vplivajo finance. Ko smo še imeli kulturne skupnosti, jih je bilo malo, ampak tisti časi so mimo. Spet pa pozivam k sodelovanju in razvijanju. Pri vseh naštetih vprašanjih.

Glavna kost aktualne politike je lokalna samouprava. Tudi za madžarsko manjšino. Jo bo povežala ali razdvojila, bo vplivala na odnose z večino?

MARIA POZSONEC: Vse naj bo podrejeno boljšim možnostim in življenja. V preteklosti je meja zavrla razvoj tega območja, marsikaj bo potrebno nadomestiti. Kdor pri tem postavlja v ospredje nacionalno vprašanje, je proti napredku. Ne bojim se malin občina, pa naj bližje ognjišča se vedno nekaj dogaja, oddaljeni centri pa samo pogosto denar. Nujna pa bo pomoč države, kajti to bodo občine s posebnimi zavoljo narodnosti, obmejnosti, nerazvitosti. Upam tudi, da naša samouprava ne bo razbila. Povezovalo naj bi nas neko skupno telo – sogovornik z državo. Ne moti me tudi, če se meje novih občin ne pokrivale z dvojezičnim ozemljem. Problematično pa se mi zdi pravljanje posameznih dvojezičnih vasi k večjim enojezičnim občinami. Zagotovito negativno vplivalo na uresničevanje posebnih pravice.

ERNO EORY: Žal nimam priložnosti, da bi pri teh vprašanjih živo sodeloval. Informiran sem predvsem prek občinske manjšinske komisije, ki ji predsedujem. Moje osnovno izhodišče je, da je lokalna samouprava potrebno prilagoditi življenjskim tokovom. Nič na silo, v skladu z ustavo in zakoni. Občina je pač občina, mora imeti možnost delovanje in na dvojezičnem območju sodijo v ta okvir tudi soodločanje pravice manjšine. Projekt je potrebno izvesti tako, da Madžarov ne razdvoji. Tudi manjšine in večine ne. To bi bil korak nazaj. Zato morajo priključitev dvojezičnega kraja k sicer enojezični občini ne moti. Dvojezičnih dvojezičnih občin na silo je lahko še ena packa na sožitje.

Nedavno tega se je dvojezično območje zmanjšalo za tri naselja. Mnenje?

MARIA POZSONEC: Presenetil me je vzrok, zakaj so zmanjšali območje. To je bila groba kršitev človekovih in narodnostnih pravic od začetka pa večinski volji prebivalcev nismo oporekali. Razumeli argument, da so bili v dvojezično območje vključeni samo zaradi razvijanja mreže šolske mreže, neokusno pa se mi zdi poudarjanje zmagovitosti, da se rešili nas Madžarov.

ERNO EORY: Meni se zdi to normalno in nisem bil presenečen. V demokratični družbi, pa že tudi v prejšnjem sistemu, to sploh ni biti sporna zadeva. Že ob izločitvi pa sem imel svoje negativno mnenje in argumenta, češ da se izločajo zato, ker hočejo ostati v Sloveniji. Madžari hočejo ostati v Sloveniji, o tem sem prepričan.

Kako bi reagirali, če bi madžarska država izrazila ozemaljske zahteve do Slovenije?

MARIA POZSONEC: S tem se ne obremenjujem, ker sem prepričana, da Madžarska nima takih interesov niti do veliko večjih pokrajin, posebej tih z Madžari. Vsakdo ve, da bi to vodilo v vojno. Pri nas je dvojezičnost toliko prepredena vse do družin, da je to vprašanje, o katerem se moramo potrebno pogovarjati. Prihodnost so odprte meje.

ERNO EORY: Temu bi se uprl z vsemi sredstvi.

Katera slovenska politična stranka je posebej naklonjena interesom narodnosti?

MARIA POZSONEC: Večina. Kot poslanka imam v vsaki stranki kolege, ki me podpirajo. Vsestranskega tutorja pa ni več.

ERNO EORY: Na žalost premalo poznam programe strank, da bi lahko kogarokoli imenoval. Splošen vtis je, da ima večina strank do vprašanj pozitiven odnos.

Kaj pa madžarske politične stranke?

MARIA POZSONEC: Ne povežemo se z nobeno politično stranko. Stranke so notranjepolitična stvar, nas zanima sodelovanje z vladno madžarsko državo nas zdaj obravnava bistveno drugače kot v prejšnjem režimu. Takrat so jih zanimali zgolj vojvodinski Madžari.

ERNO EORY: Na to ne bi mogel odgovoriti. Ne poznam jih.

Boste kandidirali na naslednjih volitvah?

MARIA POZSONEC: Na to vprašanje še ne morem odgovoriti.

ERNO EORY: Ne, ne... Imam veliko obveznosti na gasilskem dručju. Kar se tega tiče, mislim, da je bilo dovolj.

IRMA RENČIČ

JOŽE GRAJ:

Iskanje sledov naših rojakov tam daleč po Šomodski županiji (1)

Če bi mrtvi vstali iz groba...

Se vam zdi verjetno, da bi v kakšni vasi na Madžarskem, ki je od nas oddaljena okrog 300 kilometrov, srečali tudi večje število domačinov, s katerimi bi se lahko pogovarjali po slovensko oziroma prekmursko (vendsko)? No, ta novica je prišla na dan že davnega leta 1904, ko smo živeli še v avstro-ogrski monarhiji, objavil pa jo je ANTON TRSTENJAK, potem ko se je vrnil s popotovanja po Šomodski županiji.

Minilo je že precej let, ko sem to nekje videl zapisano. In ko sem potem leta 1978 začel zahajati med naše rojake v Porabju (Železna županija), sem si vedno bolj želel, da bi 'izsledil' tudi šomodske Slovence. Kako so pravzaprav prišli tja? Kdaj in zakaj se je to zgodilo? Ali je morda dandanes še kakšna sled za njimi? Bom po 90 letih še srečal koga, ki bi govoril prekmursko? Pred kratkim sem se skupaj s sodelavcem Albertom Abrahamom podal na neznan pot, po kateri je nekaj tisoč naših rojakov krenilo pred skoraj 300 leti.

Pravzaprav sem si lahko nekoliko pomagal z drobnostno Trstenjakovo knjigo z naslovom *Slovenci v Šomodski županiji na Ogrskem*, ki jo je izdal leta 1905 v Ljubljani. On je takrat potoval v tiste kraje z vlakom, ker avtomobilov seveda še ni bilo, vmes pa je tudi precej pešačil. Prvi cilj mu je bila vas Tarany (nedaleč od mesta Nagy Atád). O tem je med drugim zapisal:

Ko sem se približeval vasi, srečeval sem ljudi, kmete in kmetice, kateri so šli po isti cesti v Nagy Atád. Po noši in

obrazih sem jih spoznal. Takih ljudi v taki noši videl sem že mnogo v Železni županiji med Rabo in Muro. Začel sem jih nagovarjati slovenski in nisem se zmotil. Odgovarjali so mi lepo slovenski, govorili so ravno tako, kakor govore Prekmurci.

Bom tudi jaz doživel kaj takega, sem bil ves vznemirjen, preden sem krenil na pot. Ampak le-ta me je vodila najprej v vas Šurd, kjer je nekoč živel,

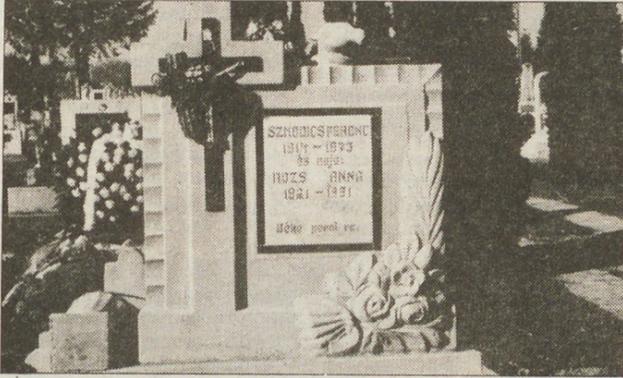
Kata Smodič (po dekliško): Vem, da so bili moji predniki Slovenci, jaz pa znam samo madžarsko.

maševal in učil protestantski duhovnik Štefan Kuzmič iz Strukovec. Ta kraj nam je tudi precej bliže kot Tarany.

V Šurdu je slovenska beseda pozabljena

Malo pred Veliko Kanižo (Nagykaniszo) se odcepi cesta, ki vodi tudi proti Šurdu. Kakšnih 30 kilometrov je do tja. Premišljeval sem, h komu pravzaprav iti, kje zvedeti kaj

je maševal Štefan Kuzmič. Malo sem zgrešil pravo pot, zato sem se ustavil pri neki ženi, ki je šla po dvorišču svoje domačije. Kaj če zna slovensko, me je prešinilo. Pozdravil sem z 'Dober dan', ona pa me je samo gledala in začela nekaj spraševati po madžarsko. To-

Napisi na nagrobnih spomenikih še pričajo, da so nekoč tukaj živeli Slovenci.

več o Slovencih (Madžari so jih imenovali Vendi), ki so nekoč prišli v ta kraj. Odločil sem se, da najprej pogledam, ali je morda kaj sledov na pokopališču. In res. Kar precej priimkov umrlih spominja na slovenski poreklo: Antalič, Smodič, Fujs, Kovačič... Napisi so sicer le madžarski, slovenskega nisem našel nobenega. Čez čas sem se zapeljal proti stari cerkvi, ki stoji na manjši vzpetini, tako da jo lahko zagledaš že oddaleč. Sklepal sem, da bo to najbrž tista cerkev, v kateri

nej nič. Na pomoč je moral pri-skočiti moj sopotnik. To bi morali videti, kako je bila vesela, ko je slišala, da poizvedujeva po Štefanu Kuzmiču in Slovencih, ki so nekoč naselili to vas.

Seveda mi je znano, da je tu živel duhovnik Kuzmič. V tisti cerkvi je maševal. Tudi jaz sem luteranka. Stara sem 81 let in preden sem se poročila, sem se pisala Kata Smodič. Vem, da so bili moji predniki Slovenci, jaz pa ne znan niti besede. Samo madžarsko govorim.

Lepo, da ste prišli. Napišite kaj lepega! je dejala ob koncu. So-deč po njeni hiši, oblačilih in tudi videzu ji gre najbrž bolj slabo. Toda ona se tega verjetno ne zaveda. Samo da ni lačna in da ima lastno streho nad glavo.

Prvo oziroma drugo sled slovenstva v Šurdu sem tako že odkril, čeprav je precej zabrisana. Zdaj pa v luteransko cerkev oziroma župnijo. Sprejela

Erszebet Drobina Smideli-uszné, sedanja šurdanska duhovnica, s Kuzmičevim kelihom pred oltarjem v domači cerkvi.

sta me mož in žena srednjih let. Zdelo se mi je, da nisem prišel na pravi kraj. Toda kmalu se je pokazalo, da boljših sogovornikov ne bi mogel najti. Ravno ona - Erszebet Drobina Smi-

deliuszné - je tamkaj vodja župnije, njen mož - Zoltan Smideliusz - pa je senjor luteranske cerkvene skupnosti za Šomodsko in Zalsko županijo s sedežem v Šurdu, ki šteje okrog 10.000 članov. Najprej sta mi na kratko predstavila vas, v kateri živi okrog 700 ljudi. Nekoč so bili skoraj vsi luterani, danes pa jih je že polovica katoličanov. Nekateri delajo v zdruzi, eni so zaposleni v državnih ustanovah (šola, vrtec, občina), nekateri pa so si poiskali zaposlitev v najbližjih industrijskih krajih. Šurd pa je znan tudi po okusnih kostanjih. Ker so nekatera drevesa stara že čez 200 let, so jih zasadili slovenski priseljenci. Ljudje imajo tudi manjše njive in vinograde. Nekoč so se ukvarjali tudi z živinorejo, danes pa je v vasi le še 5 krav. Po njenem mnenju nihče od domačinov ne zna slovensko.

Ohranjena le matična knjiga in kelih

Štefan Kuzmič je prišel v Šurd leta 1755. S seboj je pripeljal tudi očeta Jurija, ki pa je po 11 letih umrl in je pokopan v bližnji vasi Pat. Štefan se je v Šurdu najprej poročil z Ano Marijo, s katero je živel v zakonu osem let. Imela sta tri otroke - Štefana, Ano in Elizabeto -, vendar so jima vsi umrli v mladih letih. Druga žena je bila Terezija Szakal, vdova po možu Mihaelu Bošnjaku. Z njo je živel 11 let, nakar je umrla tudi ona. Tudi on je vse bolj bolehal - kljub temu je veliko delal, opravljal verske obrede in pisal -, leta 1779 pa je umrl še on. Pokopali so ga na starem pokopališču pri cerkvi, ki so ga kasneje opustili in danes niti ni več njegovega groba.

(Dalje prihodnjič)

Obiskali smo tudi Slovence v Budimpešti

Druga generacija že izgubljena

Zato me ni mikalo domov. Po štirih letih sem spoznala moža Sandorja, ki je prav tako doma iz naših krajev, in sicer iz Mariaufale pri Monoštru. Dela v isti tovarni kot jaz. Zdaj imamo že svoje stanovanje, ki smo ga kupili na posojilo. Tudi avto Žiguli je pri hiši, tako da smo lahko še kar zadovoljni. Imam tri otroke. Slovensko ne govorijo, ker je mož Madžar in se doma pogovarjamo samo v madžarščini. Ko pa gremo na obisk na Gornji Senik, slišijo tudi našo govornico in jo precej razumejo. Zelo me veseli, da imamo v Budimpešti svoje društvo, kjer lahko negujemo svojo kulturo in materni jezik. Ko sem bila še doma, sem 2 leti nastopala v mešanem pevskem zboru Avgusta Pavla na Gornjem Seniku. To so bili lepi časi.

DR. ŠTEFAN VEGI: V Budimpešti živim že od leta 1948, star sem 65 let, rodil pa sem se v Puconcih, kjer sem z družino živel 6 let. Oče je bil mizar. Iz Puconec smo se preselili v Celje, kjer sem obiskoval osnovno šolo in 2 razreda srednje šole. Leta 1941 nas je gestapo deportiral na Madžarsko. Tam sem moral delati pri žandarmeriji, dokler me niso leta 1944 zajeli Rusi in odvedli tja. Po osmih mesecih ujetništva me je neki oficir vprašal, kaj sem pravzaprav: Madžar ali kdo. Odgovoril sem, da sem Slovenec. Kaj pa potem iščem tam, ga je zanimalo. Čez čas pa je dejal, da sem svoboden in naj grem domov. Takrat sem bil zelo vesel, da sem slovenskega rodu. Vrnil sem se na Madžarsko, kjer sem imel velike

Najbrž je malo takšnih predelov, kot sta Prekmurje in Porabje, od koder bi se ljudje tako množično izseljevali zaradi iskanja dela. To se je pravzaprav dogajalo bolj ali manj še včeraj. Ko sem bil nedavno v Budimpešti, sem se začudil, koliko naših rojakov, večinoma iz porabskih krajev, živi v madžarskem glavnem mestu. Število sicer ni natančno znano, ker se nekateri ne opredeljujejo za Slovence, čeprav so se rodili slovenskim staršem in je bila prva beseda, ki so jo slišali na svojem domu, slovenska (prekmurska ali po madžarsko vendul). Gotovo je nekaj sto takih. Nekateri se zbirajo v Društvu Slovencev v Budimpešti in na zadnjem njihovem srečanju, ki so ga posebej posvetili slovenskemu kulturnemu prazniku (o tem smo že poročali), je nastala tudi naša anketa.

težave, čež da sem Titov 'udbaš', slovenski 'špijon' in ne vem kaj še vse. To je bilo med informbirojem. Kasneje sem študiral na ekonomski univerzi v Budimpešti. Od 1952. do 1990. leta sem delal v ministrstvu za zunanjo trgovino. Bil sem trgovinski atašé v Beogradu, Moskvi, Oslu, Nici in na Dunaju. Večkrat sem se selil, zdaj pa imam končno malo več časa zase in tako zahajam tudi v Društvo Slovencev v Budimpešti. Tu slišim slovensko besedo in pesmi. To me zelo veseli, saj se tako spet vračam v srečna otroška leta, ki sem jih preživel v Sloveniji. Ali sem ostal Slovenec? Da, od zibel do groba! Sedaj čakam, da dobim tudi slovenski potni list, rad bi ga imel. V njem bi vsekakor pisalo, da sem Štefan, v madžarskih dokumentih pa je moje ime spremenjeno v István.

FERENC HANŽEK: Sem sem prišel leta 1978, in sicer delat v tekstilno tovarno. Po enem letu sem dobil boljšo službo, in to pri električarjih, kjer sem ostal 10 let, zdaj pa sem zaposlen v tovarni sladkorja. Zakaj sem sploh odšel tako daleč od doma? Doma ni bilo tako dobrega dela, poleg tega pa me je mikalo veliko mesto in... Čez čas sem tu spoznal svojo življenjsko sopotnico, si ustvaril družino in mislim, da bomo tu ostali. Imamo že tudi svojo hišo, ki smo jo kupili na posojilo. Letos bo dolg odplačan. Žena je sicer Madžarka iz okolice Budimpešte, a se je naučila že precej slovensčine; nekaj od mene, še največ pa od mame, ko pride k nam na obisk ali pa smo mi na Gornjem Seniku. Zdej nameravamo iti v Porabje za vuzem, da bo sin videl, kako pri nas tedaj kurijo ognje in pokajo. Tudi v slovensko društvo gre rad z mano. Tu se oba dobro počutiva.

je tudi predsednik tega društva. Tu se dobro počutim in veseli me, da se lahko z drugimi pogovarjam po domače. Maternega jezika ne smeš in tudi ne moreš pozabiti. Ko pridem domov, se z mamo pogovarjamo samo po domače. Tako se je tudi žena že precej naučila. Res pa je, da je danes v naši vasi čedalje manj domače besede. Jaz je ne bom pozabil, če bom živel 100 let.

FERENC NEMET: V Budimpešto sem prišel leta 1952, in sicer študirat. Vpisal sem se na inženirski fakulteti, kjer sem diplomiral in postal strojni inženir. Mogoče bi se vrnil v Porabje, če ne bi tu spoznal žene, ki je inženirka kemije. No, tudi služba mi je bila tu zagotovljena. 35 let sem delal pri istem podjetju, zdaj pa sem v pokojju. V družini ne govorimo slovensko, kljub temu materinščine nisem pozabil. Včasih sem se srečal z drugimi iz naše krajine in takrat smo se pogovarjali po domače. Zdej pa imamo svoje društvo, kar me zelo veseli in rad pridem na srečanje, ko ga pripravijo. Če bi me kdo srečal na cesti in vprašal, kaj sem, kaj bi mu odgovoril? Če bi bil to Slovenec, bi dejal, da sem tudi jaz Slovenec. V madžarščini pa večinoma rečemo, da smo Vendi. Mislim, da je to prišlo od tega, ker nam 'Štajercji' iz Avstrije rečejo Vindišarji. Od tega pa je potem prišlo Vendi. Naj bo vsak tisto, kar misli, da je. Vesel sem bil, ko je Slovenija postala samostojna država. Verjetno bodo naši ljudje v Porabju zdaj bolj povezani s svojimi rojaki prek meje, in to bo pripomoglo tudi k temu, da slovenska materna beseda med njimi ne bo izumrla. JOŽE GRAJ

Telesnovzgojna društva Partizan

Telesnovzgojna društva Partizan, ki so nasledila telovadna (fizikturna) društva, so v petdesetih letih odigrala pomembno vlogo pri razvoju športne dejavnosti v pokrajini ob Muri. Poleg osnovne usmeritve, splošne telesne vzgoje in rekreacije od najmlajših do najstarejših, so bila nosilec številnih množičnih akcij, kot so telovadni nastopi (zletji), akademije, trimske akcije in drugo. V okviru društev Partizan pa so se začele razvijati tudi posamezne športne panoge, kot so nogomet, rokomet, odbojka, košarka, namizni tenis, kolesarstvo, plavanje, judo, hokej na travi, rokoborba, strelstvo, karate in drugo, od katerih so mnoge hitro prerasle okvire društva Partizan ter se zaradi tekmovalne usmeritve osamosvojile in delujejo kot samostojni klubi. Nekatere panoge pa še danes delujejo v okviru društev Partizan. Pred leti so društva Partizan delovala v vseh štirih pomurskih občinskih in večjih krajevnih središčih, medtem ko jih je danes aktivnih le še nekaj, med njimi v Murški Soboti, Ljutomeru, Gornji Radgoni in še nekaterih krajih.

Pomniki pomurskega športa

Ljudski glas, prvi predhodnik današnjega Vestnika, ki je pred petinštiridesetimi leti začel izhajati kot glasilo slovenskega življa ob Muri, je v svojem prvem športnem prispevku predstavil športnoletalsko skupino, ki je delovala v okviru okrajnega odbora ljudske tehnike v Murški Soboti. Svoje krožke pa je imela tudi v Črenšovcih, Radencih in Ljutomeru. Občasno pa so se v Ljudskem glasu in Obmurskem tedniku zvrščali prispevki o nogometu, odbojki, konjskem športu, letalstvu, kolesarstvu, kegljanju, atletiki (krosih), plavanju, moto športu, zimskih športih, planinstvu, šahu in telovadnih društvih. Od takrat pa do danes, polnih 45 let, je pomurski šport dosegel velik razmah tako na organizacijskem kot tekmovalnem področju in se ponaša s številnimi vrhunskimi dosežki. Svojo vizijo pa je šport dobil tudi na dveh straneh Vestnika, ki je bil zvest spremljevalec in poročevalec o vseh pomembnejših razvojnih, organizacijskih, rekreacijskih in tekmovalnih dosežkih. Ob našem jubileju smo izbrali nekatere pomnike o organiziranosti športa, predstavili pa tudi spidvej na dolgi peščeni stezi, s katerim je radgonsko avto-moto društvo zaslovelo v Evropi in svetu.

Občinske zveze za telesno kulturo

Po združitvi okrajnih zvez za telesno kulturo Maribor in Murška Sobotica s sedežem v Mariboru leta 1964 so se v Pomurju začele uveljavljati občinske zveze za telesno kulturo kot nosilci telesnovzgojnega življenja na svojem območju. V Pomurju se je najprej uveljavila občinska zveza za telesno kulturo v Murški Soboti,

ki je zaposlila poklicnega športnega delavca, se organizacijsko okrepila in utrdila ter prevzela funkcijo organizatorja in pobudnika telesnovzgojnega življenja. Kot taka je prevzela tudi organizacijo pomurskih tekmovalcev ter prek svojih strokovnih odborov uspešno nadaljevala začeto delo zveze. V tem času se je v Pomurju tudi zelo razmahnila športna dejavnost. Problem, ki je tudi

oviral hitrejši kakovostni razvoj športa v Pomurju, pa je bil zaradi pomanjkanja strokovnega kadra in športnih objektov, zlasti telovadnic.

Občinske telesnokulturne skupnosti

V letu 1974 je šport doživel organizacijske spremembe. Po občinah so bile ustanovljene samoupravne telesnokulturne skupnosti, občinske zveze za telesno kulturo pa so se preimenovali v zveze telesnokulturnih organizacij. Samoupravne telesnokulturne skupnosti so bile ustanovljene z namenom, da usklajujejo in usmerjajo politiko razvoja telesne kulture na svojem območju ter zagotavljajo možnosti in sredstva za razvoj športne dejavnosti. Te usmeritve so bile v posameznih občinah različne in prilagojene materialnim možnostim. V soboški občini so na primer želeli doseči tri osnovne cilje: ustvarjanje možnosti za telesnokulturne aktivnosti in rekreacijo za vse občane, ohranitev dosežkov

tekmovalnega športa, s povečanimi aktivnostmi razvijati rekreacijske dejavnosti, hkrati pa tudi izboljšati osnovne možnosti za športno dejavnost z združevanjem sredstev za gradnjo novih in ureditev obstoječih športnih objektov.

Telovadni nastop na nogometnem igrišču Mure v Murški Soboti

Zveze telesnokulturnih organizacij pa so morale skrbeti za izvajanje politike telesnokulturnih skupnosti.

Občinske športne zveze

Z uveljavljanjem demokratičnih odnosov v Sloveniji so bile ukinjene telesnokulturne skupnosti, leta 1991 pa so se

Zveze telesnokulturnih organizacij preimenovali v občinske športne zveze. Občinske športne zveze, ki združujejo športne organizacije za skupno izvajanje nalog, so pomembna dejavnost v posameznih občinah brez nekaterih stvenih sporemb nadaljnje uspešno delo prejšnjih zvez za telesno kulturo, in tako so v Pomurju dosegli vsestransko množični in kakovostni razvoj športne dejavnosti.

športa. V Pomurju deluje okoli 30 športnih organizacij, ki v športno dejavnost vključujejo približno 30.000 ljudi. Z uveljavljanjem krajevnih samouprav so predvidevajo nekatere spremembe pri organiziranosti športne dejavnosti.

Radgona organizator dveh finalov SP

Avto-moto društvo Gornja Radgona je po petnajstih letih delovanja in organiziranja motornih dirk leta 1962 prvič organiziralo ekstra nacionalne motociklistične dirke na 1.000 metrov dolgi peščeni stezi v Gornji Radgoni. Tekmovali so v kategorijah 50, 125, 175, 250 in nad 250 ccm. Posebno pozornost gledalcev je pritegnil dvoboj Slovenija - Avstrija v handicap vožnji. Sicer pa so vsa prva mesta osvojili Avstrijci. Na dirkah, ki si jih je ogledalo okrog 7.000 ljudi, je postavil rekord proge Avstrijec Hanz Leitner s časom 84,9 km/h. Prejšnji rekord je imel domačin Alojz Šiftar iz Boračeve in je bil 77,1 km/h. Prvo zahtevno preizkušnjo so Gornjeradgončani dobro opravili, za kar so prejeli čestitke delegata Avto-moto zveze Slovenije Save Vizjaka. Leta 1963 je AMD Gornja Radgona drugič pripravilo ekstra nacionalne dirke, ki so se točkovale za tekmovalce A-razreda. V razredu B so tekmovali motociklisti s prikolicami. Novi rekord proge je dosegel zmagovalec Avstrijec Manfred Kleer in je znašal 89,1 km/h. Radgonsko avto-moto društvo, ki se je uveljavilo z organizacijo ekstra nacionalnih motornih dirk, je leta 1996 prvič organiziralo mednarodne spidvej dirke na peščeni stezi v Gornji

V Pomurju je pestra in obsežna dejavnost moto športa. S tem športom so se v pokrajini ob reki Muri začeli ukvarjati zelo zgodaj, saj so organizirali motorne dirke v raznih krajih Pomurja, vendar so se v širšem evropskem in svetovnem merilu začeli uveljavljati šele v šestdesetih letih. Najbolj so se uveljavile cestne motorne dirke po ulicah Murške Sobotice, ki jih je organiziralo AMD Štefan Kovač iz Murške Sobotice, spidvejske dirke na peščeni stezi v Gornji Radgoni, ki jih je pripravljalo AMD Gornja Radgona, spidvejske dirke za zlato čelado v Lendavi, ki jih je organiziralo AMD Gorenje Varstroj ter dirke v motokrosu v Mačkovicah, ki jih je pripravljalo AMD Štefan Kovač iz Murške Sobotice, in na Janževem Vrhu, ki jih je organiziral MTC Radenci. V Pomurju pa so bile tudi nekatere druge dirke, kot denimo avtospidvej in motokros v Gornji Radgoni, motorne dirke na ledu pri kolišču Bobri in druge. Ob našem jubilejnim zapisu se bomo sprehodili med spidvejski na dolgi peščeni stezi, ki so vrsto let na stadionu v Gornji Radgoni navduševali ljubitelje tega atraktivnega športa, gornjeradgonsko avto-moto društvo kot edino v državi pa je zaslovelo kot odlični organizator svetovnih prvenstev.

Spidvej na dolgi peščeni stezi

Na zmagovalnih stopničkah finalisti svetovnega prvenstva v spidveju na dolgi peščeni stezi v Gornji Radgoni leta 1975. Od leve: Mauger (2), Müller (1) in Olsen (3). V ospredju vodstvo dirke.

Radgoni, na katerih so sodelovali dirkači iz petih držav. Tudi to preizkušnjo so Gornjeradgončani odlično izvedli, za kar imajo vsekakor največ zaslug takratni vodilni funkcionarji društva Franc Verzel, Jože Rogan in Karel Osojnik. Na dirki, ki si jo je ogledalo okrog 10.000 ljudi, pa je uspešno tekmoval tudi domačin Drago Perko iz Spodnjih Ivanjev, saj je na novem motorju, ki ga mu ga je kupilo AMD Gornja Radgona (ESO 500 ccm), zasedel tretje mesto. Zmagovalec dirke Mathiansem iz Danske je dosegel najhitrejši krog proge 104 km/h. Na drugih mednarodnih spidvej dirkah v Gornji Radgoni leta 1967 je zmagal Avstrijec Walla Gunter s povprečno hitrostjo 108 km/h. Zopet se je izkazal domačin Drago Perko, ki je drugič zasedel tretje mesto, vendar je bila tokrat konkurenca precej močnejša kot prejšnje leto. V letu 1968 je bilo AMD Gornja Radgona prvič zaupana organizacija evropskega conskega prvenstva v spidveju na tisoč mestrov dolgi peščeni stezi, ki si jo je ogledalo nad deset tisoč gledalcev. Zmagal je Čehoslovjak Tomiček Lubuš s povprečno hitrostjo 111,5 km/h pred

evropskim prvokom Josefom Unterholznerjem iz Nemčije. Domačin Drago Perko je bil v dveh dirkah tretji, v eni četrti, v dirki za pokal gornjeradgonske občinske skupščine pa je zmagal. Na spidvejskih dirkah za evropsko consko prvenstvo, ki ga je leta 1969 AMD Gornja Radgona organiziralo drugič, je zmagal Nemeec Unterholzner z novim rekordom proge 112,5 km/h. Junak dirke pa je bil domačin Drago Perko, saj je zasedel drugo mesto, kar je bil njegov največji uspeh. V letu 1970 pa so bili Gornjeradgončani organizatorji polfinalne spidvejske dirke za evropsko prvenstvo na peščeni stezi. Odlični je bil Norvežan Jon Ödegard, ki je z novim rekordom proge 116,25 zmagal in premagal evropskega prvaka Tona Godena. Na dirki so nastopili tudi mladi dirkači iz gornjeradgonskega in mariborskega avto-moto društva. Najuspešnejši med njimi je bil Vlado Kocuvan, ki je zmagal v vseh treh dirkah. Ob praznovanju 25-letnice, leta 1971, je AMD Gornja Radgona organiziralo motorne dirke na tisoč metrov dolgi peščeni stezi za svetovno consko prvenstvo s specialnimi motorji, ki je

bilo prvič. Za dirko, katere direktor je bil Drago Mastinšek, so se Gornjeradgončani vzorno pripravili in jo tudi odlično izpeljali. Med 18 dirkači iz 8 držav je zmagal trikratni evropski prvak Manfred Poschenrieder iz Nemčije. Domači tekmovalci tokrat niso imeli sreče, saj je Ketič zasedel šele štirinajsto mesto. Tudi naslednje leto so bili Gornjeradgončani organizatorji spidvejskih dirk za svetovno consko prvenstvo na peščeni stezi. Zmagal je Nemeec Unterholzner, medtem ko je bil domačin Drago Perko šele dvanajsti. Več uspeha pa so imeli domači tekmovalci leta 1973, ko je na gornjeradgonski spidvejski dirki za svetovno consko prvenstvo na peščeni stezi zopet zmagal Nemeec Unterholzner. Izkazal se je tudi Babič iz Krškega, saj je zasedel odlično tretje mesto, hkrati pa s povprečno hitrostjo 114,7 km/h postavil nov jugoslovanski rekord gornjeradgonske proge. Velik uspeh na motornih dirkah za svetovno prvenstvo leta 1974 sta dosegla domača tekmovalca Babič, ki je bil peti in med drugimi premagal Briggsa, in Kocuvan, ki je zasedel sedmo mesto. Oba sta se uvrstila v polfinale. Zmagal pa je Mauger iz Nove Zelandije.

Prvi finale SP leta 1975

V letu 1975 se je prizadevnim gornjeradgonskim športnim delavcem uresničila dolgoletna želja. FIM-a je prvič zaupala organizacijo finala svetovnega prvenstva na dolgi peščeni stezi AMD Gornja Radgona, ki si je zaradi odličnih organizacij prejšnjih dirk tudi zaslužilo. Gornjeradgončani na čelu s predsednikom organizacijskega odbora Dragom Mastinškom, predsednikom društva, in direktorjem dirke Otom Škofičem, sekretarjem Radom Kranjcem, Rudijem Baboškom, Bogdanom Šajnovičem in drugimi so zahtevno nalogo odlično izvedli. Pred 30.000 gledalci je med 18 tekmovalci zmagal Müller iz Nemčije pred Maugerjem iz Nove Zelandije, ki je tudi dosegel najhitrejši krog in rekord radgonske proge 120,39 km/h. Na dirki sta sodelovala tudi domača tekmovalca Kocuvan, ki je bil petnajsti, in Kekec, ki je zasedel šestnajsto mesto. Naslednja štiri leta je bilo AMD Gornja Radgona organizator četrtfinalnih dirk za svetovno prvenstvo na 1.000 metrov dolgi peščeni stezi. V letu 1976 je zmagal Wasserman iz Nemčije, medtem ko se domači tekmovalci niso odrezali. Kocuvan, ki se je poškoval na sobotnem treningu, ni nastopil, Kekec

in Lasbaher pa nista imela sreče. V letu 1977 je pred 15.000 gledalci zopet zmagal Nemeec Wasserman, novi rekord proge pa je postavil Wasserbök iz Nemčije s 121,08 km/h. Tekmoval je tudi Vlado Kocuvan. V letu 1978 je na gornjeradgonski četrtfinalni dirki zopet zmagal Wasserman, izkazal pa se je Vlado Kocuvan, ki je zasedel osmo mesto in se uvrstil v polfinale. Kekec je bil deseti, Smolko dvanajsti in Kocuvan trinajsti. V letu 1979 je bil na četrtfinalni dirki na peščeni stezi v Gornji Radgoni najuspešnejši Nemeec Duden, medtem ko Kocuvan kljub dobri vožnji ni prišel v polfinale. V letu 1980 je bila Gornjeradgončanom zaupana polfinalna moto dirka za svetovno prvenstvo na dolgi peščeni stezi. Prvič je zmagal Nemeec Josef Aigner, v dirki za posebno nagrado "Avtomotogone" pa je zmagal Müller iz Nemčije.

Drugi finale SP leta 1981

Na organizacijo druge finalne dirke v spidveju na dolgi peščeni stezi leta 1981 so se športni delavci AMD Gornja Radgona zelo zavzeto pripravljali, saj so hoteli obdržati domače ime organizatorja, ki so bi ga pridobili na prvem finalnem tekmovalcu. Pred finančno dirko pa se celo organizirali prvo odprto mednarodno prvenstvo Jugoslavije v spidveju na dolgi stezi. Na njej je zmagal Avstrijec Walla, naslov prvaka državnega prvaka pa je osvojil domačin Vlado Kocuvan, ki je bil v končni uvrstitvi drugi. Smolko (GR) je bil tretji, Kekec (Lendava) četrti. Na finalni dirki v spidveju na 1.000 metrov dolgi peščeni stezi je na odlično pripravljeni stezi startalo 18 tekmovalcev, ki so se potegovali za enajsti naslov svetovnega prvaka. Kljub veliki številni premoči tekmovalcev iz Nemčije, saj jih je bila kar polovica, je slavil letni Britanec Michael Lee, kar je bilo veliko presenečenje. Eden glavnih favoritov Müller iz Nemčije je bil šele peti. Najbolj nesrečen pa je bil vsekakor Ivan Mauger, legenda spidvejske dvanajstkratni svetovni prvak, ki je v sedmi vožnji padel in so ga odpeljali v soboško bolnišnico. Kekec je zasedel petnajsto mesto. Kocuvan pa šestnajsto. Rekord proge 124,7 km/h, ki ga je imel Wiesbök iz Nemčije, pa ni bil izpolnjen, saj je krog najhitreje prevozil drugovrstni čeni Nemeec Betzl s časom 123,15 km/h. Dirka je ogledalo okrog 20.000 gledalcev. V naslednjih petih letih so bili Gornjeradgončani organizatorji četrtfinalnih spidvejskih dirk na peščeni stezi. To pa predvsem zaradi tega, ker v polfinalu po navadi niso imeli svojega predstavnika. Na četrtfinalnih dirkah pa sta lahko tekmovala dva domača dirkača. V letu 1983 je bil prvič gornjeradgonske dirke Švicar Marcel, ki je prvič nastopil in zmagal. Kocmut je bil šele trinajsti.

Na četrtfinalni spidvejski dirki za svetovno prvenstvo leta 1984 je zmagal Cillins iz Velike Britanije, med tremi domačimi tekmovalci je bil najboljši Kocuvan, ki je zasedel trinajsto mesto. Naslednje leto je na četrtfinalni spidvejski dirki na peščeni stezi v Gornji Radgoni zmagal Nemeec Maier. Najboljši domačin Kocmut iz Gornje Radgone je zasedel petnajsto mesto. V letu 1986 bi morala biti v Gornji Radgoni prvenstvo finalna spidvejska dirka za svetovno prvenstvo na dolgi peščeni stezi, ki pa so jo zaradi praznovanja 40-letnice FIM odstopili Muldner in Nemčiji, s tem da bo finale v Gornji Radgoni naslednje leto, to je leta 1987. Ker pa so se Gornjeradgončani znašli v finančnih težavah, so organizacijo dirke odpovedali. S tem se je končalo zelo uspešno obdobje radgonskega avto-moto društva in odličnih organizacij spidvejskih dirk za svetovno prvenstvo na dolgi peščeni stezi. FERI MAUCER

To ne gre v pozabo

Grofico Ernestino so oropali

Z Jožetom Fickom s Krajne sva se zapeljala do Kučnice, potoka, po katerem teče slovensko-avstrijska meja. Nikjer ni bilo graničarjev, ki smo jih za časa Jugoslavije tako pogosto videli. Tudi naju ni preganjal strah, ker sva se sukala v mejnem pasu, kar je bilo nekoč hud prekršek. Še več: v letih kmalu po osvoboditvi so ljudi, ki so se potikali okrog meje, da bi jo ilegalno prešli (ali pa so jih tja napodili), streljali.

»Poglejte: vse tu naokoli je bila grofičina zemlja,« je dejal 64-letni Jože Ficko. Da bi bila pripoved bolj nazorna, je pokazal z roko.

Pred očmi je bila velika ravnina. Del je bil zoran in pripravljen za spomladansko setev, na drugih površinah pa je bila zelena trata – njive s pšenico in žitom. Sedanji način obdelave polj mi je seveda znan, ob sogovornikovem omenjanju grofice in njenega posestva pa so se mi pred očmi zvrstili prizori, ki jim sam sicer nisem bil priča, iz pripovedovanja in branja pa vem, da na nekdanjih grofovskih posestvih v naših krajih seveda nji niso orali s traktorji, njih in plug pa so vodili tako imenovani »beroši«.

»Grofica Ernestina Bathyani je imela kakih 100 hektarjev zemlje,« je spet povzel besedo Jože Ficko.

Sto hektarjev! Le koliko zemlje pa so imele posamezne domačije? Razmišljal sem dalje: če je imela grofica tolikšno površino, potem gospodinjstva, v katerih je bila običajno kopicca otrok, zemlje sploh niso imela ali pa le kako krpico. Le kako so se tedaj ljudje preživljali?

»Krajni oziroma na Polanji posedovala.«

Domisljija mi ni dala miru. Mlada grofica in tolikšno premoženje. Prav gotovo je imela veliko snubcev. Še sam bi jo vzel, četudi nisem plemiškega rodu.

»Naša grofica je bila vseskozi samska,« me je podučil Jože Ficko.

Le kaj je bilo narobe s to grofico, katere starši so imeli grad pri Gradu, da se ni poročila?

čila? Mar tedaj ni bilo Goričanca, ki bi si jo upal zapeljati?

»Domnevam, da v plemiških rodbinah ni bilo fanta, ki bi se zanjo zanimal in se z njo poročil, fantov iz revnih kmečkih družin pa seveda ni marala.«

Ugotavljal sem, da je Jože Ficko dobro poučen o nekdanji veličini gosposke, pa tudi so grofici Ernestini.

»Moji predniki, zlasti pa oče in mati, so tam okrog 1938. leta začeli hoditi delat na grofičino posestvo. To je počela najmanj polovica ljudi s Krajne, saj tedaj druge zaposlitve ni bilo, ljudje pa so bili siromašni.«

Zdaj so se mi (v domisljiji) pred očmi zvrstili prizori žena

vec dobi zajtrk, kosilo, večerjo... In kar je skorajda žalostno: čeprav naj bi bilo veliko nezaposlenih, je večkrat težko koga nagovoriti, da ja pride okopavat sladkorno peso.

»Veliko pogosteje pa so ljudje hodili v tako imenovani 'res'. Primer: na vsakih deset 'križev' snopja so si z žetvijo zaslužili vsakega enajstega... Pri ročni košnji trave so si prislužili vsak štiri 'plast'... Podobno je bilo pri sečnji drevja,« je nadaljeval Jože Ficko.

Spet sem primerjal tedanje življenje z današnjim. Oh, kakšne razlike in dobro se mi je zdelo, da o tem razmišljam.

»Tod vsenaokoli je bilo posestvo grofice Ernestine Bathyani,« je pokazal Jože Ficko.

»Kmalu po prvi svetovni vojni pa je novonastala jugoslovanska oblast z agrarno reformo razlastila veleposestnico Ernestino Bathyani in zemljo so dobili siromaki s Krajne in sosednjih vasi. Grofici so pustili le 5 hektarjev in eno kravo.«

Oh, kaka usoda! Povsem na tleh je pristala grofica, ki tedaj že ni bila več mlada. Še to bi bilo treba, da bi jo spodili iz dežele, kot da si je bila sama kriva, da je bila bogata. Le kako naj živi zdaj stara ženska – prej tako premožna, zdaj pa reva?

»Mojima staršema Karlu in Mariji se je zasmilila. Rekla sta, da smo toliko in toliko let živeli od njene zemlje oziroma dela na njenem posestvu in da je čas, da se ji oddolžimo. Prišla je torej stanovat v našo hišo, mi pa smo obdelovali njeno zemljo.«

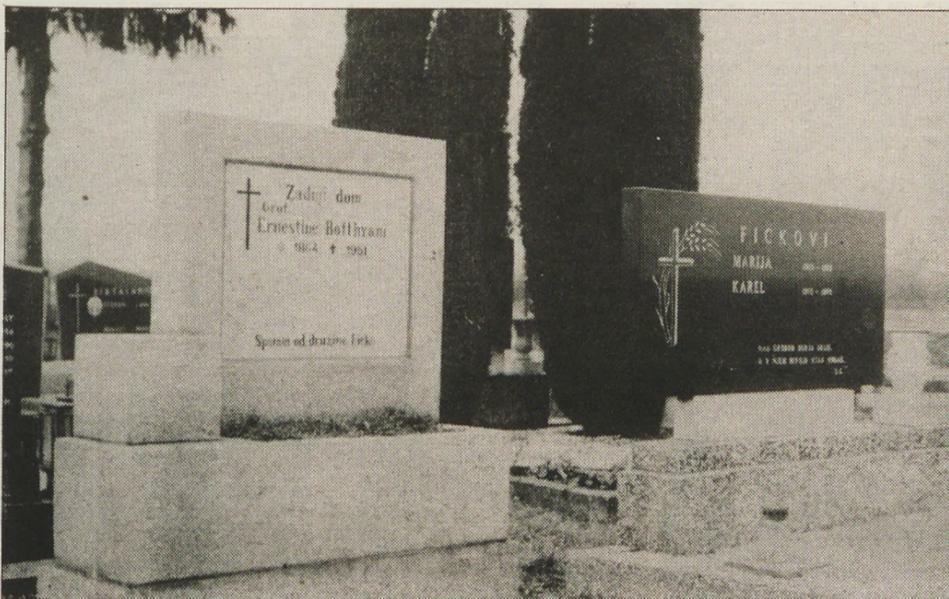
Odvč je razmišljati, da je bila gospa grofica ponižana, ko je država dosledno izpeljala načelo Zemljo tistemu, ki jo obdeluje. Morda pa ji je bilo tedaj že vseeno, kaj se dogaja s premoženjem, glavno je, da je na svetu vsaj še nekdo, ki ji je pripravljen pomagati. In to so bili Fickovi.

Slike, na kateri je bila upodobljena lepa grofica Ernestina, nismo našli. Tudi ne kakega drugega oprijemljivega dokaza o njej in njenem imetju. Tako pri Fickovih kot pri drugih na Krajni in v okoliških vaseh pa spomin nanjo še živi. Ljudje so pravzaprav srečni, ker so po razlastitvi oni dobili grofičino zemljo in iz njenih površin ni nastalo kako državno posestvo, kjer bi nadaljevali »tlako«.

»Grofica je umrla 1951. leta. Koliko je bila tedaj pravzaprav natanko stara, ne vem, ker je leta 'skrivala', domnevam pa, da jih je imela več kot osemdeset. Pokopali smo jo na vaškem pokopališču. Leta 1953. sta ji moja starša dala postaviti spomenik,« je sklenil napeto pripovedovanje moj sogovornik Jože Ficko s Krajne.

Stopil sem na pokopališče in hitro odkril grofičin grob oziroma spomenik. V neposredni bližini sta pokopana tudi Fickova Marija in Karel. Je tako po naključju ali hote?

ŠTEFAN SOBOČAN

Naj si bogat ali revež, nazadnje vsak konča na pokopališču. Grofičin grob je tik ob počivališču Fickovih.

v dolgih krilih in z rutami na glavi, procesije mož v lanenih hlačah in s črnimi klobuki, »videl« sem slabo oblečene in bese otroke, kako so v Doblju lovili ribe, domneval sem, da jim je grofica, če so se ji sploh upali približati, stisnila v pest kak dinar.

»V tistem času je bil dnevni zaslužek na grofičinem posestvu enak ceni litra vina v gostilni. Povrh pa je delavec bil še, na svoji hrani.«

A tako? Komajda za liter vina? Kaj pa današnji delavci, ki jih najemajo velekmetje? Dnevno plačilo je za deset litrov cene vina v gostilni, dela-

saj gmotne težave, ki jih ima zdajšnji človek, sploh niso hude. Se pa sodobnež tudi težko pripogne. Ali zdaj sploh še kdo ob pripravi drv pospravi tudi vejevje?

»Menda mi je bilo komajda 15 let, ko sem tudi sam začel hoditi na delo na grofičino posestvo. Nadomeščal sem pravzaprav očeta, ki je ob pomoči gofice odšel na delo v Francijo.«

Grofica Ernestina Bathyani najbrž ni bila huda, saj je svojim delavcem dovolila stopiti v kuhinjo, ne pa v druge prostore. Tako raja ni videla nje-nega bogastva. Tudi sam ga ni

sem in ne bom, slutil pa sem, da je imela poleg veliko zemlje, živine, stanovanja in gospodarskega dela posestva... še dragoceno pohištvo, zlatnino...

Prav sem domneval, kajti Jože Ficko mi je potem, ko sva se vrnila na njegov dom, da bi skušala najti gofičino sliko, povedal:

»Leta 1938 so se na grofiji na Krajni nekaj časa skrivali prestopniki, ki so pobegnili iz zapora. Očitno so ugotovili, da se jim ne ponuja le začasno zatočišče, ampak priložnost za bogat plen. Grofico so oropali! Da je nekaj narobe, je bilo

sklepati po kričanju grofice Ernestine in njene služkinje Kate. O tem je prišel k nam povedat vaščan Rajbar, potem pa se je moj oče Karel hitro podal na pot na žandarmerijo na Cankovo.«

Žandarji. Sam jih nikoli nisem videl, čul pa sem, da so bili strah in trepet. Očitno pa so bili tudi hitri in roparje so ujeli, ko so se pri Bistrici poskušali s čolnom zapeljati čez Muro. Bogve, ali so zlatnino še imeli in kaj se je z njimi zgodilo pozneje.

»Grofica ni imela sreče niti v začetku druge svetovne vojne, ko so mejo prestopili nemški vojaki. Ti so iz njenega stanovanja odpeljali vse dragoceno pohištvo in slike.«

A tako? Grofje, nekdanji mejni kraljevi uradniki, ki so družili politično in gospodarsko oblast in (po)dodovali posestva, so postali naenkrat trn v peti tudi nacistom. Uboga grofica, vse so ji odpeljali!

»Hudo pa je bilo tudi, ko so prišli 1945. leta v naše kraje, pa tako tudi na Krajno, Rusi. Ti so se zapodili tudi na grofičino posestvo in pobrali vse, kar se jim je zdelo količkaj vredno. Še v grofičinem krilu, ki so ga razparali, so iskali zlatnino.«

Ti »kozaki« pa so res morali biti udarjeni, sem pomislil ob tej izjavi. Že prej sem veliko čul o njih. Pa ne le to, da so holetli ali pa celo so »povozili« ženske ne glede na leta, ampak da so ponoreli za urami. Kar nekaj naj bi si jih dajali na roke in celo noge, iz stenske ure pa da so hoteli narediti več manjših.

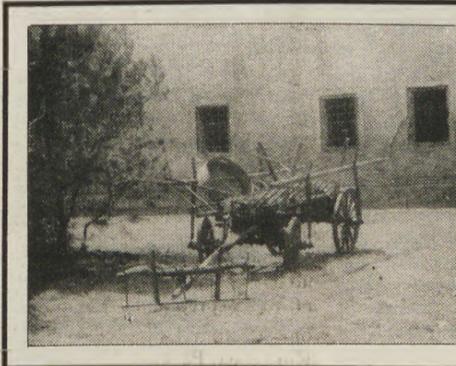
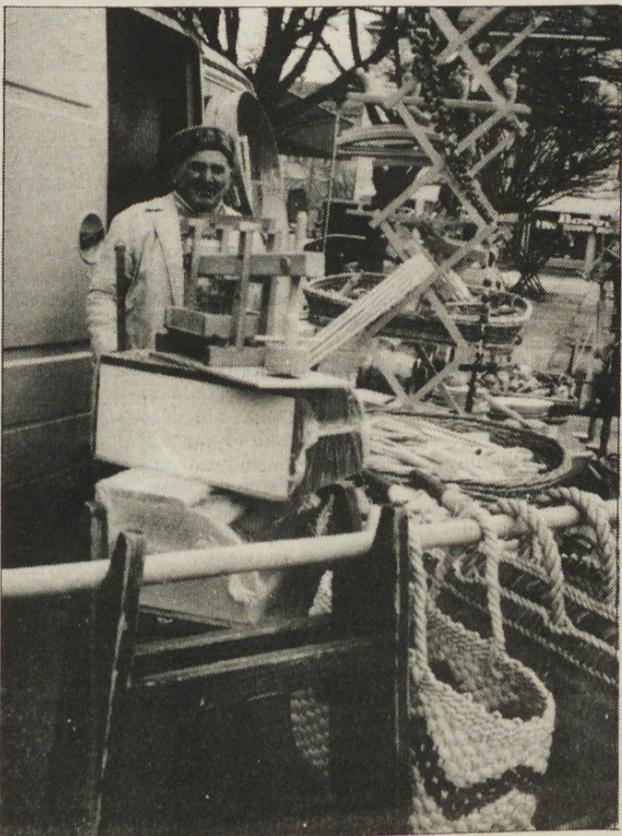
Ribničar iz Jurovskega Dola

Mnogi ste se že srečali z mozem – prodajalcem suhe robe, ki je govoril v pojoči dolenjski čini. To je Anton Šile, doma v Jurovskem Dolu pri Lenartu.

Rodil se je 1919. leta v Gornjih Lazah pri Ribnici. Že kot deček se je srečal z izdelovanih suhe robe, ki je v njegovih krajih tradicija. Pozneje se je še sam naučil izdelovati te nepogrešljive reči. V naše kraje pa je prišel 1945. leta. Nekaj let pred tem se je zaljublil, pozneje pa poročil. Po več desetletjih dela se je sicer upokojil, suho robo pa prodaja še naprej.

»Veste, če bi se predal brezdelju, bi gotovo umrl. Vesel sem pogovorov s strankami. Jamčim jim, da so izdelki, ki jih prodajam, roščraj (nerjavnal nobene luknje na rešetu. Privabljam jih tudi s 'frajtonakak dan ne prodam ničesar, saj mi veliko pomeni tudi to, da sem bil med ljudmi in jih razvebenčan,« ki pa, kot ste prebrali, ni Uran.

L. KRAMBERGER

Počasi se bo začelo delo na pomurskih njivah. Nanje pa se kmetijci ne bodo zapeljali s kmečkimi vozovi, ampak s traktorji. Še sreča, da povsod le niso skrili starih delovnih pripomočkov, kot so plugi, brane, vozovi in drugo, ampak so jih ohranili. Tako so ravnali tudi pri Legenovih v Lipi. No, kmečki voz, na katerem so »lojtre« (lestve), je še kar trden, pa tako pripravljen za vožnjo, le krave je treba zapreči. Toda zdaj tudi te niso več to, kar so bile nekoč, ko pa so ves čas v hlevu. Če bi jih zapregli, bi porabili kar nekaj časa, da bi se (divje kot so) navadile voznje.

J. ŽERDIN

Kaže, da so se ljudje končno že naveličali nenehnega buljenja v televizijski ekran in si spet želijo dobrih starih časov, ko so se veliko družili, med drugim tudi ob obiskih v vaških dvoranah, kjer so prirejali igre in vesele večere. Že so se zganili v Žižkih, saj je tamkajšnje kulturno društvo Franc Saleški Finžgar te dni priredilo veseli večer, v katerem je bilo veliko dobre volje, pa tudi glasbe, saj so na strune (skoraj do onemoglosti) brenkali »mužikaši« (tamburaši) iz Žižkov. – Fotografija: Š. Gyurica

Tovarna Mura je zaznamovala pokrajino ob Muri

V sedmih desetletjih v svetovni vrh

Pisalo se je leto 1925. Prekmurci so že nekaj let živeli v novi jugoslovanski državi, toda ta jim ni prinesla veliko. Ostali so na obrobju, v teh krajih pa sta vladali revščina in zaostalost. Družine so bile v tistih časih številčne in skopa prekmurska zemlja ni mogla dati dovolj kruha za vse. To je bil čas množičnega sezonstva, ko so se mnogi Prekmurci podali iskat delo v Ameriko, Francijo, Nemčijo... Mnogi med njimi so ostali za vselej in si tam ustvarili svoje domove. Delali so v rudniških jaških v Ameriki, v širnih gozdovih Kanade in na poljih francoskih gospodarjev. Vajeni trdega kmečkega dela in skromnosti so bili Prekmurci povsod cenjena in iskana delovna sila. V tistih časih v teh krajih dela ni bilo možno dobiti, saj o industriji niti sanjali niso, za občasna dela pri veleposestnikih in bogatih kmetih pa je bilo preveč še tistih, ki so ostali doma. Lonec mleka in kos kruha je bilo običajno plačilo, za katero je bilo potrebno delati od jutra do večera.

V Soboti je imel takrat trgovino in šiviljsko delavnico Janez Cvetič. Leta 1925 je v svoji delavnici zaposlil štiri šivilje in začel prodajati njihove izdelke. Odločitev je bila tržno uspešna, zato je dejavnost širil, po sedmih letih pa je delo steklo tudi v Šiftarjevi delavnici. Oba sta postala uspešna podjetnika in do začetka vojne sta obe delavnici že prerasli v tovarni. Za takratne razmere sta bili sodobno opremljeni, na račun slabo plačane delovne sile pa sta prinašali tudi lepe dobičke. Cvetičeva in Šiftarjeva tovarna pomenita tako začetek konfekcijske industrije v pokrajini ob Muri, katere trajo danes uspešno nadaljuje tovarna oblačil Mura. MURA. Reka in tovarna. Obe sta danes pojem za kraje v tem najsevernejšem koncu naše države, saj sta obe neizbrisno zaznamovali podobo pokrajine.

Boj za ohranitev tovarne

Cvetičeva in Šiftarjeva tovarna, ki sta delali tudi med vojno, sta bili po njej nacionalizirani in leta 1946 je bila z odločbo vlade LR Slovenije ustanovljena Tovarna perila Mura. Žal pa se v tistih časih tudi tej tovarni ni obetalo najboljšega. Nova slovenska oblast ni kazala poslušnosti do teh krajev, tu ni razvijala industrije in še tisto, kar je bilo, je želela preseliti v osrčje Slovenije. Posledice tega so dodobra zaznavne še danes, saj je pokrajina ob Muri le surovinska baza za industrijo v drugih krajih Slovenije. Za Pomurje pravijo, da je žitnica Slovenije, pa drugega razen mlinov in nekaj pekarn tako rekoč ne premore. Tu zraste veliko kakovostnega sadja, ki pa ga predeluje industrija na drugem koncu Slovenije in tudi tako se dohodek odhaja iz teh krajev. Podobna usoda se je pisala tudi Muri, saj je slovensko ministrstvo za industrijo leta 1948 zahtevalo, da se ta dejavnost skupaj s strojno opremo in drugim preseli iz Murske Sobotice v notranjost Slovenije. To bi pomenilo izgubo dela za okoli 300 delavcev, vendar so bile delavke takrat odločne in so se zahtevi uprle. Do preselitve ni prišlo, tovarna je ostala, vendar brez državne podpore. Je pa bilo takratno obnašanje delavk pravilno, saj si lahko le predstavljamo, kakšne posledice bi imela izguba te tovarne za Pomurje.

Čeprav brez državne pomoči, se je Mura razmeroma hitro podala na pot razvoja, ki se je začel zlasti po letu 1950. Takrat so delali izključno za

domače tržišče, vendar tovarno perila posodablja, gradijo nove proizvodne in skladiščne prostore, povečuje pa se tudi število zaposlenih. Prelomnico pomeni leto 1960, ko so se odločili, da program lahke konfekcije razširijo še na težko konfekcijo in začnejo iskati kupce tudi na novih tujih trgih. S tem začnejo prevzemati tudi tujo tehnologijo, se prilagajati zahtevam tujih kupcev, to pa zahteva tudi spremembo miselnosti o kakovosti izdelkov in poslovanja. Da so lahko dosegli in ustvarili vse to, s čimer se danes ponajša v soboški Muri, so bila potrebna tudi odpovedovanja. Na račun novih vlaganj so se zavestno odpovedali precejš-

nemu delu osebnih dohodkov in delo v tistih časih ni bilo dobro plačano. Plače Murinih delavcev so zaostajale za občinskimi in republiškim povprečjem, pa tudi za povprečjem v panogi.

Vpetost tovarne v okolje

Po letu 1960 so bili v Muri številni mejniki v razvoju podjetja, saj tako rekoč ne mine leto, da ne bi bilo kakšnega pomembnega dogodka ali poslovne odločitve. Petdeseta in šestdeseta leta so za Muro obdobje osvajanja nove tehnologije, širjenja proizvodnega programa, izobraževanja kadrov in osvajanja novih tržišč. Sedemdeseta in osemdeseta leta so leta uvajanja in osvajanja informacijskih sistemov, po desetletju vlaganja v avtomatizacijo proizvodnje in razvoj marketinga pa je Mura postala marketinško naravnano podjetje in njena tržna strategija temelji na dolgoročno vodeni politiki blagovnih znamk in razvoju novih distribucijskih poti v okviru svetovnega trga.

Preveč dogodkov se je zvrstilo, da bi našli vse, Mura pa v tem času pušča vedno močnejše sledove ne le v soboški občini in Prekmurju, pač pa tudi v krajih čez Muro. Svojo dejavnost širi tudi v ostale pomurske občine, najprej v Ljutomer, nato v Radgono in Lendavo pa tudi na podeželje, saj so v Gornjih Petrovcih zgradili nov obrat za izdelavo ženskih hlač in kril. Ves ta čas seveda posodablja proizvodnjo, gradijo nove proizvodne in poslovne prostore ter objekte družbenega standarda, skrbijo pa tudi za primeren delovni in osebni standard zaposlenih.

Razvoj pokrajine ob Muri je v vseh teh letih tesno povezan z razvojem tovarne. V njej je

dobilo redno zaposlitev nekaj tisoč Pomurcev, ki svoje zasluge vlagajo v bogatev osebne standarda. Pred 25 leti so podelili prva posojila za individualno gradnjo stanovanj in velik del Murinih delavcev je tako rešil svoj stanovanjski problem. Leta 1950 niso imeli nobenega družbenega stanovanja, čez deset let so jih imeli deset, do danes pa je Mura zgradila več kot 650 stanovanj. Tovarna je združila tudi sredstva za gradnjo obrata družbene prehrane v Murski Soboti, veliko sredstev je namenila za gradnjo zdravstvenih domov in bolnišnice, velik je njen prispevek pri opremljanju bolnišnice, s sredstvi je sodelovala pri gradnji šol in otroških

V Muri se že pripravljajo na lastninjenje, prav zdaj pa vrednotijo strojno opremo. To naj bi bilo nared do sredine marca, ko bo znana končna vrednost podjetja, ki jo zdaj ocenjujejo na 105 do 110 milijonov mark. Ko bo vrednost znana, bodo sprožili procese lastninjenja in jih letos tudi končali. Model je jasen, saj bo 6.200 zaposlenih, 1.100 upokojencev in okoli 500 nekdanjih zaposlenih s certifikati olastninito približno polovico Murine vrednosti, to pa je tudi njihov cilj.

vrtec, pred tridesetimi leti so organizirali prvo avtobusno progo za prevoz delavcev na delo in z njega, danes pa je takšnih prog že nekaj deset, in še bi lahko naštevali.

Smelost pri odločitvah

Teh nekaj podatkov je le delček v mozaiku bogate in uspešne Murine zgodovine, ki je v sedemdesetih letih ohranjanja in razvijanja konfekcijske dejavnosti prerasla v najsoodnejšo in največjo tovrstno tovarno v državi. Zasluge za to je treba pripisati vsem zaposlenim, ki so bili vselej pripravljeni sodelovati in narediti najboljše, kar zmorejo, še posebno pa vodilnim, ki so s svojo kreativnostjo in smelostjo, pa tudi z občutkom za najboljše vselej znali začrtati ustrezno razvojno pot. Prav gotovo ni naključje, da so v Muri že pred več kot 30 leti začeli razmišljati o izvozu, saj so le v njem videli prihodnost in razvoj podjetja, kot tudi ni naključje, da sedaj razmišljajo o povečevanju klasičnega izvoza, saj bodo v prihodnosti le tako lahko uspešni. Z doseže-

nim se v Muri nikoli niso zadovoljili, trenutni uspehi jih niso uspravali in takšno filozofijo je čutili tudi zdaj. Čeprav dodelavni posli cvetijo in prinašajo lepe dohodek, razmišljajo za naprej, saj se zavedajo, da bo konkurenca vedno večja in prihodnost Mure vidijo zdaj v povečevanju klasičnega izvoza in prodajanju lastnih blagovnih znamk. Nekaj jih je že uveljavljenih, pripravljajo nove, imajo pa tudi druge načrte, ki zaenkrat ostajajo poslovna skrivnost.

Vlaganje v razvoj

Za kritike, da se je Mura doslej razvijala preveč enostransko, da je razvijala le konfekcijsko proizvodnjo, ne pa tudi novih dejavnosti, se ne zmenijo preveč. Priznati jim moramo, da so moštvi svojega poklica, da vedo, kaj hočejo in kaj zmorejo. V preteklosti so nekateri poskušali preveč in takšni poskusi se niso obnesli. Vse firme, ki so nastale na osnovi samoupravnega združevanja kapitala, so propadle, zato je bolje, da se v Muri takšnih poskusov niso lotili. Ne zanikajo, da so pritiskali nanje, vendar niso popustili in vztrajnost se jim je splačala. Če bi takrat popustili, bi v Pomurje zlahka pripeljali kakšne obrate Iskre ali Litostroja, posledice pa bi bile zdaj gotovo zelo boleče. Odločitev Mure, da svojo akumulacijo vlaga v razvijanje in posodabljanje lastne proizvodnje, je bila pravilna, saj če bi zaostala na tem področju, bi se danes gotovo srečevala z velikimi težavami.

Naša skrb mora veljati razvoju konfekcijske dejavnosti, za to smo usposobljeni, na tem področju imamo sedemdesetletno tradicijo in tu moramo biti idealni, pravijo v Murinem vodstvu. To pa je tudi razlog, da v preteklosti niso razvijali lastne prodajne mreže, saj so se zavedali, da vzporedno ne morejo razvijati dveh dejavnosti. Trgovina je povsem druga dejavnost, zahteva specifična znanja in tudi velika sredstva, ki jih za to v Muri niso imeli. Pa ne obžalujejo, da se tega niso lotili, saj je praksa potrdila, da nobena konfekcijska industrija, ki je razvijala lastno trgovsko mrežo, niti v proizvodnji niti v izvozu ni dosegla željene kakovosti. Z lastno prodajno mrežo se zaloge gotovih izdelkov le prenašajo iz proizvodnje v trgovino, posledice pa so tudi v kakovosti. Takšne trgovine ponujajo le blago iz lastne proizvodnje, tam, kjer ni konkurence, pa se posledice čutijo tudi v proizvodnji, saj ni prave kreativnosti in tudi ne ustreznega pristopa do tržišča. V trgovinah se mora ponudba dopolnjevati, v njih morajo biti različni proizvajalci, saj le konkurenca vodi tudi h kakovosti, zato v Muri nikoli ne zahtevajo od trgovcev, da prodajajo le izdelke iz njihove tovarne.

Mura je bila med prvimi, ki je začela v Pomurju uvajati informatiko in računalništvo. Prvi korak na tem področju je bil narejen v letu 1969, ko je bila ustanovljena posebna služba za obdelavo podatkov, v tem letu pa je kupila tudi prvi računalnik. V prvi vrsti sicer za potrebe Mure, vendar so k obdelavi podatkov kmalu pristopili tudi nekateri drugi uporabniki. Računalniško opremo so nenehno dopolnjevali, leta 1987 so v Muri inštalirali že četrti IBM-ov računalnik, konec lanskega leta pa so centralni procesor zamenjali z novim, trikrat hitrejšim. Danes s to opremo zadovoljujejo vse Murine potrebe, vendar priznavajo, da so na tem področju v zadnjih letih le nekoliko zao-

stali. Iz njihovega računalniškega inženiringa so izšli številni strokovnjaki, ki svoje znanje s pridom uporabljajo v že uveljavljenih računalniških firmah. Vzroke za odhajanje strokovnjakov je potrebno iskati v objektivnih okoliščinah, predvsem v njihovem nagrajevanju, saj je bilo to v preteklosti v družbenih firmah preveč omejeno. S sedanjo kadrovsko zasedbo lahko zadovoljujejo le Murine potrebe, vendar bodo morali zdaj, ko so ustrezno opremljeni, stvari le premakniti naprej. Ni sicer njihov cilj, da bi postali nosilec razvoja računalništva v Pomurju, saj se s tem zdaj že ukvarjajo posamezne profesionalne firme, pač pa želijo zna-

Kljub močni recesiji na tujih trgih, kamor je Mura usmerjena s pretežnim delom svoje proizvodnje, so s poslovanjem v letu 1993 zadovoljni. Z izvozom na tuje trge so ustvarili 143 milijonov mark prihodka, medtem ko so na domačem tržišču proizvedle izdelke v vrednosti 2,1 milijarde tolarjev. Doseženi rezultati jim omogočili, da so obdržali ustrezen standard delavcev s plačami so celo prešli zahteve kolektivne pogodbe, poleg tega pa so investirali še 12 milijonov mark lastnih sredstev v nove naložbe, ki jim bodo tudi v prihodnje zagotavljale socialno varnost. Tudi za letošnje imajo zeleno luč na naložbe v vrednosti 5,5 milijona mark, kar predstavlja približno polovico amortizacije, za druge naložbe pa se bodo dogovarjali sproti. Svoja prizadevanja so podredili stabilizaciji finančnega poslovanja in znižanju zadolženosti ter ponovni krepitvi nekatereh izvoznih prizadevanj, predvsem povečanju klasičnega izvoza. Po načrtih za leto 1994 naj bi se izvoz v primerjavi z lanskim letom vrednostno povečal za 4 odstotke in bi dosegel 148 milijonov mark, kar za 9 odstotkov pa želijo povečati klasični izvoz in tako z njim ustvariti 35 milijonov mark prihodka.

nje in opremo maksimalno izkoristiti za potrebe tovarne in njen razvoj.

Usmerjenost v prihodnost

V Muri se niso predali samozadovoljstvu zaradi tega, kar so dosegli, in njihov pogled je usmerjen naprej. V iskanju novih rešitev, novih programov in novih snovanj vidijo svojo prihodnost. Mura je danes eden največjih slovenskih izvoznikov, saj 95 odstotkov njenih proizvodnih zmogljivosti dela za tuja tržišča. Na teh trgih pa je nenehni boj za obstoj, ki jih sili v še večjo kakovost proizvodnje in poslovanja. Na teh trgih nič ni dokončno, partnerji se menjujejo in ko ene izgubljajo, pridobivajo nove. Zlasti močna je v zadnjem času konkurenca iz nekdanjih vzhodnih socialističnih držav, ki zaradi nizke cene dela postaja zanimiva tudi za dosedanje Murine partnerje. Nekaj so jih na ta račun že izgubili, vendar se ti po podatkih, ki jih imajo, že srečujejo s težavami. Ne zadovoljuje jih kakovost, poslovnost se je poslabšala, vedno večji pa so tudi pritiski na povečevanje cen. To je seveda nova priložnost za Muro, ki se je že doslej uveljavila kot dober poslovni partner najbolj znanih svetovnih izdelovalcev konfekcije. Mura se je izkazala kot zanesljiv sodelavec, ki jamči za kakovost in kratke dobavne roke, in kar nekaj znanih tujih imen oblačilne industrije je tesno povezanih z njo. Delmod, Hugo Boss, Hensel Mortensen, Odermark, Rene Lezard, Fink Modelle, Fritz Basler, Miltenberger, Schildt so imena, za katere organizira in opravlja proizvodnjo oblačil in tako uspešno prodira na najbolj zahtevna svetovna tržišča.

Kot smo že zapisali, se v Muri z doseženim ne zadovoljujejo in razmišljajo o prihodnosti. Njihov cilj je zmanjšanje deleža dodelavnih poslov v skupnem izvozu in povečanje deleža klasičnega izvoza. V svetu so že postali znani z nekaterimi lastnimi blagovnimi znamkami, pripravljajo nove, vendar je v to potrebno vložiti veliko dela in sredstev. In tudi to je eden od razlogov,

da se Mura v preteklosti nimala za uvajanje novih proizvodnih dejavnosti, saj bi se gotovo zanemarila svojo glavno dejavnost. Moramo stati odvisni sami od sebe, pravi v Muri, in povečevanje klasičnega izvoza je ustrezna pot za doseg tega cilja.

Prodajanje znanja in tehnologije

Po znanju in opremljenosti proizvodnje sodi Mura gotovo v svetovni vrh in že pred desetimi leti so spoznali, da to znanje lahko tudi uspešno vnovčili. Prve izkušnje so pridobili v letu 1985, ko v Egiptu projektirali prvo tovarno za izdelavo lahke konfekcije in z lastnimi kadri

ljali proizvodnjo. Doslej v Egiptu izpeljali že tri tovarne projekte, dva so v sodelovanju z nemškimi podjetjem izpeljali v Rusiji, v Kairu je zdaj postel že šesti projekt, so pa tudi pred podpisom pogodbe za uvedbo takšnega projekta v Egiptu doneziji. V teh poslih pomurje celostne storitve, od projektiranja objektov in strojne opreme do usposabljanja in dnevno, organiziranja in izvajanja proizvodnje.

Strah pred tem, da bi jim ki jih usposobijo za proizvodnjo, lahko postali konkurenca na tujih trgih, je v Muri odveč, saj bodo po kakovosti še dolgo zaostajali za njo. Mura namreč v svetu ne konkurira s celostnostjo, pač pa predvsem s kakovostjo in poslovnostjo. So pa v prodaji znanja in tehnologije videli izziv, in če priložnosti bi izkoristila Mura, bi jo gotovo kdo drug.

Celostno obvladovanje kakovosti je področje, ki mu v Muri posvečajo posebno pozornost. Kakovost je v vseh fazah poslovnega procesa in želijo izpolniti mednarodne standarde ISO serije 9000 in pridobiti certifikat kakovosti. Temu cilju so podrejene vse aktivnosti. Do konca julija so bi ta certifikat dobila že dva Murina programa, do konca leta pa še preostala dva. Zavedajo se, da je to zahtevno, vendar delavec, zadovoljen s svojo delovno opremo in zadovoljen s poslovanjem partnerja je njihov moto na poti k uresnitvi tega cilja.

In za konec še tole. Vpoko tovarne Mura v pomursko okolje je nesporna in brez nje ne bi bila takšna, kot je. Kot je bila Mura skozi tisočletja dajala pečat tej pokrajini, tako je tovarna Mura skozi desetletja zaznamovala njeno podobo. Reka ljudi se vsako jutro srečuje v njene proizvodne prostore, tovarna zagotavlja socialno varnost 6.200 zaposlenim in njihovim družinam. Vse to je tudi rezultat dobrega dela in pravih odločitev v preteklosti, in če bodo v Muri vztrajali pri načrtovanju razvojni strategiji, potem jih tudi pred prihodnostjo ne sme biti strah.

LUVDIK KOVAČ

Vaši otroci niso vaši otroci.
So sinovi in hčere Življenja,
ki teži po sebi.
Prihajajo skozi vas, a niso od
vas;
in čeprav so z vami, niso
v vaši posesti.

Morete jim dati svojo
ljubezen, a ne svojih misli,
kajti imajo lastne. Lahko
dajete dom njihovim telesom,
vendar ne dušam,

kajti njihove duše živijo pod
streho bodočnosti, ki je vi ne
morete

obiskati niti v sanjah.
Lahko si prizadevate, da jim
postanete podobni, toda
nikar si ne prizadevajte,
da bi jih naredili sebi enake;
kajti življenje se ne vrača in
se
ne mudi z včerajšnjim dnevom.

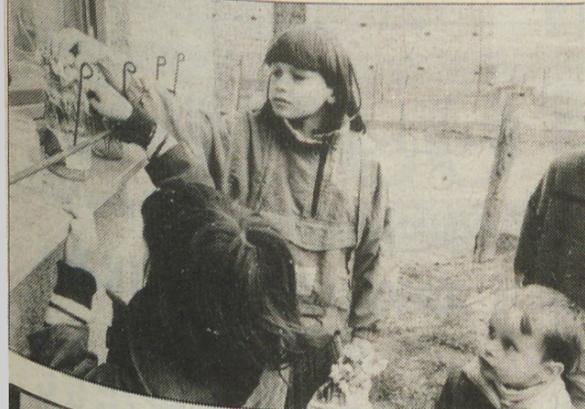
K. GIBRAN

Marija je doma. Alojz pa je zaposlen v lendavski Nafti. Za svoje otroke skrbita sama. Če je treba k zdravniku, se otroci popazijo med sabo. Alojz s fanti rad zahaja na nogometne tekme. Tudi sam je včasih postavljajl nogomet na prvo mesto. Danes so to njegovi otroci. Pomagajo mu, ko je treba v goricah kaj postoriti.

Marija svoje otroke vzgaja tiho, materinsko. Ponoči sliši njihov stok, morda čuti tudi njihov sanje. Ve za žalost v malih rjavih očeh. Njen čas, od jutra do teme, ko njeni otroci položijo svoje glave in se naslednjega dne spet zbudijo nasmejeni in razigrani, njen čas pripada samo njim, desetim Hozjanovim otrokom, ki bodo nekoč...

Hozjanovo hišo te dni krasijo šopki zvončkov na okenjskih policah. Ko bodo ti odeveteli, bodo OTROCI nabrali nove. Hozjanovi otroci radi hodijo v vrtec in šolo, radi gledajo televizijo, igrajo nogomet in druge igre; radi imajo palačinke; najraje pa se igrajo z živalmi. Menda tudi na ribičijo radi zahajajo, in ko pridejo oni, ribe pe drevju plešejo. Hozjanovih otrok je deset. Marija je najmlajša. Štirinajst mesecev ima. Potem so ostali: Alojz, Daniela, Katja, Gregor, Leon, Bojana, Anita, Kristjan in najstarejši Bojan. Ta je srednješolec. Domov prihaja ob petkih. Takrat prinese kakšne sladkarije, zato ga drugi otroci počakajo kar na postaji. Marija in Alojz pravita, da je v njihovih otrokih VESELJE.

Ole! Ole! Ole! Ole!

Občudovati nekoga, spodbujati nekoga – navijati za nekoga!
Navijanje je staro, kolikor je star človek. Že v prazgodovini so mnoga (še napol divja) plemena ob raznih bitkah za življenjski prostor, hrano ali za kaj drugega, navijala za najhrabrejše, jih občudovala, povzdigovala, jih s kričanjem in mahanjem spodbujala... Iz pračloveka se je razvil »misléči človek«, ki se je po inteligenci bistveno razlikoval od prednika iz pradavnine, vendar pa mu je v njegovi nravi ostala potreba po izrekanju priznanj, povzdigovanju – navijanju.

Če se za pojmom navijanja skriva občudovanje in opevanje, lahko povemo, da je bil prvi svojevrsten navijač v zgodovini nedvomno Homer, slepi pevec, ki je v svojih pesnitvah opeval predvsem vojaške junake. Olimpijske igre stare Grčije pa so prinesle prve športne navijače, ki so na stadionih bučno pozdravljali junake – zmagovalce. Bučno navijanje se je slišalo tudi iz ogromnih starorimskih aren, kjer so gladiatorji – heroji bili boje z divjimi zvermi. Če gremo še naprej: v starem Rimu je bil znan vzklík poveljevanja in spoštovanja; »AVE!« Tako so pozdravljali Rimljani velikega Cezarja, pozneje pa so s tem vzklíkom pozdravljali tudi športne junake – zmagovalce tekmovanj s konjskimi štirivprekami. Lahko bi še naštevali in odkrivali navijače in način navijanja, ki se je s časom seveda spreminjal. Poglejmo raje, kako se razvija in kako je razvito navijaštvo danes.

Moderno navijaštvo je predvsem pri kolektivnih športih, v Evropi in Južni Ameriki pa je nogomet tisti, ki pritegne nedvomno največ navijačev.

Zametki nogometne igre (žoganje z nogo – podobno nogometu) najdemo že na tleh stare Kitajske, Babilona, Egipta, Grčije in Rima. Moderen nogomet, kakršen se igra danes, pa se uradno začel je s letom 1863, ko je bila v Londonu ustanovljena nogometna zveza (Football Association). Za najstarejši nogometni klub velja angleški Sheffield (1855), za prvo uradno tekmo pa srečanje med reprezentancama Anglije in Škotske. Leta 1904 pa se ustanovi še svetovna nogometna organizacija – F.I.F.A. in nogomet postaja čedalje bolj svetovni šport, šport številka 1.

Kljub angleški nogometni zgodovini pa moramo priznati, da je

pravi »domovina« navijačev Brazilija. Tam so namreč že pred 2. svetovno vojno temperamentni

Brazilci na tekmah plesali sambo, metali konfete in papirnate trakove – na tekmah so se zabavali in spodbujali svoje enajsterice.

Po vojni se je južnoameriško navijanje preneslo tudi v Evropo. Takoj so ga sprejeli angleški in italijanski navijači, ki pa so precej spremenili brazilski stil in izoblikovali Evropskega.

Angleži (sledijo jim Nemci, Irci, Nizozemci in Grki) slovijo po množičnih obiskih gostovanj svojih moštev, po izredno velikem številu neredov in po prav fascinirantnih pesmih. Italijani (njim pa sledijo Španci, Portugalci in Francozi) pa so šli drugo pot. Njihovo navijanje sloni na lepih koreografijah: zastave na drogovih, zastave prek celih tribun, papirnate trakovi, raz-

prti šali; transparenti in seveda pirotehnika – bakle, ognjemeti.

Med prve navijaške skupine Evrope gotovo lahko štejemo splitsko Torcido, ki je nastala 28. oktobra 1950. Pravi navijaški »bum« v Evropi pa je nastal v 70. letih. Klubi »stare celine« so začeli na veliko izdelovati šale, kape, transparente, zastave ipd. v klubskih barvah in število navijačev zahodne Evrope se je strmo dvigalo.

Pomursko navijanje, lahko čemo, je znano po vsej Sloveniji (Black Gringos nosijo maske, boljše navijaške skupine v Sloveniji za minulo sezono), in marsikje naletijo naši navijači, neprijazen, da ne rečemo zaniževalen odnos prav doma.

Mislím, da je to krivično. Če čemo, je znano po vsej Sloveniji (naši »fani«, je dobrohoten, polnoma športen. Do nas mnenj o navijačih pa prihaja zaradi prereditve in nepopolnega medijskega prikazovanja in navijaštva.

Da bi o pomurskih skupinah navijačev lahko izvedeli kaj več, spoznali in si ustvarili o njih sliko, bomo v naslednjih številah Vestnika predstavili vse Pomurske »zaljubljenec« v nogomet.

Velik poznavalec navijaštva, ploh, Aleš Poročnik, pravi:

»Navijači so ljudje, ki so večinoma lokalni patrioti, ki so ljudje, ki so pripravljeno dati svoje barve svojega kluba, mesta, v katerem živijo ali pa za svoj klub prav zaradi tega jih je treba spoštovati, ne pa jih zmerjati in omaljševati. Biti navijač, pa ne pomeni biti aktiven le na dan tekme, temveč več sedem dni na teden. Med tekmo navijači namreč izražajo svoje nove in krpajo stare zastave, transparente, hodijo v tujni pirotehnična sredstva in še mnogo takega dela, ki ga ljudje ne vidijo.

GORAZD ŽILJA

C&A SKRBI ZA VAŠE ZDRAVJE

Prodaja po pošti s plačilom po povzehtju. Možnost plačila na več čekov.

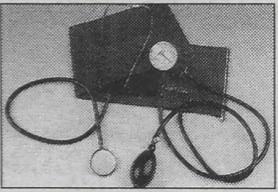
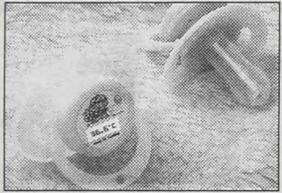
Aparate, s katerimi niste zadovoljni, imate pravico vrniti v 14 dneh. Na zalogi tudi drugi medicinski in kozmetični pripomočki za osebno rabo – zahtevajte katalog

Naročila po telefonu: 061/15 99 003 (fax: 061/15 99 407) ali po pošti na naslov: C&A d.o.o., Jožeta Jame 16, 61210 Ljubljana. Ugodni rabati pri grosistični prodaji – iščemo regionalne zastopnike.

Cucelj – toplomer

Dojenčkom le s težavo izmerimo temperaturo. S cuceljem, ki ima vgrajen digitalni toplomer, je stvar sedaj preprosta. Potem, ko malček nekaj minut vleče novi cucelj, boste vedeli, ali je bolan ali zdrav.

Cena: 1.770 SIT

Merilnik tlaka

Klasični merilnik krvnega tlaka za osebno uporabo. Nič posebnega, lahko ga kupite tudi kje drugje. **Vendar ne za to ceno.**

Garancija 1 leto, servis.

Cena: 4.990 SIT

Digitalni merilnik tlaka

Digitalni merilnik krvnega tlaka za osebno uporabo. Zelo enostaven način uporabe, ki ne zahteva nobenega znanja. Meri tudi srčni utrip in istočasno izračuna »MEAN« (Root Mean Square) vrednost. Z »MEAN« vrednostjo lahko ocenimo priložnost ožilja in tako pravočasno poiščemo zdravniško pomoč.

Garancija 1 leto, servis.

Cena: 7.990 SIT

Z infrardečimi žarki proti bolečinam

Infrardeči grelec za osebno uporabo INFRATECH lajša bolečine pri vnetju sklepov, vključno z vnetji prstnih sklepov zaradi tipkanja na računalnik, vnetju sklepnih ovojnic, revmatičnih obolenjih, vnetju obnosnih votlin, teniškem komolcu, bolečinah v hrbtu in križu, bolečinah v živcu, v mišicah, izvinih in izpahih. Infrardeči žarki pomirijo vzdružen živec in razširijo krvne žile, povečajo celično presnovo, pri čemer se nakopičene tekočine in strupene snovi hitreje izločajo. Tako se zmanjša vnetje, pospeši se zdravljenje in odpravi bolečina ter sprosti mišična napetost. Garancija 1 leto, servis.

Cena: 3.900 SIT

AGROSERVIS VAŠ SERVIS

Vaše motorno vozilo potrebuje dobrega serviserja!

- kakovostne servisne storitve za osebne avtomobile: **RENAULT, LADA in CITROEN**
- za tovorna vozila: **TAM in IVECO**
- za traktorje: **ZETOR, TORPEDO-DEUTZ in UNIVERZAL**

- Vstavljamo originalne rezervne dele ali vam jih prodamo v naši trgovini, kjer imamo še:
 - pestro izbiro avtokozmetike
 - akumulatorje in avtoplašče

PRODAJAMO:

vzdržljiva in sodobno konstruirana vozila **LADA SAMARA**, tudi v izvedbi limuzine, opremljena s kakovostnimi gumami **MICHELIN** in v kovinskih barvah.

- **LADO** lahko kupite že za **894 tisoč SIT**
- Menjava staro za novo, rabljena vozila za rabljena

AGROSERVIS p.o.
Murska Sobota
Kroška ulica 58, telefon: 069 21-630

AGROSERVIS VEČ KOT SERVIS

OPRAVLJAMO VSA TESARSKA IN KROVSKA DELA

- POKRIVAMO S TEGOLO, BRAMACOM, ETERNITOM, SALONITNIMI PLOŠČAMI IN DRUGIM
- HITRO IN KAKOVOSTNO POLAGAMO LADIJSKI POD, STROPNE IN TALNE OBLOGE TER VSE DRUGO

M SHOP

69000 Murska Sobota,
Slomškova 43, tel. in telefaks:
069/24 464

- SAMSUNG, GL. STOLP, 2 x 40 W 38.400 SIT
- SAMSUNG, TV, 51 cm 46.990 SIT
- SAMSUNG, TV, 55 cm 58.900 SIT
- SAMSUNG, VIDEOREKORDER VX 30 34.000 SIT
- SAMSUNG, VIDEOREKORDER VX 370 63.900 SIT
- PANASONIC KX-T 3621 16.000 SIT
- PANASONIC KX-T 3721 22.453 SIT
- PANASONIC KX-T 5001 (tajnica) 17.300 SIT

V zalogi so tudi vsi drugi modeli SAMSUNG in PANASONIC.

– Prodaja na 3 čeke!

PODJETJE KOMUNALA
MURSKA SOBOTA, Kopališka 2
69000 MURSKA SOBOTA

razpisuje

JAVNO DRAŽBO

za prodajo osnovnega sredstva

–GREDER – STT G 110, leto izdelave 1981, potrebna popravila, izključna cena 1.200.000,00 SIT

Javna dražba bo v **ponedeljek, 21. februarja 1994, ob 12.00 na dvorišču Podjetja Komunala M. Sobota, Kopališka 2.**

Ogled grederja je možen na dan dražbe od 11.00 do 12.00 ure.

Interesenti morajo pred dražbo vplačati pri blagajni po djetja 10-odstotno varščino. Plačana varščina se kupcu šteje v kupnino, drugim udeležencem pa se vrne. Prodaja bo po načelu videno-kupljeno, zato reklamacij ne bomo upoštevali.

Kupec je dolžan kupnino s prometnim davkom plačati v osmih dneh po nakupu.

JERUZALEM ORMOŽ

Prodaja in servis vozil **RENAULT**

ZAKAJ PO RENAULT V ORMOŽ?

- prijazni ljudje
- strokovni nasveti
- zagotovljen servis
- originalni rezervni deli RENAULT
- konkurenčna cena
- zelo ugodni posojilni pogoji
- lizing

in

RENAULT 19 – DOBAVA TAKOJ!

Informacije:

servisno prodajni center Ormož, Hardek 44 c
Tel.: 062/701-106
Fax: 062/702-351

TESARSTVO - KROVSTVO

Branko Belec

Cvetkova 23, M. Sobota

Tel.: 069/31-355

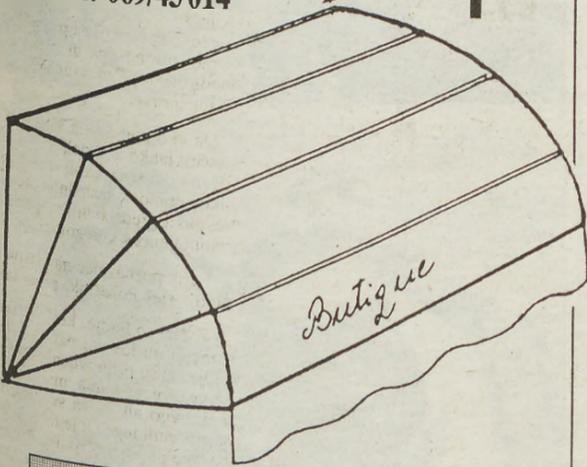
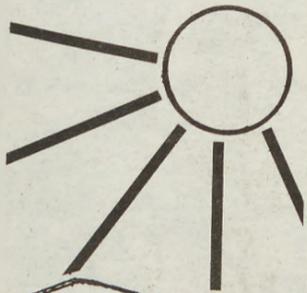
KEMA p. o., KREMEN IN SPECIALNI GRADBENI MATERIALI

KEMA PUCONCI p. o.

razpisuje
v sredo, 23. 2. 1994, ob 11. uri v Puconcih
LICITACIJO
za prodajo stanovanja v pritličju bloka v Puconcih 84 v izmeri
58,73 m².
Izključna cena je 4.000.000 SIT.
Ogled stanovanja bo možen na dan licitacije med 8.00 in 11.00
uro.

KOVINOPLASTIKA

STANKO ŽIŽEK
DOLINA 4
69201 PUCONCI
Telefon: 069/45 014

*Sencila za prijetno senco
v vročih poletnih dneh in
polepšanje vašega
gostišča ali trgovine!*

**PRISPEVAJTE
ZA
MATERINSKI
DOM!**

Prispevke lahko
nakažete na žiro račun
Materinski dom,
Karunova 16 A,
Ljubljana,
Štev. 50101-603-43533

HVALA!

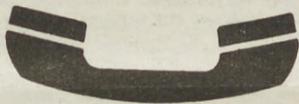
Prevozi s kombijem doma
in v tujini. Teža tovora: do
1000 kg. Možnost
carinskega zapečatenja.
Tel.: 23-583 - NON STOP

Staneta Rozmana 17
69000 Murska Sobota
tel./fax: 069 32-230

PRODAJA
MONTAŽA
SERVIS
TELEFONSKIH
NAPRAV

Panasonic

Republiški zavod za zaposlovanje
OBMOČNA ENOTA MURSKA SOBOTA
Arh. Novaka 3, 69000 Murska Sobota

razpisuje prosto delovno mesto
**Samostojnega svetovalca za poklicno
usmerjanje**

za določen čas

Kandidati morajo poleg splošnih, z zakonom dolo-
čenih pogojev, izpolnjevati še naslednje:

- visoka izobrazba, psihološke, sociološke, an-
dragoške oziroma druge ustrezne družboslovne
smeri;
 - državljanstvo RS in znanje slovenskega jezika
- Kandidati naj pošljejo pisne prijave z dokazili o iz-
polnjevanju razpisnih pogojev s kratkim življenjopi-
som in z opisom dosedanjega dela v 8 dneh po
objavi na naslov: Republiški zavod za zaposlova-
nje, OE M. Sobota, Arhitekta Novaka 3, z oznako
na ovjnicici: »za razpis«.
- O izbiri bodo kandidati obveščeni v 15 dneh po
končanem postopku.

PRIPOROČAMO SE

Za vsakogar nekaj:

- SEMENA, KRMILA, VES
GRADBENI MATERIAL,
AKUMULATORJI,
- REZAN LES ZA
OSTREŠJA
- MOPEDI

NOVOST:

KOLESA (gorska in
navadna za odrasle in otroke)

Sprejemajo v prodajo in prodajajo RAB-
LJENE KMETIJSKE STROJE IN MEHANI-
ZACIJO.

OBIŠČITE NAS!

Trgovina AGROSHOP, BREZOVCI;
tel./fax: 069 45 530

Trgovina AGROSHOP Brezovci!

KLUB PREKMURSKIH ŠTUDENTOV

**BRUCOVANJE
PREKMURSKIH
ŠTUDENTOV**

petek, 18. februar 1994, kavarna hotela
Diana, pričetek ob 20. uri, žrebanje vstop-
nic, presenečenja, z vstopnico 75 % popu-
sta pri vozovnicah Avtobusnega prometa
MS;

- Za Bruce je udeležba obvezna, vsi
ostali vabljeni.
- Igra Royal Flash.

PONUDBA (MS) TEDNA

Turistično kmetijsko in trgovsko podjetje d.o.o.
KLJUČAROVCI 19, SLO-69242 Križevci pri Ljutomeru, tel, fax: 069/87-887, 87-731

Do konca
februarja

NEMOGOČE JE MOGOČE

KOVINOTEHNA

pri Marku Slaviču

V tem času dobite na obroke vse, kar najdete pri nas v zalogi ali si naročite!

- semenska koruza PIONEER, BC, krompir, jari ječmen, oves • umetna gnojila vseh
vrst • zaščitna sredstva • sejalnice za koruzo, obračalniki, kosilnice, prikolice (eno- in
dvoosne) itd. • gradbeni material: opeka, strešna kritina bramac, bobrovec, salonitne
plošče, cement, apno...
- bela tehnika, akustika, vodovodni in toplovodni material
- izdelki Lesne Slovenj Gradec...

ODSLEJ MS TUDI V LJUTOMERU: Prešernova 40, tel.: 83020, 83021

NEMOGOČE JE MOGOČE, KOVINOTEHNA TUDI VAM NAJBLIŽJA!

Kupovati

moramo znati!

VESTNIK

**NE ZAUPAJTE
NIKOMUR
POD 45!**

NAROČILNICA

Podpisani _____

kraj _____ ulica _____

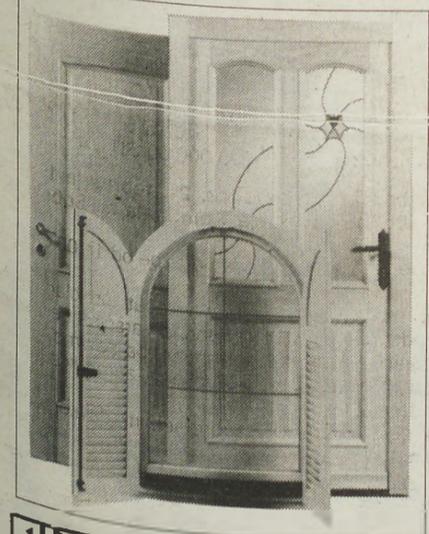
poštna številka _____ pošta _____

naročam VESTNIK.

Naročnino bom poravnal po prejemu položnice.

PODPIS

Vestnik, Slovenska 41, 69000 Murska Sobota

**ZIMA, VETER
MRAZ
ne bo vam uspelo**

to je

JELOVICA

OKNA, VRATA, SENČILA
MONTAŽNE STENE, PRENOVA OKEN
tokrat še po

JESENSKIH CENAH

10% popusta za
takojšnje plačilo

brezplačen prevoz za nakup nad 50.000 SIT

JELOVICA Škofja Loka, tel.:064/631-241, fax: 064/632-261

MURSKA SOBOTA, Cankarjeva 25, telefon/faks: 069/22-921
DISKONT UNIVERZAL, Križevci/Ljutomer

Če bi doliški fantje in andovske deklin skupaj stopili...

Pa niso. Ne eni ne drugi. In ker se niso poročili, so minulo nedeljo v Doliču nesli »fašensko korino«, v Porabju v Andovcih pa so vlekli ploh. Omeniti je treba, da bi si oba pristna običaja ogledalo veliko več ljudi, če ne bi v nedeljo snežilo in zelo pihalo. Pri Pudaši v Žalorovi grabi se je zbrala množica mask – cigank, dimnikarjev, čarovnic, sodnikov, frizerk, med njimi tudi babica, ki jih je štela kar nekaj čez sedemdeset in se je skrivala za masko Matilde s koso. »Korina« iz več kot tisoč drobnih rožic vseh barv iz krep papirja so vaščanke izdelovale kar tri tedne. »Korina« je predstavljala nevesto za vse tiste lene fante, ki si niso našli ničesar za pod roko. Povorka je šla do gasilskega doma, kjer je po uspešni dražbi »korina« ostala v vasi. Z zbranim denarjem si želijo domačini Žalorove grabe posodobiti cesto, veseli pa so bili vseh tistih redkih obiskovalcev, ki so se v mrzlem nedeljskem vremenu le podali k njim. Ajdovčani so ploh podrli že v soboto. Skrbno so ga čuvali v noči s sobote na nedeljo, ko so pripravili poroko in dražbo. Tudi v Andovcih je bilo veliko mask, veliko nenavadnih, npr. »čikoš«, »mali ritar«, kot mu pravimo po domače in še...

Andovsko veseljačenje so si ogledali tudi znanci in sorodniki z druge strani meje pa Šalamenčarji, ki so pred nedavnim prav tako pripravili »borovo gostüvanje«. Devet tistoč forintov je na koncu odšel neki Porabec za ploh, ki ga bo menda porabil, Andovčani pa danes še obujajo spomine na norčije in si tiho želijo, da bi do naslednjega običaja preteklo čim manj časa, da bi bil njihov vsakdan manj moreč in da bi večkrat rekli kakšno »slavsko«.

Besedilo in fotografije: NATAŠA JUHNOV

